

PATERICUL ATONIT

Cei care cercetează viața monahală din Muntele Athos și faptele curajoșilor monahi care au apărat Biserica realizează că acești apărători ai credinței noastre sunt ca vechii asceți ai Egiptului, ai Muntelui Sinai, ai Palestinei și Siriei, care au însetat după mântuire, sfințenie și cel mai bun drum ascetic al vieții.

Călugării și pustnicii atoniți sunt deopotrivă vrednici în ceea ce privește înfrânarea de la mâncare ca și acei asceți de odinioară din Răsărit, când luăm în considerație diferența condițiilor de climă din Athos care, fiind mai la nord, este rece în timpul iernii, după cum este și marea care îl scaldă de jur-împrejur. Dimpotrivă, țările din Răsărit au un climat călduros și uscat și favorizează o mai mare și mai îndelungată înfrânare de la mâncare.

Credem că Patericul Atonit ar trebui să fie accesibil la un nivel potrivit și părinților contemporani și laicilor care trăiesc în secolul XX și celor care vor trăi în secolul XXI. De asemenea, sperăm ca această lucrare să fie o punte a tradiției noastre, tradiție care în această lume să poată deveni lumina călăuzitoare în întunericul timpurilor noastre.

A fost sarcina noastră, umilă și nevrednică, de a ne ocupa cu o asemenea lucrare dificilă, întrecând îndemânarea noastră. Pe viitor, cineva mai înzestrat, mai experimentat în scris și în virtute, ne poate prezenta o lucrare mai bună, cu mai puține lipsuri, spre slava lui Dumnezeu și folosul sufletelor noastre. Aceasta este cea mai arzătoare dorință a noastră.

CAPITOLUL I - Despre dragostea dumnezeiasca

Când Sfântul Atanasie a terminat de zidit Manastirea Lavra, a plecat la Constantinopol, dorind sa-l vada pe fiul sau duhovnicesc, împaratul Nichifor Foka, care a fagaduit ca va parasii lumea si va deveni calugar, lângă parintele sau duhovnicesc. El trimisese deja mult aur Sfântului Atanasie pentru zidirea manastirii. Când împaratul a auzit de sosirea lui, nu si-a putut stapâni bucuria. Si-a schimbat hainele împaratesti si a plecat sa-l întâlneasca pe omul cel sfânt ca un om obisnuit; i-a sarutat mâna, l-a îmbratisat si l-a însotit cu cinste spre casa regala. Cât de impresionat a fost împaratul de dragostea sfântului!

„Stiu, parinte, a spus, ca sunt vinovat pentru toate necazurile tale. Am lasat la o parte frica de Dumnezeu si mi-am încalcat fagaduinta facuta Lui. Te rog sa ai mila de mine si asteapta întoarcerea mea – când va vrea Dumnezeu!“.

Sfântul a fost mângâiat de cuvintele împaratului, dar a stiut ca Nichifor Foka nu va reusi sa-si tina promisiunea. În fata unei astfel de pocainte, una care arata cât de cât dragoste, sfântul l-a iertat pe împarat si l-a sfatuit sa-si traiasca viata simplu, în umilinta, pocaindu-se în fiecare zi si cerând îndurarea lui Dumnezeu pentru pacatele facute.

Sfântul Gherontie, primul locuitor al Schitului Sfânta Ana, a fost învățat de Preasfânta Nascatoare de Dumnezeu masura dragostei dumnezeiesti a Fiului sau. Prin urmare, cu ajutorul dragostei dumnezeiesti, el a ajuns la o stare de om smerit, linistit si liber fata de orice dragoste pentru lucrurile materiale. El a avut doar o singura grija: sa-L pastreze mereu pe Dumnezeu în mintea sa si sa fie un bun exemplu pentru ucenicii sai.

În Sfânta Manastire Filoteu a locuit un nevoitor – sfânt mucenic – Cosma Etolul, cel întocmai cu Apostolii. Fiind insuflat de dragostea adâncă si descoperirea dumnezeiasca, el si-a asumat Crucea misiunii apostolice de a predica Evanghelia poporului grec, având binecuvântările Parintilor si ale Patriarhului de Constantinopol. A facut numeroase minuni si a înviat duhovniceste natiunea noastra demoralizata. Spre sfârșit, el a primit cununa muceniciei.

«Noi suferim pentru ca nu avem dragoste. Cel care nu iubeste nu are pace, chiar daca îl asezi în Rai» – a spus un parinte.

Parintele Ilarion de la Manastirea Simonopetra, a carui ascultare a fost sa îngrijeasca de bolnavi, nu mergea niciodata sa se culce daca vreunul dintre parinti era bolnav. Se jertfea cu totul, îngrijind bolnavii sai. Folosindu-si metaniile se ruga toata noaptea, mergând în continuu si spunând: «Doamne, ai mila de robul Tau», si: «Sfintilor Doctori fara de arginti, fiti mijlocitori pentru acest rob al Domnului». De asemenea, el mergea sa pescuiasca pentru bolnavii sai, dupa care gatea ce prindea, încercând sa-i ajute sa se însanatoseasca si sa se simta mai bine.

De-a pururea pomenitul Simeon, pustnicul de la Sfânta Ana, s-a daruit cu totul spre îngrijirea celor batrâni si bolnavi.

Traia în chilia seaca1 (Chilia seaca era denumit un loc de nevointa, lipsit de izvoare si apa curenta, aflat de obicei într-unul din cele mai înalte puncte ale schitului.) din Ypapandi. Muncea mereu din greu, facând linguri din lemn pentru bucatarie ca sa le vânda în Karyes, unde mergea întotdeauna pe jos. A murit în 1933 la vârsta de 69 de ani.

Odata, câtiva calugari din Noul Schit au curatat locul unde se odihneau osemintele parintilor. Un batrân, pe nume Daniil, care traia în turnul schitului si ajuta pe oricine fara a se plânge, pe când ajuta parintii care curatau, s-a adresat osemintelor:

– Voi v-ati nevoit cât ati stat pe pamânt, deci ati primit cununile si v-ati gasit locul în Rai; rugati-va pentru noi, Sfinti Parinti!

Atunci o voce s-a auzit din gramada de oseminte:

– Trebuie sa aveti dragoste; nimeni nu poate fi mântuit fara sa aiba dragoste.

Un batrân a spus:

– Noi suntem crestini, dar nimeni nu pazeste porunca «Iubeste pe aproapele tau ca pe tine însuti».

Erau câtiva calugari, tari la suflet si la trup, care ardeau de dragoste. Nimic nu-i putea opri, nici munca grea, nici pericolul îmbolnavirii de o boala infectioasa în timpul îngrijirii fratilor bolnavi.

Parintele Pantelimon de la Sfânta Ana a fost un astfel de om.

S-a daruit slujind altora. S-a îngrijit de cei bolnavi de tuberculoza, i-a hranit pe înfometati în timpul marii foamete din perioada de ocupatie germana si, în sfârșit, a murit în 1948, dupa ce s-a îmbolnavit si el – toate acestea fara sa se plânga deloc. În loc de plângeri, el aducea laude lui Dumnezeu.

Ignatie din Hios, un calugar de la Sfânta Ana, s-a remarcat nu numai în timpul razboaielor, mai ales în Balcani, dar si pentru nevointele sale staruitoare în ceea ce priveste dragostea si milostenia. La venirea în sihastrie, el a construit o chilie pe tarmul marii în cinstea Nasterii Domnului. Acolo oferea gazduire tuturor, mai ales naufragiatilor. Si-a riscat propria viata,

ajutând pe mulți soldați neozeelandezi și britanici să evadeze. Tot peștele pe care îl prindea îl dădea asupritilor și nevoiașilor. A murit în 1947, cazând de pe o stâncă. L-au găsit cu mâna la frunte și cu o cruce la gura.

Un alt pescar milostiv a fost părintele Sofronie de la Sfânta Ana, care a locuit într-o chilie lângă Loviarika. La început s-a îndreptat spre Mănăstirea Lavra, dorind să fie tuns călugăr acolo, dar s-a întors fără succes. Satana l-a ispitit, spunându-i batjocoritor: «Te-ai dus Spyros și te-ai întors cu același nume – Spyros» (acesta era numele lui din botez). Dar nu a deznădăjduit. S-a reîntors la mănăstire, s-a călugărit și a început să ducă viața îngerească. Traia într-o săracie completă, dar era plin de dragoste. Dăruia tot peștele pe care-l prindea părinților săraci. A trecut la cele vesnice când avea 90 de ani.

Isaac Dionisiatul, în timp ce se ruga neîncetat, uita să se mai culce, mai ales noaptea. El se ruga pentru sănătatea și mântuirea muncitorilor din mănăstirea sa, adeseori cu lacrimi și suferință în inimă sa iubitoare. Pentru un timp, el a locuit la un etaj superior al metocului mănăstirii. Muncitorii puteau să-l aude cum se ruga cu voce tare, plângând și spunând: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ai mila de muncitori. Dăruiește-le lor pâinea cea de toate zilele și binecuvântează-i, căci ei muncesc din greu ca să-și mărite fetele și să-și ajute copiii să învețe carte».

Un bătrân spunea:

– Câteodata spunem ca noi avem dragoste, dar ce fel de dragoste este aceasta? Vreau sa spun, ce fel de dragoste duhovniceasca, caci nu ma refer la dragostea lumeasca. Cum poate un om sa ajunga sa-i considere pe ceilalti oameni frati si surori?

Poate unii din acesti oameni sunt atei sau martori ai lui Iehova. Dar, cu toate acestea, ei sunt frati trupesti, desi desigur nu în duh, asa cum sunt ortodocsii unul fata de altul. Dar ei sunt totusi frati de sânge. Ar trebui sa varsam lacrimi si pentru ei. Pe de alta parte, daca un ortodox ar fi sa devina martor a lui Iehova sau catolic, cum ar trebui sa plâng? Acum sunt milioane ca ei. Am plâns destul? Nu, si, prin urmare, sunt departe de a avea în mine dragoste adevarata.

A fost odata un pustnic, binecunoscut în toate pesterile din peninsula Atonita, care avea o fata luminoasa si bucuroasa. Punea o ceasca pentru a strânge apa si astepta 24 de ore sa se umple. Atât avea de mare rabdarea si staruinta. Dorinta lui a fost sa moara în ziua Înaltarii Sfintei Cruci, sarbatorita în ziua de 14 septembrie.

El a fost cu totul sarac. Nu avea nimic, dar sufletul lui era împodobit de dragostea lui Hristos.

Daca afla de cineva ca era bolnav, mergea bucuros sa-l caute si sa-l ajute. Era mereu gata sa sara în ajutor si sa îngrijeasca pe cei neputinciosi, bolnavi, batrâni. El a îngrijit 15 batrâni bolnavi.

O, omule al lui Dumnezeu! L-ai urmat cu adevarat pe Hristos si ai urmat exemplul Lui, Care a spalat picioarele ucenicilor.

Batrânul Ghedeon de la Manastirea Lavra a devenit al doilea Pavel cel simplu. Pe când privea la un avion zburând pe deasupra, el a fost vazut rugându-se.

– Ce faci aici, parinte Ghedeon?

– Ei bine, raspundea simplu, ma rog folosindu-mi metaniile ca avionul sa nu se prabuseasca si toata lumea care calatoreste sa ajunga la destinatie.

Milostivul parinte Haralambie de la Noul Schit a fost tintuit la pat de o boala grava. El a fost vizitat de parintele K.

– Cum te descurci, parinte? l-a întrebat parintele Haralambie.

– Bine, parinte, cu binecuvântarea ta.

– Ai mâncare? Eu am niste pâine uscata, a spus el, si cu putina osteneala s-a ridicat, întinzându-si picioarele lui slabe cât a putut de mult si a luat de pe raft o bucata de pâine. Ia-o, frate si parinte, si roaga-te pentru mine.

«Aceasta întâmplare m-a întarit, a spus mai târziu parintele K., si mi-a ramas întiparita în memorie pentru tot restul vietii. Se lupta cu moartea, dar grija pentru fratele lui a întrecut propriile lui suferinte».

Un batrân a spus:

– Vom plânge peste ruinele schitului nostru, caci nu exista dragoste acolo. Atât de multi bani... Daruieste putin unui sarac, caci îti vei ridica o mica chilie în Rai.

Batrânul Avacum a fost un ucenic al dragostei. Odata, cu multa lepadare de sine, a adăpostit în chilia sa un tânar bolnav de tuberculoza, îngrijindu-l multe luni. L-a îngrijit cu mare bucurie, având grija de el ca o mama iubitoare. Chiar daca el postea, si-a hranit pacientul cu carne si alte alimente hranitoare. S-a luptat mult cu boala tânarului, care a murit pâna la urma în bratele sale, dupa ce s-a pocait si si-a spovedit pacatele. Înainte de a muri, batrânul l-a calugarit, dându-i numele Fanurie.

Altadata, câtiva pelerini l-au gasit pe parintele Avacum plângând în chilia sa. Când l-au întrebat de ce plânge, el le-a spus ca înainte de sosirea lor, cu putin timp, câtiva vizitatori i-au povestit de copiii orbi suferinzi din lume, si el nu si-a putut stapâni lacrimile. Aceasta era de fapt adevarata dragoste, neegoista si lucratoare.

Era adevarat ce se spunea despre parintele Avacum: «Un lucru este sigur la acest om: atragea oamenii aproape de el ca o fântâna tamaduitoare».

Batrânul parinte N. daruia tot ce avea. Acest monah de-a pururea pomenit avea ca deviza cuvântul: «Dumnezeu iubeste pe cel ce da cu bucurie».

Un grup de cinci frati milostivi de la Schitul Sfânta Ana umpleau traistele oricarui parinte care venea la priveghere cu lamâi si portocale culese din livada lor.

Si iarasi, câtiva parinti culegeau zarzavaturi din gradinile lor si le puneau lângă cararile schitului, care erau folosite des de calugari, pelerini, muncitori, astfel ca toti acestia sa se bucure de milostenia parintilor, luând orice aveau nevoie.

Chiar si astazi, pe cararile îndepartate, poti gasi o bucata de pâine si masline pentru vreun calator obosit. Este o continuare a ospitalitatii atonite din Gradina Maicii Domnului, unde calugarii vad în orice vizitator pe Însusi Hristos. Aceasta este potrivit cuvintelor Lui: «Am flamânzit si Mi-ati dat sa manânc; am însetat si Mi-ati dat sa beau; strain am fost si M-ati primit», si: «Întrucât ati facut unuia dintre acestia foarte mici frati ai Mei, Mie Mi-ati facut» (Matei, cap. 25).

Sfântul Agapie, vrednicul de lauda ostenitor, a dus o viata ascetica la Schitul Kutlumus, aproape de Sfânta Manastire Vatoped. A fost prins de turci si, dupa 12 ani de captivitate, a fost eliberat printr-o minune a Maicii Domnului si s-a întors la Muntele Athos, la batrânul lui. Batrânul l-a mustrat pentru fuga lui pe ascuns. Sfântul Agapie l-a ascultat, s-a întors si, prin virtutile si sfintenia sa, l-a convins pe stapânul sau turc si pe cei doi fii ai sai sa vina la Sfântul Munte, unde au fost botezati si au devenit calugari.

Cuvintele înțeleptului parinte contemporan Atanasie Iviritul – plin de dragoste pentru Dumnezeu – sunt ca un ecou pentru urechile mele surde, trezindu-mi inima împietrita: «Bucuria cereasca, cea de dincolo de lumea aceasta, vine în momentul când omul contempla taina planului divin, a Întrupării lui Dumnezeu pentru mântuirea omenirii din Fecioara Maria, Nascatoarea de Dumnezeu. Iisus si Maria, Maria si Iisus, cele doua cuvinte minunate – acesta este Raiul!».

«Dumnezeu m-a coborât de la starea descoperirilor mistice la cea de traire a virtutilor», spunea odata un calugar ascultator. El a îngrijit un parinte batrân si senil, care suferea de infectii ale prostatei. Batrânul nu-si putea controla urinarea, ceea ce facea ca ucenicul sa fie treaz toata noaptea.

Altul spunea: «Dragostea noastra ar trebui sa fie frateasca si la fel, atât pentru straini, cât si pentru rude».

În Karulia traia un ascet rus, parintele Zosima, un om al dragostei desavârsite. El cauta pe cei bolnavi si dadea ajutor oricui avea nevoie. În timpul razboiului, el a hranit multi pustnici, facând cosuri pe care apoi le vindea.

Parintele Gavriil de la Noul Schit spunea:

– Chiar daca un om ia parte zilnic la Sfintele Taine sau daruieste tot ce are si prin post slabeste de ajunge piele si oase, facând multe metanii, tot nu va avea iertarea lui Dumnezeu, pâna când el nu va avea dragoste dumnezeiasca. Iata de ce, Sfântul Apostol Pavel, când lauda dragostea, spunea: «De-as grai în limbile oamenilor si ale îngerilor, iar dragoste nu am, facutu-m-am arama sunatoare si chimval rasunator» (I Cor. 13, 1).

Dupa ce au trecut o suta cincizeci de ani de când a murit Sfântul Gherontie, ctitorul Schitului Sfânta Ana, un mare ascet, parintele Damaschin, a venit sa-si duca viata de pustnic într-o chilie parasita în partea nordica a schitului. El a fost unul dintre cei mai tari stâlpi ai schitului în secolul al XVI-lea; el nu mânca niciodata nimic altceva decât pâine uscata si apa. Rugaciunile sale erau de o caldura sufleteasca rara, dragoste si simpatie pentru lumea întreaga, iar dragostea lui ardea ca o lumânare.

El se ruga astfel: «Doamne, fa ca toti ateii, idolatrii, necredinciosii si ereticii sa se pocaiasca, sa învete adevarul si sa creada în Tine, sa devina o turma si un pastor si sa Te slaveasca pe Tine, Adevaratul Dumnezeu Cel în Treime – Tatal, Fiul si Duhul Sfânt –, astfel ca nici unul sa nu fie lasat afara din Rai, Dumnezeul meu».

În mod frecvent el ajungea în extaz si avea descoperiri de mari taine si astfel era daruit din plin cu bucurie duhovniceasca si multumire.

Când parintele meu s-a hotarât sa scrie «Amintiri din Gradina Maicii Domnului», era bolnav si nu putea sa scrie. Dar când avea timp liber, momente de neuitat pentru mine, îmi povestea, si eu, ultimul dintre toti, cu binecuvântarea lui, adunam ceea ce îmi spunea el.

Am scris despre fratele lui, calugarul Stefan, care a fost ultimul ramas din obstea lor. Am corespondat si am fost primiti deseori, ca musafiri, în chilia lui.

Nu aveam un animal care sa ne care bagajele, spunea batrânul. Cu toate acestea, am fost binecuvântati cu «un caraus de bagaje al dragostei», al carui nume era Stefan. Majoritatea timpului în care cara bagaje grele si le urca în spate, pâna în vârful dealului, spunea rugaciunea lui Iisus cu voce tare. Parintii din schit stiau când vine Stefan, pentru ca puteau sa auda binecuvântata sa voce: «Doamne Iisuse Hristoase, miluieste-ne pe noi». Deseori, când discuta cu cineva, repeta cu glas tare, în mod foarte simplu, aceasta rugaciune, indiferent daca îl punea sau nu pe cel cu care era într-o situatie neplacuta.

Fiind de fel din Sparta, el a avut o purtare aspra si dificila, îndrazneata si grava – un calugar aspru, ai putea spune, daca nu l-ai fi stiut bine. Oricum, a avut o inima foarte sensibila, plina de mila pentru cei saraci. Pe Muntele Athos personalitatile se îndreapta, devenind mai smerite. Mastile politetii sociale si ale comportamentului pretentios sunt îndepartate. Aceste personalitati sunt sfintite în fântâna dragostei spontane, care nu este gasita oriunde în lume.

Nu voi uita niciodata dragostea si lepadarea de sine a parintelui Stefan. El purta întotdeauna cele mai ieftine haine si facea cele mai grele munci si mânca cea mai rea mâncare. Strângea resturile din ziua precedenta, le punea într-un castron, adauga putina apa si le mânca linistit. De multe ori, parintele Paisie îi spunea glumind: «Hei, batrâne Stefane, îti aduci aminte de mesele copioase din America? Mâncam ca împaratii! Si acum manânci mâncarea asta muiata în apa!». Încuviinta aproape cu indiferenta, golind castronul cu placere, ca si cum ar fi mâncat o masa îmbelsugata.

Pentru el, chilia lui era ca un palat din Rai, depasind zgârâie-norii din America în confort si fericire, si mâncarea lui era cea mai buna din lume.

L-am vizitat la chilie când s-a îmbolnavit de ciroza la ficat, gasindu-l dormind pe o masa. Ne-am oferit sa-l ducem la Salonic pentru tratament, dar a refuzat cu hotarâre. «Daca Maica Domnului vrea ca eu sa ma fac sanatos, atunci e bine. Oricum, îmi place asa cum vrea ea. Dar nu plec din Athos», a raspuns. Acest calugar de-a pururea pomenit a fost aspru cu el însusi, dar prietenos cu fratii lui. Calatoriile spre locurile stâncoase si pustii, ducând mâncare si medicamente pustnicilor de acolo, arata cât de mare era inima lui. Câteodata, când folosea un catâr pentru transport, calatorea noaptea, astfel încât milostenia lui sa nu poata fi cunoscuta.

Parintele meu mi-a spus:

– A fost odata, în Schitul Sfânta Ana, un om bătrân, pe nume parintele Petru. Avea 95 de ani. Obisnuia să stea în aer liber în fața schitului și cârpea ciorapi pentru unii din părinții de acolo. Era ascuns în ceea ce făcea, având în minte cuvintele Sfintei Scripturi: «Tu însă, când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta» (Matei 6, 3).

Un pustnic bătrân și sărac i-a spus vecinului său:

– Frate, vino să vezi ce fel de dragoste au părinții! Am găsit pâine, fructe, brânză și peste; le-au lăsat aici pentru mine, exact de ceea ce aveam nevoie. Domnul să fie laudat! Maica Domnului se îngrijeste de toate!

Sfântul Siluan din Muntele Athos a spus că: «A te ruga pentru lume este ca și când ți-ai varsa sângele pentru aproapele tău».

Iar să spunea: «Fratele nostru este viața noastră».

Parintele Avacum a avut trăsăturile dragostei spontane și adânci, care este adeseori întâlnită în Athos. El a slujit ca infirmier în Sfânta Mănăstire Lavra. Zile, nopți, luni și ani, vara și iarna, parintele Avacum și-a petrecut timpul spalând hainele fraților bolnavi și a mirenilor care erau în suferință, fără nici o plângere. Mergea de la spalatorie la bucatărie și invers, pregătind mese și hranind bolnavii. Apoi le aducea hainele spalate, astfel încât ei să fie mereu curăți.

Am fost fericit sa-l întâlnesc si sa-l cunosc pe parintele Modest, un vietuitor al obstii monahale de la Konstamonitu, un învatator neobosit al dragostei dumnezeiesti. Toate predicile sale erau bazate pe dragoste, centrul vietii duhovnicesti. De multe ori spunea:

– Pâna când nu simtim ca toti oamenii sunt fratii si surorile noastre, iar noi suntem fratii si surorile lor, Sfântul Duh nu Se va salaslui niciodata în inima noastra. Dumnezeu iubeste pe toti oamenii la fel, pe cel mai mare pacatos si pe cel mai sfânt om. În acelasi fel ar trebui sa îmbratisam pe oricine în inima noastra. Dragostea rabda, daruieste, îndura. «Dumnezeu este dragoste».

Un batrân a spus:

– Oricine iubeste pe Dumnezeu, nu-l iubeste doar pe aproapele lui, ci si întreaga creatie: copacii, iarba, florile. El iubeste orice cu aceeasi dragoste.

Frații din Noul Schit mi-au spus că bătrânul Neofit Neoschitiotul, de când a devenit călugăr și până când a murit în pace, timp de 65 de ani, a rămas în Grădina Maicii Domnului fără să fi plecat de acolo măcar o dată. Acest părinte de-a pururea pomenit împărtășea dragoste tuturor, ca o virtute mai mare decât virtuțile singurătății și renunțării la lume. Datorită dragostei, lua cât putea din bagajele pelerinilor, ducându-le de la arsana² (Arsana – mic port sau debarcader al schitului.) până la Kyriakon este biserica centrală a schitului, unde părinții se adună duminicile și la sărbătorile mari.).

CAPITOLUL II - Despre puritatea și curăția simțurilor și a inimii

Un ascet bătrân ne-a povestit:

„Orice monah care se întoarce în lume, ar trebui să fie foarte atent când vorbește cu oamenii. Acesta este un adevăr în special pentru călugărițe, care au nevoie de părinți duhovnicești iscusiți care să le spună cum să-și păstreze curăția simțurilor.

Părintele Neofit a fost părintele duhovnicesc de la Mănăstirea Sfânta Ana Mică. El a trăit în Schitul Sfinții Arhangheli, locul unde Sfântul Agapie a trăit și a scris «Mântuirea Păcătoșilor».

Odată, părintele Neofit a plecat în insula Tinos, pentru a fi preot slujitor la o mănăstire de maici. Aici, toate călugărițele încercau să trăiască o viață curată. Una dintre ele, care era oarbă, s-a dus să se spovedească la părintele Neofit și și-a dezvăluit gândurile de ispită pe care le avea pentru el. Părintele a fost atât de înspăimântat, încât s-a întors la Mănăstirea Sfânta Ana Mică.

Era trist și nedumerit: cum poate satana aduce asemenea gânduri la o persoană oarbă? Într-o zi s-a hotărât să ceară sfaturi de la toți părinții duhovnicești din vecinătate. A discutat cu părinții Ștefan, Ciprian și Cosma și cu un ucenic trimis de părintele Ignatie care, deși era cel mai iscusit dintre toți, s-a întâmplat să fie bolnav în acel timp. Numele ucenicului era tot Ignatie. Acesta, fiind din Ismirne, a dorit de mic să devină călugăr.

Toți părinții au început să discute despre acest subiect: cum poate o călugăriță oarbă să fie ispitită de gânduri necurate? Dar, deși erau părinți duhovnicești, nu au reușit să răspundă la această întrebare. Apoi a venit rândul părintelui Ignatie cel tânăr: «Vocea ta, părinte, a fost cauza acestor gânduri ale călugăriței, asupra cărora a cugetat, după care a venit să se mărturisească». Toți părinții au fost impresionați de acest răspuns, binecuvântându-i cuvintele“.

Un bătrân a spus:

– Călugăre, ferește-te! Nu întinde mâna nici unei femei, nici măcar mamei tale, pentru a putea atinge înălțimile duhovnicești ale părinților din vechime. Fii atent când ești în lume. Înfrânează-ți râsul și gluma, pentru ca atunci când discuți dinții să nu poată fi văzuți. Când vei atinge aceste virtuți, curăția vieții tale te va învăța lucruri mai înalte.

În 1955 unui frate din Mănăstirea Dionisiu i s-a întâmplat o minune: apariția Sfântului Ioan Botezătorul. Această întâmplare ne-a fost povestită de părintele Lazăr. El vorbea ca la persoana a treia, dar noi ne-am dat seama că era vorba chiar despre el.

„Un frate din mănăstire a fost trimis la Salonic și a stat într-un hotel, unde a fost ispitit împotriva voinței sale. O tânără femeie, cunoștință de familie, s-a apropiat de el, întrebându-l despre părinți și Sfântul Munte. Discuția a ținut un timp îndelungat și intențiile ei au devenit mai clare atunci când l-a primit cu ospitalitate în camera ei, întinzând mâna și spunând: «Vom intra doar câteva clipe și ne vom întoarce imediat».

În acel moment ar fi căzut în ispită dacă nu ar fi fost apărat de rugăciunea sa și încrederea în Sfântul Ioan Botezătorul. S-a rugat Sfântului pentru a interveni și a-l salva de o asemenea ispită. Și, într-adevăr, deodată, o lumină orbitoare a strălucit în camera ei și în mijlocul acestei lumini a apărut Sfântul Ioan, care l-a ridicat, ducându-l în camera lui, în capătul opus al etajului hotelului“.

Un bătrân a spus:

– Un om bun privește toate femeile ca fiind surorile lui. Chiar și atunci când vede o femeie imorală, ar trebui să-și spună: «Dacă femeia aceasta ar fi sora mea de sânge, aș fi foarte încurcat». Așadar, nu ar trebui să profite de ea.

Înțeleptul părinte Ioachim de la Sfânta Ana, ce era ca un frate al părintelui nostru, a spus:

– Oricine dorește să fie curat, să fie atent, exigent, să se îngrijească pe sine, nici măcar să nu-și țină mâinile împreunate. La întâlniri ar trebui să fie atent la felul cum vorbește și cum privește în jur, să evite contactele cu oamenii frumoși și orice altceva ce ar putea să-i provoace o cădere din feciorie și din curăția vieții.

Pentru părintele nostru contemporan, Iosif Isihastul, lupta împotriva ispitelor trupești a fost grea. Acest război a durat 8 ani, care este îndelungat pentru o persoană care a rămas curată de toate păcatele trupești din copilărie. El spunea că de fiecare dată când ajungea la limita puterilor în ispită, o lua de la capăt, după ce era întărit de harul lui Dumnezeu. Dar, pentru el, pe măsură ce timpul trecea, războiul se intensifica la nesfârșit.

«În același timp, eu nu am renunțat la metodele mele de apărare, care constau din privegherea de toată noaptea și bătaia⁴ (Își bătea trupul cu așa-numitul «lemnul apărător», după cum ne învață mulți nevoitori iscusiți, de vreme ce «cui pe cui scoate»). Am plâns, am suspinat și m-am rugat către Maica Domnului.

Lupta a încetinit o vreme, așa că am putut să-mi trag răsuflarea, iar apoi a luat-o de la capăt, mai puternică decât la început. Trupul meu a devenit mai slab și mi-am pierdut puterea. Îmi găseam liniștea doar în rugăciuni, și acesta a fost un semn mângâietor».

Și-a mobilizat toate metodele practice pentru un sfârșit victorios în luptă: nopți de priveghere, lipsuri, foame, sete, bătăi și lacrimi. A renunțat la patul său și dormea pe un taburet de lemn transformat în fotoliu, pentru a-și odihni brațele. A făcut acest lucru pe toată durata războiului.

CAPITOLUL III - Despre sfinți si pustnici necunoscuti

În Kiriakonul Mănăstirii Kafsokaliviei există o pictură a unui sfânt necunoscut care are inscripția: «Sfințitul Eufrosin al Mănăstirii Iviru, care a trecut în lumea dreptilor». În mâna sa dreaptă ține un sul desfășurat pe care scrie: «Având o inimă curată și trăind în mijlocul tulburării, a adormit în Domnul».

El poartă o haină călugărească, îngenuncheat la rugăciune.

Biograful Sfântului Acachie, părintele Iona de la Kafsokalivia, a scris la sfârșitul lucrărilor sale despre sfinții mucenici contemporani cu Sfântul Acachie: «Acești mucenici sunt pietre prețioase, plecate la Dumnezeu, cum a fost binecuvântatul Eufrosin, care a strălucit ca un alt soare în Sfânta Mănăstire Iviru. Din cauza faptului că se purta foarte simplu și era înaintevăzător, el vorbea în sens figurativ, fiind capabil să vadă fața interioară, nevăzută, a oricui. Moaștele sale n-au fost găsite în mormânt în ziua pregătită pentru mutare. Și în Muntele Athos încă mai există călugări ca el».

Părintele Gherman, care și-a trăit viața de nevoiță pe lângă un părinte român din Hairi (în zona Lavrei), a visat într-o noapte trei părinți cuvioși, care-i spuneau:

– Ai grijă, noi trei stăm aici. Să nu ne deranjezi și spune celorlalți să facă la fel.

Părintele Gherman a povestit această descoperire părintelui său duhovnic, renumitului Neofit Karamanlitol, care viețuia în muntele Karmilion, pe versantul vestic al Kerasiei, în pustia Sfântului Vasile. Părintele Neofit a căutat insistent, cu râvnă și mare dorință, în toate peșterile și schiturile pustii din acea zonă, dar nu a putut să găsească sfintele moaște ale pustnicilor. Puțin după aceea, cei trei părinți s-au arătat din nou părintelui român astfel:

Odată, pe când mergea la Paraclisul Sfântului Nil, pentru a primi Sfânta Împărtășanie, a simțit o mireasmă deosebită, sfântă, așa cum au simțit-o mulți părinți mai înainte (printre care și prezentul scriitor, așa cum este el, nevrednic și ultimul dintre toți).

Oricum, în acel moment, evlaviosul părinte Neofit a simțit foarte puternic mireasma. De aceea, el s-a hotărât să-i caute izvorul și s-a rugat sfinților să-i arate unde odihnesc sfintele lor moaște. În acel loc era un zid. Pe când dădea deoparte pietrele zidului, a văzut în spatele lui deschizându-se o peșteră. Din acel loc venea mireasma sfântă. El a încercat să intre în peșteră, dar a fost oprit de o voce care i-a spus:

– Nu ne deranja. Noi suntem trei și locuim aici. Vrem ca nimeni să nu ne deranjeze.

Bunul și evlaviosul părinte a blocat intrarea peșterii și a plecat, lăudând pe Dumnezeu și pe acești necunoscuți sfinți, prețioși crini de pustie ai Muntelui Athos. El a dezvăluit locul peșterii numai ucenicului său, Ilarion.

Părintele român Gherasim, care a repovestit această întâmplare, a trăit timp de 40 de ani în Muntele Athos.

Cu mulți ani în urmă, în căsuța care se află mai jos de Kiriakonul din Kafsokalivia, un frate începător din Bulgaria, pe nume Iacov, era sub ascultarea unui părinte grec foarte sever. Iacov dorea să ducă o viață ascetică mai aspră și din acest motiv venea noaptea în pridvorul bisericii să se roage în fața icoanei Sfintei Treimi.

Într-o noapte cu lună plină, pe când se ruga, a auzit pașii unui om. S-a ascuns și a văzut intrând în pridvor un om gol, cu păr lung și alb și cu o barbă foarte lungă. Bărbatul a binecuvântat cu semnul crucii ușa bisericii, care s-a deschis singură. A intrat, s-a închinat la icoane și apoi a ieșit binecuvântând din nou ușa bisericii cu semnul crucii, aceasta închizându-se singură datorită puterii divine. Apoi a apucat drumul către Kerasia.

Fratele Iacov, copleșit de admirație și curiozitate, l-a urmărit pe acest necunoscut pustnic pas cu pas. În curând ei au atins locul Crucii, au luat-o spre dreapta și au pornit unul în spatele

celuilalt pe cărarea ce ducea spre vârful Athosului. Când pustnicul a ajuns la Biserica Maicii Domnului, fratele a mărit pasul și a sărit în fața lui, făcând o metanie și implorându-l să-l primească sub ascultarea lui.

«Nu poți sta aici, fiul meu», a spus pustnicul necunoscut. Iacov a insistat, udând pământul cu lacrimile sale. «Întoarce-te la bătrânul tău, fii ascultător și vei fi mântuit. Nimeni nu poate îndura traiul în acest loc fără a avea har dumnezeiesc și trebuie să mai știi că în curând vei muri».

Iacov s-a întors și a povestit părinților tot ce s-a întâmplat, s-a dus la duhovnic, s-a pregătit pentru moarte și trei săptămâni mai târziu a adormit în Domnul.

Se spune că în timpul mutării moaștelor lui, o mireasmă s-a simțit venind dinspre ele.

Acum 50 de ani a avut loc următorul eveniment:

Un pelerin evlavios din Creta a pornit la drum spre Muntele Athos, pentru a-l vizita pe vărul său, părintele Eftimie, un isihast care trăia în chilia situată în partea de sud a Mănăstirii Sfânta Ana Mică. De la docul Schitului Sfânta Ana, el a pornit mergând pe cărări necunoscute, râpe stâncoase și văi, până când a ajuns într-un loc numit Pina (Foamea). Acolo era o fundătură. A trebuit să continue cățărându-se până ce, în sfârșit, cu mare greutate, a ajuns la locul sihaștrilor, numit «Locul Arhanghelilor», locul unde cretanul Agapie Landos a scris «Mântuirea Păcătoșilor». Din acel punct a ajuns la chilia rudei sale.

Acolo a fost primit cu ospitalitate. Când și-a tras răsuflarea după o așa aventură, a zis către părintele Eftimie:

– Vere, spune-mi, când ai de gând să îngropi trupul pe care l-am văzut acolo sus, pe stânci, într-o peșteră? Aș dori să fiu martor la o înmormântare făcută în Muntele Athos.

Când părintele Eftimie a auzit despre omul mort din peșteră, el împreună cu vărul său și bătrânul Ciprian Aurarul au pornit în căutare pe întreaga zonă, metru cu metru. Dar nu au găsit

nimic. Aproape de apusul soarelui au simțit o mireasmă de tămâie, venind dinspre râpe, mireasmă pe care părintele Ciprian o simțise și înainte.

Atunci pelerinul a povestit:

– Lângă acest copac era peștera. Am intrat, și acolo, pe pat, un bătrân cuvios dormea. La început nu mi-am dat seama că era mort. Apoi m-am apropiat și am văzut că avea o cruce pe frunte; lângă el era o icoană cu Maica Domnului și o candelă aprinsă. Mi-am făcut cruce, m-am închinat de trei ori și am simțit miros de tămâie. Am plecat gândindu-mă că nu ați avut timp să-l îngropați în acea zi.

Între anii 1977–1978, «dikaios-ul»⁵ (Dikaios – termenul folosit pentru starețul unui schit; câteodată este folosit pentru ajutorul starețului unei mănăstiri.) Schitului Sfânta Ana era călugărul Chiril. În timpul lunii septembrie a primit ca oaspete pe un creștin ortodox libanez, refugiat în Grecia din cauza războiului din Liban.

Acest libanez evlavios avea o dorință puternică de a urca pe vârful Muntelui Athos. Așa că, dimineața devreme, cu ajutorul indicațiilor date de «dikaios», a pornit la un lung și obositor urcuș. În aceeași zi, în timpul serii, s-a întors la Kiriakonul schitului. În următoarea zi, după Sfânta Liturghie, a putut, cu puținele cuvinte grecești pe care le știa, să relateze următoarea întâmplare minunată:

În locul numit Vavila, mai jos de vârful muntelui, unde începe o pantă mare, s-a oprit pentru a se odihni un moment. În timp ce căuta un loc de odihnă, deodată a văzut în față o casă din care au ieșit doi bătrâni pustnici. De îndată ce l-au văzut, l-au întâmpinat cu dragoste și i-au dat smochine proaspete, care aveau o aromă de nedescris, și apă rece. Oboseala i-a dispărut complet.

El a mai văzut alți zece călugări cuvioși în casă, fiecare dintre ei sprijinindu-se într-o cârjă⁶ (Este vorba despre așa numitul «lemn al lenei» (εμπελόξυλον), pe care se sprijină asceții ce stau în picioare la rugăciunea de noapte.) și rugându-se cu șiragul de metanii. Ei au răspuns

întrebărilor lui, spunându-i că locuiau acolo de foarte mult timp și că nu făceau nimic altceva decât să se roage pentru lumea întreagă. Toate aceste lucruri și altele i-au adus pelerinului uimire și admirație. El a spus că toți erau de aceeași vârstă.

Când «dikaios-ul» și ceilalți au auzit, au fost surprinși și L-au slăvit pe Dumnezeu pentru minunile Sale prin sfinții Săi.

În zona dintre Marea Lavră și Kafsokalivia, cu mult timp în urmă, a locuit un bătrân călugăr numit Panaretos. Într-un timp, s-a hotărât să facă o grădină în fața chiliei cu scop dublu: pentru a se osteni și pentru a avea o mângâiere în asprul deșert din recolta grădinii. După trudă și sudoare, timp de multe zile, săpând în acel loc pietros, a lovit o piatră netedă, a ridicat-o cu greutate și acolo a văzut un mormânt în care zăcea un trup îmbrăcat în veșminte sfinte de preot, ca și cum ar fi fost îngropat ieri. Acest trup răspândea o minunată mireasmă.

Părintele Panaretos fusese acolo pustnic timp de peste 50 de ani, dar nu auzise niciodată de viața sau moartea vreunui renumit pustnic, ca acela din mormânt. După primele emoții, a început să plângă, rugându-se: «Sfinte al lui Dumnezeu, dezvăluie-mi cine ești și câți ani ai trăit în acest loc pustiu. Ți mulțumesc că mi-ai destăinuit sfântul tău lăcaș, mie, nevrednicului».

Părintele Panaretos, bătrân evlavios cum era, a rămas treaz toată noaptea, rugându-se și cugetând, deoarece hotărâse să povestească despre găsierea sfintelor moaște la Sfânta Mănăstire Marea Lavră. Dimineața devreme a adormit și l-a visat pe sfântul necunoscut, care i-a vorbit aspru.

– Ce faci aici, Avva?

– Sfinte al lui Dumnezeu, m-am gândit să dau de știre Mănăstirii Lavra să vină să te ia, pentru că ești uitat și părăsit aici, a răspuns părintele înspăimântat.

– Noi nu ne-am ostenit împreună, așa că de ce vrei să-mi muți trupul? M-am nevoit aici peste 50 de ani. Pune-mă înapoi, te rog. Pune piatra de mormânt la loc și nu dezvălui nimic nimănui cât vei trăi.

Bătrânul Panaretos s-a trezit, a acoperit mormântul și s-a simțit mai bine. S-a rugat totdeauna sfântului necunoscut. După ce a ajuns destul de bătrân și a venit să locuiască în Kafsokalivia, puțin înainte de a muri, a povestit părinților ce s-a întâmplat, fără să dezvăluie locul sau alte amănunte.

În viață curată și în sărăcie trăiau în pădurile Sfântului Munte șapte călugări (sau 12, luându-ne după spusele unor pustnici) complet goi și hrănindu-se ca păsările cerului, cu verdețuri sălbatice, rădăcini, castane și alune. Se spune că primeau Sfânta Împărtășanie în peștera Sfântului Petru de la părintele Daniel, renumitul isihast. Nu știm dacă ei mai sunt încă în viață.

Învățatul călugăr, Spiridon Kambanaos, doctorul de la Marea Lavră, a scris despre acești «îngeri pământești și oameni cerești»: «Și ce putem spune despre cei care locuiesc în zona Krya Nera, unde doar privirea lui Dumnezeu, Care vede toate, le poate știi felul lor de viață?».

Renumitul pustnic Damaschin de la Sfânta Ana, în timp ce săpa în jurul chiliei sărăcăcioase din apropierea Schitului Sfânta Treime, a descoperit trei sfinte trupuri întregi, care răspândeau o mireasmă cerească. Dis-de-dimineată, plănuia să anunțe Schitul Sfintei Mănăstiri Lavra despre această minunată descoperire. În timp ce se ruga, trei oameni cerești au apărut în fața lui cu priviri aspre și au spus:

– Dacă am fi dorit, părinte Damaschin, să fim slăviți de oameni, nu am fi venit să trăim pe aceste stânci, unde eram lipsiți chiar și de apă, pentru dragostea lui Hristos și împărăția cerurilor. Deci, pune aceste trei moaște într-un loc ascuns, până la învierea morților.

Cu evlavie și bucurie, cuviosul pustnic a făcut exact cum i s-a spus. A pus moaștele într-un loc știut doar de el și neștiut de părinții schitului.

CAPITOLUL IV - Despre priveghere

Când cuviosul Acachie, care s-a nevoit într-un schit pustiu al Kafsokaliviei, a fost întrebat despre somn și priveghere, el a răspuns:

– Jumătate de oră de somn este de ajuns pentru un călugăr adevărat!

El însuși stătea toată noaptea în picioare sau în genunchi, rugându-se sau cântând cu mare râvnă, în ciuda faptului că suferea de hernie și era foarte bătrân. Dormea foarte puțin, dimineața, câteodată sprijinindu-se pe braț sau altceva, de-ajuns pentru a nu-și pierde claritatea minții din cauza lipsei mari de somn. El a considerat somnul ca pe un dușman înșelător al sufletului. A spus că nimic nu sporește mai mult dorințele păcătoase decât excesul de somn. Și nimic nu le stăpânește mai bine decât lipsa de somn. Și-a făcut un pat din ramuri de copac subțiri și noduroase, fixate rar, fără saltea, astfel încât să nu-și poată odihni trupul așa cum ar fi dorit și să se poată trezi cu ușurință. Potrivit biografului său, nu dormea mai mult de patru ore pe zi.

Chiar binecuvântatul sfânt Grigorie Palama s-a luptat permanent cu trupul și somnul. Deasupra Sfintei Mănăstiri de la Lavra, în chilia sa, el a stat trei luni rugându-se neîncetat, fără să

doarmă. După aceasta și-a întrerupt această lucrare ascetică, pentru ca mintea să nu fie afectată de o priveghere excesivă.

Sfântul Siluan cel Nou din Rusia, care a trăit în Athos, s-a născut în 1866 și a murit în 1938, fiind canonizat în 1987. El a fost călugăr la Mănăstirea Sfântul Pantelimon. A trăit o viață dreaptă și curată, plină de dragoste pentru toată lumea, rugăciune neîncetată și smerenie. S-a sfârșit în pace și a lăsat în urmă amintirea unui om sfânt. Biografia sa a fost scrisă de arhimandritul Sofronie, egumenul Mănăstirii Inaintemergătorului din Anglia. Sfântul Siluan, printre multe alte virtuți, s-a străduit în special să se lipsească de somn, pentru că știa din experiență cât este de important pentru a obține curăția minții, sporirea în rugăciune și cugetarea la moarte.

Nu se întindea în pat ca să doarmă, ci-și petrecea întreaga noapte rugându-se fie în picioare, fie așezat pe un scaun. Dormea numai 15 sau 20 de minute și apoi se ridica din nou ca să se roage. Se odihnea din nou mai târziu, cu pauze. Într-o zi întreagă dormea în total numai două ore.

Am întrebat pe bătrânul orb Simeon Kafsokalivitul:

– Cum poate fi curățat sufletul de gândurile pătimase, dorințe și alte patimi?

Și el a răspuns:

– Cunoscând ce înseamnă să nu dormi deloc!

Într-un schit ivirit a locuit un ieromonah foarte evlavios, Gherasim, scriitor de cântări. Cu o zi înainte de a sluji Sfânta Liturghie, rămânea treaz toată noaptea, citind și rugându-se. Dumnezeu l-a chemat la El încă de tânăr. «Ajungând curând la desăvârșire... sufletul lui era plăcut lui Dumnezeu, pentru aceasta Domnul S-a grăbit să-l scoată...» (Înțelepciunea 4, 13–14).

Un pustnic nevoitor a spus:

– Dormind foarte mult, mintea noastră devine opacă.

Hagi Gheorghe stătea în picioare, în strana lui din biserică, toată noaptea. Abia își cunoștea chilia. Ziua și-o dedica fraților suferinzi și noaptea rugăciunii.

Într-o zi, un călugăr tânăr l-a întrebat pe părintele N., care avea 86 de ani:

– Părinte, câte ore ar trebui să doarmă un călugăr?

– Ascultă, frate: Sfântul Teodor Studitul și Sfântul Simeon Noul Teolog au spus că 4–5 ore de somn pe zi ar trebui să fie de ajuns. Dar Avva Arsenie, în Pateric, zice că pentru un călugăr râvnitor, o oră de somn ar trebui să fie suficient. Sfântul Acachie Kafsokalivitul obișnuia să spună: «Găsesc că o oră de somn nu este suficientă, dar dacă sfinții spun așa..., ar trebui să încercăm».

– Și tu cât de mult te odihnești?

– Frate, care este trebuința acestei întrebări?

– Pentru mine și pentru dragostea lui Hristos, te rog să-mi spui.

– Am să-ți spun: o oră din 24 de ore este de ajuns.

– Dormi o oră întreagă sau cu întreruperi?

– Cu întreruperi, bineînțeles. Un sfert de oră, din când în când.

– Și cum îți petreci timpul?

– Din nefericire, acum am dublă hernie și nu pot sta în picioare ca să citesc Psaltirea, Evangheliile și să spun Rugăciunea lui Iisus.

– Întreaga Psaltire și Evangheliile?

– Bineînțeles, în întregime.

– În fiecare zi?

– În fiecare zi. Singurul lucru este că nu mai pot citi în picioare. Așa se întâmplă la bătrânețe.

Părintele Iosif, locuitorul în peșteră, la începutul șederii în Athos, nu avea părinte duhovnic. El a locuit pentru scurt timp lângă Peștera Sfântului Atanasie Atonitul, nu departe de Marea Lavră. Aici a dus o viață aspră și astfel a reușit să stea în picioare opt zile, fără să mănânce și să doarmă. El a spus:

– Nici o nevoie nu aduce mai multe binecuvântări decât lipsa de somn. Într-adevăr, lipsa de somn topește trupul.

Tot el a mai spus:

– Cea mai grea etapă a patimii somnului apare când Harul ne părăsește și suntem plini de plictiseală și întuneric, fără a găsi o mângâiere. Odată am fost încercat și eu în acest fel. M-am luptat să continui, dar puterea mă părăsise. Mi-am întrerupt lupta pentru a mă ruga cu lacrimi lui Dumnezeu: «Doamne, au venit să-mi slăbească puterile». Imediat am auzit o voce dulce, vorbind în interiorul meu:

– Nu suferi toate acestea pentru dragostea Mea?

Oboseala mea, care apăruse ca un nor acoperind soarele, s-a risipit imediat și cu lacrimi în ochi am sărit de bucurie, ca un copil:

– Da, Doamne, de dragul Tău, ajută neputinței mele!

Un bătrân a spus:

– Somnul ar trebui să devină un servitor, nu un stăpân.

Concluzia unui aghiorit:

– Viața duhovnicească nu poate exista fără priveghere.

Bătrânul Artemie Grigoriatul, după cum spun contemporanii săi, n-a stat niciodată pe scaun în timpul slujbelor, nici măcar în timpul privegherii de toată noaptea. Până la moartea sa a rămas în picioare, ca un stâlp neclintit al Bisericii și al rugăciunii.

CAPITOLUL V - Despre erezie si despre alte religii

Împăratul Mihail Paleologul și Patriarhul Ioan Vekkos au venit la Muntele Athos, ca reprezentanți ai papei, ca să impună prin forță unirea Bisericii Ortodoxe cu Roma. Călugării de la

Athos, apărători ai granițelor și soldați ai Ortodoxiei, s-au opus pașnic și cu mult curaj eforturilor lor, marcate de sălbăticiii, violență și criminalitate – stigmatele istoriei papale.

În Protaton, oamenii lui Vekkos au spânzurat pe Protos, și pe o bucată de marmură, care este păstrată până astăzi, au decapitat credincioșii rămași acolo, 13 în total, care ocupau diferite chilii în Karyes. Ei au fost omorâți pentru că au apărat neclintit Ortodoxia și pentru că nu au acceptat unirea cu nepocăitul papă.

Așa erau Sfinții Părinți: «Mlădițe frumoase, struguri mistici, apărători neobosiți și încrezători ai Ortodoxiei și Sfintei Tradiții».

Sfinții Mucenici de la Vatoped erau la fel de mulți ca cei 12 Apostoli. Egumenul lor, Eftimie, a fost de asemenea mucenic pentru sfânta credință în timpul invaziei sălbatice a trupelor împăratului Mihail Paleologul și al patriarhului Vekkos. Cei 12 au fost spânzurați pe Furkovunio, iar Eftimie a fost legat în lanțuri grele și înecat în marea Kalamitzi.

Alături de ei trebuie pomeniți și Sfinții Mucenici din Ivion, care au fost înecați în mare de soldații împăratului Mihail și ai patriarhului.

Alături de aceștia trebuie pomeniți și cei 26 de Sfinți Mucenici de la Zografu, care completează obștea sfințită a mucenicilor Ortodoxiei noastre. Ei au fost arși, ca o jertfă curată, de către papistași în turnurile mănăstirii.

Sfântul nostru părinte Nichifor, care a fost papistaș, după ce s-a convertit la Biserica Ortodoxă răsăriteană, a devenit pustnic în Sfântul Munte. Acolo a scris despre metoda Rugăciunii inimii, cuprinsă în Filocalie.

Sfântul Grigorie Palama, figură proeminentă a teologilor, a luat parte la trei Sinoade mari, la care s-a luptat împotriva ereziilor lui Varlaam, Akindin și Gregoras, care negau energiile divine și necreate ale lui Dumnezeu.

Călugării sunt soldații lui Hristos, comandouri ale Bisericii, totdeauna apărând adevărul și credința și luptând până la moarte împotriva tuturor ereziilor amăgitoare și a greșelilor. Călugării de la Sfântul Munte, după secole de păstrare a Tradiției, au alcătuit un calendar al mucenicilor de la Athos și al apărătorilor Ortodoxiei:

4 Ianuarie – cei doisprezece mucenici din Vatopedu;

14 Februarie – Sf. Mc. Damian;

22 Martie – Sf. Mc. Eftimie de la Iviru;

22 Martie – Dreptul Luca de la Stavronikita;

10 Aprilie – Sf. Mc. Hrisantie de la Xenofont;

16 Aprilie – Sf. Mc. Hristofor de la Dionisiu;

19 Aprilie – Sf. Mc. Agatanghel de la Esfigmenu;

1 Mai – Sf. Mc. Eftimie și Ignatie de la Iviru;

7 Mai – Sf. Mc. Pahomie de la Sfântul Pavel;

22 Mai – Sf. Mc. Pavel de la Sfânta Ana;

26 Iunie – Sf. Mc. David de la Sfânta Ana;

3 Iulie – Sf. Mc. Gherasim de la Kutlumuș;

6 Iulie – Sf. Mc. Chiril de la Hilandar;

10 Iulie – Sf. Mc. Nicodim de la Sfânta Ana;

11 Iulie – Sf. Mc. Nicodim de la Vatopedu și Nectarie de la Sfânta Ana;

24 August – Sf. Mc. Cosma Etolul, întocmai cu Apost.;

14 Septembrie – Sf. Mc. Macarie de la Dionisiu;

20 Septembrie – Sf. Mc. Ilarion de la Sfânta Ana;

22 Septembrie – Sf. Mc. Cosma, unul din cei 26 de Mucenici de la Zografu;

6 Octombrie – Sf. Mc. Macarie de la Sfânta Ana;

8 Octombrie – Sf. Mc. Ignatie de la Iviru;

29 Octombrie – Sf. Mc. Timotei de la Esfigmenu;

2 Noiembrie – Sf. Mc. Dionisie de la Iviru;

13 Noiembrie – Sf. Mc. Damaschin de la Lavra;

3 Decembrie – Sf. Mc. Cosma de la Sfânta Ana;

5 Decembrie – Sf. Mc. Nectarie de la Filoteu și Cosma, primul călugăr de la Vatopedu, împreună cu alți Sfinți Mucenici din Karyes;

26 Decembrie – Sf. Mc. Constantin Rusul de la Lavra;

30 Decembrie – Sf. Mc. Ghedeon de la Karakalu.

Sfântul Ierotei, mult nevoitorul și învățătorul, postea totdeauna. S-a născut în 1686 și a fost considerat un filosof atât în accepțiunea creștină, cât și în cea a filosofiei universale. Originar din Kalamata, el a luptat vehement pentru a apăra credința creștină împotriva ereticului Molinos. A fost de asemenea pustnic și s-a nevoit pe insula pustie Gioura, vizavi de Muntele Athos. A murit în 1745 și sfintele sale moaște continuă să facă minuni.

Odată, părintele B. s-a dus într-un sat cu treburi ale mănăstirii. De îndată ce a ajuns, sătenii au venit la el și l-au rugat insistent să-i ajute să apere credința adevărată în fața unui predicator evanghelic. Acesta, cu citate din Sfânta Scriptură, îi tulbura pe ei, defăimându-i pe sfinți și pe Maica Domnului. Călugărul era simplu și aproape analfabet și s-a simțit stânjenit, dar după ce s-a gândit puțin, amintindu-și ceea ce a citit despre sfinți și viețile lor, l-a invitat pe predicatorul protestant să se întâlnească cu el și a propus aceasta:

– Lăsați-ne să aprindem un foc în mijlocul pieții din sat. Fiecare va trece prin el și Dumnezeu va dovedi astfel care dintre noi poartă cu el Adevărul.

În ziua următoare, dimineața devreme, sătenii au adunat lemne și au clădit un rug în mijlocul pieții. Părintele B. a sosit, dar predicatorul nu. El a fugit cu primul vapor din ziua aceea. Întregul sat s-a bucurat pentru victoria glorioasă asupra predicatorului înșelător. Când părintele B. s-a întors la mănăstire, ceilalți călugări l-au întrebat:

– Erai pregătit să treci prin foc?

– Eram neliniștit, dar nu m-am îndoit de credința noastră și am gândit: Pe pământ eu nu merit nimic, decât să merg în iad. Ar fi mai bine să ard aici, pe pământ, decât să ard veșnic.

Astfel, acest smerit și simplu călugăr a apărat credința așa cum au apărat-o primii martiri și părinții duhovnicești înaintea lui.

Deseori, părinții de la Muntele Athos spun:

- Dacă ar trebui să rămânem tăcuți, când credința noastră trebuie apărată împotriva ereziilor, care ar fi rostul șederii noastre pe aceste stânci atât de mulți ani?
- Dogmele nu pot intra în Piața Comună, așa cum intră bunurile materiale.

Când a fost întrebat dacă minunile apar sau nu și în alte religii, un bătrân a răspuns:

- Este o diferență; până și hoguea este un lucrător de minuni. Folosind magia, el încearcă să facă lumină. Însă noi ignorăm orice lumină care vine de la diavol. Unii își țin nasul, se trag de urechi, își freacă ochii și provoacă iluzii. Noi ne rugăm lui Dumnezeu pentru minuni și nu diavolului. Ne luptăm cu diavolul zi și noapte.

Un aghiorit evlavios și harismatic, care a trăit mulți ani în America de Nord, a spus:

- Biserica Ortodoxă este la fel de smerită ca Însuși Iisus Hristos. Mulți au văzut frumusețea și adevărul acestei credințe și s-au transformat din eretici în ortodocși.

Înțeleptul frate Calinic a fost rugat să-și spună părerea despre erezia rusă a «Adorării Numelui». El a răspuns că: «Au uitat capul și se închină doar căciulii».

Un părinte a spus despre dragostea pentru adevărata credință:

– Mânia este necesară doar pentru apărarea credinței noastre. Nu este folositoare pentru a ne apăra pe noi înșine. Dacă cineva vorbește de rău împotriva noastră, ar trebui să acceptăm. Însă când credința noastră este atacată, atunci mânia devine potrivită pentru a apăra Ortodoxia.

De multe ori inima noastră tânără a fost împospătată din fântâna răcoritoare a învățăturilor care curgeau de la cuviosul ieromonah Atanasie din Iviru. El obișnuia să spună:

– Nordul protestant, prin profesorii de la cele două universități grecești, a redus caldă noastră afecțiune către Preasfântă Născătoare de Dumnezeu. Astfel, pentru un timp, ea a fost îndepărtată din rugăciunile noastre, ca directă mijlocitoare și rugătoare între noi și Fiul ei. Chiar unii clerici, discutând despre rugăciune, au ignorat numele de «Theotokos», referindu-se la ea ca fiind «imediat după Unul»⁷ (Voia să spună că după Hristos, prima mijlocitoare, ajutătoare și mântuitoare este Maica Domnului și, după aceea, toți ceilalți sfinți.), ceea ce înseamnă că ea este mijlocitoarea cea mai apropiată de Dumnezeu, cu toate că în cântările Bisericii ea este numită, mereu și mereu, cu binecuvântatul său nume «Theotokos». Este inacceptabil ca Biserica Greacă Ortodoxă să fie influențată de un așa spirit raționalist, germanic, protestant...

– Am fost întrebat cum este corect să spui: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi», sau «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, fii mijlocitoare pentru noi». Această întrebare apare la ortodocșii moderni influențați de protestantism, pe care-i considerăm inamicii lipsiți de respect ai Maicii Domnului. Lor le-am răspuns: «Cel mai bine este să spui mereu: mântuiește-ne pe noi!».

– Un pastor luteran din Oslo a venit odată la mine. El era prieten al Ortodoxiei și o cerceta. Am discutat despre multe lucruri și m-a întrebat despre Născătoarea de Dumnezeu. I-am răspuns: «Îl adorăm pe Dumnezeu, îi cinștim pe sfinți și venerăm pe singura Maică a lui Dumnezeu cu sentimente filiale, pentru că ea este cea mai dragă Mamă a noastră, după har.

Oh, cât de sărăciți sunteți voi, pentru că nu o venerați pe ea, care este a doua după Dumnezeu ce împarte darurile Lui către omenire!».

După Augustin, aceste trei lucruri nu puteau fi create mai bine de Atotputernicul Dumnezeu: Întruparea Fiului, Fecioara și binecuvântata viață de Apoi ce va urma pentru cei dreți.

CAPITOLUL VI - Despre neagoniseala si saracie de buna voie

În spatele hainelor zdrențuite și a înfățișării sărăcicioase a pustnicilor, se află o bogăție de virtuți ascunse și un suflet care disprețuiește și învinge lumea materială. În neagoniseala impusă de ei înșiși și în sărăcia vieții lor se ascunde o comoară de smerenie și filosofia văzută a vieții trăite după învățătura lui Hristos.

Adevărații pustnici urmează această înfățișare: ei nu poartă haine noi, nu primesc bani și își refuză plăcerile vieții. Această renunțare de sine urmează învățăturile Celui veșnic: «Dacă voiește

cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie» (Luca 9, 23).

Pustnicii nu dau importanță aparenței și, în special, imaginii exterioare: haina frumoasă, pantofii, fața, părul și trupul. Atenția se concentrează asupra esenței și asupra adâncimii omului dinlăuntru: împodobirea minții și a inimii cu frumusețe necreată, strălucire cerească și frumusețe dumnezeiască.

Pustnicul Petru Osiopetritanul avea o asemenea frumusețe duhovnicească: «Nu numai smerit cu duhul, ci smerit și cu trupul». Așa ne-a spus despre el bătrânul părinte Gherasim Imnograful, Daniileii, Tomasiții, bătrânul părinte Paise, bătrânul Ioachim și alții.

Petru a fost un om simplu, mic de statură dar cu un suflet mare, motiv pentru care era numit Petrakis – micul Petru. El își câștiga existența urcând pe Athos, unde culegea ceai de munte, pe care îl vindea împreună cu metaniile făcute de el. Odată i s-au oferit mai mulți bani decât a cerut, însă el a refuzat. Avea o delicatețe și o noblețe sufletească, un fel de a fi simplu și plin de dragoste, încât odată a făcut pe jos un drum lung până la chilia unui călugăr, care-i ceruse să facă ascultare, doar ca să-i spună:

– Am venit să-ți spun să nu te mai deranjezi să vii până la peștera Sfântului Petru unde locuiesc eu, pentru că am să mor.

Când celălalt călugăr l-a întrebat ce-ar putea să-i ofere, Petru a cerut doar puțină apă fiartă în care a pus ceai de munte de-al lui, a adăugat un pic de zahăr, pe care-l ținea într-un alt buzunar, și a băut. Pentru el, un kilogram de zahăr era suficient un an întreg, și de fiecare dată mai rămânea ceva și pentru anul următor.

Odată l-a vizitat pe bătrânul Ioachim în Karyes. Când s-a întunecat, bătrânul l-a rugat să rămână peste noapte.

– Mă duc la Mănăstirea Xeropotamu, i-a răspuns. Am să merg până se întunecă și apoi am să mă odihnesc sub un castan până în zori.

Așa a și făcut. Însă, în acea noapte a plouat torențial, l-a udat până la piele și a răcit foarte tare. S-a întors la chilia sa, și-a luat rămas bun de la toți vecinii, iar puțin după aceea a adormit în Domnul.

În Karyes se afla un vechi duhovnic, pe nume părintele Gherman, care locuia într-o kavië8 (Kavia (în original κάβια) este o odaie sau o bucătărie destinată muncitorilor și străinilor, odaie în care monahii, luptându-se cu somnul în vremea rugăciunii, se agățau cu niște funii sau odgoane (în original σχοινιά–κάβους), de unde și denumirea de «kavia» și de călugări «kavioți» (καβιώται μοναχοί) sau «odgonari»). În acest loc, părintele Gherman primea oaspeți și muncitori din toată lumea pentru spovedanie și pentru a-i sfătui. Le oferea ospitalitate tuturor, îi hrănea și le întărea viața și credința în Hristos. Pentru aceasta el nu dorea nimic, nici măcar o para9 (O para = 1/40 dintr-o unitate monetară turcească, echivalentă cu 1/4000 dintr-o liră turcească. Această unitate era folosită în toate țările ocupate de Imperiul Otoman.).

Un bătrân numit Macarie nu avea absolut nimic. El folosea o unealtă numită «kossa», pentru a secera verdețurile pe care le vindea ca să hrănească animalele. Nu accepta nici un dar. Nu avea decât strictul necesar pentru el însuși. Mica sa locuință strălucea de curățenie și ordine.

El spunea: «Aici, la Muntele Athos, avem nevoie de doi ochi, ca să vedem cu ei. Dar în lumea de afară, avem nevoie de patru...».

Părintele Nifon, care trăia în Katunakia, îndrăgea sărbătorile și avea un minunat obicei: în timpul desfășurării lor prelungea întotdeauna binecuvântările și urările sale de bine pentru casa respectivă.

Doi pustnici care erau frați, Orest și Constantin, locuiau într-o chilie aproape goală. Constantin, care se odihnește în Domnul la Krya Nera, era întruchiparea sărăciei. El nu purta niciodată pantofi, nici vara și nici iarna.

Doi renumiți pustnici, Sofronie și Gavriil, locuiau în chilia Yannakopoula. De asemenea, un ascet român locuia în peștera «Nașterii», trăind o viață îngerească. Nu practica nici un meșteșug, ci și-a trăit întreaga viață în rugăciune cu un șirag de metanii. A trăit numai din mila părinților.

În peștera Sfântului Petru Atonitul, unde simpla prezență a unei persoane deranja singurătatea, a trăit odată un pustnic foarte sărac. Mergea prin împrejurimi fără a purta încălțări. Trăia o viață total lipsită de griji. Nu avea nici măcar un topor sau o pereche de foarfeci pentru curățat pomii. A făcut ascultare față de părintele Daniel, un pustnic înainte-văzător, și nu mânca decât dacă cineva îi aducea năut sau pâine uscată, câteva boabe de linte, ori puțin pește.

În Kerasia au trăit de-a lungul timpului mai mulți părinți foarte evlavioși. Printre ei s-au numărat: bătrânul Cosma (care era poreclit «omul usturoi» și care avea chilia în pădure), părintele Neofit, părintele Natanail Românul, părintele Daniil și părintele Ioan, care era duhovnicul părintelui Daniil.

Ei și-au închinat viața rugăciunii neîncetate și altor nevoițe duhovnicești. Când rămășițele lor au fost mutate, acestea erau galbene și semănau cu ceara, un semn al sfințeniei. Și-au trăit viața rugându-se neîncetat lui Iisus.

Sfântul Dionisie din Olimp s-a născut la sfârșitul secolului XV la Platina din Trikala. Înainte de a se construi Mănăstirea Sfânta Treime, el a trăit în Muntele Athos, unde a îndrăgit și a dus o viață de pustnic. Într-o mică chilie, care ținea de Karakalu, a trăit o viață îngerească, în postiri, privegheri de toată noaptea și rugăciuni.

El se hrănea cu câteva castane în fiecare zi, numai după ora 15. Era așa de sărac acest părinte binecuvântat, încât niciodată nu-și înțuca ușa, nu avea nimic altceva decât rasa zdrențuită și lipsită de valoare. A stat acolo numai trei ani, rugându-se lui Dumnezeu. Nu a adunat nici un bun material în timpul vieții, până a fost chemat la Domnul.

Părintele duhovnic Iacov din Vigla obișnuia să spună: «Vezi smerenia și osteneala mea și iartă-mi toate păcatele mele». S-a dăruit cu totul pe sine nevoițelor și ostenelilor pustnicești. El obișnuia să ducă nisip cu spatele de la țărm până la locul unde și-a construit un paraclis, drum lung de 5 ore de mers pe jos.

Despre pustnicul Dionisie, «un nebun» pentru dragostea lui Hristos, numai Dumnezeu știe cum supraviețuia și de unde găsea ulei ca să-și pună în candelile din chilia sa, pentru că el nu cerea niciodată milostenie. Numai către sfârșitul vieții a acceptat câte ceva. A ajuns în Athos în 1842 și a murit în 1880.

Atât de mult a dorit să nu aibă nimic și să ducă o viață lipsită de griji și în sărăcie, că a fost aproape dat afară de la Lavra, pentru că nu-și îngrijea chilia Sfinților Apostoli din Kerasia. Via și livada sa erau pline de buruieni, toate nevoițele lui erau îndreptate pentru a îngriji un alt fel de ogor: cel în care trezvia duhovnicească este cultivată și păstrată.

Numele său a fost Iacov. A venit din Himara, din Epirul de nord, și a luptat în timpul războiului din 1912. Cu foarte mari eforturi și sacrificii a construit o biserică închinată celor Trei Ierarhi. Era complet sărac. Chilia sa nu avea decât o singură cameră. În loc de saltea avea un braț de paie. Mai ținea un alt braț de paie în eventualitatea că ar fi avut un vizitator care ar fi rămas peste noapte. În loc de pătură folosea rasa, iar dimineața își strângea patul său de paie într-un colț. Nu mânca decât verdețuri și pâine uscată.

Părintele Hrisostom era un pustnic nevinovat și pe deplin sărac. Nu purta pantofi și se străduia în lucrarea sa ascetică în peștera Sfântului Petru Atonitul. Hrana sa consta din castane, verdețuri și pâine uscată.

Am cunoscut de asemenea un altul care era într-adevăr un Hrisostom, pentru vorba lui dulce și o blândețe asemănătoare cu a lui Hristos. Locuia într-o chilie părăsită, în Schitul Kafsokalivia. L-am întâlnit odată pe când eram cu părintele meu duhovnic, care era de-o seamă cu el. A învățat meșteșugul sculpturii în acea chilie părăsită. Acest lucru este menționat și în cartea «Amintiri din Grădina Maicii Domnului».

Ce-ar putea spune cineva despre bătrânul pustnic Gheorghe care a trăit în katisma (Katismă – κόθισμα – sau «așezare» este denumită o căsuță aflată în preajma unei mari mănăstiri.) lavriotă a Sfântului Constantin? Era îmbrăcat cu o mantie zdrențuită, mergea cu picioarele goale și se ruga mereu stând în picioare, precum o candelă care arde permanent. Nu avea decât un scaun de lemn pe care stătea sau dormea. Așa era bătrânul Gheorghe.

Ca două păsări singuratice, trăind împreună în pace, așa erau pustnicii Antonie și Simeon. Ei erau originari din Atena. Unul avea grijă de casă, iar celălalt de grădină, aducând apă de la mare distanță. Trăiau cu foarte puțin și nu vorbeau de rău pe nimeni. Chilia lor era mică și simplă, lângă Mănăstirea Pantokrator, și semăna cu un cuib de pasăre.

Simeon a murit primul; după câțiva ani a murit și Antonie, care avea aproape 100 de ani. După ce a murit Simeon, Antonie s-a luptat să îndure singurătatea. De aceea l-au luat să trăiască în Mănăstirea Kutlumuș, ca să îngrijească de el, însă numai pentru scurt timp. Foarte curând el s-a reîntors la chilia lui dragă, târându-și picioarele și îndoit din mijloc, aproape până la pământ, dar fericit și bucuros. Către sfârșit, a fost slobozit de ostenele ascetice și privațiunea voluntară. Deoarece nimeni nu i-a dezgropat moaștele după trei ani de la înmormântare – cum era obiceiul – el s-a arătat multora, rugându-i s-o facă.

Un călugăr dintr-o mănăstire cenobitică (Cenobitic se referă la viața monahală trăită în comunitate; tip de monahism care se referă la viața de obște) a trăit 60 de ani în aceeași rasă pe care a primit-o în ziua călugăriei.

Părintele Calinic, un cipriot care și-a desăvârșit ostenele pustnicești împreună cu fratele său Grigorie în Schitul Sfânta Ana, a fost un adevărat atlet al sărăciei, simplității și lipsurilor. Și-a continuat nevoițele ascetice în Sfânta Mănăstire Stavrovunio din Cipru. După moartea sa a lăsat în urmă doar o saltea putrezită plină de păduchi, o cutie de lemn plină de căpușe și zdrențe, bună doar pentru foc, o pereche de papuci reparați de mii de ori și 2 sau 3 parale uitate într-o cutie de lemn.

Fratele natural al părintelui, egumenul Varnava, le-a spus cu lacrimi în ochi celor adunați la înmormântare: «Priviți părinți, aceasta e averea lui Calinic pe care a adunat-o într-o viață de călugăr. Un adevărat călugăr este cel care nu are nimic în această viață, cu excepția lui Iisus Hristos Însuși».

Episcopul Ierotei din Militupoli, care a stat în Chilia Sfântul Elefterie din Schitul Sfânta Ana, nu avea absolut nimic. Pe lângă virtuțile sale (stăpânire de sine, răbdare și blândețe) era cunoscut în special pentru dragostea pe care o purta călugărilor nevoiași, cărora le dădea până la cea mai mică parte din venitul său lunar. A adormit în Domnul la vârsta de 88 de ani.

În pustia unde se nevoia bătrânul Neofit nu se găsea decât o traistă plină cu pâine uscată. Numai la sfârșit de săptămână el îi vizita pe Daniilei, care erau, și încă mai sunt, o mângâiere în pustie, pentru a mânca cu ei la trapeză. Apoi dispărea pentru întreaga săptămână.

Se spune că atunci când a adormit în Domnul, la Mănăstirea Lavra, fața îi strălucea...

Părintele A., de la Chilia Sfântul Haralambie din Karyes, era atât de sărac, încât n-a purtat altă rasă decât cea care a aparținut bătrânului său.

Părintele Nectarie din România a trăit mai sus de Schitul Sfânta Ana, lângă o chilie numită Sfântul Artemie, care aparținea de Mănăstirea Sfântul Pantelimon. Nu a părăsit niciodată Muntele Athos, după ce a fost tuns în călugărie. Era sărac și nu avea absolut nimic. Vindea celorlalți părinți araci pentru fasole. Către sfârșitul vieții își petrecea zilele în singurătate și rugăciuni.

Părintele Hrisantie povestea că după moartea cuviosului părinte Hariton de la Sfânta Ana, singurul lucru pe care l-a găsit în chilia sa a fost un vas de lut pentru apă.

Părintele Avacum a umblat cu picioarele goale din ziua când a fost tuns în monahism până la moarte, cu o singură excepție: la sărbătorirea zilei Sfântului Atanasie din Athos (5 Iulie), când își punea încălțările.

De-a pururea pomenitul părinte Auxentie Grigoriatul n-a fost văzut niciodată purtând haine noi. Purta doar haine peticite și avea doar o pereche de încălțări pe care le purta numai în mănăstire. În rest, umbla cu picioarele goale peste tot, pe drumurile și căile pietruite ale Muntelui

Athos. Patul său era o bancă de lemn, avea o masă mică și câteva icoane deasupra patului și niște scule pe un raft, singura decorație interioară din chilia sa.

Mihail de la Lavra, care era infirm, nu avea nimic în chilia sa, absolut nici un lucru. În ziua în care a adormit, a primit aceleași onoruri ca și un episcop. Fața îi strălucea și avea o culoare galbenă ca ceara.

Un părinte care nu avea nimic a spus:

– A fost un monah tânăr care a trăit o viață simplă. El nu avea nimic. Numai în acest fel un om poate fi liber. Toate lucrurile care ne aduc confort, chiar și un mic burete, pot reprezenta o opreliște. Singurul confort pe care-l poate dobândi cineva este simplificarea vieții, limitarea la ceea ce este absolut necesar. Numai atunci poate fi cu adevărat liber.

Chilia de-a pururea pomenitului părinte Metodie, un ieromonah și sihastru din Kerasia, era săracă și simplă, ca un cuib de pasăre. Spre deosebire de majoritatea chiliilor, el nu avea nici fântână pentru apă și nici un paraclis prin apropiere.

Părintele ducea o viață complet lipsită de griji, cu tânărul său ucenic, fără nici o neliniște, fără să aștepte nimic, fără nici o grijă pentru bunurile materiale sau pentru confort. Acești monahi erau binecuvântați, alergători ai cursei spre cer, cerșetori sărmani pentru dragostea lui Hristos. Părintele își trimitea ucenicul ascultător la Mănăstirea Lavra, ca să ceară milostenie și se mulțumeau cu ceea ce primeau.

Părintele Metodie era licențiat în teologie la Universitatea din Atena și a renunțat la slava acestei lumi pentru mântuirea sa. Hrana pe care o mâncau de obicei în chilia lor sfințită era apă fiartă într-un ceaun cu ceva făină. Când aveau struguri, îi puneau într-un vas și adăugau apă.

Odată i-a vizitat un alt călugăr și i-au oferit puțin din această băutură pustnicească.

– Ce fel de suc este acesta, părinte? a întrebat musafirul curios.

– Al cincilea, a răspuns părintele Metodie, ceea ce însemna că au băut apa pusă a cincea oară peste struguri.

Către sfârșitul vieții sale, părintele Metodie s-a mutat în peștera Sfântului Atanasie Atonitul. A scris cântări și a compus frumoase aranjamente muzicale.

În cartea sa, Gherasim Smirnakis scrie despre părintele Metodie: «Duce o viață disciplinată și studiază permanent».

În 1903, părintele Metodie a fost secretarul Sfintei Comunități a Athosului. A murit în 1920.

Anatolie, un pustnic sărac, care a murit în 1938, și-a câștigat existența adunând ceai și multe flori sălbatice de pe vârful Muntelui Athos. El a fost întrebat:

– Tu nu-ți pui viața în pericol urcând pe stâncile și râpele muntelui?

– Deloc, binecuvântaților. Mă leg cu frânghii, căci unt obișnuit cu aceasta, pentru că înainte de a fi călugăr, am fost marinar.

A trăit lângă Kiriakonul schitului din Kafsokalivia închinat Sfintei Cruci. Era unul dintre cei mai săraci și mai evlavioși dintre călugări. Obișnuia să-l roage pe morarul schitului să-i dea făina măcinată care nu putea fi folosită, deoarece era amestecată cu nisip de la pietrele de moară. În zilele săptămânii, când era permis să se mănânce ulei, el își măsura cu o farfurioară puțin ulei și îl amesteca cu mâncarea. În această farfurioară înmuia o ceapă sau o bucată de pâine. Ce cursă ascetică a alergat cu demnitate și stăruință! Mânca hrană gătită numai când era invitat ca oaspete.

Îndrăgea foarte mult icoana Răstignirii, în fața căreia plângea și se ruga neîncetat și deseori curgeau lacrimi chiar din icoană. De asemenea, avea mare evlavie și la Maica Domnului. Noaptea, întins pe patul său, așezat pe o parte, până ce adormea, cânta cu toată puterea «Cuvine-se cu adevărat să te fericiim...». Știa foarte puțină muzică, dar cânta acest imn cu o voce puternică pe glasul doi, glasul folosit de Arhanghel, când i-a cântat Maicii Domnului. Deseori cânta chiar de 10 ori într-o singură noapte. Ucenicul său era la început deranjat de cântec, dar apoi s-a obișnuit cu el.

De fiecare dată când mergea la Karyes să vândă ceai, mergea și la chilia numită «Axion Esti», închinată Maicii Domnului și în cinstea venirii Arhanghelului la ea, când a cântat pentru prima dată acest imn. După ce se așeza în fața icoanei, el cânta cu multă evlavie imnul. În timp ce cânta, candela se legăna. Părinții credeau că se întâmplă aceasta din cauza vocii sale răsunătoare. Apoi mergea în pridvor să cânte și din nou candela se legăna. Când alți părinți cântau, candela rămânea nemișcată.

Aceste minuni merită a fi amintite, deoarece erau înfăptuite de un suflet simplu ca de copil în care locuia harul lui Dumnezeu, Care este «mare în minunile Sale și minunat în lucrurile Sale».

Părintele Teofilact, care merită de asemenea pomenit, trăia în Schitul Xenofont ca un monah ascultător. Îl păstra pe Dumnezeu în suflet și Dumnezeu avea grijă de el. Provenea dintr-o familie bogată, dar a lăsat în urmă toate lucrurile plăcute și deșarte ale acestei lumi și s-a dus sub ascultare la simplul părinte Cosma.

Mama sa a vrut să-i trimită 100 de lire, dar el a refuzat. În timpul rugăciunii stătea în picioare întreaga noapte. Avea înfățișarea unui înger.

Părintele Eftimie a trăit în același schit, la chilia închinată Sfinților Arhangheli. În mijlocul chiliei sale obișnuia să atârne un sac mare plin cu pâine uscată, hrana sa de-a lungul întregii vieți.

Un pustnic a spus:

– Post, trezvie și rugăciune; cel care face aceste lucruri va reuși în orice. Oamenii ar trebui să trăiască o viață simplă. Vedeți, chilia mea este goală. În fiecare gospodărie ar trebui să fie numai lucrurile necesare. Prea multe lucruri sunt o opreliște pentru viața duhovnicească.

De-a pururea pomenitul părinte Teofilact din Noul Schit s-a odihnit cu pace în Domnul în anul 1986. A fost un călugăr simplu, smerit și lipsit de viclenie, îndurând toate ispitele și necazurile venite de la oameni sau de la satana. Către sfârșitul vieții a orbit, dar nu s-a plâns niciodată de aceasta.

Era cunoscut în special pentru sărăcia sa apostolică și pentru atitudinea sa lipsită de griji față de bunurile materiale necesare pentru viață. Nu s-a îngrijit pentru nici o ocupație și nici pentru bani. Se ruga neîncetat și Îi mulțumea lui Dumnezeu pentru toate. A făcut ascultare de binecuvântatul părinte Ioachim Spetsieris, despre care mi-a povestit deseori mie, ultimul dintre toți. Mai târziu a devenit ucenic al părintelui Iosif, care locuia în peșteri.

Înainte de a orbi, ascultarea sa era să împartă poșta pentru tot schitul și să aprindă cele patru candelale ale proschinatelor¹² (Nișe zidite din piatră la marginea drumului unde se află icoana unui sfânt și o candelă [Nota editorului]), la care se ducea de două ori pe zi, indiferent de cum era vremea afară.

CAPITOLUL VII - Despre creșterea copiilor

Un părinte a spus:

– Rugăciunea este semn al încrederii în Dumnezeu. Când încrederea în Dumnezeu este totală, nu este necesar să te rogi pentru ceva, pentru că Dumnezeu are grijă de ce e nevoie. Atunci trebuie să aștepti cu răbdare ca fructul să se coacă și să cadă din copac. De aceea, părinți, încredințați-vă copiii lui Dumnezeu, pentru că voi le-ați dat numai trupul, iar Dumnezeu le-a creat sufletul. Deci este obligat să aibă grijă de ei.

Un alt părinte a împărtășit următoarele gânduri:

– Un copil are nevoie de multă îndrumare și dragoste. Privitul la televizor este dăunător.

– Un om îi dă unui copil trup din trupul său. Dumnezeu creează sufletul copilului. Când un copil crește, părinții nu mai sunt răspunzători pentru el. Dumnezeu dă câte un înger păzitor pentru fiecare om care se naște, ca să-l ajute de-a lungul vieții sale. Atunci n-ar trebui ca noi să avem încredere în Dumnezeu?

– Ar trebui să vă ajutați copiii până la un punct. Dincolo de asta, lăsați-i în grija lui Dumnezeu. Îngerul păzitor este totdeauna cu ei. Cineva ar putea spune: «Dacă un om cedează ispitelor, îngerul păzitor stă deoparte». Dar îngerul nu deznădăjduiește; el stă alături. Chiar și când cineva rătăcește, Dumnezeu îi trimite gânduri bune prin îngerul său păzitor.

– Nu ar trebui să ne depărtăm de Dumnezeu, pentru că aceasta este foarte dureros. Îngerul păzitor încearcă de-a lungul vieții să ofere gânduri bune oamenilor, el așteaptă și suferă, este trist când omul păcătuiește și stă înaintea lui Dumnezeu fără a putea face ceva. Să ne gândim la aceasta! Numai asta provoacă atâta durere. Numai din acest motiv oamenii nu ar trebui să se îndepărteze de Dumnezeu, refuzând să facă voia Sa. Unii îngeri mai greu și alții mai ușor aduc lui Dumnezeu sufletul omului. Dar alți îngeri, luptând din greu, chinuiți și suferinzi, vin în fața lui

Dumnezeu cu mâinile goale. Este așa de dureros! Imaginați-vă! Merită să vă luptați cu demnitate, numai ca îngerul păzitor să nu fie supărat. Sunt atât de mulți oameni care și-au văzut îngerul păzitor. Dacă cineva își vede îngerul păzitor, nu va mai cere nimic altceva. Când vedem copii mici, zâmbind prin somn, este pentru că își văd îngerul păzitor. Ar trebui să vă învățați copiii cum să se roage, pentru că Dumnezeu le ascultă rugăciunile. Rugăciunile ar trebui să pătrundă în inimile copiilor. Rugăciunea nu are nici un rezultat dacă nu vine din adâncul inimii.

– Când copiii sunt mici, ajutați-i cu bunătate, pentru ca să înțeleagă mai adânc viața. Totdeauna purtați-vă cu ei cu bunătate.

Un pustnic obișnuia să sfătuiască pelerinii despre educarea copiilor:

– Încă sunt trist, pentru că nu m-am dus la spovedanie înainte de 18 ani. Sunt încă trist din cauza aceasta. Când un copil are 6–7 ani, trebuie să aibă un părinte duhovnic. Așa să faceți.

– Deci, de îndată ce vă întoarceți de la Sfântul Munte la casele voastre, dați atenție copiilor, catehizați-i și păziți-i, în special cu rugăciunile voastre. Rugați-vă așa cum s-a rugat și patriarhul Iacov pentru copiii săi. Rugați-vă așa: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, apară, ajută și ai grijă de copiii mei». Faceți-vă cruce în timp ce vă rugați și cântați un imn Maicii Domnului. Vegheați asupra lor. Să știți exact unde se duc noaptea și cu cine se însoțesc. Anturajul rău strică învățătura bună. Copilul poate să fie bun, dar altcineva poate să aibă influență rea asupra lui. Acesta este sfatul meu către toți mirenii.

CAPITOLUL VIII - Despre deznădejde

O călugăriță cuprinsă de deznădejde repeta mereu:

– Mă tem că n-am să mă mântuiesc.

Un părinte înțelept i-a răspuns:

– Cine ar putea să se mântuiască dacă monahii nu se mântuiesc? Pentru cine a creat Dumnezeu Raiul? Vom fi mântuiți. Trebuie să ne bucurăm. Trebuie să recunoaștem că suntem păcătoși, dar de asemenea să preamărim pe Dumnezeu. Încrederea în Dumnezeu este ca o rugăciune continuă. Nu gândi nimic rău. Gândurile de hulă sunt ca avioanele: zboară deasupra, ne tulbură liniștea și apoi se duc. Eu trebuie să spun când sunt păcătos, nu atunci când diavolul vrea ca eu să gândesc așa.

De asemenea, părintele a mai spus:

– Multă lume poate fi mângâiată lângă cineva care este pașnic.

Un pustnic a spus:

– Calea sigură către veșnicie este asigurată prin nevoință, purtarea corectă, simțământul de a fi nevrednic înaintea lui Dumnezeu, nădejde (oxigenul duhovnicesc), mângâiere și siguranță. Nu supărarea și ascultarea silită și rugăciunea forțată; nu lacrimile și tristețea. Toate acestea vin de la diavol. Da, într-adevăr, trebuie să plâng pentru păcatele mele, dar în același timp să și nădăjduiesc în dragostea lui Dumnezeu. Dar nu pot rezista dacă plâng, pentru că diavolul vrea ca eu să deznădăjduiesc. De multe ori, diavolul zdrobește un om cu deznădejdea și diavolul devine victorios. Dar aceasta nu se întâmplă când cineva este încrezător ca un copil ce se ține de mâna tatălui său. Încrederea noastră în Dumnezeu este o rugăciune neîncetată, care aduce roade bune. Deznădejdea vine de la diavol. Nu spune: «O, ce s-a întâmplat cu mine?», ci încredințează-te lui Dumnezeu și nădăjduiește în El.

– Ascultarea noastră nu trebuie făcută cu tristețe sau pentru că s-a întâmplat să fim monahi. Părinții de care ascultăm nu sunt ca împăratul Dioclețian, care ne dau ordine. Din contră, ascultarea noastră față de ei ne apără și de aceea trebuie să le fim recunoscători. Nu trebuie să ne împotrivim celor spuse de ei și să nu-i ascultăm.

Un părinte a spus:

– Nu am avut de-a face cu multe lucruri. Sunt familiar cu unele învățături patristice, dar cu toate acestea mă străduiesc în continuare. Un lucru am înțeles: amărăciunea nu este dată oamenilor. Când faci față duhovnicește situațiilor amare, în cele din urmă ele devin dulci.

– Ne întâlnim cu o persoană care a păcătuit, dar i-a părut rău și s-a pocăit sincer; este trist, se spovedește și primește mângâiere dumnezeiască. Cei care nu trec prin această stare ar trebui să înțeleagă că ceva este în neregulă în conștiința lor. Ar trebui să meargă din nou la spovedit, apoi mângâierea va veni. Aceasta este calea pe care trebuie să o urmăm. Un om împărtășește amărăciunea apropiatului său, se roagă pentru el și-L roagă pe Dumnezeu să-l ajute.

CAPITOLUL IX - Despre simplitate

În Karulia, cel mai aspru pustiu al Sfântului Munte, locuia un pustnic care avea o mică pisicuță ce îl alina și îl apăra de șerpi și șoareci. Într-o zi, un vultur care zbura pe deasupra a ochit din cer prada, s-a năpustit în jos și a apucat pisicuța în gheare.

Pustnicul a fost necăjit și, neștiind ce să facă, s-a dus imediat în paraclisul său să se plângă sfântului apărător al schitului. S-a dus către candela care ardea în fața icoanei sfântului și a stins flacăra, ca să-și arate supărarea.

Pustnicul l-a considerat întotdeauna pe sfânt prietenul său, așa că i-a povestit despre trista întâmplare și i-a cerut ajutorul:

– De ce, sfântul meu, nu mi-ai apărat pisicuța? s-a plâns el.

În același moment a auzit pisicuța lângă ușă. Fusese eliberată din ghearele atacatorului.

Un părinte mi-a povestit o istorioară asemănătoare, despre un călugăr care a plecat la Karyes pentru o problemă și a lăsat deschisă ușa de la chilie, deoarece avea încredere în Sfântul Nicolae, patronul său.

Când s-a întors, a găsit chilia golită de hoți. Părintele s-a dus la biserică și cu mult curaj, dar cu o voce prietenoasă, i-a spus Sfântului Nicolae:

– De ce nu mi-ai apărat chilia de hoți? Începând de astăzi, nu-ți voi mai aprinde candela, dacă hoții nu vor fi prinși.

Și s-a ținut de cuvânt.

Câteva zile mai târziu, hoții au fost prinși. O dovadă a credinței bătrânului, a încrederii și simplității, cât și a prezenței reale a Sfântului Nicolae acolo. De fapt, hoții s-au smerit și s-au pocăit, venind ei înșiși să înapoieze părintelui tot ce furaseră.

În Marea Lavră a locuit un călugăr simplu, numit Ermolae, a cărui ascultare era să păstorească berbecii mănăstirii. Purta haine zdrențuite și totdeauna ținea în mână metania. Era nevinovat ca un copil și avea un suflet simplu și curat, plin de har dumnezeiesc. Se spune că odată a văzut-o pe Maica Domnului plimbându-se prin Lavra. El nu și-a dat seama cine era și a întrebat: «Ce caută o femeie în Lavra?».

Un muncitor s-a purtat urât cu Ermolae: îl înjura și l-a îmbrâncit în zăpadă. Dar el a îndurat totul cu calm și cu bunătate.

Pustnicul Damaschin Aghiovasiliatul ne-a povestit multe lucruri minunate despre acest Ermolae.

Un părinte simplu ca un copil mi-a spus:

– În trecut călugării erau oameni simpli, nevinovați și fără de răutate; erau mielușei Domnului.

Simplul părinte Metodie, deși ținuit la pat, încă locuiește în Chilia Sfântului Nil. El se roagă așa:

– Doamne, în ziua când vei chema la Tine pe acest sărman, așează-l între slujitorii Tăi. Nu nădăjduiesc să fiu printre episcopi sau preoți, îmi doresc doar un loc într-un colț al împărăției Tale.

Un părinte a spus:

– Rugăciunea nu obosește, ci aduce pace și liniște, așa cum simte un copil în brațele mamei sale. Dacă cineva ar observa câțiva călugări rugându-se, ar putea gândi că sunt precum copiii. Într-adevăr, dacă i-ar vedea făcând tot felul de mișcări, ar putea crede chiar că au înnebunit. Unii dintre ei sunt precum copiii care aleargă către tată, trăgând de haina sa și rugându-l: «Eu nu știu cum, dar tu trebuie să faci asta pentru mine...».

Dintr-un anumit punct de vedere, asemenea oameni ar putea fi considerați «nefolositori». De ce? Pentru că ei nu pot munci: trupurile lor sunt ca paralizate, iar oasele lor sunt înțepenite ca niște lumânări. Ei nu sunt în stare să se miște. Când dragostea lui Dumnezeu se revarsă asupra unui om din belșug, sfârșește prin a-l topi.

Un părinte a spus:

– O simplitate naturală devine sfințire într-un mod natural. Un om simplu, dar sfânt, când a îngrijit odată un sărman om bolnav, s-a dus pe țărmul mării, la Biserica Înălțării, și-a ridicat brațele și a început să se roage: «Sfânta mea Înălțare¹³ (El credea că «Înălțarea» este o sfântă a cărei hram îl avea biserica.), dăruiește-mi un pește mic pentru cel bolnav». Și, deodată, o minune – un pește a căzut în mâinile sale. El l-a gătit, mulțumindu-I lui Dumnezeu și Sfintei Înălțări.

– Un om simplu, dar sfânt, care nu are discernământ, îl poate socoti sfânt și pe unul rătăcit, în vreme ce un sfânt înțelept, având multă minte, are și discernământ, putând astfel să facă diferența dintre un om sfânt și unul rătăcit. Mintea este dar și harismă de la Dumnezeu, ca și puterea trupească. De aceea se cade să le întrebuițăm așa cum voiește Dumnezeu, adică spre mântuire și sfințire.

– Cei pe care îndeobște oamenii îi socotesc nedreptățiți (adică cei orfani, invalizi etc.) sunt ajutați de Dumnezeu, Care îi acoperă cu daruri, căci nu există nedreptate la Dumnezeu.

Părintele Chiril din Karyes avea sub ascultare pe părintele ieromonah Pavel, care slujea Sfânta Liturghie cu mare evlavie. El nu muștra pe nimeni, pentru anumite greșeli din timpul slujbei. Dacă trebuia să corecteze pe cineva, o făcea printr-un gest foarte discret.

Părintele pustnic Filaret din Karulia a fost dus la Salonic pentru a apărea în instanță, fiind acuzat pe nedrept de furtul unei cărți vechi, care de fapt fusese furată de un turist. Nu avea nici un ban pentru a plăti amenda.

– Părinte, ori plătești amenda, ori mergi la închisoare, i-a spus judecătorul.

– Prefer să merg la închisoare. Nu am nici un ban. Și, pe lângă asta, îmi voi aminti de închisoarea veșnică, a răspuns părintele.

Când, într-un final, cineva dintre credincioși i-a plătit amenda, el a spus:

– Am fost eliberat din închisoarea pământească. Mă întreb dacă voi fi lăsat liber din cea veșnică?

Cineva l-a întrebat:

– Cum a fost, părinte, la Salonic? Cum au fost oamenii acolo?

El nu mai mersese la Salonic de 50 de ani și i-a răspuns:

– Ce pot să vă spun, părinți? Se grăbeau cu toții după mântuire. Eu am fost singurul nepăsător și leneș...

Odată, părintele Artemie Grigoriatul, foarte simplu la suflet și în purtări, s-a dus în portul Pireu pentru a rezolva câteva probleme ale mănăstirii. A fost acostat și invitat acasă de o prostituată, și el, în naivitatea sa, a acceptat.

– Slăvit să fie Dumnezeu, a spus el, căci printre mulțimea aceasta de oameni s-a găsit o persoană să-mi ofere ospitalitate.

Femeia l-a condus într-o cameră, i-a dat ceva de mâncare și a plecat. Apoi el a început să se roage, folosindu-și metania. La scurt timp după asta, femeia a bătut în ușă. Dar în timpul bătăii în ușă, Artemie s-a așteptat să audă «Pentru rugăciunile...», așa cum se întâmplă în Sfântul Munte. Cum ciocănitul în ușă continua, el a strigat:

– Spune «Pentru rugăciunile...». Spune, altfel nu am să-ți deschid.

Pentru că ea n-a spus aceasta, el a înțeles că trebuie să fie ceva diavolesc la ușă și a continuat să se roage.

Am locuit doi ani în legendara Chilie a Sfântului Nil, Izvorătorul de mir. În această chilie isihastă trăia și părintele Metodie, fratele părintelui Fotie de la Simonopetra. Părintele Metodie avea o înfățișare exterioară severă, așa că mi-a spus că fusese poreclit «criminalul». El nu era intenționat un «nebul pentru Hristos», dar întreaga lui purtare era asemenea cu a celor mai mulți dintre călugării care dădeau semne că ar fi «nebuni pentru Hristos». Nu era pretențios, era direct și totdeauna se învinovăța pe sine și se smerea până la extrem. El spunea:

– Din copilărie am fost ca o furtună. Cel puțin am îngrijit de părinții mei duhovnicești mai bătrâni. Mă credeau nebun, dar nu am decepționat familia mea monahală. Nu i-am îngrijit pe proprii mei părinți (mamă și tată), dar am îngrijit pe bătrânii mei Nil, Metodie, Hariton și Antonie. N-o să mă mântuiască Maica Domnului? Cine iubește pe Maica Domnului rămâne aici.

El nu avea nici o educație. În fiecare după-amiază, în timpul Vecerniei, când se citea canonul Maicii Domnului, el totdeauna voia să citească «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi». Spunea cu voce tare și cu străpungerea inimii, de se cutremura ființa tuturor.

Deseori spunea:

– Foarte ușor poți să păcătuiești dar, de asemenea, foarte ușor poți fi mântuit, așa cum poți fi mântuit într-o barcă, vâslind o singură dată.

El fusese pescar în trecut. Pescuitul a fost și meșteșugul părintelui său duhovnicesc. Părintele Metodie era cunoscut peste tot, pe uscat sau pe mare, în întreg Muntele Athos, pentru că a fost și un cunoscut vânător. Era în aparență foarte aspru, dar blând și smerit în intenții. Nu era un prost, ci era un călugăr care amintea de rocile de granit care erau aproape de chilia sa: era răbdător, iubea singurătatea și avea o inimă ca de copil, bună și ospitalieră și care uneori se încăpățâna, iar alteori zâmbea, și inima sa devenea moale ca bumbacul.

Într-o zi mi-a spus:

– Mă duc să curăț cărarea de ramuri, pentru ca oamenii care vin într-aici să nu se ude. Poate unul dintre ei va spune: «Dumnezeu să-l ierte». Și chiar dacă nu spune nimeni, tot va fi o binecuvântare pentru că am făcut asta.

Odată am făcut cunoștință cu doi călugări a căror fețe erau un tablou al simplității și al răbdării. Aveau suflete simple, sincere, cu nici un rău sau fățarnicie în ele; erau mieii lui Hristos, blânzi și smeriți ca și El. Ei erau părintele A. de la Schitul Sfânta Ana și părintele P. de la Noul Schit. De atunci amândoi au plecat la Domnul.

Acum câțva timp în Karyes, a trăit un om simplu care nu era monah, bătrânul Yannis. Era numit «anticul», deoarece era întotdeauna îmbrăcat într-un fel foarte demodat și ținea în mână dreaptă un băț de păstor. Într-o zi a mers la părinții Iosefiți și a spus părintelui B.:

– Aș dori să-mi faci o mică icoană cu Maica Domnului pe nori și în alb.

Așa a văzut el pe Maica Domnului într-o vedenie.

– Îți vom face una, bătrâne Yannis, dar te va costa mult, i-a răspuns călugărul.

– Îmi ceri mult, dar eu o să-ți dau puțin, i-a răspuns bătrânul.

Altădată a văzut un lup dând târcoale chiliei părintelui Agatanghel. Yannis a făcut cruce și a zis:

– Maica Domnului, mântuiește-mă de lup și-ți voi aduce un vas cu ulei.

Și, într-adevăr, în dimineața următoare el a adus ulei icoanei «Axion Esti».

Într-una din chiliile de la Xeropotamu a trăit părintele Antonie Tsukas, un om simplu și blând. Odată, un frate care trecea pe acolo, l-a întâlnit și l-a întrebat:

– Ce mai faci, părinte?

– Ce pot să fac, decât să aștept Paștele!

– Paștele? A trecut! Suntem acum în Cincizecime.

– Cincizecime? Când a trecut? Eu încă postesc. Nu mi-am întrerupt încă postul, a spus bătrânul, minunându-se într-un mod simplu și neobișnuit.

Își petrecea cel mai mult timp la diaconul Firfiris. Nu-i plăcea când vedea vizitatori fumând în curtea Protatonului și spunea:

– Omul care fumează este neplăcut. Biserica nu are nevoie de țigări, ci de tămâie, chibrituri și lumânări...

CAPITOLUL X - Despre lepădarea de lume și înstrăinare

Doi descendenți regali au fost Ioan și fiul său, Eftimie, ctitorul Sfintei Mănăstiri Iviru. Ei au strălucit între anii 960–980 și au fost ucenici ai Sfântului Atanasie Atonitul.

Sfântul Eftimie, pe când trăia în lume, s-a certat și a omorât un evreu care blasfemiase numele lui Iisus Hristos. După aceasta s-a îmbolnăvit foarte grav, dar a fost vindecat de Maica Domnului. Apoi a plecat în Muntele Athos, ca să fie sub ascultare în obștea Marelui Atanasie Atonitul.

Monahii de la Iviru i-au dat lui Eftimie numele de «noul Hrisostom», pentru că a tradus toată Sfânta Scriptură și alte cărți din greacă în limba iberică.

Sfântul Sava Sârbul a fost prinț regal. Numele lui înainte de călugărie a fost Rastko, și tatăl lui a fost Ștefan Nemanja, rege al Serbiei. Întreaga lui familie a fost foarte credincioasă.

Din copilărie sfântul iubea viața monahală. Când câțiva călugări de la Muntele Athos au vizitat țara lui, printre ei se afla și un părinte rus foarte evlavios. După ce a auzit ce povestise acel părinte despre viața monahală de la Muntele Athos, prințul a fost cuprins de dragoste dumnezeiască. Cu lacrimi de umilință, el l-a rugat pe părinte să-l ia cu ei pe drumul lor de întoarcere la Muntele Athos.

– Văd, părinte, că Dumnezeu, Care știe adâncul inimii mele, te-a trimis la mine, păcătosul, ca să mă îndrumi pe calea dumnezeiască. Deci, te rog din suflet, învață-mă cum să scap de deșertăciunea lumii acesteia și să urmez o viață sfântă, ca a voastră. Curând, părinții mei plănuiesc să mă căsătorească. Iată de ce m-am hotărât să plec de aici cât mai curând posibil.

Părintele l-a acceptat să-i fie tovarăș de călătorie și să-l îndrume, pentru că a cunoscut că aceasta era voia Domnului, de vreme ce văzuse sufletului lui Rastko, în timp ce se pregăteau pentru plecare, arzând de dor pentru Dumnezeu.

În mănăstirea rusă, Rastko s-a ostenit în toate ascultările mănăstirii, ca un bun ostaș și atlet. Oricum, părinții lui au rămas nemângâiați. Tatăl lui a trimis oameni să-l caute peste tot, pentru că Rastko nu era numai fiul lui cel cuminte și frumos, ci și urmașul lui la tron.

Până la urmă, trei nobili sârbi au aflat că Rastko se află într-o mănăstire rusă și au plecat acolo ca să-l aducă înapoi. Fratele Rastko i-a rugat pe părinții lui duhovnicești să-l călugărească imediat, și în acea noapte s-a ascuns în turnul mănăstirii.

Apoi a scris o scrisoare părinților săi, descriind judecata de apoi și iadul veșnic. Scrisoarea i-a impresionat în așa mod, încât s-au hotărât să devină monahi. Mama lui a primit schima într-o mănăstire unde s-a nevoit, plăcând lui Dumnezeu, și acolo a adormit în Domnul. Tatăl lui a renunțat la împărăție și a lăsat tronul celui alt fiu, Ștefan. Apoi el a plecat la Muntele Athos, unde s-a întâlnit cu fiul său, Sava. Nu poate fi descrisă bucuria din sufletele lor în momentul întâlnirii.

Fostul rege a cerut să fie tuns în monahism și a primit numele de Simeon. Astfel, tatăl natural a devenit fiul duhovnicesc al propriului său fiu natural. În 1198 tatăl și fiul au construit faimoasa mănăstire sârbă Hilandar pe pământul donat de Sfânta Mănăstire Vatoped, un dar pecetluit cu sigiliul de aur al împăratului Alexie al III-lea. Acolo, în Hilandar, amândoi – fiu și tată – au fost mai târziu canonizați.

Sfântul Damian a fost, într-adevăr, vrednic de admirație. Prieten al Sfântului Cosma Zografitul, a dus o viață curată, ostenindu-se în Sfânta Mănăstire Esfigmenu. El avea rânduiala ca niciodată să nu stea peste noapte nicăieri, decât în chilia sa. Într-o noapte se găsea lângă Hilandar, în ploaie și ceață și, neștiind unde se află, din cauza întunericului și a ploii torențiale, a strigat: «Doamne Iisuse Hristoase, mântuiește-mă, căci pier». Atunci un înger al Domnului a apărut, l-a ridicat și, deodată, s-a trezit în siguranță în fața chiliei sale. După ce a adormit în Domnul, părinții mănăstirii au simțit o mireasmă venind din mormântul lui timp de 40 de zile; această mireasmă a ajuns până și în mănăstire, în ciuda distanței de o milă dintre mormânt și mănăstire.

– De unde vii, părinte? era întrebat părintele duhovnic Veniamin de la Mănăstirea Kutlumuș, care a trăit 95 de ani și a plecat la Domnul în 1941.

– Sunt un străin, răspundea el, însemnând că toate ființele umane sunt exilate și viața lor e scurtă și trecătoare.

În jurul anului 1835, aproximativ 5 ani după ce ocupația turcească se sfârșise, un grup de «serdari»¹⁴ (Serdarii sunt paznicii speciali ai Sfântului Munte ce veghează la păstrarea ordinii. Ei poartă pe cap o scufie cu însemnele A.O. ce semnifică «Poliția Muntelui» [Αστυνομία Ορους].) au plecat într-o zonă împădurită, lângă Marea Lavră, pentru a vâna capre sălbatice. Într-o dimineată, au văzut deodată, în fața unei peșteri, un bătrân pustnic fără haine și i-au spus:

– Binecuvântați, părinte!

– Domnul, a răspuns el și a început să-i întrebe despre Sfântul Munte:

– Cum este aici? Cum își duc viața călugării aici? Și așa mai departe.

Ei l-au informat că era pace peste tot, acum că ocupația turcească se sfârșise.

– Cine sunt acești turci? Și ce înseamnă Revoluția grecească? a întrebat bătrânul pustnic.

– Nu știți, părinte, că noi, ortodocșii, am vărsat sângele nostru pentru a ne elibera de sub ocupația turcească?

– Nu, copiii mei, eu nu știu nimic. Aici suntem șapte împreună, dar nu am plecat în altă parte niciodată. Nu știm nici o veste, a răspuns îngerul pământesc și omul ceresc.

După ce acești vânători au fost binecuvântați de el, au plecat uimiți să povestească părinților de la Schitul Sfânta Ana totul despre întâlnirea avută. Călugării de la Sfânta Ana au fost interesați de ceea ce povestiseră vânătorii. Astfel, însoțiți de aceste gărzi civile, câțiva părinți au mers prin tot Muntele Athos, căutând peștera și minunatul bătrân, dar nu l-au găsit nicăieri.

În Chilia Sfânta Treime din Karyes a trăit părintele Chiril, un om cu o înfățișare blândă, dulce și prietenoasă. Era foarte bătrân, avea o barbă albă și o față strălucitoare. Datorită înfățișării lui se putea presupune despre el că ar fi fost decanul unei universități, dar, în realitate, el nu a părăsit niciodată Athosul.

Ieromonahul Ioachim Americanul, care era de admirat pentru izolarea sa autoimpusă și disprețul pentru toată slava lumească, a trăit într-o chilie aparținând Schitului Sfânta Ana cu hramul «Nașterea Maicii Domnului». El a fost fratele duhovnicesc al bătrânului meu. De multe ori, părintele meu ne-a povestit despre acest om deosebit și despre ascultarea sa exemplară. El a fost în serviciul Patriarhiei Ierusalimului și în armata americană. A fost decorat cu câteva medalii pe care, împreună cu propria sa Cruce de Arhimandrit, le-a dăruit icoanei Sfânta Ana.

Venind la Muntele Athos din America, unde a fost candidat la posturi ecleziastice înalte, părintele a făcut ascultare exemplară la un părinte foarte aspru, după ce mai întâi a renunțat voluntar la preoție, așa încât să poată trăi ca un simplu monah.

Ca și vechilor pustnici, i-a crescut o barbă lungă până la pământ. Afectat de tuberculoză, a adormit în Domnul în anul 1957.

Pustnicul Grigorie a trăit în deplină înstrăinare la Chilia Arhanghelului de la Sfânta Ana Mică. A fost un luptător și și-a închinat întreaga viață postului și rugăciunii neîncetate.

Obişnuia să spună că va fi aruncat în iad cu satana, pentru că simţea că nu a cinstit îndeajuns jertfa lui Iisus Hristos pe Cruce. Îl iubea toată lumea.

Un părinte bătrân spunea:

– Cum poate să spună cineva că un călugăr nu a fost răstignit? Iată că părintele S. a fost în Muntele Athos timp de 60 de ani şi nu a mai ieşit în lume.

Apoi a spus din nou:

– Lauda şi linguşirea sunt dăunătoare pentru un călugăr. Un călugăr care caută laudă este ca un om care încearcă să-şi prindă umbra.

Şi apoi din nou a spus:

– Un călugăr sub ascultare poate spune: «Când părintele meu mă mustră, atunci nu mă iubeşte». Dar dacă el ar şti că este în inima părintelui său!

Un călugăr sârb de la Hilandar nu şi-a părăsit chilia timp de 40 de ani.

Sfântul Leontie de la Dionisiu n-a știut unde se află poarta mănăstirii timp de 75 de ani, până în momentul plecării veșnice la Domnul.

În urmă cu 100 de ani a trăit și a plecat la Domnul, într-o chilie părăsită de la Schitul Sfânta Ana, un prinț sârb, din familia Vrancovici, numit monahul Teoclit. Ca și pustnic, el s-a nevoit din greu în exil. Din acest motiv a fost binecuvântat cu harul Dătătorului a toate.

Un părinte spunea:

– Călugărul, din momentul părăsirii lumii acesteia, își pune familia sa sub grija dumnezeiască și-o uită. Dumnezeu atunci are grijă de ei. Călugărul părăsește mica familie și devine un membru al marii familii a lui Adam. Nu trebuie să-și amintească sau să se roage pentru propria familie în mod special, pentru că el știe că Dumnezeu este obligat să aibă grijă de ea.

Eu văd părinții, frații, surorile, nepoatele și nepoții mei în fiecare om. Așa că nu comunic cu propria mea familie. Când nu mă gândesc la ai mei, o face Dumnezeu.

Ieromonahul Eftimie a fost cunoscut ca povătuitor duhovnicesc, un duhovnic cu mult discernământ și un cercetător al cărților patristice. El a trăit într-o chilie din Kutlumuş. Acest de-a pururea pomenit călugăr obișnuia să spună următoarea întâmplare:

După eliberarea Cretei, în 1912, turcii au început să vândă proprietățile insulei – pe care le stăpâniseră în timpul ocupației. În acel timp, cineva care avea un frate în Muntele Athos a mers la schit să ceară niște bani, pentru a cumpăra o proprietate. Fratele lui călugăr nu a vrut să-i dea nici un ban, căci el știa că banii veniți de la un călugăr nu aduc bine unei rudenii. Călugărul este închinat numai lui Dumnezeu. Dar, în final, a fost convins de fratele trupesc să-i dea banii pe care-i avea. De îndată ce fratele său s-a întors la Salonic, a simțit o mare primejdie. Și, într-adevăr, a fost jefuit de banii primiți și apoi omorât.

Părintele Bartolomeu s-a născut în 1860 în Muntele Athos, unde mama sa și alte femei cu copii s-au refugiat în timpul rebeliunii din Halkidiki. Mama lui l-a închinat Maicii Domnului. Un altul care i-a urmat a fost ierodiaconul Vasile (Davilas), care a murit în 1979. El a arătat o așa lepădare de lume, că nu a părăsit niciodată Muntele Athos sau chilia sa timp de 40 de ani, nici măcar pentru a merge la Karyes.

În același fel, frații trupești Benedict, Agatanghel și Sava (toți trei din Chilia Adormirii), și fratele lor duhovnicesc, ieromonahul Grigorie din Chilia Sfântului Nicolae din Karyes, nu au mai părăsit Muntele Athos după ce au fost călugăriți. De fapt, ieromonahul Grigorie a venit la Muntele Athos de la vârsta de 9 ani. Uitase cum arată o față de femeie, având în memorie doar vaga amintire a mamei lui.

Părintele Neofit de la Sfânta Ana, un părinte bătrân care a plecat doar o singură dată din Muntele Athos pentru o problemă urgentă, obișnuia să-mi spună:

– Mă rog Maicii Domnului să nu-mi mai îngăduie să ies încă o dată în lume.

CAPITOLUL XI - Despre asceză

Cuviosul nostru părinte purtător de Dumnezeu, Petru Atonitul, primul pustnic de pe Muntele Athos, a trăit într-o peșteră în partea de sud a peninsulei. Acolo a dus o viață cu adevărat îngerească și cerească. Fără haine, desculț, suferind multe feluri de ispite îndreptate împotriva sa de satan, timp de 53 ani a fost hrănit doar cu pâine cerească.

Dreptul Gherontie, ctitorul Schitului Sfânta Ana, a fost primul egumen al Mănăstirii Vouleftirion. La început, el a trăit în peșterile de lângă mare. Mai târziu, din cauza atacurilor piraților, el s-a mutat spre vârfurile înalte ale Athosului, unde până în zilele noastre mai există o bisericuță în cinstea Sfântului Pantelimon. Mulți pustnici au locuit pe lângă el în chilii sărăcicioase. Fără absolut nici un bun și lipsiți de grijile lumești, ei s-au dăruit cu totul nevoinței rugăciunii.

Pentru a aduce puțină mângâiere fraților săi, sfințitul Gherontie s-a rugat și imediat a apărut în acel loc apă sfințită. Cel care l-a urmat a strâns toată apa din acest minunat izvor, pentru că a vrut o mică grădină și avea nevoie de apă pentru ea. După cum au spus părinții, Maicii Domnului nu i-a plăcut aceasta și a secat acest izvor. Deși un alt izvor a apărut mai departe de acesta, Maica Domnului a dorit ca pustnicii să nu depindă de grijile lumești, să se dăruiască numai rugăciunii și nu grijilor cultivării unei grădini.

Noul descoperit sfânt Gherasim¹⁵ (Acest sfânt nu a fost recunoscut ca fiind sfânt în timpul vieții, sfințenia sa s-a descoperit mai târziu, prin faptul că se arăta celor drepți.), care s-a nevoit în Athos, a locuit în Kapsala cinci ani ca un pustnic. Mânca doar dovlecei fierți, fără ulei. Apoi a plecat la Homala, în Insula Kefallonia, la chilia sa pustnicească, și acolo a construit o mănăstire.

În timpul cât a locuit în Muntele Athos a câștigat multă experiență duhovnicească, a întâlnit oameni evlavioși și sfinți, sporind mult duhovnicește. El a devenit un vas plin de har datorită rugăciunii neîncetate și postului. De aceea toate duhurile rele se temeau de el și erau izgonite. Porecla lui era «Kapsalis», după sărăcăciosul loc al Kapsalei. Diavolii strigau: «Kapsalis, tu ne-ai ars pe noi».

În timpul unei ierni foarte friguroase, în care zăpada a căzut din belșug, dreptul și de Dumnezeu insuflatul părinte Acachie Kafsokalivitul și-a aprins un foc pentru a se încălzi. Dar cum s-a apropiat de foc, el s-a simțit mai înfrigurat. Atunci a realizat că nu era normal să simtă frig lângă foc și că acest frig este cauzat de ceva diavolesc. Atunci a stins focul, a ieșit afară din peșteră, s-a dezbrăcat și s-a băgat în zăpadă, unde a simțit imediat o căldură, ca într-o baie cu aburi.

Noi am fost uimiți și încântați de fiecare dată când am vizitat peștera sfântului și am văzut patul lui, care se păstrează până în zilele noastre. Era făcut din ramuri subțiri, necurățate, legate în așa fel încât rămâneau goluri largi între ele. Era imposibil pentru cineva să se odihnească bine în acel pat.

Sfântul Sava Aghioritul, un pustnic care s-a desăvârșit pe insula Kalymnon, a iubit asceza și suferința. Se hrănea cu mâncare gătită în ulei doar la sfârșit de săptămână. Zilnic își făcea toată rânduiala călugărească. Când dormea, o făcea pe o scândură, dar cele mai multe nopți le petrecea în rugăciune. A păstorit poporul lui Dumnezeu ca un bun păstor care «își dă viața pentru oile sale» (Ioan 10, 11). De asemenea, el era înainte-văzător.

A părăsit Sfântul Munte mergând la Eghina, pentru a putea fi sub ascultarea Sfântului Nectarie, Făcătorul de minuni. Sfântul Nectarie i-a dăruit un rând de veșminte preoțești pe care le purta doar la sărbătorile mari. Sfântul Sava a făcut slujba de înmormântare a Sfântului Nectarie.

Părintele duhovnic al bătrânului meu a fost ieromonahul Hristofor, un pustnic din Karulia. El trăia ca pustnic într-o chilie care semăna cu un cuib de vultur. Chilia era acoperită cu tablă și era înconjurată de stânci ascuțite, fără vegetație, care se pierdeau în abisul Egeii. Acolo era o liniște deplină și nesfârșită, întreruptă doar de ciripitul dulce și vesel al păsărilor sălbatică. Era un loc complet izolat, doar câțiva cactuși, puțini arbuști de smochini și câțiva migdali sălbatici împrăștiați ici și colo colorau puțin cu verde peisajul pustiu. În această pustietate cineva nu putea decât să se gândească cu admirație și să se minuneze cum acest părinte duhovnicesc, Hristofor, care era infirm, a venit să trăiască lângă aceste râpi abrupte și primejdioase. Deși avea un singur picior, el se cățara ca un alpinist spre impresionanta și inabordabila Karulia!

De-a pururea pomenitul meu părinte mi-a spus de multe ori că în trecut părinții din mănăstiri și din cele mai izolate locuri obișnuiau să călătorească pe mare vâslind până la Dafne și înapoi. Pentru că acest drum dura mult timp, își luau cu ei cărți și tămâie ca să-și poată cânta Utrenia. Ei, în timp ce vâsleau, cântau sau se rugau, folosind metaniile.

Părintele Teofilact, o masivă piatră prețioasă a ascezei și rezistenței, a trăit în pustia Sfântului Vasile, lângă Kerasia. El a avut doi călugări sub ascultare. Obișnuia să meargă deseori la o peșteră, ca să facă privegherile de noapte. Într-o noapte, după o ninsoare mare, totul era acoperit de zăpadă, care ajungea până aproape la genunchi. Când s-a făcut dimineață, călugării au plecat să-l caute peste tot. După ce l-au căutat mult timp, au zărit în depărtare un obiect întunecat așezat pe o buză de deal. Când s-au apropiat, și-au dat seama că era părintele lor și s-au temut că înghețase de frig. Însă, când l-au atins, el s-a mișcat. Au fost foarte surprinși când și-au dat seama că trăiește dar, mai mult decât atât, trupul său răspândea o căldură așa de mare, de parcă ar fi fost în flăcări. Și, într-adevăr, toată zăpada din jurul lui s-a topit!

Altă dată, acest sfânt pustnic a fost luat de diavoli și dus prin aer în pustia Sfântului Vasile din Karulia.

Un bătrân a spus:

– În zilele acestea încercăm să devenim dreți cu foarte puțin efort. Am părăsit tradiția. Nu ne mai uităm la cei mai buni dintre monahi și cum au ajuns ei primii. Noi vedem numai pe cei care au ajuns ultimii.

Minunatul isihast Varnava nu avea nici un fel de bunuri și nici măcar o cameră. El se odihnea într-un colț al camerei de oaspeți. Părintele pustnic Damaschin mi-a povestit totul despre el.

Noi am fost foarte atrași de Mănăstirea Dionisiu, pentru că păstrează tradiția ascetică, monastică și liturgică atonită. Ne-am simțit legați de mănăstire nu numai datorită înțeleptului și cuviosului stareț Gavriil și părintelui Teoclit Dionisianul, care este cunoscut pentru multele lui scrieri, ci mai ales din cauza prezenței prea-cuviosului părinte Lazăr. De fiecare dată când îl vizitam pe părintele Lazăr la chilie, pentru a-i cere ajutor și sfaturi, plecam plini de roade duhovnicești, de parcă am fi cules strugurii mistici ai experienței monahale. Sfântul stareț Gavriil

ne-a oferit câteva scurte informații biografice despre viața și experiența acestui mare ascet și viețuitor în obștea monahală.

Părintele Lazăr a venit de la Melivia din Agia Larisa. El s-a născut în 1892, a venit la Athos în 1916 și a murit pe 28 decembrie 1974. Timp de 30 de ani a fost infirmierul mănăstirii, a slujit ca «typikaris»¹⁶ (Călugărul care este responsabil cu desfășurarea corectă a slujbelor.) timp de 10 ani. Timp de 30 de ani a slujit ca «proistamenos»¹⁷ (Călugărul care supraveghează treburile zilnice din mănăstire.).

Înainte de a începe viața monahală el a terminat liceul și a lucrat ca secretar la o judecătorie în Dotion-Agias-Larisis. La vârsta de 20 de ani a emigrat în SUA, iar la 24 de ani a venit la Muntele Athos, fiind tuns în monahism în 1917.

Era foarte evlavios și cinstit, un adevărat râvnitor pentru viața monahală de obște. Fiind foarte aspru cu sine, primea Sfânta Împărtășanie, cu binecuvântarea starețului, în fiecare săptămână. A locuit timp de trei ani în chilia lui Nifon, situată mai sus de mănăstire, unde a practicat un post strict și s-a zăvorât pe el însuși.

O dovadă a acestora a fost că în perioada Marelui Post din toți anii de până la 1965, ținea post negru luni, marți și miercuri, până se împărtășea la Liturghia mai înainte sfințită. După aceasta, lua masa cu ceilalți călugări și apoi nu mânca nimic până în sâmbăta următoare.

Cât timp a lucrat în spital, el a avut grijă nu numai de trupul, dar și de sufletul celor bolnavi, pregătindu-i pe cei aflați pe patul morții.

A suferit un accident vascular cerebral în ziua de Crăciun și a mai trăit 3 zile după aceea. I s-a făcut Sfântul Maslu și s-a împărtășit zilnic, până când a intrat în comă. Curând după aceea, după amiaza, a adormit în Domnul. Toți din obște l-au plâns și amintirea sa a rămas vie printre ei până în ziua de astăzi.

Sfântul Nicodim Aghioritul este mare în împărăția lui Dumnezeu, pentru că nu numai vorbea, dar și practica asceza, postul, trăind în sărăcie și nevoie. Toate acestea reprezintă adevărata frumusețe a vieții monahale. Iată ce ne spun despre el biografii săi:

«...Dragostea lui pentru isihie l-au dus în pustie, unde a cumpărat chilia din fața pustiei Sfântului Vasile. Își lua pâine de la noi și apoi petrecea tot restul timpului în isihie. Alte mâncăruri pe care le mânca erau orez fiert, apă cu miere, dar cel mai mult mânca măslina și boabe de linte».

În Schitul Kutlumuş există o chilie închinată Sfântului Ioanichie, pe jumătate dărâmată, unde au locuit un grup de şase părinţi sub ascultarea unui bătrân foarte aspru. Chilia avea numai două încăperi şi un paraclis. Nici unul dintre părinţi nu avea o cameră proprie. În timpul nopţii se odihneau sprijinindu-se în stranele din paraclis. Astfel a fost privaţiunea şi biruinţa asupra somnului a acestor atleţi ai ascetismului.

Părintele A. Kafsokalivitul este încă în viaţă şi l-am întâlnit de multe ori. În trecut, părinţii nu foloseau animalele pentru transport. Cărau totul în spate, chiar şi pe cele mai abrupte drumuri care duceau către schit. Într-o noapte, cu ajutorul Maicii Domnului, părintele A. a dus din port până la chilia unde locuia o tonă de struguri. S-a luptat cu multe sarcini până dimineaţa.

Altădată, a dus 500 de lăzi cu nisip pentru zidărie. Pentru a ajuta la zidirea Bisericii Schimbarea la Faţă, a urcat de 42 de ori până pe vârful Muntelui Athos. De fiecare dată, pe 6 august, urca până în vârful muntelui, ca să participe la priveghere.

Adeseori vin şi i se aşează în căuşul palmei păsărele, pe care le hrăneşte în grădina sa, bine îngrijită, plină de crini şi de tot felul de alte flori.

De-a pururea pomenitul părinte A. Lavriotul a slujit zilnic Sfânta Liturghie timp de 70 de ani. Genunchii săi erau bătătoriți datorită multelor metanii. Și-a prevăzut sfârșitul, deși niciodată nu a fost bolnav. El a binecuvântat pentru ultima oară masa și și-a luat rămas bun de la frați și părinți, adormind întru Domnul.

Ne povestea neuitatul bătrân aghiananit H.:

– ... Părinții noștri se îmbrăcau cu haine ponosite, iar drept încălțări, purtau sandale țărănești din piele de porc; unii dintre acești părinți slujeau stând desculți pe marmura bisericii. Vedeai bărbați înalți cât chiparosul, cu ochii plini de lacrimi de bucurie și, din pricină că erau înălțați cu duhul, nu simțeau frigul mușcător! Când se termina Privegherea, se puteau vedea lacrimile pe strane.

De-a pururea pomenitul și veșnic trăitorul bătrân Varlaam de la Sfânta Mănăstire Xenofont nu-și făcea niciodată foc în chilie pe timpul iernii. În fiecare zi făcea 800 de metanii. Drept pat avea o simplă rogojină. Niciodată nu și-a privit chipul în oglindă. Odată, după ce a fost fotografiat cu toiagul în mână, văzându-și fotografia, a întrebat:

– Cine este cel care mi-a luat toiagul?...

Ce putem spune despre pustnicul Hrisogon, în special despre felul în care postea și priveghea pentru a se elibera de patimi?

Acest om binecuvântat, care a locuit într-o cameră pentru muncitori, lângă Chilia «Sfinții Apostoli», ce aparținea de Kutlumuș, avea ca hrană zilnică doar pâine sau pesmeți muiiați în apă cu puțin zahăr. Hainele lui erau vechi și dormea pe pânză de sac. În timpul iernii nu purta decât niște saci, stând în jurul focului. Era un călugăr simplu și tăcut.

Tot la fel de sărac era și un alt călugăr ascet din Vigla, al cărui nume nu se cunoaște. El trăia «ca păsările cerului care nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în hambare, și Tatăl cel Ceresc le hrănește» (Matei 6, 26). El trăia în mare sărăcie, într-o chilie mică, fără paraclis. Seara se ducea la slujbe la diferiți părinți, purtând cu el candela aprinsă. Când nu mai avea ulei, mergea la Schitul românesc [Prodromul], care aparține de Marea Lavră. De îndată ce părinții vedeau candela goală, îi ofereau ulei chiar fără să-i roage nimic și îi mai dădeau și ceva ajutoare. După Sfânta Liturghie, mânca foarte puțin, rușinându-se, și apoi pleca repede, rugându-se. În chilia sa trăia ca un înger¹⁸ (Cuvântul folosit de părintele Ioanichie este «asarkos» – care înseamnă lipsit de trup; semnificația sa este că părintele trăia de parcă n-ar fi avut nici o nevoie trupească, cum ar fi nevoia de hrană [Nota traducătorului].).

Pe părintele Avimelec l-am zărit o singură dată, când eram cu părintele meu duhovnic, dar înfățișarea lui blândă și liniștită este încă vie în amintirea mea. A trăit mai mult de 100 de ani și a fost contemporan cu Sfântul Nectarie, nevoindu-se împreună cu părintele Iosif, locuitorul în peșteri.

Locuia în pustia Sfântului Vasile, deasupra Katunakiei, la Schitul Sfânta Ana Mică, într-o peșteră care este folosită acum ca beci. El cerea ca nimeni să nu fie numit cu numele lui, deoarece el nu se prețuia deloc pe sine însuși. Pentru a spori duhovnicește, s-a închinat la mai multe mănăstiri din Constantinopol, Pont, Ierusalim și Grecia continentală. Dacă cineva îl întreba «Ce faci, părinte?», el răspundea «Suntem atenți» – aceasta însemnând că era în continuă trezvie și rugăciune.

Părintele Ignatie, părintele duhovnicesc al pustiei Katunakia, având darul discernământului, a fost un exemplu minunat al monahismului ortodox din secolul nostru. El s-a arătat a fi asemenea părintelui Sava, părintelui Calinic Zăvorâțul, părintelui Gherasim și părintelui Daniil din Smyrni. Nespălat, nepieptănat, desculț, având o singură rasă, părintele Ignatie era cea mai blândă, tăcută și pașnică ființă umană, un liman sigur pentru cei care veneau să se spovedească. A fost un părinte duhovnicesc priceput atât pentru greci, cât și pentru străini.

Călugării care trăiau cu el aveau câțiva măslini, din care făceau puțin ulei ce era folosit pentru candelile din paraclis. Ei se hrăneau cu mâncare fără ulei. Părintele Ignatie își ținea obloanele de la ferestre închise, pentru a avea mai multe ore de întuneric, ca să-și continue rugăciunile un timp mai îndelungat.

Prin ajutorul duhovnicesc pe care-l oferea oamenilor, urmărea ca aceștia să-și sporească dragostea sfântă pentru Mirele Hristos. El obișnuia să spună: «Iubiți-L pe Cel care vă iubește».

Către sfârșitul vieții a orbit și s-a adâncit și mai mult în rugăciune. Se spunea că mulți simțeau o mireasmă venind din gura sa. Această mireasmă se simțea și de la moaștele sale, când acestea au fost mutate. A fost o figură biblică.

Au fost mulți pustnici în Muntele Athos care, atunci când erau în lume, erau oameni cu înaltă poziție socială și din lumea științei.

Un astfel de exemplu a fost ieromonahul Partenie de la Karulia, care a fost prinț rus. La început a locuit în Chilia Sfântul Nicolae Bouratzeris și a fost secretarul Chilieii. În timpul construirii bisericii a primit o scrisoare de la o femeie din Rusia, care l-a determinat să se ostenească și mai mult în minunata Karulia. În scrisoarea aceea ea scrisese:

«Te rog, sfinte părinte, să primești acești bani de la mine. Am auzit că se construiește o biserică și deci, aveți nevoie de bani. M-am simțit îngrozitor când n-am avut bani să-ți trimit, așa că mi-am tăiat părul pentru a-l vinde unor doamne nobile. Ele aveau nevoie de părul meu lung la recepțiile oficiale, pentru că aveau părul scurt. Te rog să primești această mică contribuție».

Părintele Partenie a fost impresionat de această întâmplare. Iar ca o consecință, s-a hotărât cu mult curaj să trăiască ca un înger pe râpele de la Karulia. Când își aducea aminte de acea scrisoare, spunea mereu: «Când citeam scrisoarea, îmi veneau în minte aceste gânduri: Unii își taie părul și alții dau pușinul pe care-l au. Și eu stau aici în confort. Trebuie să merg la Karulia din dragoste pentru Hristos și pentru mântuirea sufletului meu!».

Se spune despre părintele Partenie că fața îi strălucea și că avea darul clarviziunii. Dormea pe pământ în peștera pe care o avea ca locuință. Veșmintele sale zdrențuite răspândeau mireasmă. A dăruit mult lui Dumnezeu – sărăcia și lipsa de bunuri – dar acest prinț rus a primit în schimb multe răsplătiri în viața aceasta, precum și în viața viitoare.

Viața călugărului Ioan din Arhanghelo (Edessa) a fost asemenea cu cea a vechilor pustnici. Și-a trăit sfânta sa viață nevoindu-se mult, purtând lanțuri pe sub haine, pentru o mai mare asprime. Evita contactul cu oamenii, stând majoritatea timpului în mica sa chilie, în pace și în sărăcie. El oferea musafirilor lui o foarte gustoasă pâine de seară, ca și când ar fi fost cea mai bună prăjitură. Apoi le oferea apă rece de ploaie, pe care o strângea într-un butoi.

Nu a mâncat mai mult de trei ani roșii, smochine sau alte legume proaspete, pentru că nu-și părăsea chilia pentru a pleca la Lavra sau la Schitul Sfânta Ana. De asemenea, niciodată nu cerea nimic de la vecinii săi. Mai mult de 15 ani, când trebuia să meargă la Karyes să cumpere seară sau altceva de ce avea nevoie, nu stătea acolo să fie o povară fraților. El își petrecea noaptea afară.

Fostul tâlhar Nichita, din pustia Sfântului Vasile, care era asemenea cu tâlharul recunoscător răstignit împreună cu Hristos, obișnuia să spună: «Slavă și mulțumiri lui Dumnezeu și Maicii Domnului, care niciodată nu m-au părăsit». A fost tuns în monahism de renumitul părinte duhovnicesc Hariton.

– Cum să economisești și cum s-o scoți la capăt, dacă nu faci nici o rucodelie?¹⁹ (Rucodelia (εργόχειρον) este lucrul ~~ai~~ minilor călugărilor: pictura icoanelor, sculptura și altele.) obișnuia să-l întrebe de-a pururea pomenitul părinte Ioachim.

– Slavă și mulțumiri lui Dumnezeu. Eu merg la mănăstire și rog să-mi dea o pâine. Când mă întorc la chilie, găsesc două sau trei acolo! răspundea cu o încântătoare sinceritate, pentru care era dăruit în chip minunat.

Când s-a îmbolnăvit, fiind ținut la pat, vecinii săi – pustnicul Damaschin și ceilalți pustnici împreună nevoitori cu acesta – au avut grijă de el. Aproape de sfârșit a fost năpădit de păduchi. Abia era curățit de părinți, că imediat era acoperit cu păduchi din cap până în picioare.

– Am fost tâlhar când eram în lume, spunea deseori, și L-am rugat pe Dumnezeu să mă lase să-I plătesc pentru toate cele pe care le-am făcut. Lăsați păduchii să mă mănânce de viu!

Am fost binecuvântați să-l întâlnim în Karulia pe de-a pururea pomenitul Gavriil, un luptător tenace și un atlet victorios al stăpânirii de sine. De multe ori ne întâlneam cu el la Kiriakonul de la Sfânta Ana sau pe drumul de până acolo rugându-se. Totdeauna era fie tăcut, fie vorbind puțin. Pentru oamenii care nu-l cunoșteau foarte bine, apăsarea a fi respingător și îndepărtat din lume. Dar era îndepărtat numai în sens duhovnicesc.

Spre sfârșitul vieții l-am vizitat pentru ultima oară la chilia sa din Karulia. Acolo l-am văzut pe câștigătorul cununii lui Hristos care, insistent și în ciuda durerii sale, refuza să mănânce orice mâncare gătită cu ulei. Încă a găsit un chip să facă mai puțin gustoasă chiar și mâncarea fără ulei adusă lui de părinții Daniilei.

El era bătrân când a ajuns în Athos, fiind polițist în viața civilă. A locuit cu părintele său povățuitor timp de 20 de ani și nu au mâncat niciodată cu ulei – nici chiar în zilele Paștelui. Se împărtășea cu Sfintele Taine des, totdeauna cu pocăință și lacrimi. Își ținea păstrat pe un raft giulgiul pentru înmormântare, pregătit dinainte și pe care era scris: «giulgiul meu».

Timp de 20 de zile înainte de moarte, frații Daniilei l-au îngrijit cu multă dragoste și jertfă frățască. Îl rugau să mănânce ceva pregătit cu ulei, dar în ciuda faptului că era pe moarte și forțele îl părăseau, nu au putut să-l convingă să renunțe la regula lui strictă de post. N-a gustat deloc mâncare cu ulei și a trecut în lumea dreptilor în pace.

Chiar înainte de a muri, a cerut să fie împărțit. Era plin de pace și bucurie. Când a fost lăsat singur pentru câteva minute, și-a ridicat capul spre cer și a strigat: «Acolo sunt flori! Multe flori! Ce frumos este raiul! Este sufletul vrednic de atâtea lucruri frumoase și atât de pline de desfătări?».

O, ce răbdare a avut minunatul sfânt Simeon, care umbla desculț și doar cu o singură dulamă! Începuturile ascetice le-a făcut lângă Mănăstirea Filoteu și apoi a plecat la Pilion, unde a construit Mănăstirea Flamurion.

Parcă era făcut din piatră sau oțel! Acest Simeon era cel mai răbdător, lipsit de cele materiale, dar bogat în virtuți, slujitor al lui Dumnezeu! Și, într-adevăr, a fost mai tare decât un diamant, în duhovnicie, în răbdare și în asceză. De aceea a reușit să meargă desculț și să poarte aceeași haină, fie iarnă, fie vară, până în ziua în care a adormit în pace.

Pustnicul Filaret din Karulia n-a purtat încălțăminte. Picioarele, de la glezne în jos, se întăriseră, iar tălpile semănau cu carapacea unei broaște țestoase. Pe râpi a plantat câte ceva oriunde se găsea puțin pământ bun: cartofi, verdețuri, varză și salată. Aceste legume erau hrana lui și mai dădea din ele milostenie la alți părinți sau frați. Patul lui de lemn era totdeauna făcut,

pentru că adesea dormea pe dușumea, așa cum s-a dovedit după moartea lui. S-a găsit sub pat o bucată de lemn pe care o folosea drept pernă în scurtele perioade de somn.

El fusese locotenent în armată. Părăsind toată cinstea, onoarea și mândria din lume, el a dormit pe dușumea, în Karulia, timp de 20 de ani.

A fost cunoscut nu doar pentru bunătatea sa, dar și pentru sărăcia și asceza sa. A purtat aceeași rasă de la călugărie până în momentul adormirii în Domnul. Rasa a fost cârpită de atât de multe ori încât materialul original nici nu mai exista.

Părintele Evloghie a murit în 1948. S-a nevoit la Chilia Sfântul Gheorghe, Făcătorul de minuni, chilie numită «Faneromenu». Când a fost tânăr, părintele Evloghie a postit fără ulei timp de 7 ani, iar când a fost mai bătrân timp de 6 ani. Avea o mare dragoste pentru Maica Domnului. Când a fost tânăr, pe când trăia în satul său, ea i-a apărut și i-a spus: «Du-te, și voi fi totdeauna cu tine». Și-a trăit 80 de ani din viață în Muntele Athos.

Binecunoscutul pustnic Hagi Gheorghe, când era încă frate, a petrecut 4 ani ostenindu-se în peștera dreptului Nifon Kafsokalivitul. Acolo, în liniște deplină și rugăciune, a fost îndrumat de

părintele său duhovnicesc, Neofit, care a locuit în Chilia Sfântului Gheorghe și deseori îl vizita pentru a-l împărtăși.

Petrecerea ascetică a lui Hagi Gheorghe și a ucenicilor săi în Kafsokalivia și mai târziu în Kerasia a rămas neuitată. Datorită postului îndelungat pe care-l ținea, a fost numit «postitorul». El împreună cu ucenicii săi mâncau numai mâncare de post, în special nuci și miere. De Paști, ei vopseau în roșu cartofii fierți, în loc de ouă.

Niciodată nu a luat medicamente. Când unul din frați răcea, încălzea ușor cuptorul, făcut din cărămizi și lut, îl băga acolo pe fratele bolnav și se vindeca.

Dacă avea cineva o altă suferință, el îl puneă să stătea în fața icoanei Maicii Domnului și împreună se rugau toată noaptea. La sfârșitul Sfintei Liturghii, persoana bolnavă se împărtășea și se vindeca. A avut în jurul lui mulți călugări evlavioși și nevoitori.

Hagi Gheorghe a purtat doar un singur veșmânt și a mers desculț. Purta ciorapi subțiri de lână doar când era în biserică.

A fost în Muntele Athos un ascet rus, a cărui picioare s-au infectat grav, dar el n-a acceptat să ia nici un medicament sau vreun tratament. Spunea deseori în stilul lui rusesc: «Sunt un călugăr; trebuie să sufăr».

Renumitul părinte duhovnicesc Ilarion Iviritul nu mânca sau bea niciodată în zilele de vineri, pentru a cinste Răstignirea lui Hristos.

Părintele duhovnic Sava, ucenicul sub ascultare al părintelui Ilarion, era egal cu el în nevoie. Mânca doar o singură dată în zi, iar în ultimii doi ani de viață se hrănea zilnic doar cu Sfânta Împărtășanie și cu o ceașcă de cafea după-amiaza. În fiecare noapte se ruga în chilia sa, suspendat de frânghii²⁰ (Unii călugări din Muntele Athos folosesc frânghii pentru a se ține în picioare, ca să nu adoarmă în timpul rugăciunii.).

De-a pururea pomenitul părinte Ioachim Spetsieris, cunoscând folosul nevoiței ascetice, nu-și încălzea niciodată chilia sau paraclisul, chiar și în mijlocul iernii. Ucenicul lui, Teofilact, pe care l-am întâlnit de câteva ori la Noul Schit, ne-a povestit despre părintele său că obișnuia să spună:

– Părinte Teofilact, cum îndură asceza părinții de la Polul Nord, în condiții dificile? Nu simți ei frigul? Iar noi, îmbrăcați în haine, simțim frigul în casele noastre!

În timpurile noastre eshatologice, noi nu luăm hotărâri curajoase și nu facem osteneți supraomenești în arena ascetică a luptătorilor duhovnicești. Însă un model de bun luptător în asceză, suferință și răbdare este pustnicul român contemporan Ierodion, care timp de 40 de ani s-a izolat în chilia sa, fără haine sau alte bunuri, dar fericit și binecuvântat. Întreaga sa existență, asemenea unei lumânări aprinse, este consumată de rugăciune, liniște și contemplare. Vorbește cu vizitatorii lui printr-o mică fereastră. Această «mică pasăre» duhovnicească a cerului era îngrijită de câțiva părinți iubitori și milostivi, care-l aprovizionează cu tot ce este necesar pentru a trăi.

Un bătrân a spus odată unor maici:

– Asceza ar trebui făcută până la punctul când cineva rămâne sănătos și este capabil să-și îndeplinească sarcinile încredințate. Orice este făcut în exces afectează trupul și apoi persoana respectivă nu mai poate face tot ce este necesar. Cineva ar trebui să spună maicii povățuitoare numărul metaniilor făcute. Trezvia este mai mare decât postul, atât timp cât ajută la curățirea minții și creează bucurii în inimă. Somnul îl face pe om nesimțitor.

– Cred că ar trebui să ne silim pe noi înșine în viața duhovnicească, de vreme ce noi deseori putem pierde râvna noastră duhovnicească. Când ne silim să mâncăm mai puțin, dobândim râvna înapoi. Acest lucru se face și când brațul cuiva este fracturat. Nu se va vindeca dacă nu este mișcat. Un braț luxat trebuie forțat imediat înapoi, la locul lui. Nu trebuie să ne asemănăm unei broaște țestoase care, plecată spre o nuntă, ajunge când primul copil a fost botezat.

În minunata pustie Karulia, unde trăiesc cei mai nevoitori asceți din Sfântul Munte, i-am întâlnit odată pe doi asceți ruși, Nicodim și Serafim. Ei erau recunoscuți pentru nevoința lor din Postul Paștelui, luând doar o cafea și puțină apă pe zi. Într-adevăr, nevoințe mai presus de fire!

Există și astăzi mulți alți atleți necunoscuți ai postului, care au dezdădăcinat toate patimile, care au fost și sunt până în ziua de astăzi în arena atonită a curăției de patimi și care sunt priveliște și îngerilor și oamenilor.

În 1969 am primit o scrisoare de la pustnicul D., pe care l-am rugat să-mi obțină informații despre ceea ce știe privitor la ostenele ascetice de pe Athos, astfel încât cititorii să poată vedea că, chiar în zilele noastre, mai există uriași ai ascetismului în Sfântul Munte, care nu sunt diferiți de cei din vechime. În scrisoare îmi spunea: „Cu siguranță în timpurile noastre asemenea figuri există, a căror martori suntem noi înșine, oameni care exercită o asemenea influență, încât pot fi un remediu vindecător pentru generația noastră coruptă. De exemplu: un autor teolog, un învățat înțelept, a scris despre un călugăr atonit care timp de 50 de zile nu a mâncat absolut nimic, pe lângă alte nevoințe ale ascezei. Autorul l-a admirat și l-a lăudat pe Dumnezeu pentru că astfel de nevoitori sunt încă și în timpurile noastre, oameni asemenea aceloră despre care noi citim în scrierile despre părinții pustiului. Mai mult – continuă acest înțelept învățat – slavă lui Dumnezeu, Care chiar și astăzi ne arată astfel de alergători! Eu nu mă îndoiesc când citesc asemenea lucruri, părinte Ioanichie. M-am minunat totuși și mă întrebam singur: Cum este posibil ca un om să supraviețuiască fără hrană pentru 50 de zile?

Din fericire pentru mine, cum mă gândeam la acestea, s-a întâmplat ceva ce m-a convins că aceasta este posibil. Un ascet bătrân, simplu și sărac, având puțin mai mult de 60 de ani, a venit la chilia mea în timpul Săptămânii Brânzei și a dormit acolo după ce cinasem împreună. În dimineața următoare, prima zi din Postul Paștelui, s-a întâmplat o problemă și cum nu puteam merge eu însumi, l-am trimis pe el în locul meu. S-a dus bucuros la Vigla, o distanță de 5 ore de mers pe jos de aici. După ce și-a îndeplinit sarcina, spre noapte s-a întors la chilie și l-am rugat să mănânce și să bea puțin, pentru că era în vârstă și obosit, dar el m-a refuzat. A treia zi l-am rugat din nou, dar iarăși m-a refuzat. Atunci m-am minunat și l-am întrebat cum, de vreme ce era

bătrân și obosit după lungul drum pe jos, el nu simțea foame sau sete. Mi-a răspuns simplu: «Anul trecut n-am mâncat nimic în timpul întregului Post al Paștelui, până la Duminica Floriilor, și atunci doar Sfânta Împărtașanie». Atunci aș fi fost mai puțin năucit dacă o bombă ar fi explodat în fața mea. Dar nu aveam nici un motiv să mă îndoiesc de cuvintele lui, de vreme ce vorbisem cu el de multe ori și îl știam că este un om sincer și nevinovat. El n-a bănuțit că voi face cunoscut acest lucru, așa că nu a încercat să ascundă ceva de mine. Eu personal atribui acestea providenței divine. Mi-a fost descoperit astfel încât și alții să se poată folosi, și în special eu – pentru a mă smeri pe mine, care nu sunt în stare să postesc nici măcar o zi“.

Părintele Avimelec de la Mănăstirea Longovarda din Paros s-a nevoit prin mai multe locuri din Sfântul Munte. Unul dintre ele a fost o peșteră pe lângă Sfânta Ana, unde și-a construit un paraclis în cinstea celor 99 de sfinți ai Cretei. Apoi a plecat în pustia Sfântului Vasile, pentru o mai mare nevoiță, și, în final, s-a așezat în Chilia Adormirii Maicii Domnului de la Sfânta Ana Mică, pe lângă Dionisiu și peștera lui Mitrofan. Acolo s-a nevoit până în ziua morții, la vârsta de 107 ani.

Părintele Gherman de la Kafsokalivia a adormit în Domnul în anul 1875, la vârsta de 105 ani. A ajuns la Sfântul Munte în anul 1830, fiind sub ascultarea părintelui Daniil, care era șchiop,

și a trăit în Chilia Arhanghelilor. Când părintele Gherman a ajuns prima dată acolo, într-o marți, nu mai era nimic de mâncare pentru el.

– Fiul meu, a spus unul din părinții duhovnici, du-te la părintele Daniel care este bolnav și care nu are nimic.

– Bine, părinte, a răspuns părintele Gherman. El poate să nu aibă nimic, să fie sărac și șchiop, dar eu nu am nevoie de un părinte care să mă hrănească. Eu am nevoie de unul care să-mi îndrume sufletul.

Așa că părintele Gherman a plecat la părintele Daniil și a stat cu el, îndurând cu răbdare și dragoste greutățile vieții lor. Doi ani mai târziu, pe lângă că era șchiop, părintele Daniil și-a pierdut și vederea. Ca un fiu bun și ascultător, deși era în vârstă, părintele Gherman a avut grijă de părintele său duhovnic până în ziua când a murit. După 30 de ani în Kafsokalivia, el a plecat la Hairi, la sihăstria unde românul Gherasim și-a dus viața ascetică.

În ciuda descendenței sale nobile, ieromonahul rus Partenie a dus o viață ascetică foarte aspră în Karulia. El nu gătea, ci mânca doar mâncare uscată. Nu avea pat și nici căldură iarna. Dormea pe o blană și în loc de pernă avea o buturugă. Era amabil, prietenos și, mai presus de toate, milostiv.

Părintele duhovnic B. obișnuia să spună despre post că este mama unei bune sănătăți. Odată i-a spus unui doctor:

– Eu postesc și dumneata nu. Hai să facem o întrecere, mergând. Înduhovnicirea schimbă pe om, îl transformă în oțel!

Mânca numai o dată pe zi și o băutură caldă seara.

El postea tot timpul Postului Mare, bând în fiecare zi zeamă de la verdețuri fierte și un pahar cu vin. A trăit în Eghina, lângă Sfântul Nectarie, timp de 12 ani. El obișnuia să se înhame la roata fântânii, ca să scoată apă.

Îmi amintesc de părintele ieromonah Atanasie Iviritul, care nu purta niciodată ciorapi groși în timpul iernii. A trăit într-un mod idioritm de monahism, unde fiecare călugăr își gătea singur, separat. Dar, de fapt, el mânca o mică porție din ce rămânea de pe la musafirii mănăstirii.

Înainte să primească o încredințare interioară și, ca rezultat, să se întoarcă în pământul său natal din Cipru, părintele ieromonah Ciprian (1880–1955) a trăit în Athos timp de 1000 de zile, începând cu 1905.

Cât a fost în Athos a dus o viață foarte aspră, cu multe greutăți și suferințe, de bună voie, în Mănăstirea Simonopetra și apoi în Katunakia. Dormea doar 4 ore pe zi. Nu avea căldură în cameră și nici pături suplimentare. A purtat toată viața doar o singură pereche de papuci. Nu s-a

spălat timp de 50 de ani. A fost sfințit prin boală și hrănit cu durere. După ce și-a pierdut vocea, se ruga doar cu brațele ridicate, până când ele cădeau jos de istovire.

L-am cunoscut și pe simplul, blândul și preabunul pustnic, bătrânul Fanurie, de neam din România, care se nevoiește la Sfântul Teofil Izvorătorul de mir, într-un loc pustnicesc plin de arbuști din regiunea Sfintei Mănăstiri Pantokrator.

În acea zonă sunt încă multe chilii ruinate unde au locuit mulți sfinți părinți, care s-au nevoit și au luptat împotriva puterilor nevăzute ale întunericului și au reușit să învingă.

Părinții contemporani au descoperit deseori astfel de locuri – locuințe, vizuini, peșteri – încât te minunezi cum e posibil pentru acești îngeri pământești și cerești să locuiască!

În chilia pustie care face parte din peștera Sfântului Petru, primul atonit, au locuit pustnicul Hrisostom și ucenicul lui, care s-au nevoit ducând o viață ascetică neîntreruptă. Ei purtau haine peticite, umblau desculți și se hrăneau cu pâine uscată și castane sau orice altceva, ce le erau trimise lor de la Lavra. În ciuda înfățișării lor neîngrijite, fețele lor străluceau de o lumină dumnezeiască și blândețe.

Toate acestea mi-au fost povestite de Dionisie Lavriotul, Episcop de Trikkis și Stagon, care m-a hirotonit ca diacon și care vizita deseori, cu părintele său duhovnic, zona peșterii Sfântului Petru.

Părintele Hristofor de la Noul Schit a îndurat asceza și boala cu mare răbdare. La recomandările făcute de doctori de a mânca puțină carne, el a răspuns:

– Mai bine mor! Nu este permis aceasta de regulile schitului.

În sfârșit, prin harul lui Dumnezeu, s-a însănătoșit.

Sfântul Siluan Atonitul obișnuia să spună:

– Iată ce mi s-a întâmplat mie la Metoc: eu mâneam până eram sătul. Două ore mai târziu, mi-era foame din nou. Am început să mă îngraș și să iau în greutate cam 3 ocale²¹ (O oca = 708,5 grame.) în 3 zile. Am realizat că aceasta a fost o ispită, pentru că noi călugării trebuie să ne înfometăm trupurile. Sunt patimi ale trupului care împiedică rugăciunea și Duhul lui Dumnezeu nu este prezent în cel cu stomacul plin. Trebuie să știm din experiență limitele postirii, astfel încât trupul să nu fie slăbit până la punctul de a nu mai fi în stare să-și îndeplinească ascultare sa.

În peștera greu accesibilă a Sfântului Nil Izvorătorul de mir au trăit timp de zece ani părintele Eftimie (cel ce fusese căsătorit) și ucenicul său, părintele Matei.

Când a murit soția sa, preoteasa, părintele Eftimie a venit la Muntele Athos, unde s-a călugărit. La început a fost duhovnic al Lavrei, nevoindu-se în peștera Sfântului Atanasie Atonitul. După aceea, s-a dus la peștera Sfântului Nil Izvorătorul de mir. Părintele era de fel din Konitsa. Lui îi slujea de-acum bătrânul părinte Metodie, care ne-a spus că părintele Eftimie purta o flanelă din «pânză cerată», adică din pânză pe care o dăduse cu ceară. În chilie, bătrânul Metodie i-o pune pe spate, suindu-l apoi pe treptele abrupte, în Chilia Sfântului Nil.

Ce am putea spune despre Filaret, de o mare forță interioară? Chiar și în ziua sărbătoririi Paștelui citea Ceasul al 9-lea²² (Aceasta este rugăciunea ce se citește înainte de Vecernie, corespunzând orei lumești 3 după amiază.).

Arhiepiscopul Cretei, Înalt Prea Sfințitul Timotei, a scris despre isihastul Avimeleh:

– A fost serios ca un prooroc, blând ca un Apostol și s-a ținut la înălțime acest mare ascet. Cu prezența sa ne-a reamintit de acei mari asceți ai deșertului, care erau plini cu har.

La Mănăstirea Sfântul Pavel a fost un călugăr numit Gherasim. El a lucrat ca un neobosit tipicar timp de 40 de ani. Cel mai uimitor lucru la el era să nu stea jos niciodată în timpul slujbelor sau privegherilor, oricât de lungi ar fi fost. În ciuda unei suferințe de hernie dublă, el a rămas un stâlp neclintit al răbdării.

Care era motivul pentru această atitudine constantă? Timp de multe zile observase pe creanga unui copac o vrăbiuță stând într-un picior, care cânta cât era ziua de lungă, laudând pe Creator pentru toate lucrurile. Dar întotdeauna vrăbiuța stătea doar într-un singur picior.

Acest de neuitat părinte obișnuia să spună:

– Dacă această pasăre mică, invalidă, poate sta doar pe un picior toată viața, atunci eu nu pot să o fac nici măcar în timpul Sfintei Liturghii, când laudele sunt cântate lui Dumnezeu?

Atât de mare îi erau conștiința și luarea aminte la sine, încât nu se dezbrăca noaptea pentru culcare, dormind cu hainele călugărești.

Părintele Iosif Isihastul nu se cruța niciodată, stăruind cu răbdare în toate nevoițele ascetice. De obicei, în fiecare an, imediat după sărbătoarea Paștelui, împreună cu tovarășul său de nevoie, părintele Arsenie, plecau spre vârful Athosului pentru a se izola în chilia lor.

Cel mai mult timp îl petreceau în iubitul lor Paraclis al Maicii Domnului, situat sub vârful muntelui. Apa de băut era zăpada fiartă în ceașca de aramă pe care o aveau. Se hrăneau cu verdețuri fierte și rădăcini. Pe acel loc, la 2000 m înălțime, vânturile erau foarte puternice. Pentru a se feri de ele, petreceau noaptea ascunși în văgăuni sau peșteri și, dacă era necesar, purtau pelerină în locul rasei, ca pături. Părintele Arsenie ne spunea că deseori își făceau metaniile stând desculți în zăpadă, pentru a alunga somnul.

Odată, în timpul acestor călătorii ascetice, ei au rămas în Paraclisul de pe lângă Lavra, unde Sfântul Grigorie Palama – dascăl al rugăciunii lui Iisus, predicator al Harului și apărător al monahismului – s-a nevoit în asceză. Într-o noapte, când se rugau, diavolii au început să facă mare zgomot, strigând:

– Voi ne ardeți, voi ne ardeți, plecați de aici! și înjurau cu vorbe vulgare.

Părintele Arsenie, care-i auzea foarte bine, a întrebat simplu:

– De ce strigă ei? Cine sunt aceștia?

– Ei sunt ispitele, a răspuns părintele Iosif. Eu nu numai că-i aud, dar îi și văd. Fii liniștit; sunt supărați de ceea ce facem.

În spatele Chiliei Sfintei Treimi a Schitului Sfânta Ana există Chilia Sfântului Dimitrie. Aici a venit părintele Veniamin de la Grigoriu, ca să devină isihast. Era de o constituție atât de puternică, încât purta un maiou umed toată noaptea. Toți se așteptau să se îmbolnăvească de tuberculoză, dar el era ca oțelul. Participa la toate slujbele, stând în picioare, ceea ce-l făcea să semene cu un sfeșnic pentru lumânări de la intrarea în biserică. Nu-și spăla nici fața și nici picioarele. La orice loc de muncă el alerga primul pentru a ridica greutatea celor mari. Cu multă bucurie s-a nevoit mai mult decât îi cerea ascultarea. De multe ori a mers fără hrană, chiar dacă făcea parte din obștea Mănăstirii Grigoriu.

Neuitatul părinte Mina era foarte respectat de mulți care se spovedeau la el.

Printre ei se număra și un călugăr pe nume Antim, care era schimonah. Cât a fost în lume, el a călătorit deseori prin zonele ocupate de turci. Acolo a fost circumcis de trei ori de către muiezini. Părintele Mina n-a știut ce canon să-i dea pentru asta, astfel încât doar i-a spus: «Ai răbdare, acum ești aici, Sfânta Ana te va ajuta să te mântuiești». El a ascultat de părintele duhovnic, dar, din invidie, diavolul a început un război trupesc împotriva lui prin aducerea aminte a poftelor trupești din lume. Cu lacrimi în ochi l-a implorat pe părintele Mina să se roage pentru el la Sfânta Ana, ca să fie eliberat de acest atac.

Atunci părintele Mina i-a dat canon să ducă în spate, de la doc până la schit, butoaie cântărind 100 oka fiecare. Pe drum se oprea doar să-și tragă răsuflarea. Singurul loc unde se odihnea puțin era locul unde se găsește crucea Sfântului Atanasie. Acolo se oprea și cu ochii în lacrimi se ruga sfântului să-l elibereze de atacurile diavolului, apoi continua drumul până la schit.

Ori de câte ori părintele duhovnic îl vedea, alerga să-i ajute și să-i dea sfaturi în lupta cu ispitele. Astfel că, Atotmilostivul Dumnezeu, văzând nevoința sa și întoarcerea la Ortodoxie, ca și mărturisirea sinceră, l-a binecuvântat și l-a ajutat să ajungă la o căință adevărată. La scurt timp, aceasta a plecat bine pregătit la Domnul.

De câte ori părintele Mina își aducea aminte de el, spunea:

– Aduc laudă lui Dumnezeu, că și-a săvârșit alergarea în stare de pocăință și fiind mărturisit.

În Kerasia ne-am întâlnit și am fost binecuvântați de părintele duhovnic Ierotei, care l-a urmat pe Hagi Gheorghe, unul dintre cei mai renumiți postitori. El ne-a povestit despre scrisoarea lui Hagi Gheorghe către Episcopul de Hios, în care erau arătate justificările nevoițelor ascetice ale lui și ale ucenicului său.

În acea scrisoare marele ascet îi explica Episcopului că, după părerea lui, postind sâmbăta și Duminica, ca de altfel și în ziua de Paști, el nu încalcă Sfintele Canoane.

Am preluat următoarele rânduri din jurnalul meu:

– 5 Octombrie, 1968. În această dimineață am plecat de la Schitul Sfânta Ana pentru a-l vizita pe părintele pustnic Gavriil de la Karulia, care era ținut la pat de două luni. Chilia lui era suspendată în Karulia, ca o veșnică candelă în biserica Sfântului Munte.

Am intrat cu grijă pe prima ușă. În spatele micului palier era o prăpastie adâncă. Am deschis a doua ușă, spunând: «Pentru rugăciunile sfinților părinților noștri...» și am intrat.

În locul părintelui Gavriil, pe care-l știam dintotdeauna veșnic în mișcare, energic, de parcă era făcut din oțel, care căra pietriș în timpul nopții ca să-și acopere cărarea pustie, în fața mea vedeam un om care gemea încontinuu. Era paralizat de la mijloc în jos. A încercat să spună ceva, dar cu greu reușea să scoată un cuvânt; avea dureri insuportabile.

– Ce-aș putea să vă spun, dragă părinte? Sunt în suferință, a răspuns la cererea mea.

– Înțeleg, nu mai faceți nici un efort. Am venit să mă binecuvântați și pentru o promisiune. Dacă ajungeți în fața lui Dumnezeu, să nu mă uitați.

– Eu, să ajung în fața lui Dumnezeu? Păcătosul Gavriil? Acest lucru nu se va întâmpla, și a continuat să geamă de durere.

Era ca un schelet. A refuzat să mănânce ceva gătit cu ulei, care ar fi putut să-l întărească. Am văzut o farfurie cu cartofi fierți, pe care frații Daniilei îi aduseseră, pusă pe un butoi. Am încercat să o iau de acolo. «Las-o acolo, mi-a spus hotărât». Părea că așa a făcut totdeauna, astfel încât să reziste lăcomiei. El nu se hrănea cu mâncare gătită cu ulei de foarte mulți ani, astfel că putea să se împărtășească de 3–4 ori pe săptămână.

Am îndrăznit să-i spun:

– Părinte, poate ca o injecție v-ar ajuta.

– O injecție? a răspuns el, privindu-mă cu ochii larg deschiși.

El nu luase niciodată medicamente. S-a încredințat în mâinile iubitului său Dumnezeu, așteptând în mare suferință să-L întâlnească.

– Aștept moartea în orice moment.

– Fie ca Maica Domnului să vă dăruiască răbdare, părinte, am răspuns.

Am primit binecuvântarea lui cu mare emoție și tot drumul de întoarcere m-am rugat pentru curajosul părinte Gavriil.

Părintele Nicandru de la Konstamonitu a refuzat să devină administrator, pentru că era un om smerit, care nu a dorit nici o poziție administrativă. Când a venit la Muntele Athos, a adus cu el mulți bani, fiind mult tentat de ei. S-a simțit mai bine când a scăpat de ei; a devenit liber. A stăruit în nevoiță, a fost infirmier și ajutor la bucătărie, uimindu-i pe toți. Deși era în vârstă, lucra din greu, cu entuziasm și energie. În ciuda faptului că îmbătrânise și era bolnav, chiar și când a fost în Kathisma Sfântului Antonie, citea Vecernia întins pe pat, sub pături. În timpul nopții își simțea îngerul păzitor lângă el, care îl îndemna, spunând: «Ține-ți mai departe regula ascultării tale».

Părintele nostru contemporan Meletie, pustnicul de la Kapsala, ucenic al marelui părinte ascet Tihon, obișnuia să-mi spună:

– Părintele Tihon nu ne permitea să aruncăm oasele de la pește. El le folosea din nou și din nou, fierbându-le și făcând supă.

CAPITOLUL XII - Despre temperamentul femeilor, despre invidie și iubirea de sine

Părintele nostru contemporan, Paisie, a spus odată unor maici:

– Când cineva se ferește de lucruri deșarte, automat gândurile lui se întorc la Dumnezeu. Este mai ușor pentru femei decât pentru bărbați să încerce să-I mulțumească lui Dumnezeu, din cauza inimii lor mai sensibile; bărbații sunt mai raționali. Conduse de sentimente, femeile au mers spre Golgota și spre Sfântul Mormânt, în timp ce bărbații se ascundeau. Dar femeile pot fi în pericol de a se pierde în lucruri mici, zadarnice. Este ușor să-ți umpli inima cu mici deșertăciuni, astfel încât nu mai rămâne loc pentru Hristos. Este ușor să nu fii satisfăcut cu strictul necesar și să dorești în loc lucruri care sunt frumoase, împodobite, plăcute. Astfel ai prefera o mică floare pictată pe un pahar, o față de masă brodată, scaune sculptate... În acest fel inima se împrăștie. Nu-ți irosi inima prostește.

– În viața lor de toate zilele, femeile iubesc foarte mult micile amănunte, ca de altfel și în viața duhovnicească. Dar irosindu-și energiile în lucruri mărunte, ele permit diavolului să-și desfășoare meticulos lucrarea sa distructivă. Nu vă lipiți de lucruri trecătoare, ci doar de Dumnezeu. Nu vă pierdeți într-un ocean de nimicuri; mai bine concentrați-vă asupra lucrurilor importante ale luptei duhovnicești și nu deznădăjduiți. După ce patimile mai mari sunt înfrânte, cele mai mici vor dispărea și ele. Nu trăiți în trecut ori în greșelile copilăriei, căci noi căi apar mereu pentru toți.

– Întotdeauna dați slavă și mulțumiți lui Dumnezeu; nerecunoștința este cel mai mare păcat dintre toate și cel mai mare păcătos este nerecunoscătorul.

Părintele Paisie a mai spus:

– Femeile sunt pline de dragoste. Dar diavolul poate otrăvi această dragoste și să o prefacă în invidie. Femeile se pot iubi pe ele însele prea mult; o astfel de iubire dă naștere la suferință și ea devine un chin. Fără această iubire de sine, cineva se poate întoarce la Hristos și astfel poate iubi pe oricine.

Și a mai adăugat:

– Un bărbat gelos evită persoana pe care o invidiază. O femeie geloasă nu se liniștește până când adversarul nu este distrus complet.

Părintele Paisie mai spunea:

– Dedesubtul nepotrivirii omenești ascunde armonia lui Dumnezeu. De exemplu, într-o căsnicie două personalități total diferite pot experimenta armonia. Astfel că femeile, cu bogăția lor de sentimente, îi pot aduce pe bărbați mai aproape de Dumnezeu.

CAPITOLUL XIII - Despre virtutea discernământului gândurilor și a stărilor duhovnicești

Renumitul isihast și duhovnic, părintele Grigorie, a locuit în Schitul Sfânta Ana Mică înaintea părintelui Sava. Era într-o neîncetată rugăciune și tăcere. Vorbea numai când era necesar și toți se minunau de darul lui dumnezeiesc, al vorbirii inspirate. A devenit sprijinul și întărirea călugărilor, al pustnicilor și al pelerinilor.

Datorită discernământului acestui preaînțelept părinte duhovnicesc, căpitanul Giorgaki, șeful unei bande de tâlhari, a fost îndrumat spre pocăință. Pentru a ajunge la acest lucru, părintele a folosit o admirabilă stratagemă. A pretins că și el fusese vinovat de multe crime, care erau chiar mai mari decât ale banditului. Prin acest șiretlic, el a câștigat încrederea cumplitului Giorgaki. Și astfel l-a îmblânzit și l-a adus aproape de o schimbare completă a inimii. De asemenea, i-a promis banditului că-l va împărtași în fiecare zi, cu o singură condiție: să țină post amândoi timp de 40 de zile. Giorgaki a fost de acord.

Totuși, părintele Grigorie nu i-a dat Sfânta Împărtașanie propriu-zisă, ci doar pâine și vin obișnuit, până când nu au trecut cele 40 de zile de pocăință. Apoi l-a împărtașit cu adevărat.

Părintele Gavriil, egumenul Mănăstirii Dionisiu, mi-a povestit următoarele:

– Cu peste 50 de ani în urmă, pe lângă Karyes (în Schitul Kutlumuș), a trăit un părinte duhovnic tare simplu și cu puțină educație, dar cu mintea curățită și aplecată spre învățătura lui Hristos. Ascultarea lui era să tricoteze ciorapi pentru paznicii civili ai Muntelui Athos și pentru oamenii de la munte, din Rumeli și Epir. Când venea la târgul de sâmbăta din Karyes să vândă produsele sale, stătea sub porticul cimitirului, lângă drum, ținând în mâna dreaptă metaniile și în stânga lucrurile de vânzare. Cu ochii plecați, el rostea neîncetat rugăciunea lui Iisus: «Doamne Iisuse, miluiește-ne». Dacă cineva îl tachina, spunându-i: «Ridică ochii și uită-te după cumpărători», el îi răspundea: «Cât timp mă văd ei pe mine, nu este necesar ca să mă uit eu după

ei».

Acest om avea un astfel de discernământ, încât își dădea seama la spovedanie de problema majoră a persoanei care se spovedea și apoi îl sfătuia pentru îndreptare.

Auzind despre el Patriarhul Ecumenic, Ioachim al III-lea, care în acel timp era în Muntele Athos, a venit la Karyes să-l întâlnească. El s-a apropiat de părinte și l-a rugat ca după amiază să meargă împreună la chilie pentru a-l spovedi.

– Chilia mea este prea mică, Preasfinția ta, pentru a primi un Patriarh, a răspuns părintele.

– Nu contează că e mică, a replicat Patriarhul.

– Dar e prea joasă pentru a intra în ea, Preasfinția ta!

– Mă voi apleca să intru, a insistat marele Patriarh.

– Din nefericire, nu vă plecați! a spus părintele. Dacă ați fi plecat capul, ați fi putut fi Patriarh demult!

El se referea la faptul că Patriarhul a fost arogant și a avut o atitudine care nu era dispusă să cedeze. De multe ori Patriarhul spunea despre acest incident:

– Cât timp voi trăi, nu voi uita discuția cu acel părinte, un om simplu, dar de un mare discernământ.

La același părinte duhovnicesc a venit un părinte să se plângă de tânărul călugăr pe care-l avea sub ascultare care, deși avea numai pravila și totul era ușor pentru el, nefiind împovărat cu multă muncă, totuși era copleșit de multe gânduri de neliniște, fiind în pericol de a cădea pradă unei confuzii duhovnicești din cauza deprimării. Părintele care era răspunzător pentru el a venit la părintele Gavriil, pentru a se sfătui cum să-l ajute pe tânăr.

– Căsătorește-l, i-a răspuns părintele Gavriil.

Auzind aceasta, părintele a rămas uimit și s-a uitat la el cu mirare, necrezându-și urechilor.

– Pune-l să muncească! i-a repetat bătrânul. Oamenii tineri pot fi smeriți și pot fi liniștiți numai prin muncă regulată. Pentru un călugăr, rugăciunea singură, fără muncă, este la fel ca munca fără rugăciune. Căsătorește-l cu munca sa.

– Ori de câte ori apar ispite și neazuri, apare și cununa victoriei, spunea părintele Grigorie ieromonahului Ioachim Spetsieris. Și apoi adăuga:

– Dacă s-ar găsi o mănăstire numai cu îngerși și tu ai fi frate în acea mănăstire, tot n-ai fi mântuit, căci nimeni nu te-ar necăji și ai duce o viață ușoară. Pentru această situație se potrivește următorul verset: «Ți-ai primit cele bune în viața ta»²³ (Acestea sunt cuvintele cu care Avraam se adresează omului bogat ajuns în iad, care se găsesc la Luca (16, 20–25)).

Odată, ieromonahul Ioachim Spetsieris i-a spus părintelui Grigorie:

– Părinte, pierd bătălia în lupta cu ispitele trupești. Nu mă pot odihni nici ziua, nici noaptea!

– Nu deznădăjdui. Acesta este semn că izbăvirea este aproape. Nu te teme, Hristosul nostru nu ne lasă să fim ispitiți mai mult decât putem noi îndura.

Și curând după ce l-a binecuvântat, a fost eliberat de ispită.

Un bătrân a spus că Hagi Gheorghe, care la rândul lui a fost la început frate, îi înțelegea pe călugării în ascultare. El era grijuliu în a-i ajuta să se îndrepte și-i povățuia cu mult discernământ.

Un pustnic a spus:

– Dacă-ți plătești toate datoriile în această viață, poți fi mântuit. Însă, dacă ești lovit în cap de multe ori, vei primi chiar și ceva în plus. Pentru oamenii care sunt bătuți pe nedrept există o răsplată. Aceasta înseamnă că, de multe ori, Dumnezeu permite ca cei care duc o viață bună să fie greu loviți. De ce este așa? Lăsați-mă să vă dau un exemplu.

Există o familie fericită în care toți sunt buni: tatăl, mama și copiii. Ei se duc la biserică și se împărtășesc regulat. Deodată, un bețiv sau un nebun îl ucide pe tatăl cel bun, fără nici un motiv. Din această cauză, mulți dintre cei care sunt depărtați de Dumnezeu vor spune: «Uitați-vă la el! Vedeți? El mergea la biserică și uite ce i s-a întâmplat!».

Câtă obrăznicie! Dumnezeu îngăduie suferința celor nevinovați pentru a da o a doua șansă celor nepocăiți, astfel ca ei să poată fi aduși pe calea pocăinței, văzând suferința celui nevinovat, și astfel să fie precum tâlharul cel bun care a fost răstignit pe cruce de-a dreapta lui Hristos.

Ce observăm la cei doi tâlhari între care a fost răstignit Hristos? Unul L-a defăimat pe Hristos, spunându-i:

– Dacă ești Tu Hristosul, mântuiește-Te pe Tine și pe noi.

Dar celălalt, certându-l, i-a zis:

– Nu te temi tu de Dumnezeu, de vreme ce ești în aceeași osândă? Noi, după dreptate primim ce ni se cuvine după faptele noastre, dar Acesta nici un rău n-a făcut (Luca 23, 39–41).

De aceea, Dumnezeu îngăduie ca unii oameni nevinovați să sufere, ca să fie spre folosul celor răzvrățiți, chiar dacă cei care suferă sunt cu adevărat iubiți de Dumnezeu. Cred că în Rai, Dumnezeu le va spune: «Iată, acest lăcaș este pentru tine, sau îți poți alege oricare îți place!».

Înțelegeți? Așa este. Dacă cerem justificări pentru ce ni se întâmplă, putem pierde totul. Ne pierdem liniștea minții și răsplata.

Unul dintre părinții cei mai luminați și cu mult discernământ ai Muntelui Athos a fost părintele Daniil, care a construit pentru părinții aghioriți o sfântă sihăstrie în pustia Katunakiei. Acolo, călugării aflați sub ascultarea sa au fost numiți după numele lui «Daniilei» – din cauza personalității deosebite și harismatice a Bătrânului lor.

El a devenit vestit ca un înțelept îndrumător duhovnicesc a multor călugări viețuitori în obște, pustnici și mireni, pentru virtuțile și educația sa, provenite din experiență. Inspirat de Duhul Sfânt, el era în special capabil să discearnă orice capcană întinsă din partea dreaptă²⁴ (Ispite venind din partea dreaptă: este o expresie întâlnită în monahismul ortodox și care se referă la toate încercările celui rău de a înșela pe cineva și a-l face să creadă că are virtuți pe care de fapt nu le are.) de către duhurile răutății, în războiul pornit de satana. Aceste ispite din partea dreaptă includ toate acțiunile unei persoane care arată virtuți false, exagerări, înșelări, lucruri făcute fără binecuvântare, laudă de sine și slavă deșartă. Toate aceste lucruri duc la o mândrie satanică.

Unul dintre acești frați, care a fost înșelat de satana, a fost părintele Damaschin Konstamonitul. El s-a gândit că ar putea deveni un zăvorât, ca unul dintre marii asceți, dar fără să ceară binecuvântarea stareșului său. S-a hotărât să nu iasă deloc din mănăstire. Ieșea din chilia sa doar pentru a merge la biserică și la trapeză și își îndeplinea ascultările încredințate lui. Și-a petrecut 10 ani din viață gândind că era un zăvorât, dar plin cu o astfel de mândrie.

Între timp, datorită faptului că se credea atât de virtuos, mândria lui creștea împreună cu disprețul pentru ceilalți, cu clevetirea și cu disputele și certurile cu ceilalți călugări. Datorită faptului că problema nu se îndrepta, stareșul a trimis după preacuviosul părinte Daniil, care a venit din toată inima, bucuros întotdeauna să ajute.

Părintele Daniil, cel plin de discernământ, l-a chemat la el pe înșelatul Damaschin și, cu blândețe, cum îi era caracteristic lui, a discutat cu el și încetișor l-a făcut să-și vină în fire și l-a adus la pocăință. Părintele Daniil a folosit exemple din Vechiul și Noul Testament, de la Moise, de la israeliți și de la Sfinții Părinți și i-a spus:

– Frate, fii atent, de acum înainte să nu te mai încrezi în tine însuși și gândurilor tale, ci repetă acel înțelept cuvânt al Avvei Dorotei: «Blestemate fie gândurile tale și cunoașterea numai prin tine însuși».

Bătrânii de la Muntele Athos spun:

– Nu locul te mântuiește, ci felul [în care viețuiești].

Un părinte spunea:

– Ar trebui să fim mai degrabă fericiți decât triști, când oamenii se poartă urât cu noi, pe nedrept. Nu trebuie să încercăm să fim crezuți de oameni, chiar dacă noi avem dreptate. De vreme ce Dumnezeu e drept și noi ne silim numai pentru viața care va veni, nu are nici un sens să încercăm ca să avem înțelegerea celorlalți, sau să fim tratați bine, sau să fim recunoscuți pentru

valoarea noastră și să nu fim tratați nedrept, și așa mai departe. Dacă noi vom urma acea cale în viață, ne vom da seama că drumul pe care mergem acum nu duce la Rai.

Un pustnic simplu și neînvățat mi-a spus:

– Cei care sunt prea deștepți sunt repede prinși în mreaja satanei, deoarece sunt plini de egoism, binecuvântatul meu părinte. Ei sunt precum crabii prinși într-o plasă de pescuit.

Cu câțva timp în urmă am întâlnit un călugăr dintr-o mănăstire, care vorbea într-un mod minunat de expresiv. El vorbea despre frica de Dumnezeu, despre evlavie și despre logica omenească. Niciodată până atunci în viața mea n-am întâlnit pe cineva care să se poată exprima atât de viu. Cuvintele lui erau ca un izvor de apă țâșnitoare. Vorbirea lui era precisă, curată, fierbinte și însoțită de gesturi spontane și încântătoare. El spunea lucruri ca de exemplu:

– Cine este plin de respect are frică de Dumnezeu. Cel care are frică de Dumnezeu este și smerit. Dumnezeu îi păzește pe cei smeriți. Numai cel smerit are și o gândire logică. Cel arogant nu poate gândi logic. Și cel care nu are grijă de sufletul său, fie devine brutal și se preface într-o fiară, fie se umple cu înșelarea de sine.

– Ce este monahismul?

– Muncă grea, a răspuns un părinte experimentat.

– Într-adevăr, a spus un ascet contemporan către un nou ostaș al lui Hristos. Dacă vrei să reușești în chemarea monahală, îți spun un singur lucru, fiul meu: Să fii sigur că iubești munca fizică.

Marele sihastru Hariton²⁵ (Am scris o biografie a acestui minunat sihastru al Athosului.) duhovnicul, de fiecare dată când primea un oaspete, lucru pe care îl făcea cu multă dragoste și bunătate, obișnuia să spună:

– În vremea aceea Hristos a început să lucreze și să vorbească.

Părintele evita vorbăria nefolositoare și cleveteala, privindu-le ca pricină a nenumărate boli.

Un cuvios călugăr de la Noul Schit spunea:

– La fiecare Paști, când spunem «Hristos a Înviat», noi ne aducem aminte de strigarea îngerului în fața mormântului gol al lui Hristos. Cei care părăsesc biserica imediat după ce s-a cântat «Hristos a Înviat» nu sunt creștini. Cei care rămân și la Sfânta Liturghie sunt creștini.

Părintele Grigorie de la Schitul Xenofon, un călugăr care are peste 100 de ani, ne-a spus:

– Când eram călugări începători îl rugam pe părintele nostru duhovnic să ne citească o rugăciune în biserică, pentru patima noastră de a vorbi în deșert.

De asemenea, el a mai spus:

– Un călugăr fără o regulă de ascultare nu este călugăr.

– Călugării care trăiesc în viața idioritmă²⁶ (În felul de viețuire idioritmă, fiecare călugăr este de sine, având propriile reguli de muncă, post și rugăciune și nu este, de obicei, sub ascultarea unui Bătrân. Spre deosebire, în viața cenobitică, călugării urmăresc o regulă de viață comună și toți sunt îndrumați de același părinte duhovnic.) nu pot fi corecți – obișnuia să spună cuviosul părinte Teofil Lavriotul, dorind să ne arate astfel toate neajunsurile unor astfel de mănăstiri.

Minunatul călugăr Teofilact de la Kafsokalivia a spus unui tânăr începător:

– Dacă dorești să devii un călugăr bun, amintește-ți toată viața de acest lucru: Dă slavă lui Dumnezeu pentru că ai fost lipsit de toate bunurile personale la care te-ai fi putut aștepta. Folosește un pat de lemn pe care să dormi, iar de Paști mănâncă o sardea și câteva verdețuri cu o lingură de ulei. Un călugăr nu are nici un drept în viața aceasta, astfel încât să poată fi liber. Pe câți i-a distrus diavolul prin ispita de a avea cât mai multe bunuri personale!

Un bătrân a spus:

– Cu cât o persoană este mai înduhovnicită, cu atât mai puține bunuri își dorește în viață.

Am întrebat un părinte câți ani a stat în Muntele Athos și ne-a spus:

– Am fost aici mulți ani, dar n-am sporit deloc. Șacalii care trăiesc în sălbăticie rămân întotdeauna șacali.

Un pustnic bătrân a spus:

– Un om cu frica lui Dumnezeu îi respectă pe toți. Părintele meu se închina cu respect chiar și celui mai nebăgat în seamă și nevrednic om.

Un părinte a spus:

– Oamenii s-au îndepărtat de părinții lor duhovnici și s-au pierdut în gânduri și tot felul de patimi, astfel că ei sfârșesc prin a se mărturisi unui psihiatru, care-i îndoapă cu pastile, pentru a uita de problemele lor. La scurt timp după asta, aceleași probleme ies din nou la suprafață și totul se repetă. Dacă o persoană are grijă de starea sa interioară, poate dormi ca un bebeluș și n-are nevoie de pastile și nici de orice altceva.

– Viețuirea în pustie nu rezolvă nimic de la sine, ci doar dacă eu, fiind în pustie, mi-am părăsit și patimile. Sau, altfel spus, acel loc nu este un pustiu când îl adaptez după mine, în loc să mă adaptez eu pentru a trăi într-un loc pustiu.

Un bătrân a spus:

– Dumnezeu nu predestinează, dar El cunoaște dinainte.

Un bătrân a spus:

– Când îți spui părerea celorlalți, fă-o în așa fel încât ei să se folosească de ea. Dacă va avea ca urmare cleveteala, fă-o doar cu Dumnezeu. Nimeni nu poate să obosească când vorbește cu El, pentru că rugăciunea e odihnitoare. De multe ori ne rugăm pentru cineva care este bolnav. Și alții, de asemenea, se roagă pentru el, dar, în ciuda acestui lucru, persoana aceea moare. Cei care s-au rugat pentru el se întrebă de ce Dumnezeu nu le-a ascultat rugăciunile. Ei nu realizează că Dumnezeu le-a ascultat rugăciunile, dar El știe ce este mai bine. Noi nu știm care ar fi fost sfârșitul acelei persoane dacă ar fi trăit. Noi trebuie să-I dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Un călugăr bătrân spunea:

– Pentru călugări râpele devin palate, iar cerul care este deasupra lor acoperiș. Pământul le este saltea, iar nucile și verdețurile sălbatice hrana lor. Fiarele sălbatice sunt vecinii lor, iar peșterile devin odăi împărătești.

– Părinte, este greu să devii călugăr? l-am întrebat noi pe un călugăr înțelept.

– Nu este greu. Când te-ai uitat cu totul pe tine, atunci îți dai seama că aceasta este cea mai ușoară sarcină de purtat.

Un bătrân a spus:

– Pentru ca cineva să obțină ajutor trebuie să aibă urechile sale larg deschise, pentru a putea primi semnalele de la o altă persoană. Când inima cuiva nu este receptivă, mai întâi el trebuie să-L roage pe Dumnezeu ca să i-o deschidă, astfel încât cuvântul lui Dumnezeu să poată fi primit.

– Apropiati-i pe acești oameni îndepărtați de Dumnezeu printr-un mod simplu, cu smerenie și cu dragoste adevărată. Faceți-vă că nu vedeți multe din lucrurile rele ale acestora și corecții numai ce este absolut necesar, datorită faptului că oamenii sunt plictisiți și împovărați cu viața și nu le place când sunt corecți de altcineva, nu contează cât de bine intenționat.

– Preoția este dăruită ca o manifestare a dragostei lui Dumnezeu pentru omenire, a spus ieromonahul ivirit Atanasie. Dumnezeu ne iubește și ne face preoții Lui. Un preot slujitor își împrumută vocea și mâinile lui Dumnezeu, pentru a săvârși Sfintele Lui Taine.

– Un preot este curățit de Harul lui Dumnezeu când se îmbracă în veșminte, afară de cazul când la acesta se găsește o lipsă de moralitate, o atitudine de răzbunare sau o lăcomie după bani.

– Cei care se ostenesc pentru cuvântul lui Dumnezeu ar trebui mai întâi să fie pregătiți prin asceză.

Părintele Avacum, cel desculț, spunea tuturor părinților duhovnicești:

– A sfătui este un lucru sfânt, pentru că atunci se întâlnesc două minți în iubire și smerenie.

El sublinia mai ales că orice sfătuire se cuvine a fi făcută cu multă dragoste, smerenie, îngăduință și pace, și nu contează la ce oră din zi o persoană ar putea veni să ceară ajutor.

– Călugării, insista el, se cuvine să primească pe toți cu un zâmbet, astfel încât vizitatorii să plece mulțumiți și să-L slăvească pe Dumnezeu.

Un bătrân spunea:

– Nu trebuie să-L punem pe Dumnezeu într-o situație dificilă. El este dragoste deplină. Lui Dumnezeu nu-I place să ne vadă triști. Ce face atunci Dumnezeu? Când suntem dăruiiți cu harul Lui din belșug, noi ne lăudăm. Dacă nu ni se dă acest har suntem triști, nefericiți, chiar disperați. Curând după ce încercăm să punem început bun, obosim. Chiar dacă mergem pe de-a lături, aceasta poate fi o experiență bună pentru noi, deoarece ea este doar ca să ne smerească. Câteodată Dumnezeu Își retrage harul de la noi. Acesta este de fapt felul în care se smerește un om. Când îi este dat înapoi harul lui Dumnezeu, omul vede că a crescut în cunoașterea de sine și realizează că nu se poate bizui pe el însuși, ci că are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Este exact ca un bebeluș. De îndată ce este în stare să țină mâna mamei sale, el încearcă să meargă. Face pași mari și gândește că-i face foarte bine, închipuindu-și că merge doar pe picioarele lui. Dacă continuă, copilul devine dependent, pentru că dacă noi îi ținem mâna tot timpul, el are o falsă siguranță și apoi cade de-a berbeleacul, când de fapt se așteaptă să meargă singur.

Uneori diavolul reușește să ne folosească, ca să-l ispitim pe fratele nostru. Când ne rugăm lui Dumnezeu să ne dăruiască dragoste, atunci Dumnezeu poate îngădui ca un frate să se îmbolnăvească, și astfel să avem ocazia să ne arătăm dragostea noastră, când fratele bolnav cere ajutor. Cel bolnav poate să-ți ceară: «Adu-mi niște ceai, adu-mi asta, adu-mi cealaltă...». În felul acesta Dumnezeu va pune la încercare și dragostea și răbdarea ta. Câteodată Dumnezeu Își retrage harul de la mai-marii noștri și atunci ei ne vorbesc mai aspru. Prin aceasta ne pune la încercare, pentru a vedea dacă noi judecăm sau nu, noi care I-am cerut mai înainte să ne dăruiască virtutea de a nu judeca.

Un bătrân părinte contemporan, plin de discernământ, spunea:

– Nu vorbim în numele libertății atunci când spunem celorlalți că orice este îngăduit. Aceasta este robie. Numai prin ispite poate cineva spori. Iată un exemplu: Avem un copac tânăr și purtăm grijă de el. Îl fixăm cu o ață de un băț; nu folosim sârmă, pentru că asta i-ar face rău. Facem și o mică îngrăditură în jurul lui. Acesta este singurul mod de a avea grijă de el. Iată un alt caz, al unui copil mic. Noi îi restrângem libertatea încă de la zămisirea lui, deoarece pentru nouă luni el trăiește în captivitatea pântecelui mamei sale. După naștere este înfășat în scutece. Când mai crește puțin, punem în jurul lui un mic garduleț și așa mai departe. Aceste restricții sunt necesare până când copilul devine ceva mai mare. Aparent el n-are libertate, dar fără o ocrotire, copilul ar fi putut să nu trăiască sau să nu crească.

Părintele Avacum Lavriotul, cel plin de har, spunea:

– Bucuria vine din legătura și unirea cuiva cu Dumnezeu. Omenirea a fost creată să fie fericită și nu tristă. Când te bucuri de lucruri rele, cu siguranță vei plăti pentru această plăcere pe care ai avut-o. Dar bucuria lui Dumnezeu nu cere nici o răsplată. De exemplu, eu, care nu am nimic în lumea asta, nu pot plăti pentru fericirea pe care o am. Nu sunt singurul care afirm acest adevăr. Frații mei călugări, care nu au nimic altceva decât pe Dumnezeu, sunt plini de bucurie. M-am golit pe mine însumi de dragul lui Hristos. Eu nu am nimic decât pe Domnul meu și bucuria. Sărăcia este minunată, pentru că aduce libertate. Omul trebuie să se golească pe sine

însuși pentru a face loc lui Hristos să intre în inima sa. Când Dumnezeu este cu mine, am și fericire. În fiecare peșteră locuită de vreun pustnic vei găsi bucurie duhovnicească.

Un sihastru bătrân a spus unui grup de preoți care l-au vizitat:

– Pentru a avea timp de rugăciune, cineva nu trebuie să-și piardă timpul cu lucrul de care ar putea avea grijă altcineva. De exemplu: un doctor nu se va ocupa cu bandajarea, pentru că o asistentă poate face asta. Medicul are grijă de lucruri mai serioase, cum ar fi examinarea unui pacient sau realizarea unei operații. Dacă își pierde timpul cu lucruri minore, el nu va mai avea timp pentru cele importante și nimeni nu va beneficia de cunoștințele sale medicale. Acest lucru se aplică și la voi. Rugați-vă pentru credincioșii voștri și subliniați numele celor care sunt în mai mari nevoi decât alții. Ajută ca să știi care este problema particulară a fiecărei persoane, astfel încât să te poți ruga mai bine pentru fiecare caz în parte.

Un bătrân pustnic l-a sfătuit pe un preot în felul următor:

– Încearcă cât poți tu de mult ca să te desăvârșești și să ajungi un preot mai bun. Atunci vei vedea că enoriașii tăi îți vor urma exemplul fără ca tu să le mai spui altceva. Astfel vei vedea că trudind pentru desăvârșirea ta, devii un exemplu tăcut pentru alții.

Tot acest pustnic a spus:

– Trebuie ca treptat să facem pe celălalt să aibă gânduri bune. Apoi totul va fi bine. O persoană care nu are gânduri bune este sub influență demonică. Noi trebuie să deschidem întrerupătorul potrivit. Când avem totul pe aceeași lungime de undă, atunci putem beneficia de ascultare, de vreme ce întrerupătorul potrivit este deschis. Tinerii care-și încep o viață duhovnicească trebuie să-și îndrepte atenția spre cauzele principale ale păcatului și trebuie totdeauna să încerce să aibă gânduri bune.

Odată, un pustnic bătrân a plecat la oraș cu niște treburi și când s-a întors la schit ceilalți frați l-au întrebat ce a văzut în oraș. El a răspuns că n-a văzut nici un om, doar copaci sălbatici.

În zilele noastre, oamenii doresc să devină sfinți fără nici un efort și câțiva dintre ei spun:

«Toate învățăturile teologice trebuiesc trecute prin sita patristică».

De fapt, se cuvine să cernem totul prin învățăturile părinților și să aruncăm tot ce înseamnă gunoi. Trebuie să cercetăm în conformitate cu părinții. Voi demonstra cu un exemplu: Avem trei metale: aramă, bronz și aur. Aceste metale sunt de calitate diferită. Avem aur de 12 carate și de 24 carate. Noi îl alegem pe cel de 24 carate. De asemeni, avem nevoie și de metale mai ieftine, dar să alegem aurul.

Un călugăr care locuia în Chilia Sfânta Treime de la Schitul Sfânta Ana a fost ispitit de demonul trândăviei până aproape a deznădăjduit. Într-o zi, în descurajarea sa, a spus:

– Voi urca dealul până în vârf, mă voi așeza pe cea mai înaltă stâncă, îmi voi legăna picioarele și voi aștepta să treacă timpul.

Era în ajunul sărbătorii Sfântului Ioan Botezătorul, hramul Mănăstirii Dionisiu. A urcat până în vârful unei stânci, s-a așezat jos și a început să-și legene picioarele, în timp ce murmura și rugăciunea lui Iisus, dar nu tot timpul bineînțeles, ci când și când, de vreme ce era plin de trândăvie demonică. Când el stătea în acea poziție leneșă, un batalion de diavoli a trecut pe acolo, având ca țintă Mănăstirea Dionisiu, ca să ispitească pe călugării din mănăstire. Unul dintre demoni a spus celorlalți: «Am să-mi bat joc de acel trup pe jumătate mort, îmbrăcat în negru, care stă acolo sus». «Nu te duce, o să te ardă», i-au spus ceilalți demoni. Dar acel demon s-a dus oricum și a apărut ca un călugăr înaintea celui începător și i-a zis:

– Ce faci aici?

– Hm, mai nimic, a răspuns călugărul tânăr. Sunt leneș și nu sunt în stare să-I ofer nimic Domnului meu, în afară de a sta aici și de a-mi legăna picioarele.

Auzind aceste cuvinte smerite, demonul l-a părăsit imediat și s-a întors să se alăture grupului său. Această întâmplare este povestită de părinți, care îi sfătuiesc pe tinerii începători care au dificultăți să-și țină regula de ascultare.

Un pustnic bătrân spunea:

– Minte și inima cuiva nu pot fi curățate, atâta timp cât ele sunt îndreptate spre lume și problemele ei.

Un pustnic katunakiatan, pe care îl chema Rafail, își repeta mereu:

– Toate câte sunt pe pământ sunt trecătoare, dar toate câte sunt deasupra sunt pentru veșnicie.

Spunea un părinte:

– Lumea este pentru monah ca un cărbunar²⁷ (În sensul că îl murdărește sufletește ca un cărbunar.).

Alt bătrân spunea:

– Faptul că monahismul înflorește în zilele noastre e un indiciu că Dumnezeu pregătește ceva deosebit pentru lume. Lumea întreagă se află în criză. Oamenii sunt însetați după lucruri duhovnicești.

Un bătrân spunea ucenicilor săi:

– Când venim la mănăstire să ne facem călugări, trebuie să lăsăm lumea în spatele nostru, împreună cu obiceiurile, confortul și luxul ei.

Un bătrân a spus:

– Viața duhovnicească a unui călugăr începe atunci când el se îndepărtează de toate lucrurile văzute și nevăzute și se îndreaptă cu totul spre Dumnezeu.

Mai spunea:

– Când eram în lume, toată lumea mă striga «călugăre», așa că mi-am zis: Dacă tot ești călugăr, ce mai cauți în lume?

Călugărul Mihail Lavriotul, infirmier la Lavra, a fost un exemplu pentru dăruirea și slujirea sa. Slujea Sfânta Liturghie în toate amănuntele. Lucra oriunde și oricând. Era palid și avea o înfățișare strălucitoare, ascetică.

Părintele pustnic Damaschin de la Sfântul Vasile ne-a povestit odată despre un călugăr de la Kafsokalivia, care a trăit cu mult timp în urmă. Își neglijase canonul²⁸ (Canonul monahului sunt 100–300 de metanii și 6–12 șiraguri de metanii cu rugăciunea lui Iisus în fiecare zi.) și celelalte îndatoriri duhovnicești. La sfârșitul vieții sale trândave, el s-a îmbolnăvit și în timp ce era pe moarte, sufletul lui nu voia să părăsească trupul, timp de mai multe zile. Aceasta se întâmpla în 1935–1936.

Doctorul, un călugăr cu mult discernământ, și-a dat seama că aceasta i se întâmplă din cauză că fusese fără de grijă de-a lungul întregii sale vieți. Atunci părintele Grigorie, duhovnicul călugărului muribund, a îngenunchiat și s-a rugat fierbinte, plin de milă și dragoste pentru cel care era sub ascultarea sa, făgăduind înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor că va continua el să împlinească regula călugărului până la completarea ei. Din momentul terminării acestei rugăciuni, călugărul a adormit în pace.

Spunea un călugăr:

– În aceste zile, noi încercăm să obținem sfințenia cu foarte puțin efort.

Și a spus din nou:

– Pe măsură ce ne trudim din greu, vom primi mai mult har.

Apoi a adăugat:

– Dumnezeu poate umple inimile noastre cu atât de multă fericire și dragoste pentru El, încât noi să nu putem a fi în stare să o primim și am fugi din mănăstiri, căutând izolare într-o peșteră. Și mireni, dacă ar experimenta o astfel de fericire, ar putea să-și abandoneze responsabilitățile, familiile și copiii și să se ascundă de ei. De aceea, Dumnezeu, Care este cu totul iubire, nu ne umple în totalitate cu fericirea Sa.

Un părinte a spus:

– În aceste zile, oamenii sunt atât de stresați, încât nu vor găsi fericirea adevărată în petrecerile sau distracțiile lumești.

Și, de asemenea, a spus:

– În timpurile noastre tradiția a dispărut. Singurele noastre exemple ar trebui să fie toți sfinții.

Alt părinte a spus:

– Dacă părintele tău duhovnicesc arată semnele lepădării de sine, acceptă toate sfaturile lui. Dacă tu nu-i spui totul, el nu poate să-ți dea sfatul potrivit pentru tine. Domnul spune: «Dacă un prooroc a fost înșelat, Eu am făcut-o, pentru că inima ta nu este dreaptă». Nu fi cu două fețe.

Spunea un bătrân:

– Nu pot să-ți descriu, fiule, ce bucurie am simțit de fiecare dată când am fost nedreptățit de către oameni. Simțeam că împărtășesc nedreptatea pe care a suferit-o Mântuitorul.

A fost odată un călugăr într-o mănăstire care era neglijent. În ciuda acestui fapt, egumenul îl tolera, dorind mântuirea călugărului, zicând că Maica Domnului o să-l mântuiască, de vreme ce el n-a părăsit niciodată Grădina ei. Era evident că nădejdea egumenului se baza pe râvna și evlavia de la început ale călugărului.

Muncind din greu, părintele Ignatie de la Dionisiu a transformat versantul stâncos al muntelui într-o adevărată grădină. O pădurice de măslini roditori. Totdeauna purta un topor la centură și câteva unelte în traistă și cu entuziasm a curățat zona împădurită de pe versantul din fața mănăstirii. A altoit toți măslinii sălbatici. Datorită interesului și râvnei lui pentru propășirea mănăstirii, a lăsat în urma sa această moștenire. Este de asemenea vrednic de amintit că munca sa grea în crângul de măslini a fost totdeauna însoțită de o binecuvântată smerenie și fapte de milostenie.

– Neglijența poate distruge oamenii evlavioși! Un lucru îngrozitor! – a exclamat un bătrân ascet iscusit.

În Mănăstirea Sfântul Pavel am întâlnit un distins ieromonah și duhovnic român, părintele Macarie, care spunea:

– Cei care pot să se roage cu inimă curată sunt cei care se ostenesc și participă la Sfintele Taine.

Un călugăr evlavios a dat următorul sfat:

– Iubiți pe toată lumea, dar să nu aveți prietenii particulare cu nimeni.

Cunosc un părinte care nu-și punea niciodată metaniile jos. Se ruga neîncetat, tot timpul și oriunde mergea. Dumnezeu i-a dăruit o dorință nesfârșită pentru rugăciune.

Aceasta spunea viețuitorul în obște, ieromonahul S., cel cu barbă albă:

– Odată, erau 8000 de călugări în Muntele Athos și, în ciuda tuturor dificultăților care existau atunci, muncii din greu și a nevoițelor ascetice fără de sfârșit, aveau de toate. Acum, călugării tineri au chiar și mașini. Starea de neliniște și grija lor pentru bunuri materiale sunt ca o

epidemie. Pe măsură ce au mai mult, pe atât de mare e necazul. E un cerc vicios. Cauza acestui lucru este păcatul, care distruge pe amândouă, și trupul și sufletul.

Un bătrân a spus:

– În timpurile noastre călugării se mântuiesc prin ispite, căci virtute²⁹ (Prin aceasta voia să spună că nu mai există acele mari nevoițe ale sfinților și asceților din vechime.) nu există. Cei care pot suferi toate ispitele diavolului, vor fi ca unii din părinții de demult, cu condiția să rabde până la sfârșitul vieții. Aceasta înseamnă că răbdarea fără să te plângi este egală cu regula de rugăciune.

Un alt părinte ascet a spus:

– Răul este peste tot și întunericul triumfă. El se aseamănă cu un câmp arat de curând, cu pământul său negru întors. Și dacă plantezi în el, semințele vor încolți repede și vom culege roadele la vremea recoltei.

Părintele isihast Iosif a spus:

– Principalul scop al diavolului este să ne atace credința. Dacă diavolul reușește să facă o persoană să-și lepede credința, atunci el transformă acea persoană într-un trădător!

Părintele Daniil și cu mine am avut același părinte duhovnicesc. Numele lui era Averchie și era ca un al doilea Pavel cel simplu. Era de la Chilia Sfântului Ioan Înaintemergătorul. El n-a părăsit niciodată Muntele Athos de când era băiețel, când a fost adus aici ascuns într-un coș acoperit cu cepe – în timpul când Grecia era sub ocupație turcească.

Părintele Averchie ne-a rugat pe amândoi ca să-i fim ucenici.

– Voi muri în curând, a spus el, și cine va mai aprinde candela Sfântului Ioan?

– Maica Domnului o să vă trimită pe cineva, i-am răspuns, și apoi, glumind, am adăugat: Noi suntem foarte dificili și tu ești aspru (de fapt era mai blând decât un mieluşel).

– Voi face o listă pe o bucată de hârtie cu virtuțile și alta cu păcatele, și fără să vă spun nimic, o să vi le arăt.

Ce suflet binecuvântat! A fost binecuvântat în două chipuri: întâi cu simplitate, și-n al doilea, cu respect pentru libera voință a omului.

Acum câțiva ani în urmă, părintele Gherasim Imnograful, pentru care am avut un mare respect, mi-a spus:

– Sfântul Grigorie Palama spune că doar un singur lucru este imposibil la Dumnezeu: să se unească cu o persoană necurată. Asta nu se întâmplă niciodată.

Un ascet grec făcea mături, le ducea la mănăstirea rusă Sfântul Pantelimon și le dădea la schimb pe pâine uscată. Astfel, prin această osteneală, își câștiga el pâinea cea de toate zilele.

L-am întâlnit în ultimele zile ale vieții sale pe harismaticul părinte Simeon, care fusese sub ascultarea părintelui Sava până la sfârșitul vieții acestui binecunoscut părinte. Părintele Simeon ne-a povestit multe despre acest părinte plin de virtuți și de discernământ și, de asemenea, ne-a sfătuit:

- Să vă temeți de păcat și nu de diavol, căci acesta nu are nici o putere.

Un bătrân isihast, spunea:

- Un frate se supune cu evlavie, fără întrebări. Mai târziu raționează, lucru care omoară ascultarea. Examinează prin ochii logicii.

Pustnicul Hristodul, care a fost sub ascultarea părintelui Calinic, cel plin de trezvie, obișnuia să ne spună de fiecare dată când îl vizitam la chilia sa:

- În zilele noastre trebuie neapărat să încercăm mai din greu să ajungem la răbdare. În trecut, sfinții se osteneau din greu pentru această virtute. Noi nu suntem în stare să egalăm asceza lor, dar cel puțin trebuie să ne străduim să avem ceva răbdare, ascultare și smerenie.

– Când am ajuns în Muntele Athos, am gândit că am ajuns la Dumnezeu. Dar, după ce l-am întâlnit pe părintele Daniil, mi-am dat seama cât de departe era Dumnezeu de mine – a spus A. Moraitidis, un scriitor care mai târziu a devenit monahul Andronic, ucenic al părintelui Daniil, cel plin de discernământ.

În 1968, împreună cu părintele Daniil, tovarășul meu de nevoință, am plecat la Karulia, cea mai izolată pustie a Athosului, pentru a-l vedea pe minunatul părinte pustnic Zosima, care făcea coșuri. Cu sfinția sa era ucenicul său, părintele Serafim, care cunoștea puțină greacă. Ne-a dus la paraclisul lor, închinat Sfântului Gheorghe. Și în acea pustie ne-au fost oferite trei pasaje din Sfânta Scriptură, ca gustări duhovnicești:

«Arătat-am numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat Mie din lume. Ai Tăi erau și Mie Mi i-ai dat...» (Ioan 17, 6). «Și celor câți L-au primit, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu...» (Ioan 1, 12). «...să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului» (Matei 28, 20).

Părintele Serafim ne-a mai spus:

– Trăim timpuri grele. În curând va veni Antihristul; el va fi de origine evreiască.

L-am vizitat și pe părintele Andrei, care era foarte sărac și bolnav. Suferea de vertigo, dar era foarte răbdător. Iată două lucruri din cele ce ne-a spus:

Trebuie să punem în practică învățăturile Sfintei Scripturi, nu doar să le citim.

În rugăciunile noastre, mintea și inima trebuie să fie unite. Înfrânarea este o condiție esențială pentru rugăciunea curată. Nu judeca pe aproapele tău pentru nimic. Fă răbdare și ascultare chiar și față de cei care sunt mai tineri decât tine. Dacă ai 90 de ani, ascultă pe cineva care are 18.

Cu greu, dar cu bucurie, ne-a primit și părintele Bartolomeu. Iată câteva din spusele lui:

De fiecare dată când avem lacrimi în timpul rugăciunii, suntem în legătură cu Dumnezeu.

Prin virtuțile noastre ne asemănăm lui Dumnezeu. Rugăciunea lui Iisus ne unește cu El.

Iată cum stau lucrurile, fraților: Vai mie, căci am pierdut binecuvântarea vieții de obște!

Ascultarea duce la smerenie, tristețe, lacrimi, curățire și iluminare.

După ce ne-a tratat pe fiecare cu câte o smochină și cu apă de ploaie din rezervorul său, ne-a povestit despre evlaviosul părinte Isaac Dionisiatul și despre virtuțile sale.

Nu cu mult timp în urmă am avut o discuție cu unul din părinții unui schit despre răbdarea și ascultarea catârilor folosiți de călugări la transportul lucrurilor grele pe cărările abrupte și stâncoase ale Athosului.

– Aceste animale sunt dascăli buni pentru noi, frate, mi-a spus. Nu se plâng niciodată și întotdeauna așteaptă cu răbdare și fără cârteală să se supună.

Alt cuvios călugăr, care avea grijă de toate animalele mănăstirii, zicea:

– Catării își fac datoria fără să se plângă. Cară încărcături grele de lemn, fie pe ploaie, fie pe frig. Dacă sunt hrăniți sau nu, ei nu se plâng. Eu am fost învățat de aceste nobile animale. În timp

ce le hrăneam, deseori am plâns, comparând impolitețea mea cu amabilitatea lor, neascultarea mea cu ascultarea lor.

Marele pustnic Daniil din Katunakia a îndreptat și liniștit odată un frate care era deznădăjduit din cauza certurilor și întâmplărilor supărătoare din mănăstire. El i-a spus fratelui: «Rabdă certurile, fiule; nimeni nu este perfect».

Un călugăr smerit mi-a spus:

– Am întrebat-o noi pe Maica Domnului, care este păzitoarea și ocrotitoarea Muntelui, dacă este de acord cu construcția de drumuri prin Athos, folosind mașini și motoare, producând mult zgomot în acest centru monahal? Este oare posibil ca prin astfel de lucruri să ignorăm pe Născătoarea de Dumnezeu și toate promisiunile ei pentru Sfântul Munte?

Un ascet contemporan a spus:

– În zilele acestea este multă făină pentru a face aluatul de pâine, dar nu și drojdie, care o determină să crească.

O vorbă atonită sună cam așa:

– Să fii precaut în aducerea unui străin în mănăstirea ta, așa cum ai fi în adopția unui animal răătăcit.

Un frate l-a întrebat pe părintele Auxentie Grigoriu, a cărei viață a fost împărțită între rugăciunea lui Iisus și acatistele Maicii Domnului:

- Spune-mi, acum când voi fi hirotonit, la ce să fiu atent mai întâi?
- Să fii smerit și să eviți cearta.

Părintele Nicandru de la Konstamonitu a fost odată întrebat:

– Chiar dacă citim biografiile sfinților și ale evlavioșilor călugări și ne facem pravila, de ce nu devenim ca ei?

– Când un muncitor în metale dorește să aplice un aliaj pe aramă, mai întâi curăță arama și apoi o pune în foc. Până ce rugina nu este îndepărtată, aliajul nu se lipește de aramă. Aceleași lucruri se întâmplă și cu noi. Noi intrăm într-o mănăstire pentru a deveni călugări, dar rugina câștigată în lume este adusă cu noi. Astfel că, până nu este îndepărtată, harul lui Dumnezeu nu ne face să strălucim.

Starețul de la Konstamonitu, Modest, spunea:

– Încearcă să nu privești la greșelile altor oameni.

În mod frecvent, călugării atoniți spun:

– Nu contează locul unde trăiești, ci felul cum trăiești. Asta te va mântui.

– Părinte Gavriil, eu am o singură dorință în inimă: să vin să stau în Muntele Athos, i-a spus părintele Chiril unui renumit pustnic karuliot.

– Fii atent la ce am să-ți spun. Într-adevăr, poți să vii, dar acum, cât ești în lume, du-te acasă, închide ușa casei tale, trage perdelele, postește, citește, roagă-te și vei fi în Sfântul Munte.

– Când vorbea, cuvintele lui erau ca de foc și fața lui avea o culoare ca de ceară și strălucitoare.

Astfel vorbea un contemporan al părintelui Nichifor despre el.

Părintele Nichifor a trăit în Mănăstirea Simonopetra. El spunea neîncetat Rugăciunea lui Iisus și a acceptat hirotonirea doar pentru a fi sub ascultare, dar se ruga întotdeauna pentru a fi eliberat de alte responsabilități ale preoției. Rugăciunea i-a fost ascultată, fiind izbăvit când și-a pierdut vederea.

Părintele G. era neîndurător cu cei leneși. El îi sfătuia pe călugări să muncească, pentru a se asemana asceților din vechime. Unii dintre ei făceau coșuri, alții baloturi pe câmp, alții ulei din semințe, iar alții culegeau flori pentru ceai.

Un părinte spunea:

– Mântuirea noastră nu e un lucru care ține de șansă, ci doar de trudă asiduă. Împărăția lui Dumnezeu vine la cei care se silesc [vezi Matei 11, 12 – Nota editorului].

CAPITOLUL XIV - Despre milostenia cu credință în Dumnezeu și următore lui Hristos

Duhovnicul de la Karulia, părintele Hristofor, era foarte aspru cu el însuși. Obișnuia să se palmuiască peste față ca să nu adoarmă în timpul privegherilor. El era milostiv cu cei săraci. De fiecare dată când întâlnea un călugăr sau un mirean, îl saluta, aplecându-se în fața lui, atingând pământul. În același fel se apleca și în fața cerșetorilor, călugărilor și a credincioșilor.

– Aceștia sunt frații și surorile lui Hristos; ei sunt Însuși Hristos, spunea el.

Odată un cuvios monah a spus:

– Slujbele de pomenire ar trebui făcute mai ales pentru persoanele nemilostive care mor. Și ar trebui mai ales dată milostenie în amintirea lor; multă milostenie. Sunt mulți oameni săraci care trebuie ajutați. Dați-le lor. La slujbele de pomenire folosiți coliva simplă și nu îndulcită, cum se face în ultimul timp.

De-a pururea pomenitul părinte Hrisant de la Schitul Sfânta Ana ne spunea:

– Părintele Nectarie era așa de milostiv, încât ar fi dat chiar și pereții Chilie de la Prodromu ca milostenie pustnicilor și creștinilor înrobiți de turci. Virtutea părintelui Nectarie îi era cunoscută numai părintelui Azarie, care într-o zi când săpa în grădină mi-a spus: «Știi ce face? În fiecare zi după Vecernie îi vizitează pe pustnici și le dă orice are el».

Părintele Nectarie trebuie să fi avut presimțirea că viața sa se va sfârși în martiriu. El avea un compatriot, părintele Chiril, care dorea să-i urmeze exemplul și a murit cu aceeași moarte. Iată martiriul lor:

În timpul masacrului din Smyrni, turcii au strâns toți preoții și călugării la un loc și i-au închis într-o râpă. (Călugărițele citiseră profețiile despre acest eveniment, fugiseră mai devreme, traversând insulele Chios și Mitilene). Toți captivii erau înfricoșați de moarte, cu excepția părintelui Nectarie, care-i liniștea pe toți cu aceste cuvinte:

– Am părăsit lumea din tinerețe și acum, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, ni se dă posibilitatea să murim ca martiri și nouă ne e frică? Să ne pocăim și să ne spovedim păcatele noastre și ne vom izbăvi de această frică de moarte.

Cu aceste cuvinte i-a convins pe toți să se spovedească. Astfel, ei și-au recâștigat liniștea și și-au sfârșit viețile cu curaj, ca martiri pentru Hristos, uciși de soldații lui Kemal. Numai un singur ieromonah a fost salvat în mod miraculos. Odată, în timpul unei privegheri la Sfânta Fotini din Ilissos, el mi-a povestit exact ce s-a întâmplat în timpul masacrului și a adăugat:

– Vezi ce poate face milostenia pentru cineva? Milostenia e coroana tuturor virtuților. Deoarece părintele Nectarie avea această virtute, el a avut curajul să devină martir pentru Hristos.

De-a pururea pomenitul părinte H. ne spunea:

– Binecunoscutul părinte Mina din Mavrovunio era foarte milostiv. Toți călugării din grupul său mâncau dintr-un castron mare. La începutul mesei se prefăcea că mănâncă și apoi, după ce vedea că ceilalți au mâncat destul, termina ce rămânea în castron.

– Ați mâncat destul? îi întreba.

– Da, era răspunsul, fără să-și dea seama că el mâncase numai o lingură de mâncare.

Puțini au fost milostivi ca părintele Haralambie de la Chilia Adormirii de la Schitul Sfânta Ana. Milostenia acestui părinte întrecea toate celelalte virtuți: rugăciunea neîncetată, mergerea la biserică și aducerea aminte de moarte. A murit în 1945.

Monahul Evloghie, pe care l-am menționat mai înainte, prin asceza și virtuțile sale a primit de la Dumnezeu o bogăție de har și putere. El era așa de renumit pentru discernământul și duhovnicia sa, încât mulți mergeau la el pentru sfat și îndrumare în viața călugărească și, de asemenea, ca să găsească mângâiere și să primească binecuvântarea lui. Avea o grijă deosebită pentru săraci, care găseau îngrijire afectuoasă lângă el. A construit o clădire separată pentru ei, unde găseau un adăpost permanent, pentru care ei ofereau munca lor voluntară, ori de câte ori era posibil, ca să-și arate recunoștința pentru îngrijire.

Odată l-am întâlnit pe părintele Hristodul, care era sub ascultarea marelui părinte veghetor Calinic. M-a primit ca pe un oaspete în schitul său din Katunakia, care era numit după Sfântul

Gherasim. Acest binecuvântat călugăr a avut grijă de mulți dintre săraci, hrănindu-i, dându-le haine și mângâiere. El spunea:

– Trebuie să ai grijă de străini, ca ei să fie mulțumiți. Binecuvântarea mirenilor este importantă, când ei spun «Dumnezeu să te binecuvinteze și să te ierte, părinte!». Să ai virtutea milosteniei este un lucru mare și Dumnezeu îi binecuvintează mai ales pe cei care o practică. Nu ezita să dai totdeauna orice poți tu. Am încercat toate acestea. De fiecare dată când primeam bunuri de la creștinii evlavioși le împărțeam cu alții. Suntem noi fiare, să mâncăm tot numai noi înșine?

Următoarea întâmplare arată virtutea sa deosebită. În ziua înmormântării sale, a venit un cerșetor cu o desagă plină în spatele lui.

– Pot să-l văd pe părintele Hristodul ca să-i cer binecuvântarea? a întrebat el.

– Cauți milostenie în aceste locuri sărăcicioase? au întrebat ei ca răspuns.

– Ce vreți să spuneți? Dumnezeu să-l binecuvinteze pentru tot ce a făcut pentru mine. Mi-a dat bani, conserve, spaghete și chiar haine! Vin de mulți ani aici și el mă cunoaște.

– Dar părintele a murit, i-au spus ei.

– Ce spuneți? Dumnezeu să-i miluiască sufletul, pentru tot ce a făcut pentru mine! Și a plecat foarte trist.

Părintele Hristodul era un model de simplitate și dragoste pusă în practică și de milostenie.

Ascetul român E. nu avea unde să-și pună capul. El era ajutător și slujea la masă într-o mănăstire rusească și orice i se dădea acolo să mănânce, el dăruia ca milostenie pustnicilor ce trăiau în zone îndepărtate. «Aceasta e șansa mea de a mă mântui – spunea el –, să mă smeresc cerșind, să muncesc și să dau».

Părintele Artemie Grigoriatul, când slujea în metocul grigoriatan din Arta, se întorcea cu mâinile goale atunci când trebuia să facă cumpărături pentru mănăstire, deoarece el dăruia tot ce avea săracilor și bătrânilor.

Ori de câte ori părintele Hagi Gheorghe primea daruri ca mulțumire de la persoanele vindecate prin rugăciunile sale, le dăruia la rândul lui călugărilor, săracilor și mirenilor. El era atât de milostiv încât, ca să descrie pe cineva care era milostiv, oamenii spuneau: «Dă ca Hagi Gheorghe».

Odată, un călugăr i-a întrebat pe vizitatorii săi:

– Care sunt ocupațiile voastre?

– Părinte, profesia noastră nu-i prea bună, au răspuns ei, ezitând. Noi suntem negustori.

– Frații mei, a spus el, în aceste zile avem nevoie de oameni de afaceri buni. Acum, spuneți-mi adevărat, ce faceți când prețurile urcă? Vindeți marfa veche din magazie cu prețuri noi?

– Da, părinte. Cum ne-am descurca altfel să aducem stocuri din nou în magazinul nostru?

– E corect! Dar în acest fel profitați de două ori. Nu puteți vinde cu prețurile vechi, pentru că alți negustori vor reacționa la aceasta. Dar puteți folosi profitul câștigat pentru fapte de milostenie.

Mic de statură, dar înalt la virtute era părintele Antonakis, un ieromonah de la Noul Schit, care era preot slujitor la Biserica Marilor Voievozi, din cartierul Nea Elveția (Noua Elveție) al Atenei, a Schitului Sfânta Ana. De fiecare dată când i se povestea de cineva sărac din parohia lui, mergea în taină și lăsa milostenie la ușa acelei persoane. Făcea același lucru ca părintele său contemporan, Ieronim de la Simonopetra și ca Sfântul Nicolae, Episcopul din Mira Lichiei.

CAPITOLUL XV - Despre anumiți călugări virtuoși

Părintele Ioasaf, bătrân și cuvios, cunoscut pentru ospitalitatea sa, era un pictor recunoscut și membru al Iosefiților din Karyes. El ne-a spus:

– Am întâlnit mulți părinți care s-au străduit neîncetat să-și curățească lumea interioară și să se mântuiască. Dintre ei, îi știu pe următorii:

Părintele Haralambie, de o mare asprime, de la Chilia Izvorul Tămăduirii.

Părintele Metodie, de la Chilia Sfântul Nicolae, cunoscut pentru asprimea cu sine însuși.

Părintele Simeon Cântărețul, un părinte foarte simplu în purtare.

Blândul părinte Dionisie, de la Chilia «Intrării în Biserică a Maicii Domnului».

Părintele Haralambie, cel mai sărac și cel mai smerit dintre toți.

Călugărul Filaret de la Konstamonitu, cel care făcea felinare și care nu a părăsit niciodată Muntele Athos.

Părintele Arsenie, sculptorul în lemn, remarcat pentru tăcerea și smerenia lui.

Monahul rus Lavrentie, cumpătat și aspru cu sine însuși.

Părintele Dometie, cunoscut ca postitor.

Părintele Neofit, mult milostiv, care se ruga toată noaptea fără întrerupere.

Părintele Nicodim, supus și blând, un bun păstor.

Ascetul român din a cărui mâini mâncau păsările.

Părintele Pahomie, unul dintre iconografi Pahomieni, care a fost adept al Kollyvaderilor³⁰ (Kollyvaderii (colivarii) au fost părinții din secolul al XVIII-lea, care credeau că slujbele pentru morți trebuiau făcute numai sâmbăta, pentru că Duminica e ziua Învierii.).

Călugării Averchie și Haralambie, cei mai milostivi părinți.

De-a pururea pomenitul călugăr Ioachim care, de fiecare dată când îl întâlneam, îmi povestea despre mulți părinți aghioriți virtuoși.

Și, în final, părintele Cosma cel tăcut, care nu avea nimic.

În mănăstirea rusă a Sfântului Pantelimon (Russikon) au trăit mulți călugări silitori:

Părintele Serapion, care se hrănea numai cu pâine și apă.

Părintele Savin, care timp de 7 ani nu a dormit pe un pat.

Părintele Dositei, care a fost mereu corect în urmarea rânduielilor.

Părintele Anatolie, binecuvântat cu darul pocăinței.

Părinții Savin și Serafim, cei care l-au întâlnit pe Sfântul Serafim de Sarov.

În Sfântul Schit ce aparține de Mănăstirea Xenofont trăiau părinți evlavioși, precum părintele Acachie, care nu avea răutăți în inima lui. El avea foarte puțină școală. Citea pasaje din Sfânta Scriptură oaspeților săi, ca astfel să evite lenevia și vorbăria deșartă. El a murit în 1927.

La fel de aspru era părintele Hrisogon, care a murit în 1943.

Într-o colibă potrivită pentru capre, trăia un ascet cu numele Eftimie. El atârname în mijlocul colibeii un sac plin cu pâine uscată, care era hrana lui zilnică.

Smeritul părinte Grigorie, în vârstă de 100 de ani, trăia pe Muntele Athos de 80 de ani. A murit nu cu mult timp în urmă. El s-a născut în 1890 și a venit la schit când avea 18 ani. L-a întâlnit pe monahul Moraitidis și s-a împrietenit cu pustnicul Avimelec și cu părintele Daniil Katunakiotul, cel cu discernământ. Duhovnicul său era părintele Acachie. Adesea ne-am bucurat de tovărășia lui copilărească, fără pretenții.

Odată a adus o carte scrisă de Ilie Miniati și mi-a citit un capitol despre Înălțarea Sfintei Cruci. Când acest părinte în vârstă citea, ochii i se umpleau de lacrimi. Era o priveliște care merita s-o vezi. El se simțea ca și cum ar fi stat la piciorul Crucii Domnului.

În Schitul Kafsokaliviei trăiau mulți călugări deosebiți; unii care se distingeau prin virtuțile lor, alții prin educația dobândită în lume, iar alții prin amândouă.

Printre aceștia era Iona, ucenic al Sfântului Acachie Kafsokalivitul, care a murit în 1665; Pelaghie, un ucenic al lui Iona, care a adormit în Domnul în 1754; Rafael; Neofit, de origine evreiască, care a fost un profesor înțelept; Evghenie Vulgaris, care s-a ocupat de Școala Athoniades de pe Sfântul Munte; Teoclit Karatzas, Bizantinul, care a murit în 1777; Metodie, cel cu barba lungă din Bizanț, care a murit în 1811; Filotei din Smyrni, care a murit în 1789; monahul Petru, care s-a nevoit în Chilia «Nașterea Maicii Domnului» și a murit în 1865; renumitul Nicodim duhovnicul, ucenic al lui Arsenie, marele sculptor, care a lăsat în urma sa două sculpturi legendare: «Răstignirea» și «A doua Venire», la care a lucrat 15 ani; și părinții duhovnici Pavel și Pantelimon, amândoi fiind harismatici și cu discernământ, serioși și tăcuți, blânzi când trebuiau să sfătuiască pe cineva.

Părintele Gherman Hair ne spune despre părinții de la Kafsokalivia, pe care-i cinstim mult, următoarele:

– Ei stăteau în picioare în timpul privegherilor de noapte, semănând cu niște stâlpi neclintiți, întotdeauna ținând ochii îndreptați spre pământ. Biserica a avut mulți asemenea părinți. Toți erau tăcuți. Ei nu pierdeau timpul cu vorbărie nefolositoare. Păstrau cu strictețe viața duhovnicească.

Cel ce a strălucit mai mult decât ceilalți cu viața lui iluminată a fost Auxentie. Semăna cu o stea. Trăia în Chilia Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. Folosea un vas de lut în care fierbea

legume verzi, singura mâncare cu care trăia. Uneori mânca pâine, dar nimic altceva. El a trăit în schit aproape 60 de ani.

În schitul cel mai îndepărtat de la Sfântul Vasile trăiau părinți mult nevoitori, care realizau victorii ascetice notabile și au câștigat o viață duhovnicească înaltă, ca veghetorul părinte Varnava, dascăl al rugăciunii lui Iisus, și românii Martinian, Iona și Teofilact. Cei mai mulți dintre ei erau sculptori. Ei făceau piepteni, linguri și cuțite pentru deschis scrisorile.

Părintele Martinian a trăit numai din milostenia celorlalți monahi. Și întotdeauna era pregătit să mulțumească pentru ce primea: «Dumnezeu să te binecuvinteze; care e numele tău, dar numele părinților tăi?» (Cere numele lor ca să se roage pentru ei).

Părintele Iona era un om literat. El a fost absolvent al Institutului Politehnic și a făcut multe traduceri importante în atmosfera liniștită, de rugăciune, a pustiei Sfântului Vasile. A tradus în românește două cărți de Sfântul Nicodim Aghioritul, ca și alte lucrări patristice.

CAPITOLUL XVI - Despre lucrarea Sfântului Har

Odată am întrebat un părinte:

- Cum poate o persoană să primească harul divin?
- Nu se poate primi harul divin dacă nu înduri toate ispitele care vin, a răspuns el.

Și apoi a adăugat:

– Cel mai mare obstacol care împiedică harul lui Dumnezeu este iubirea de sine. Când Dumnezeu găsește inima golită de toate dorințele, El o umple cu harul Său, ceea ce este imposibil

de descris. Poate fi numai trăit în inimă. Dar chiar o clipă de gânduri păcătoase poate face ca acest har să se retragă.

Când atletul ascetismului, pustnicul Petru, care s-a nevoit în peștera Sfântului Petru Atonitul, a simțit în inima sa harul lui Dumnezeu, a exclamat: «Dumnezeu m-a lovit cu sulița milei!».

Un bătrân spunea:

– Oamenii din ziua de astăzi nu au harul lui Dumnezeu. Și dacă uneori au puțin har, ei îl îndepărtează. Atunci diavolii stau cu ei. Gândurile rele împiedică harul divin. Nici asceza nu-i așa puternică ca gândurile bune. Gândurile bune vin numai la acei care văd totul cu ochi curați.

Un cuvios isihast contemporan îmi spunea:

– Nu mulți oameni au har în zilele acestea. Adesea rămânem goi de harul lui Dumnezeu. Apoi, printr-o supărare sau o greutate, el vine din nou la noi.

Un părinte spunea:

– De multe ori nu ni se răspunde la rugăciuni din cauza noastră. Alteori, din cauza cuiva și pentru un motiv diferit. De exemplu: cineva îmi cere să mă rog pentru o persoană bolnavă. Eu mă rog, și să spunem că am destulă credință și nu sunt egoist, dar Dumnezeu nu-mi răspunde la rugăciunea mea, deoarece cealaltă persoană nu e destul de smerită. Ea poate să creadă că Dumnezeu o va ajuta, dar ego-ul său îi stă în cale. Noi trebuie să avem încredere în Dumnezeu; noi trebuie să-L lăsăm să facă ce vrea El. Dacă mă rog corect, pot simți îndepărtarea ispitei și totul va merge bine. Ori de câte ori Dumnezeu ne lasă să trecem printr-o ispită, e spre folosul nostru și noi n-ar trebui să-I cerem lui Dumnezeu să ne elibereze de acea greutate. Dacă acea supărare vine de la diavol, atunci Dumnezeu ne va ajuta imediat. De multe ori voia lui Dumnezeu nu ne este cunoscută.

Odată, un ascet a fost întrebat:

– De ce de multe ori când ne rugăm în biserică sau altundeva, în particular, nu simțim nimic?

El a răspuns:

– Sunt posibile mai multe motive. Câteodată, poți simți o adâncă pocăință sau poți simți că Dumnezeu ți-a dat o dulce mângâiere, dar nu ca urmare a efortului tău. Apoi, deoarece nu înțelegi aceste lucruri, El le ia până când vei ajunge să înțelegi. Întotdeauna există un scop a acestor lucruri. În orice caz, nu vă străduiți pentru darul lacrimilor, în timp ce vă rugați, sau pentru alt dar duhovnicesc sau pentru lucruri importante. Suferința tăcută dintr-o persoană pentru vreun păcat făcut în trecut e cel mai bun dar. Lacrimile forțate în timpul rugăciunii pot fi periculoase, deoarece ele pot crea iluzii despre starea duhovnicească. Lacrimile dau odihnă. Un oftat adânc, de multe ori poate valora – nu sunt sigur, aceasta este numai părerea mea, și poate greșesc –, mai mult decât un coșuleț cu lacrimi. N-ar trebui să cerem de la Dumnezeu darul lacrimilor; mai degrabă ar trebui să cerem de la El pocăință, mereu și mereu. Avem nevoie de pocăință.

Cunoscutul părinte Lazăr Dionisiatul ne-a povestit următoarea întâmplare, care este o experiență de-a sa proprie. Tocmai fusese călugărit și, într-o zi, în timp ce citea Acatistul Sfântului Ioan Botezătorul, stând cu evlavie în fața icoanei lui, a fost umplută inima lui cu asemenea har, că s-a simțit ridicat deasupra pământului, și întregul lui trup l-a simțit umplut de o fericire de nedescris.

Altădată, în timp ce se ruga pentru o problemă foarte importantă înaintea aceleiași icoane a Înaintemergătorului, el l-a auzit pe Sfântul Ioan Botezătorul, spunându-i: «Du-te la Paraclisul Sfinților Doctori fără de arginți și fii isihast».

Părintele Lazăr cu adevărat se rugase pentru acest lucru, deoarece avea dorința de a se nevoi în afara mănăstirii, la o katismă aflată în pădure.

CAPITOLUL XVII - Despre lucrarea duhurilor rele

Tocmai când Sfântul Atanasie a început să construiască biserica principală a mănăstirii, care se păstrează și astăzi, satana a început un teribil atac, ispitind muncitorii cu o greutate imensă. În timp ce meșterii și muncitorii făceau planul bisericii, deodată mâinile tuturor au fost paralizate. Nu puteau să le ducă nici până la gură. Așa că Sfântul Atanasie a citit Imnul Trisagion (Sfinte Dumnezeule...) și imediat mâinile lor au revenit la normal. Sfântul însuși a început întâi să sape pământul, apoi a spus și celorlalți să facă la fel. Imediat ei au început să lucreze fără probleme. Ei au fost uimiți de această minune și fără șovăială au căzut în genunchi în fața Sfântului Atanasie, rugându-l să-i primească să stea lângă el, ca să fie și ei călugări.

Astfel satana a plecat rușinat, fiindcă nu a reușit să oprească construirea mănăstirii, care avea să devină prima cetate a Ortodoxiei și ascezei din Sfântul Munte, Grădina Maicii Domnului.

La două săptămâni după ce Sfântul Petru al Athosului s-a așezat în peștera sa, satana a pornit ispite mari, alarmând și mobilizând toți demonii ca să-l atace pe acest pionier eroic al ascezei.

Dar Sfântul Petru a devenit victorios asupra atacurilor. În timpul nopții, tatăl minciunii și al invidiei și-a adunat toți soldații. Unii au atacat peștera, aruncând cu sulițe și săgeți, în timp ce alții au spart stânci uriașe de sus și le aruncau în jos și țipau: «Ieși din casa noastră. Altfel te vom omorî».

Fiind întărit prin rugăciune, sfântul a rămas nevătămat de amenințările și atacurile lor. Ieșind din peșteră pentru un scurt timp, a văzut o mulțime de demoni. Ridicându-și ochii spre cer, a strigat din adâncul inimii sale: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută-mă pe mine, slujitorul tău!».

Auzind numele Maicii Domnului, acei demoni au dispărut cu frică. După 50 de zile ei s-au întors sub forma fiarelor și șerpilor, în același fel în care l-au atacat pe marele dascăl al pustiei,

Sfântul Antonie. Și din nou sfântul s-a apărat împotriva lor făcându-și semnul Sfintei Cruci și chemând Numele sfânt al Mântuitorului.

După acestea, mereu, inovatorul și vicleanul dușman a încercat să-l păcălească pe sfânt în acest mod: a luat chipul unei rude mai tinere și a apărut în fața Sfântului Petru, comportându-se vesel și emoționat de întâlnire, după un așa de lung timp, spunându-i despre tristețea și grija rudelor pentru naufragiul lui, care au fost descoperite lor de Sfântul Nicolae care, de asemenea, pretindea demonul, le-a spus lor despre rara și iubita lor comoară (Petru), ce se ascundea în pădurile Athosului.

– Așa că vino, a spus el, hai să mergem împreună la prietenii și rudele tale, care te așteaptă. Vei găsi altă mănăstire, pentru că sunt multe. Spune-mi, cum poți să-L slujești pe Dumnezeu mai bine: când te desparți de lume sau când stai în lume pentru folosul sufletelor? De ce să stai aici în acești munți pustii, în loc să fii cu oamenii care te așteaptă să-i înveți. Nu-ți amintești ce spune proorocul: «Cel care face lucruri bune din cele rele este asemenea gurii mele»?.

Sfântul a auzit aceste cuvinte și s-a tulburat. Acesta era un semn că tânărul care-i vorbea nu era de la Dumnezeu. Și-a plecat capul și cu lacrimi în ochi a răspuns cu curaj:

– Știi bine că nimeni nu m-a adus în acest loc, nici om, nici înger, ci Dumnezeu și Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Dacă nu e voia lor, eu nu pot să plec din acest loc.

La auzul numelui Maicii Domnului, rudenia sa, în realitate un demon viclean, a dispărut.

Șapte ani mai târziu, a avut loc al treilea atac al demonilor împotriva acestui erou al ascezei atonite, când satana a apărut în chip de înger. Acest «înger» stătea în fața peșterii lui cu sabia scoasă și striga:

– Vino afară, adevăratule slujitor al lui Hristos, vino să auzi tainele lui Dumnezeu și lucruri care îți vor folosi sufletului tău.

– Și cine ești tu care vrei să-mi spui lucruri ce vor fi de folos sufletului meu? a întrebat sfântul.

– Eu sunt arhanghelul lui Dumnezeu, Care m-a trimis să-ți aduc vești. Fii brav, ai curaj și bucură-te, căci un tron a fost pregătit pentru tine și o coroană de flori care va dăinui pentru veșnicie. Este timpul să părăsești acest loc și să mergi în lume, pentru ca multe suflete să se folosească. De aceea, Dumnezeu lasă acest izvor din care bei tu să fie uscat, pentru că El dorește să te trimită de aici.

– Cine sunt eu, cel mai nevrednic dintre toți, că un înger al lui Dumnezeu a venit la mine? a întrebat sfântul.

– Nu te mira, l-a asigurat falsul înger. Ai întrecut pe sfinții și profeții vechi, cum ar fi Moise și Ilie, Daniel și Iov. Du-te și predică lumii. Dumnezeu îți poruncește aceasta, ca mulți să se folosească.

– Dacă nu dorește Doamna mea, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, care m-a adus aici, ajutorul meu, ca și Sfântul Nicolae, eu nu părăsesc acest loc.

Din nou, la auzul numelui Maicii Domnului, demonul a dispărut imediat.

În aceeași noapte, Maica Domnului, protectoarea și supraveghetoarea Muntelui Athos, și Sfântul Nicolae au venit la el, după ce a înfruntat o ispită așa de mare, și i-au spus:

– Petre, să nu-ți fie frică de felul convingător al diavolului. Tu trebuie să știi că Dumnezeu este cu tine. Începând de mâine dimineață vei fi hrănit cu hrană cerească.

Sfântul Maxim Kafsokalivitul îi spunea Sfântului Grigorie Sinaitul:

– Duhul rău al înșelăciunii, când vine la un om, îi tulbură mintea și-l face nebun, îi îngreunează inima. El face o persoană să fie lașă, să fie fricoasă, să deznădăjduiască și să fie plină de aroganță. El face ochii persoanei sălbatici, tulbură mintea, produce fiori prin trup. Lumina nu apare strălucitoare, ci roșie. Mintea devine demonică. Duhul rău îl încurajează pe om să hulească.

Oricine e posedat de un astfel de duh demonic e mândros și devine nebun. Nu e nici umilintă, nici jale adevărată cu lacrimi în el. Se laudă cu toate realizările sale și caută să fie laudat și cinstit. El se lasă târât de patimile sale. Își pierde mintea și e cu totul distrus.

Sfântul Nicodim Aghioritul a fost ispitit deseori, în felurite feluri, de duhurile rele, fie direct de ele, fie prin oameni. Iată ce a scris biograful său, monahul Eftimie, despre atacul duhurilor rele ce aveau scop de a-l tulbura și speria pe sfânt:

„Să nu crezi că a câștigat toate acestea fără greutăți și ispite de la dușmanii văzuți și nevăzuți. În ceea ce-i privește pe cei văzuți, cel mai bine este să-i iertăm și să-i lăsăm la mila lui Dumnezeu...

Când a ajuns prima dată în Sfântul Munte, binecuvântatul Nicodim era atât de fricos, încât lăsa ușa chiliei deschisă înainte de a merge la culcare, căci se simțea liniștit, știind pe alții în jur, sau așa gândea el. Dar când a mers în pustiu, a devenit atât de curajos, încât de fiecare dată când scria noaptea, iar diavolii erau afară, la geamul chiliei lui, șoptind, el continua să scrie fără frică. Câteodată chiar râdea de șmecheriile lor.

Într-o noapte, când locuia pe insula Skiropoulos, diavolii au făcut un zgomot atât de puternic, încât, pentru o clipă, el a crezut că peretele chiliei se va dărâma. Dar dimineața el a văzut că toate erau la locul lor. Același lucru i s-a întâmplat și când era la un alt schit. Atunci a încercat din răspuțeri să audă ce spuneau diavolii, dar nu a putut să audă nici un lucru. Numai o dată i-a înțeles, spunând: «El, cel care scrie».

Altădată, ei ciocăneau în ușa chiliei lui. De fiecare dată ciocăneau de două ori. Odată, în timp ce traducea Psalmul 33, la versetul unde se spune «Străjuți-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de El și-i va izbăvi pe ei», au făcut un asemenea zgomot, ca și când o întregă armată mășăluia spre chilia lui cu mare forță. Și, într-adevăr, în acest timp, lângă chilie s-a prăbușit un zid de stâncă“.

În decursul anului 1925 a venit la Mănăstirea Dionisiu un om posedat de diavoli. După Vecernie, în camera lui a început să cânte în gura mare și să danseze în mod nebunesc, tropăind cu picioarele pe podea, până când a leșinat.

Părinții au fost nevoiți să-i lege mâinile și picioarele, pentru a-l forța să se odihnească. El se elibera de parcă ar fi fost legat cu o ață.

Într-o zi, un călugăr înțelept l-a legat cu metaniile și diavolul din acel om striga: «Călugăre, leagă-mă și-ți voi arăta unde se vor duce aceste metanii». Și, într-adevăr, două ore mai târziu, omul posedat s-a dezlegat și metaniile au fost găsite în grădină.

Într-o altă zi, după ce omul a dansat până la oboseală, părintele Visarion a alergat cu o cană plină cu apă ca să-i dea de băut. În această apă, părintele adăugase și puțină Aghiazmă. «Vino, Yannakis, fiul meu, i-a spus lui, vino și bea puțină apă rece». Pentru că nu mai putea respira și era foarte însetat, posedatul a început să bea. Însă, după câteva clipe, a simțit că îi arde gâtul și a spus: «Călugăre, m-ai ars» și țipa și scuipa apa din gura lui.

Ce minune! Toți se minunau de lucrarea divină pe care o are Aghiazma. După aceea, i s-a dat apă obișnuită, pe care a băut-o cu mare poftă. I-au citit rugăciuni de exorcizare timp de o lună, și după ce a fost eliberat de duhul rău, a plecat de la mănăstire.

Odată, l-au întrebat pe diavol:

– De ce îți este mai mult frică? De Aghiazmă, de Anaforă sau de Sfânta Împărtășanie?

Iar diavolul a răspuns:

– Dacă ați cinsti cum se cuvine Sfânta Împărtășanie pe care o primiți în Biserică, nimeni dintre noi nu v-ar putea face rău.

– Yannakis, de ce te temi de Sfânta Împărtășanie?

– Nu-l întreba pe Yannakis, lasă-l în pace. Ascultă-mă pe mine și ce-ți spun eu. Nu Yannakis este cel ce-ți vorbește ție. Dezleagă-mă, ca să mă pot scufunda în mare, și în curând voi fi în Atena!

Un frate începător din schitul ivirit Sfântul Ioan Botezătorul, de la chilia lui Ioasaf, deși primea Sfânta Împărtășanie des, el vedea demoni. Îi apărea o pisică sălbatică în fața ferestrei chiliei, gata să-l atace. El și-a dat seama că aceste apariții erau demonice. Părinții l-au întrebat dacă nu cumva uitase să-și spovedească vreun păcat. El a recunoscut că a ezitat să spună că atunci când trăia în satul lui, omorâse pe cineva neintenționat. N-a spus despre aceasta de frică să nu fie acuzat de crimă și să fie judecat. Imediat ce s-a spovedit, aparițiile diavolești au încetat să mai apară.

Într-o seară, chilia Sfântului Siluan Atonitul s-a umplut cu o lumină deosebită. A trecut prin întreg trupul său, astfel încât a devenit transparent și el a putut să vadă totul înăuntrul pieptului său. I-a venit gândul să accepte aceasta ca pe harul lui Dumnezeu. Dar aceasta era tulburător și el se tot întreba de ce nu era un simțământ de pocăință în el. El chiar a izbucnit în râs pe când se ruga. Și-a lovit fruntea cu pumnul, s-a oprit din râs, dar starea de pocăință nu a venit. Apoi și-a dat seama că starea aceasta nu era de la Dumnezeu. Scurt timp după aceasta, el a văzut duhurile rele în fața lui și au început să vorbească cu ele ca și cu niște ființe umane. Ele i-au spus: «Acum ești un sfânt», sau: «Nu te vei mântui niciodată». Când i-a întrebat de ce spun lucruri contradictorii, ei au răspuns: «Noi nu spunem niciodată adevărul».

Un bătrân spunea:

– Chiar și în Muntele Athos diavolul găsește o cale ca să ne prindă... El reușește să înșele mai ales oameni tineri. Chiar și într-o familie creștină ei pot pierde sensul a ce înseamnă familia. Peste tot este la fel. Călugării încearcă să facă lucrurile bune, dar...

Un bătrân spunea unui călugăr începător:

– Diavolul are un singur scop: să te scoată din «cuibul tău» (din obștea monahală). Când a reușit acest lucru, restul e ușor.

Nu lăsa ca încrederea și dragostea pentru părintele tău să fie eliminată. Pentru că dacă vei face astfel, aceasta te va opri să-ți continui lupta și vei fi înfrânt. Întotdeauna să-ți amintești aceste două cuvinte de ordine: «Binecuvintează-mă» și «iartă-mă». Când ești muștrat, spune: «Să fie binecuvântat». Când ți se dă o poruncă, întotdeauna să te gândești: «Cel ce poruncește e de asemenea răspunzător». În acest fel vei fi un călugăr fără griji, liniștit, înțelept, ascultător.

Ascetul Nicodim de la Kafsokalivia (1807–1867) s-a nevoit mult. Se hrănea numai cu pâine și niciodată nu a mâncat legume.

Diavolul, care e plin de invidie și dușmanul tuturor oamenilor buni, i-a întins multe curse. I se arăta cu iluzii și apariții luminoase, dar Nicodim întotdeauna ieșea învingător în luptă, pentru că avea un părinte duhovnicesc experimentat care să-l călăuzească.

Odată a fost blocat de zăpadă în chilia sa mai mult timp, încât a folosit toată pâinea uscată și nu mai avea ce să mănânce. Atunci i s-a arătat diavolul, ca Sfânta Treime, într-o lumină strălucitoare și i-a spus: «Eu sunt Sfânta Treime, închină-te în fața mea și te vei umple de har și vei avea niște mâncare». În același timp mese pline cu multe mâncăruri îmbietoare au apărut înaintea călugărului, răspândind arome ce-l ispiteau. Atleul lui Hristos, Nicodim, a îngenunchiat și l-a rugat pe Dumnezeu să-l izbăvească de această ispită.

Un evlavios ascet locuia în Schitul Kafsokalivia. Odată el a auzit o bătaie în ușă. Era cineva îmbrăcat ca un călugăr și cu un rucsac în spate, plin cu pâine uscată, de care mâncau toți asceții.

- Cine ești? l-a întrebat evlaviosul părinte.
- Sunt un duhovnic de la Sfânta Ana.
- Dacă ești monah și mai ales părinte duhovnicesc, fă o închinăciune.

Imediat ce străinul a auzit aceste cuvinte, a dispărut (deoarece era un demon) și a lăsat în urma lui un miros urât, care a ținut trei zile. Ar trebui să menționăm aici că diavolul nu face închinăciuni, nici nu I se închină lui Dumnezeu.

Un părinte spunea:

– Un călugăr se aseamănă cu un pește mic, agitat. El știe cum să scape din lume, ca micul pește care ocolește momeala ascunsă într-un cârlig ucigător.

Vrednicul de pomenire părinte Gavriil, egumenul de la Dionisiu, ne spunea mereu această poveste:

„În 1910, cu harul lui Dumnezeu, eu, cel mai mic dintre toți, am venit în acest loc sfânt, pentru a deveni călugăr. Ceea ce am de gând să vă spun s-a întâmplat nu cu mult înainte de a veni. Am întrebat despre aceasta și toți mi-au spus același lucru, de vreme ce era o întâmplare rară și originală. Iată ce mi s-a spus:

Cu patru ani înainte a fost o persoană cu înfățișare blândă ce venise aici din Salonic. El era plăcintar, unicul fiu la părinți, și venise la Sfântul Munte pentru a se călugări. Numele lui era Atanasie.

La puțin timp după ce a devenit frate începător, a fost trimis la metocul nostru «Monoxilitis», care este situat în interiorul Muntelui Athos, unde era obișnuit să se lucreze și să se învețe cum să se postească și cum să se urmeze toate slujbele. În felul acesta, el s-a pregătit pentru asceza aspră practică în mănăstirea noastră. Într-o zi, după ce a ajuns acolo, îndată după ce frații au venit de la biserică și se pregăteau ca să înceapă munca, în timp ce stăteau pe balconul metocului, au fost aruncate pietre spre ei, venind din direcția pădurii apropiate. Nimeni nu a fost rănit, nici clădirile și mobilierul stricate.

La început, ei au crezut că cineva aruncă cu pietre din glumă, dar când plecau la muncă și-au dat seama că atacul continua. Atunci toți au fugit înapoi la metoc, speriați, suspectând un joc murdar al oamenilor sau al demonilor. Au mers la biserică și au început să se roage lui Dumnezeu și Maicii Domnului ca să-i mântuiască. Cât timp au fost în biserică, atacul a încetat, însă imediat ce au ieșit afară, pietrele au început să zboare spre ei din nou. Pe lângă toată această confuzie demonică, câinele lor a fost deodată aruncat de pe un balcon de trei metri de la pământ de o putere nevăzută. De asemenea, au fost aruncate multe obiecte incasabile, scăunele de lemn, culioanele monahilor și altele, toate pârând a se mișca singure și a cădea de pe balcon. Călugării speriați stăteau adunați în jurul evlaviosului părinte Marcu, fost egumen, și și-au petrecut majoritatea timpului în biserică, cunoscând că toate acestea erau un atac demonic. Ca să se asigure pentru ultima dată că aceasta era situația cu adevărat, administratorul șef al mănăstirii, Porfirie, l-a trimis pe unul din călugări, pe jos, la Karyes ca să ceară ajutor de la paza locală. Când au sosit trupele de pază, încă mai veneau pietre din direcția pădurii. Au pornit să cerceteze zona și chiar au tras câteva focuri, dar fără rezultate. Au fost de acord că demonii îi atacau și au plecat.

În cele din urmă, fratele Atanasie, care a fost amintit mai devreme, a destăinuit părinților că atacul era îndreptat împotriva lui din cauza preocupării față de vrăjitorie a părinților lui și de viața lui anterioară, plină de păcat. El a spus că de două zile a avut un sentiment apăsător, și ca să-i convingă pe părinți că ceea ce spune este adevărat, le-a cerut să fie lăsat să meargă la bisericuța Sfântului Artemie, care nu era departe de metoc. De îndată ce a început să meargă în acea direcție, toate pietrele au început să cadă asupra lui și în jurul lui, fără să-i facă vreun rău.

După aceasta, ceilalți călugări l-au lăsat pe Atanasie să stea singur în biserică, în timp ce ei au plecat la treburile lor obișnuite.

Administratorul șef a scris mănăstirii principale, explicându-le ce se întâmplase și cerându-le să trimită o barcă și să-l ia înapoi, așa încât toți ceilalți din metoc să fie eliberați de tulburarea demonică.

Cererea a fost împlinită, dar de îndată ce Atanasie a început să meargă spre țărnișă ca să intre în barca ce-i fusese trimisă, atacul a început din nou. Ca să-i consoleze pe vâslași, administratorul a trebuit să-i trimită cu ei atât pe părintele Marcu, cât și pe părintele Isaac. În ciuda acestora,

pietrele au continuat să cadă până ce ei au fost în largul mării. Din fericire, ele cădeau în jurul bărcii, fără să rănească pe cineva. În aceste împrejurări au ajuns la mănăstire.

La început, din cauză că nici o piatră nu a căzut la sosirea lor, nici în drum spre mănăstire, unii dintre călugări au început să râdă de ei, spunând că au fost înșelați. Deodată cinci sau șase pietre foarte mari au căzut din turnul apropiat, ceea ce i-a convins pe toți că nu era de râs, ci o problemă serioasă.

Consiliul mănăstirii a hotărât să-l trimită pe frate la părintele duhovnic Sava, un fost viețuitor al mănăstirii, care era acum la Sfânta Ana, sperând că va fi în stare să aibă grijă de el. A doua zi l-au dus acolo.

Acest mare ascet, deși foarte bătrân, a simțit o milă adâncă pentru fratele în suferință. El a postit și s-a rugat o săptămână întreagă. Ca urmare, el și călugării lui au suferit mult, nu numai pentru că erau atacați cu pietre uriașe care cădeau de deasupra chiliei lor în mare cu un zgomot puternic, dar și pentru că tăcutul Atanasie a devenit violent și hulitor și-i ataca verbal pe ceilalți călugări, și mai ales pe părintele Sava. La un moment dat ei au trebuit să-l lege, ca să nu se sinucidă.

În cele din urmă, rugăciunea omului drept a câștigat asupra răului. În timp ce evlaviosul părinte se ruga cu lacrimi în ochi, avertizându-l pe diavol să-l părăsească pe începător, el a văzut un demon sub formă de vulpe ieșind din gura începătorului. Ea a stat la intrarea chiliei și-l privea pe bătrân cu mânie, scrâșnind din dinți, apoi a dispărut. Imediat, începătorul a căzut în genunchi în fața bătrânului, plângând și mulțumindu-i că a fost eliberat și salvat de o povară insuportabilă.

Bătrânul l-a ținut pe începător lângă el câteva zile, apoi l-a trimis la alt părinte duhovnicesc în Schitul Kutlumuș, unde a fost tuns monah cu numele de Avacum. L-am întâlnit pe Avacum în Karyes, unde-și folosea îndemânarea sa de plăcintar, ca să câștige ce era necesar pentru viață.

Cei ce se nevoiau împreună cu el au spus că era un ascet aspru, ce purta lanțuri pe sub haine, urmând exemplul părinților din vechime. Ajungând la o vârstă înaintată și nefiind în stare să se îngrijească singur, s-a întors la biserica principală a Kutlumușului și acolo, lângă grajdul mănăstirii, într-o chilie mică, a adormit în Domnul cu câțiva ani în urmă.

Părintele Simeon a plecat să locuiască în aceeași peșteră, lângă Sfânta Ana Mică, unde locuise și părintele Iosif Isihastul împreună cu ucenicii săi.

Într-o zi, un tânăr care de abia sosise în Athos cu nădejdea de a se călugări, a venit să-l viziteze. Părintele a fost bucuros să-l vadă și și-a exprimat bucuria că atât de mulți tineri veneau pe Munte ca să devină monahi, urmând exemplul părinților bătrâni.

– Fratele meu, i-a spus lui, indiferent ce-ar fi, niciodată să nu-ți ții ascunse gândurile de părintele tău duhovnicesc. Să ai încredere deplină în el, altfel vei fi în pericol, așa cum am fost și eu odată.

– Ce s-a întâmplat? a întrebat tânărul.

– După ce am plecat din lume și am devenit rasofor³¹ (Literar, cel care poartă haină monahală se numește rasofor; cu alte cuvinte, este călugărul începător.), am vrut să fiu isihast imediat, să trăiesc liniștit în rugăciune, așa cum au făcut marii părinți. Așa că am venit în acest loc mic, unde nu este apă, fără să ascult sfatul mai multor părinți, și mai ales al părintelui meu duhovnicesc M. Văzându-mă că insist să plec, în cele din urmă el mi-a spus: «Du-te, de vreme ce insiști. Dar să vii să mă vezi ca să-mi spui gândurile tale».

Chiliile noastre erau numai la douăzeci de minute de mers pe jos depărtare. Într-o zi, după ce-mi terminasem pravila și stăteam pe patul meu de lemn, am auzit niște femei râzând și vorbind. Curând după aceea am văzut patru femei tinere privind-mă prin geam. Am devenit neliniștit. «Unde sunt eu? m-am gândit. În Pireu sau în Muntele Athos?». Au început să râdă într-un mod tulburător. Prima a spus:

«– Este foarte chipeș!

– Ce prost e, a spus a doua, a venit aici să se facă monah. Mi-ar place să mă căsătoresc cu el.

Cea de-a treia a întrerupt-o, spunând:

– Nu! Eu mă voi căsători cu el. Tu ești urâtă.

– Îți pierzi timpul, a adăugat cea de-a patra, pentru că el va muri peste 40 de zile, înainte de a primi Marea Schimă».

Apoi ele au dispărut. La aceste aparente cuvinte profetice am început să mă îngrijorez și să-mi plâng apropiata moarte. Dar nu am plecat să spun această întâmplare duhovnicului meu.

Cea de-a 40-a zi a venit. Așteptam neliniștit miezul nopții și am început să strig cu durere: «Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă! Iartă-mă, Dumnezeu meu! Nu mai am timp să primesc

Marea Schimă...». A bătut ceasul de ora 12 și așteptam din clipă în clipă să vină moartea. Dar nu s-a întâmplat nimic. M-am ciupit să văd dacă mai trăiesc. Atunci mi-am dat seama că fusesem înșelat. M-am sculat repede și am alergat la părintele duhovnic.

Un părinte spunea:

– Diavolul nu respectă pe nimeni, fie preot, fie episcop, fie patriarh.

Un pustnic mi-a povestit acestea despre acțiunile duhurilor rele:

Odată, când era în schitul său și se ruga, deodată a strălucit o lumină în fața lui. El nu a dat atenție la aceasta și a continuat să se roage mai intens. Atunci doi demoni au apărut sub formă de țigani care se jucau și se loveau unul pe celălalt. Aceasta s-a întâmplat atât de repede, încât pustnicul nu s-a putut abține, ci a izbucnit în râs.

Duhurile rele folosesc tot felul de înșelăciuni. Câteodată ei creează imagini obraznice sau se schimbă, ca să pară îngeri de lumină. Astfel au apărut ei în fața unui pustnic contemporan în timp ce se ruga; era noapte iar el a auzit voci puternice, tobe răsunând și dans. S-a sculat ca să vadă ce s-a întâmplat. N-a văzut nimic. Era diavolul. De-abia s-a așezat pe scaunul din nou, ca să-și continue rugăciunea, când deodată camera a fost umplută de lumină. Acoperișul chiliei sale era

ridicat. El a crezut că lumina ajungea până la cer. Unde se termina lumina, a apărut fața unui om, ca a lui Hristos. El a putut să vadă numai jumătate din față, dar fiindcă se uita la el, a auzit o voce interioară spunându-i:

– Ai fost binecuvântat ca să-L vezi pe Hristos!

Răspunsul său imediat a fost gândul:

– Cine sunt eu, nevrednicul, ca să-L văd pe Hristos? Și și-a făcut cruce.

Imediat vedenia a dispărut, iar acoperișul chiliei a revenit la loc.

Sfântul Maxim Kafsokalivitul îi spunea Sfântului Grigorie Sinaitul:

– Când Duhul Sfânt sălășluiește într-o persoană, gândurile îi sunt adunate. Acea persoană e cu grijă și smerită. Ea își aduce aminte de moarte, de păcatele sale, de judecata de apoi, de iadul veșnic. Ea devine sensibilă la lucrurile sfinte. Ochii îi sunt umpluți de lacrimi și liniște. Cu cât vine mai mult la el harul lui Dumnezeu, cu atât mintea îi este mai odihnită și sufletul mângâiat de patima lui Hristos și de marea Lui dragoste pentru omenire. Mintea, în această stare, intră în tărâmul adevăratelor vedenii și înțelege puterea uluitoare a lui Dumnezeu, Care numai cu un singur cuvânt a adus universul din neființă la ființă. În același timp mintea este în admirație pentru atotputernicia lui Dumnezeu, prin care El guvernează toate, și copleșită de neputința de a înțelege Sfânta Treime și imensitatea Jertfei dumnezeiești. Mintea e ridicată deasupra simțurilor materiale, e iluminată și umplută cu cunoștința divină. În această lumină dumnezeiască, luminoasă, inima se liniștește, se înseninează și e plină de roadele Sfântului Duh: bucurie, pace, răbdare, bunătate, dragoste, smerenie și multe altele. Atunci sufletul omului e în fericire deplină.

Un binecunoscut pustnic contemporan ne povestea acestea:

– Când un om primește harul dumnezeiesc din belșug, el nu îl poate lua totul deodată. Este cutremurat de el, ca și cum i-ar fi trecut curent electric prin trup. El nu poate îndura atâta har divin. Atunci sunt lacrimi, fericire, bucurie nepovestită, schimbare și dragoste dumnezeiască.

Toată noaptea am avut sfintele moaște ale Sfântului Arsenie pe pat și m-am rugat. Deodată a apărut diavolul. M-a apucat și m-a trântit la pământ, țipând: «Ce-i cu acest craniu?». Atunci am strigat: «Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mă!». Diavolul a dispărut și eu am fost un timp de o bucurie de nedescris.

Când dimineața a venit cineva să mă viziteze, a fost surprins cât îmi era de schimbată fața de prezența harului dumnezeiesc.

CAPITOLUL XVIII - Despre cele de pe urmă

O profeție recunoscută ca fiind a Sfântului Nil, un ascet din Muntele Athos, care a trăit cu 600 de ani în urmă, ne povestește despre venirea lui Antihrist și despre oamenii care vor trăi în ultimele zile:

În jurul anului 1900 lumea va începe să fie de nerecunoscut. Când se va apropia venirea lui Antihrist, mintea omului va fi în întuneric, din cauza patimilor trupești, și atât necuviința, cât și nelegiuirea vor crește. Atunci nu vom mai recunoaște lumea. Înfațișarea oamenilor se va schimba și nu vei fi în stare să deosebești o femeie de un bărbat, din cauza modului rușinos de a se îmbrăca și din cauza părului. Oamenii vor fi înșelați de Antihrist și ei vor fi mai răi decât animalele sălbatice. Părinții și bătrânii nu vor mai fi respectați, iar dragostea va dispărea. Conducătorii creștinilor, arhierii și preoții, vor fi oameni încrezuți (numai cu câteva excepții), cu totul necunoscători a ceea ce este bine și ce este rău, și astfel toată Tradiția Bisericii și a creștinilor se va schimba.

Printre oameni nu va mai fi evlavie, ci va domina imoralitatea. Minciunile și dragostea de bani va crește pentru cei mai mulți, precum și supărarea la cei ce adună bogăție. Prostituația,

adulterul, păcatele homosexuale, hoțiile și crimele vor ajunge la cel mai înalt nivel. Omul va fi lipsit de harul lui Dumnezeu primit la Botez și-și va pierde mustrarea de conștiință.

Nu vor mai fi conducători evlavioși ai Bisericii și cât de trist va fi pentru creștinii care vor trăi în acel timp, care-și vor pierde credința complet, pentru că nu va mai fi nimeni care să-i îndrume. Atunci ei vor pleca din lume spre locurile sfinte, ca să caute mângâiere duhovnicească pentru durerile lor, și peste tot vor fi numai greutate și neplăceri.

Și toate aceste lucruri se vor întâmpla pentru că Antihrist va controla întreaga lume, dând semne false ca să-i înșele pe toți. Satana va da o anume înțelepciune pervertită pentru invenția lucrurilor, încât oamenii vor fi capabili să vorbească unul cu altul de la un capăt al lumii la celălalt. De asemenea, oamenii vor zbura ca păsările prin aer și vor călători pe sub apă ca peștii.

Cu aceste lucruri, oamenii vor locui în confort, fără să-și dea seama că Antihrist îi înșeală pe ei, făcându-i să creadă că, dacă au toate cunoștințele științifice, nu au nevoie să creadă în Dumnezeu, Cel întreit în Persoane.

Atunci, mult-Milostivul Dumnezeu, văzând distrugerea ființei umane, va scurta timpul, pentru a-i salva pe cei puțini credincioși rămași și pe care Antihrist nu a reușit să-i înșele. Și, deodată, sabia cu două tăișuri va cădea să-l ucidă pe înșelător și pe ucenicii săi.

Un ascet bătrân a spus despre timpurile de la sfârșit și Antihrist:

– El a început să lucreze. 666 a venit. Va încerca orice, ca să-i facă pe toți să primească numărul. Aceste lucruri vor avea loc treptat.

CAPITOLUL XIX - Despre recunoștință și despre gândurile bune

Un părinte cu discernământ și îndrumător a spus:

Odată, o cunoștință a venit să mă vadă, fiind într-o stare mizerabilă. El își construia o casă într-un loc foarte liniștit din oraș. În curând, niște oameni au deschis un garaj lângă casa lui. Apoi, mai în jos, a fost construită o autostradă. Vis-a-vis s-a deschis un club de noapte. În curând omul nu a mai putut să doarmă deloc.

– Ce pot să fac, părinte? m-a întrebat. Să-mi construiesc altă casă? Cum aş putea?

El avea cinci copii. Nu e ușor să construiești altă casă.

– Ce să facem? Nu mai e odihnă pentru noi acolo.

Astfel era problema lor, încât toată familia lua calmante.

– Ascultă, binecuvântate, am spus eu. Tu nu te confrunți duhovnicește cu problema. Să presupunem că acolo a început un război și eu ți-am spus că, dacă stai în acea casă îți voi garanta că nu ți se va întâmpla nimic; dacă ai vrea să ieși afară, nimeni nu te va deranja și nici măcar o bombă nu va cădea pe casa ta. Ce-ai spune? Probabil că aceasta ar fi cea mai mare binecuvântare în asemenea situație. Și ai spune: «Ce binecuvântare este aceasta, Domnul meu! Lumea întreagă este distrusă și mie mi se garantează viața!». Cu siguranță că ai considera aceasta ca o mare binecuvântare. Acum să ai alt gând bun, de această dată despre situația curentă și să spui: «Mulțumesc lui Dumnezeu! Cel puțin nu sunt tancuri blindate care să meargă pe aici... vedem numai niște mașini... nu convoaie blindate. Unii oameni merg ca să aibă grijă de afacerile lor. Nu este război! Ce binecuvântare! Mulțumesc lui Dumnezeu!». Să dai mereu mulțumire. Pentru că dacă nu gândim pozitiv și nu avem pace înăuntru nostru, nu trebuie să ne păcălim că dacă mergem într-un loc liniștit, vom avea atunci pace. Chiar și acolo ispitele se vor aduna în jurul nostru ca șacalii, ca să urle noaptea. De fapt, șacali adevărați ar putea să se adune. De ce? Pentru că întotdeauna vom avea ispite. În timpul zilei, de exemplu, dacă în locul nostru liniștit avem un copac, se vor aduna greierii. Atunci aceste ispite ne vor înșela ca să folosim un băț, pentru a împrăștia insectele, sau pietre, pentru a îndepărta șacalii! Trebuie să înfruntăm întotdeauna orice situație cu gânduri bune!

Un părinte spunea:

Odată eram într-un autobuz. Ce situație! Cineva i-a cerut șoferului să dea mai încet radioul. «Avem un preot printre noi», a spus el, fiindcă mă observase. Șoferul l-a dat mai tare. Eu spuneam rugăciunea lui Iisus. Persoana care vorbise a vrut să mă ajute, dar i-am spus: «Nu mă deranjează», fiindcă mă gândeam: dacă, Doamne ferește, ar fi fost un accident și s-ar fi scos oamenii din autobuz – unul cu piciorul rupt, altul rănit la cap, altul plângând, și poate chiar un copil mic rănit –, cum aș fi putut să îndur o asemenea imagine? «Mulțumesc lui Dumnezeu, mi-am spus, toți de aici sunt bine și pot chiar să cânte!».

Astfel zgomotul de acolo a devenit tonul de bază pentru rugăciunea mea. Ei se comportau cum doreau, iar eu mă simțeam bine.

Nu este o altă cale de a înfrunța toate situațiile decât o atitudine pozitivă, încercând să te pui în locul celeilalte persoane. De altfel, noi încercăm adesea să avem felul nostru de a fi și lumea devine o casă de nebuni.

Când o persoană se pune în locul alteia, lucrurile revin la ordine. Ia de exemplu o femeie bătrână și nora sa. Cea mai tânără ar trebui să se pună în locul celei bătrâne și să spună: «Cum aș vrea eu să fiu tratată? Când o să fiu bătrână, pisăloagă, aș vrea eu ca nepoții mei să râdă de mine? Și nora mea să mă certe? Mi-ar place aceasta? Deci cum ar trebui să mă comport cu soacră-mea?».

De asemenea, ar trebui să știi că dacă cineva nu se comportă duhovnicește, atunci legile duhovnicești intră în vigoare și acela va trebui să plătească pentru toate. Dumnezeu îngăduie aceasta datorită dragostei Lui, ca noi să plătim pentru toate în această viață!

Un ascet spunea:

Să ai încredere în Dumnezeu și în părinții tăi duhovnicești. Fii ascultător când îți vor cere să faci aceasta sau cealaltă și vei fi liniștit. În timpul cât te-ai încrezut în tine ce ai câștigat? Încrederea în sine e un mare obstacol pentru harul divin.

Să nu ai încredere în rațiunea ta. Să ai gânduri smerite și Dumnezeu, pentru smerenia ta, te va ocroti și vei trăi bucuria și pacea Lui. Progresul nostru duhovnicesc depinde de noi. Dacă nu facem lucrurile bune, nici marele Antonie, nici marele Varsanufie nu ne pot mântui. Dumnezeu e obligat față de noi când ne încredem deplin în El.

Oricine are gânduri bune e sănătos duhovnicește.

În timpul ocupației germane, copiii mici din sate trăiau cu turtă de mălai și obrajii lor erau trandafirii, pentru că indiferent ce mâncau, totul era asimilat în sânge. Din contră, copiii

oamenilor bogați, chiar dacă mâncau pâine bună cu unt și marmeladă, erau palizi și bolnavi. La fel este și cu lucrurile duhovnicești. Dacă gândim smerit și curat, fără răutate, atunci vom fi sănătoși duhovnicește.

Un părinte spunea:

Hai să construim o fabrică de gânduri bune. Dacă o fabrică produce gloanțe și o aprovizionăm cu fier, va face gloanțe. Dacă o fabrică face potire și o aprovizionăm cu aur, va produce potire din aur. Dacă o aprovizionăm cu fier, va face potire din fier. Ce gânduri vom pune în minte, aceea vom obține.

Un părinte spunea:

Durerile, necazurile, curăță și lustruiesc omul. Nu e nimic mai mare decât aceasta, nici chiar rugăciunea lui Iisus nu e mai mare.

Părintele Tihon spunea că rugăciunea «Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-ne pe noi» valorează o sută de drahme, dar «Slavă lui Dumnezeu» valorează o mie.

Prin aceasta a vrut să spună că lauda adusă lui Dumnezeu e mai valoroasă decât orice altceva, pentru că, de multe ori, oamenii spun Rugăciunea lui Iisus când au nevoie de ceva; dar când cineva, fiind în suferință, Îl slăvește pe Dumnezeu, aceasta este o nevoie.

Un ascet aghiorit, care Îl slăvea neîncetat pe Dumnezeu, spunea:

– Noi toți suntem păcătoși. Ar trebui să ne înfruntăm păcătoșenia. Ar trebui să ne gândim: Ce a făcut Dumnezeu pentru noi? Și ce facem noi pentru Dumnezeu? Gândind astfel, se va sparge chiar o inimă de granit. Gândește-te numai: Dumnezeu m-ar fi putut face un catâr și aș fi fost încărcat cu 150 kg de lemne de către cineva fără judecată, și aș fi fost lovit peste cap de către săteni. Și mi-aș fi sfârșit zilele căzând într-un șanț, și aș fi fost mâncat de câini, iar trecătorii și-ar fi ținut nasurile din cauza mirosului urât pe care l-ar fi împrăștiat stârvul meu. I-am mulțumit eu lui Dumnezeu pentru ceea ce sunt? Nu, nu i-am mulțumit.

M-ar fi putut face șarpe sau scorpion. Dar Dumnezeu, din marea Sa iubire, m-a făcut om. S-a jertfit pe Sine pentru mine. Cu numai un strop din Sângele dumnezeiesc a curățit întregul neam omenesc.

Tot el a mai spus:

– Un învățător avea cinci sau șase copii. Nu avea încă 50 de ani. Una din fiicele lui avea ceva la unul din ochi. Au operat-o și i-au găsit tumoare și au fost nevoiți să-i scoată ochiul! Toți copiii de la școală râdeau de sărmana fetiță. «Cum putea fi mângâiat acest copil?», m-am gândit eu. De vreme ce are numai 12 ani, ea ar fi capabilă să înțeleagă numai unele lucruri. Dar acest copil știa despre ce mângâiere era vorba. Așa că i-am spus învățătorului, tatălui ei:

– Dacă aceste suflete suferinde și-ar înfrunța suferința cu măcar o singură doxologie, ele se vor alătura lui Pafnutie, mărturisitorul credinței noastre, al cărui ochi a fost scos pentru dragostea lui Hristos.

Învățătorul a înțeles aceasta și a fost foarte fericit. Nu era o mângâiere falsă. Este un fapt. Și-a dat seama că nu era o nedreptate. Dumnezeu nu e nedrept. Cine nu acceptă aceasta, ar putea spune: «Ce a făcut acest copil ca să merite o tumoare la ochi? Au operat-o și copilul crește cu un handicap».

Dar eu cred – și mi-ar fi imposibil să nu cred – că în ziua judecării acest copil, care a suferit atât de mult, va fi răsplătit de Dumnezeu.

Un părinte spunea:

– Trăiește întotdeauna laudându-L și slăvindu-L pe Dumnezeu. Cel mai mare păcat e nrecunoștința. Cel mai mare păcătos e omul nrecunoscător.

CAPITOLUL XX - Despre evlavie, ordine și corectitudine și despre respectul față de părinții mai bătrâni

Un ascet bătrân, cu multă experiență, mi-a spus:

– Părinții din timpurile mai vechi erau evlavioși, atenți și severi. Ei nu purtau grija înfățișării exterioare, a feții, a părului, neîngrijindu-se, nepăsându-le dacă fața sau părul lor nu arătau bine. Rasele lor erau scurte. Țineau capetele plecate cu evlavie și respect și evitau să privească direct la fața cuiva. Ei erau sfioși, nu vorbeau și nici nu râdeau. În biserică purtau încălțăminte pe care o târâiau³² (Un fel de papuci.).

Odată, călugărul Modest avea o pereche nouă de pantofi, care făceau zgomot când mergea. Ceilalți monahi l-au strigat și i-au cerut să poarte pantofii noi acasă și pe cei vechi la biserică.

«Îi vedeam pe bătrâni și ne temeam de ei», a spus un ascet, înțelegând prin teamă respect și evlavie pentru ei. Așa era atunci. Cum este acum? Ce timpuri sunt!

Părintele Antonie Kafsokalivitul era un model desăvârșit de ordine și corectitudine în regulile aghiorite. Era un monah evlavios, simplu și smerit. El rostea mereu: «Dumnezeu să binecuvinteze», sau «Să fie binecuvântat», sau «Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri...». Întotdeauna purta rasa. Toți bătrânii și-l amintesc cu nostalgie.

Odată i-am cerut unui ascet care avea peste 80 de ani să ne spună ceva care să ne folosească despre părinții din trecut. Atunci el a răspuns scurt:

– Ce pot să vă spun? Părinții din trecut erau diferiți. Ei erau evlavioși.

Ce-i făcea pe ei să fie evlavioși?

Ei nu erau îndrăzneți și deschiși, ci smeriți și respectuoși. Ei nu erau ipocriți, prefăcuți la vorbă, la mers, la șezut și la înfățișare, ci comportamentul lor era exemplar, fie că erau singuri, fie cu mai mulți, în biserică, în timp ce cântau sau liturghiseau, sau când erau ocupați cu îndatoririle ascultării lor. Ei nu vorbeau prea mult, nici nu râdeau tare. Nu erau batjocoritori, nici nu doreau să fie observați. Supuși și tăcuți, cu discernământ, sinceri, simpli, smeriți, plăcuți, iubitori. Cuvântul lor era sarea pământului și era clar pentru oricine că viața lor era sfântă și plină de

Duhul Sfânt. Ei evitau familiaritatea, care e începutul îndrăznelii. Aveau un mod de a fi binecuvântat, echilibrat și ordonat.

Ne aducem aminte de părinții din chinovii: tăcuți, pătrunzători, cuprinși de rugăciune și vedere. Capetele lor erau adesea plecate și nu numai în biserică, dar și la masă, în timp ce mergeau sau când lucrau.

Era un grup binecuvântat în Chilia Sfintei Treimi din Vigla. Evlaviosul părinte M. din Kerasia mi-a povestit despre acest grup.

– Părintele lor Dositei era foarte aspru. Cel mai mare ucenic al său era Agatodor. Cel mai evlavios dintre toți era părintele Acachie, ce avea o barbă care ajungea până la mijlocul său. Și-a prezis moartea sa și cea mai mare parte a timpului avea lacrimi de bucurie în ochii săi. Când avea vreun vizitator, el se așeza cu mâinile încrucișate. Toți erau respectuoși și tăcuți. Numai cel mai mare vorbea: «Un om mort nu face nimic», spuneau ei. Până nu le spunea mai marele lor să facă așa, ei nu ofereau nimic oaspeților lor. Nu cunoșteau mânia. Nu judecau pe nimeni. Erau plini de rugăciune interioară, bucurie, fericire. Chiar și în somn Îl vedeau pe Hristos.

În ajunul călugăriei unui monah, vrednicul de pomenire egumen Gavriil a mâncat măslin. Din acest motiv tunderea a fost amânată, după cum ne-a spus. Ar fi trebuit să mănânce numai pâine simplă, cum a făcut a doua zi, chiar dacă era sărbătoarea Buneivestiri.

Chiar dacă călugărul dionisiatan Nichifor, care avea 79 de ani, era pe moarte, suferind de astmă și miocardită, el a refuzat să ia un pic de lapte sau pește în timpul Postului Mare.

– Părinte, a spus el, dacă aş mânca, nu aş muri? Îți mulțumesc pentru dragostea părintească, dar de 60 de ani n-am stricat Postul Mare. Nu mi se pare corect s-o fac acum. Un pic de supă făcută cu ulei e destul de bună pentru mine. Fă-mi Sfântul Maslu, pentru că în 5 sau 6 zile voi pleca la Domnul.

Cuviosul părinte Iacov de la Dionisiu a fost cunoscut pentru evlavia sa. Vrednicul de pomenire egumen Gavriil și părintele Lazăr ne-au povestit despre minunata lui viață.

– Într-un an, când părintele Iacov era tipicar, în timpul unei zile de sărbătoare, prietenii săi, călugării, i-au oferit un pahar cu vin după masă, în pivnița trapezei pe care o numeau «spolokanis», dar el a refuzat. Ei au insistat, dar el le tot spunea că îi va face rău. Atunci l-au acuzat de mândrie. În cele din urmă, smeritul părinte, care era foarte corect în regulile călugărești, ca să le dovedească că-l presau din cauza diavolului, a luat paharul cu vin în mâna stângă și cu dreapta a făcut semnul crucii asupra lui. Imediat paharul s-a spart în fața ochilor tuturor și tot vinul a curs din el. Părintele Iacov le-a explicat că în timp ce era presat să calce rânduiala și să bea vin, el l-a văzut pe diavolul în paharul cu vin, râzând obraznic. Atunci și-a dat seama că diavolul era în spatele presupusei bunătați a fraților.

Sunt călugări care se hrănesc duhovnicește cu Viețile Sfinților. Ei comunică constant cu sfinții, vorbesc cu ei, simt prezența și activitatea tuturor sfinților Bisericii triumfătoare, una, sfântă, sobornicească și apostolească. Ei sunt cărturari ai Vieților Sfinților, experți în cântece, în tipic, în sărbători și privegheri, în minuni. Așa a fost smeritul părinte Teoctist de la Dionisiu, care a fost îndoit de anii de nevoiță ascetică.

Nu exista pelerin la Mănăstirea Dionisiu care să nu fie luat, cu voia sau fără voia lui, de Teoctist ca să viziteze chilia Sfântului Nifon și să se închine la icoana lui Hristos de pe rețele

de acolo. Cu dragoste de copil și cu evlavie, Teoctist îi apropia pe vizitatori de icoana care i-a fost descoperită Sfântului Nifon într-o vedenie. De asemenea, îi ducea la chilia din apropiere, a Sfântului Nicodim.

Deoarece părintele Teoctist era din Epir, el cinstea mai ales sfinții epireni – pe toți, desigur. Citea sinaxarul sfinților în fiecare zi, fiind atent să nu omită pe vreunul, nici măcar unul din neomartiri. El era râvnitor, supus și niciodată nu se mânia de muncă sau de orice altă îndatorire.

Îmi amintesc că, pe când încă trăia părintele Lazăr, care adora numele divin a lui Hristos și spunea mereu Rugăciunea lui Iisus, îl avea pe părintele Teoctist sub ocrotire, deoarece ultimul a fost încercat de mai mulți călugări care-l ocărau, crezându-l ori idiot, ori nebun. Dar acest monah simplu a îndurat toate încercările cu o răbdare rară, bucurându-se de toate suferințele. Părintele Lazăr mi-a spus odată în taină că știa un monah care încă trăiește și din mâinile căruia veneau să mănânce păsările cerului. Cred că am înțeles la cine se referea.

Întotdeauna au fost și încă mai sunt călugări asceți aghioriți, care țin cu strictețe tot tipicul, toate posturile, toate privegherile și toate tradițiile. Astfel a fost și părintele Neofit. El slujea în chiliile de la Noul Schit. Dorința lui constantă era să slujească Sfânta Liturghie. Odată, diaconul Serafim, unul dintre părinții Avramiți a adormit în timpul unei privegheri. Părintele Neofit nu i-a dat voie să slujească la Sfânta Liturghie. El i-a spus același lucru pe care l-ar fi spus oricărui cleric:

– Părinte, nu poți sluji Liturghia deoarece ai adormit în timpul privegherii și nu ai citit rugăciunile dinainte de Sfânta Împărtășanie.

CAPITOLUL XXI - Despre viața euharistică și tainică

În marile mănăstiri chinoviale din Sfântul Munte Athos, jertfa nesângeroasă a Sfintei Euharistii e slujită zilnic.

În cel mai viu și mistic mod, monahismul trăiește viața euharistică a Bisericii și taina comuniunii în Hristos, ca și sensul eshatologic al venirii Domnului și destinul ultim al omenirii. Pe lângă activitățile euharistice a marilor comunități chinoviale, Liturghiile sunt oficiate de asemenea în schiturile și chiliile din pustiul Sfântului Munte, cât de des este posibil.

Părintele Daniel, marele isihast de la peștera Sfântului Petru Atonitul a fost un «spirit liturgic» și o «flacăra arzătoare», cum se spune în Psalmul 104: «Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc». El a slujit Sfânta Liturghie zilnic. Liturghisirea sa era într-adevăr mistică, de parcă cobora cerul pe pământ, sau mai degrabă de parcă pământul urca spre cer. Mulți spun că slujea Liturghia Sfântului Vasile ca să dureze mai mult. Citea toate rugăciunile încet și cu înțeles. Nu se grăbea niciodată.

Dacă trăia o stare de pocăință – un eveniment frecvent – înceta cu rugăciunile și plângea cu lacrimi de bucurie. 60 de ani a făcut așa în fiecare zi. Fiecare Liturghie dura câteva ore. Ce clipe și timpuri binecuvântate au fost, în timpul cărora sufletele erau ridicate la înălțimi îngerești!

Sunt mulți ieromonahi sfinți care au această dorință de a liturghisi în fiecare zi, dacă e posibil. Așa era părintele Ghedeon Kafsokalivitul, care slujea 40 de Liturghii la rând, aproape zilnic. Când a venit la Muntele Athos, ca mână de lucru angajată, a promis să se facă monah. Când s-a întors în satul său, fără să-și împlinească promisiunea, el a fost deodată lovit peste față de o mână nevăzută. Aceasta l-a făcut să-și dea seama ce făcuse. Așa că a părăsit lumea deșartă și s-a întors la Muntele Athos, ca să devină ascet la chilia Sfântului Acachie.

Monahul român Nectarie, care a adormit cu pace în 1890, era foarte ascetic, cânta dulce ca un înger și era ucenic al părintelui profesor de muzică, Teofil.

Binecunoscutul părinte duhovnicesc Gherman din Karyes știa Sfânta Liturghie pe de rost. El slujea întreaga slujbă, aproape totdeauna, captivat și înălțat, cu ochii închiși.

Când era în chilia sa, părintele duhovnicesc Sava, numit Hrisostomul Sfântului Munte, părea un ghem mic, sărmanul călugăr mic și rotund. Dar când slujea Sfânta Liturghie nu puteai decât să-l admiri. Când se ruga, fața lui devenea strălucitoare și semăna cu un înger.

Părintele duhovnic Ilarion Ibericul și monahul de sub ascultarea sa, Sava, care a lăsat în urmă faima de sfânt, slujeau zilnic Liturghia, pe rând, în katisma Sfântului Iacov ce aparține de Dionisiu.

Părintele Dionisie de la Sfânta Ana nu lăsa să treacă o zi fără ca Liturghia să fie slujită; chiar dacă era bolnav, punea pe cineva să-i ia locul. Dacă știa că alt preot era bolnav, fără să cerceteze ce boală avea, mergea la biserica cimitirului să slujească Liturghia, plin de dar și umilință.

Părintele Dionisie nu era niciodată mânios, nici neglijent față de Rugăciunea lui Iisus. Ascultarea lui era iconografia. În timp ce muncea, el își păstra întotdeauna gândurile asupra vieții sfântului pe care îl picta. Dacă sfântul era ascet, se gândea la luptele lui. La orice muncă grea, părintele Dionisie era primul care alerga să o facă, devenind astfel întotdeauna un bun exemplu pentru întregul schit.

După chilia Sfântului Nil, dacă treci prin ceea ce se cheamă «Sarran» și dincolo de Hairi, mergând prin trecătoarea din sud-est, ajungi la Schitul Giannakopoula. În el a trăit un minunat părinte duhovnicesc numit Gavriil. El a fost preot slujitor până la o vârstă înaintată și a slujit aproape în fiecare zi. Înainte și după Sfânta Liturghie nu dormea pe saltea, ci numai pe scaun. El spunea:

– Dușmanul așteaptă să ne ispitească, așa că nu trebuie să dormim chiar după Liturghie, dacă nu vrem să ne murdărim și să pierdem harul dat nouă în Sfânta Taină.

În timpul Postului Mare, nu mânca mâncare pregătită cu ulei, ci mâncarea lui ascetică: pâine uscată, măslina, ceapă și varză.

Vrednicul de pomenire părinte Tihon a fost timp de 50 de ani ascet în cel mai îndepărtat pustiu al Karuliei, hrănindu-se numai cu pâine uscată. El a adormit în katisma Sfintei Mănăstiri Stavronikita. Părintele P. spunea despre el:

– Adesea, părintele Tihon, în timp ce slujea Sfânta Liturghie, avea vedenii, uneori durau jumătate de oră sau mai mult. Noi tot cântam Imnul heruvimic, iarăși și iarăși, până revenea în sine și răspundea. Odată l-am rugat să-mi spună ce i se întâmplă și mi-a spus aceasta: «Fiul meu, fiul meu, îngerii mă iau acolo unde heruvimii și serafimii Îl slăvesc pe Dumnezeu. Apoi, când mă aduc înapoi, îmi vin în simțiri și-mi dau seama că sunt în biserică și slujesc Liturghia». Nu lăsa pe nimeni în altar când slujea Liturghia.

L-am întâlnit odată pe vrednicul de pomenire părinte Matei din Karakalu, un om foarte smerit, care fusese hirotonit de mitropolitul Ierotei de Militupoli în 1940, când acel ierarh stătea pe Muntele Athos. Din ziua hirotonirii sale și până-n ultima zi a vieții sale pământești, sau 45 de ani de toți, a slujit Liturghia zilnic. Nu-i plăcea dacă pierdea și o singură zi. Iar când nu era de rând la Katholikon³³ (Katholikon-ul (Καθολικόν) este biserica centrală a fiecărei mănăstiri.), slujea la vreun paraclis. Citea nume nenumărate în timpul Proscomidiei, pentru ca «sufletele să se folosească», spunea el.

Când unul dintre frați îi spunea că e timpul să se odihnească după atât de mulți ani de slujbă zilnică a Sfintei Liturghii, el răspundea:

– Voi sluji Liturghia până la ultima mea suflare.

Lucru uimitor era faptul că părintele Matei nu și-a pierdut evlavia și entuziasmul de la început nici la ultima Liturghie pe care a slujit-o. L-am vizitat când strângeam materiale pentru «Figuri Aghiorite Contemporane» și a vorbit cu mare respect de părintele său, Kodrat.

Era în 1984 de sărbătoarea Bunevestiri în Kafsokalivia. După ce a terminat Sfânta Liturghie, părintele Isaia mi-a cerut să merg cu el la chilia sa, ca să-i dea Sfânta Împărtășanie bătrânului Simeon, care era bolnav. Acest părinte avea în jur de 90 de ani și, deși orb, putea să-L vadă pe Dumnezeu în inima sa. Îl cunoșteam pe părintele Simeon și îl vizitasem de mai multe ori, ca să-i ascult cuvintele care erau ca mierea. El era de asemenea pilonul cel mai vechi al schitului. El și ucenicul său Isaia erau săraci. Mica lor chilie era săracă și ascetică, nici confortabilă, nici

odihnitoare și fără a avea o grădină pentru cultivarea legumelor. O parte din asceza bătrânului era să nu se spele, iar părul îi crescuse lung, până la mijlocul său, ca a vechilor asceți, care aveau părul lung, încâlcit din cauza anilor nenumărați.

Am acceptat invitația cu mare bucurie. Mi-am pus epitrahilul și am luat în mâini Sfântul Potir, după cum obișnuiam, spunând fără întrerupere «Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri...». Înaintea mea mergea părintele Isaia, care ținea o lanternă mică, pentru a lumina întunericul gros și cărările înguste și înșelătoare. Era o ploaie torențială. Eram uzi leoarcă, dar asta nu avea importanță. N-am să uit niciodată acea procesiune prin ploaie, ținând Sfintele Taine și mișcându-mă cu rugăciune prin întuneric, înspre schitul sfânt. De asemenea n-am să uit fața părintelui Simeon, după ce-am ajuns la bisericuța chilieii (care era închinată Sfântului Simeon Noul Teolog), care slăvise dragostea divină și trăise în evlavie.

Am așteptat pe solee, ca ucenicul să meargă și să-l aducă pe bătrân. «Trupul lui Hristos primiți și din Izvorul Vieții gustați».

În lumina tremurătoare a candelor și a lumânărilor ce ardeau în fața Sfântului Potir, bătrânul orb a apărut cu părul rar, desculț, gemând și ținându-se de perete și de ucenicul său. A venit la Sfântul Potir și și-a făcut cruce. Ochiul său era umezit de lacrimi de evlavie și dorință sfântă. «Înfrișează-te, omule, căci te apropii de Sfântul Sânge». S-a împărțit, a făcut plecăciune și cruce, și cu mare greutate s-a întors în chilie. În fața unor astfel de imagini și chipuri, chiar îngerii ar vrea să se plece. «Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor și în calea păcătoșilor n-a stat și pe scaunul hulitorilor n-a șezut. Ci în legea Domnului e voia lui și la legea Lui va cugeta ziua și noaptea» (Psalmul 1, 1-2).

Un bătrân aghiorit cu barbă albă a spus:

– Noi, pe Muntele Athos, cerem la fiecare Liturghie: «Să ne rugăm pentru cei ce săraci, nenorociți și lipsiți». Mulți ieromonahi pe Muntele Athos ascultă și se roagă pentru oamenii foarte nevoiași. Și în somnul lor, cei pentru care s-au rugat vin să le mulțumească. Am fost martori la multe minuni, când preoții s-au rugat pentru cei morți. Unii oameni bolnavi, care au fost descurajați de doctori, și-au trimis numele ca să fie pomeniți la Liturghie și s-au vindecat imediat. Și rudele lor s-au minunat de vindecarea unor boli incurabile și fără speranță.

CAPITOLUL XXII - Despre buna-mireasmă a sfințelor moaște și despre izvorârea de mir

Sfântul Teofil Izvorătorul de mir a trăit în timpul Sfântului Patriarh Nifon (1556). El a fost trimis de Patriarh și de Sfântul Sinod în Egipt, ca să confirme uimitoarea minune care avusese loc acolo, mutarea muntelui Ntour Tag dintr-un loc în altul. Chiar dacă în lume primise diferite slujbe ecleziastice, inclusiv și cea de secretar al episcopului, Sfântul Teofil le-a părăsit pe toate, ca să vină la Muntele Athos unde a dus o viață ascetică în Sfintele Mănăstiri Vatoped și Iviru și în Chilia Pantokrator din pustiul Sfântului Vasile.

Înainte de răposarea sa în Domnul, acest vrednic de pomenire i-a cerut ucenicului său să nu i îngroape trupul, ci să-l arunce în pădure. Așa s-a făcut. 40 de zile fiarele sălbatice și păsările nu i-au atacat sfântul trup. Mormântul său a răspândit un miros dulce de mir, care chiar până astăzi e simțit de oamenii evlavioși care merg să se închine la moaștele sale. Așa a fost Sfântul Teofil, adevăratul prieten al lui Dumnezeu, trandafirul mirositor al virtuții și ascezei.

În 1948 a răposat în Domnul un sfânt ce s-a arătat mai recent, părintele nostru Sava de la Sfânta Ana, care, după ce a plecat din Țara Sfântă, a mers să locuiască în Kalymnon unde a înființat Mănăstirea Tuturor Sfinților, pentru femei.

El a fost ucenicul Sfântului Nectarie, făcătorul de minuni. După zece ani de la plecarea sa la Domnul, când osemintele sale au trebuit mutate, trupul său a fost găsit întreg, emanând un miros de mir și făcând minuni. Într-adevăr, acesta e modul în care Dumnezeu îi slăvește pe cei ce L-au slăvit pe El.

În ținutul pustiu dintre Kafsokalivia și Vigla, în cea mai abruptă peșteră de pe Muntele Athos, a trăit părintele nostru Nil Izvorătorul de mir, ducând o viață ascetică foarte aspră, de sfințenie. După adormirea sa în Domnul, așa de mult mir a curs din mormânt, încât s-a prelins prin pardoseala peșterii în râpele de dedesubt.

Sfântul Simeon a fost părintele duhovnicesc al Sfântului Sava Sârbul. După ce Sfântul Simeon a răposat, s-a slujit o Priveghere în Mănăstirea Hilandar în ziua pomenirii trecerii sale. În timpul doxologiei a venit din mormântul sfântului o mireasmă, care nu poate fi descrisă în cuvinte și care a umplut întreaga zonă ce împrejmuea mănăstirea. Această manifestare l-a încredințat pe Sfântul Sava că părintele său duhovnicesc a fost sfânt și a dat mulțumire mult Milostivului Dumnezeu, Care îi slăvește pe cei ce L-au slăvit pe El.

Sfântul Simeon, ctitorul Sfintei Mănăstiri Simonopetra, a dus o viață ascetică într-o peșteră de lângă mănăstire, care se păstrează până astăzi. El a auzit vocea Maicii Domnului la o Priveghere de Crăciun; s-a luptat cu demonii și a fost biruitor; și-a salvat ucenicul care căzuse într-o râpă de la o înălțime foarte mare și a vindecat-o pe fiica demonizată a voievodului Ivan Ugljeși al Serbiei. După adormirea sa, din sfintele sale moaște curgea mir, o dovadă palpabilă a sfințeniei sale.

Mare la virtute, cu fapte bune și credință, a fost de asemenea Sfântul Atanasie de la Esfigmenu, un călugăr din chinovie, deosebit, care a slujit la trapeza mănăstirii. Datorită marii sale smerenii, el a fost trecut în slujba patriarhului Constantinopolului și, după cum spune Sfântul Grigorie Palama, mormântul și moaștele lui au devenit un izvor de minuni și de mireasmă nespusă, spre slava lui Dumnezeu și a monahismului.

În 1840 în Sfânta Mănăstire Vatoped monahii au hotărât să transfere oasele părinților decedați în alt loc. După ce au dărâmat pereții cripei masive și au ajuns la temelie, ei au mirosit o mireasmă ce nu poate fi descrisă, «un miros de dincolo de lumea aceasta». Deoarece au continuat, ei au văzut că mireasma venea de la moaștele unui sfânt necunoscut, a cărui piele și oase erau intacte. Cu mare respect și evlavie, preoții, îmbrăcați în veșminte, au pus trupul într-un sicriu și cu lumânări aprinse l-au adus la biserica principală a mănăstirii. Deși nu știau al cui trup era, toți au fost de acord să-l numească Evdochim și să-l cinstească pe 5 octombrie în fiecare an. Din starea moaștelor nestricăcioase, e sigur că acest sfânt necunoscut, numit Evdochim, când a știut că sfârșitul îi era aproape a venit la criptă unde, printre celelalte oase, s-a pregătit, și-a încrucișat mâinile și a adormit ca un drept, necunoscut și nevăzut de nimeni, evitând lauda omenească și slava stricăcioasă.

Monahul Sava de la Chilia Sfântul Nicolae, care este lipită de Paraclisul de la Ravthouhos și în prezent aparține de Pantokrator, a fost cunoscut pentru credința cu care participa la slujbe, pentru evlavia și răbdarea trupească a tuturor nevoițelor. Un timp a trăit în mănăstirea chinovială Esfigmenu. Când și-a dat seama că sfârșitul îi era aproape, a venit la mănăstirea în care începuse ca monah. Când, la trei ani după adormirea sa, osemintele sale au fost mutate, craniul său răspândea mireasmă, un eveniment care a devenit binecunoscut.

Un începător, frate de mănăstire, plin de îndoială, cu credință slabă, a crezut că poate au turnat niște miresme pe oseminte, așa că a luat craniul și l-a aruncat într-un rezervor. Părinții l-au căutat cu mare tristețe. Douăsprezece zile mai târziu ei au descoperit unde îl aruncase. Încă răspândea mireasmă. Atunci începătorul a crezut că monahul Sava era cu adevărat un om sfânt.

Un călugăr bătrân a spus:

– Îmi amintesc că prima dată când am venit la Sfântul Munte am trecut pe lângă cimitirul schitului și osuarul unde erau păstrate osemintele părinților. De multe ori am mirosit mireasma ce venea de la ele și mă opream ca să mă bucur de această experiență minunată (el avea 89 de ani, iar emoțiile sale erau evidente pe fața lui). Dar au trecut doi ani și am pierdut acest dar de la Dumnezeu. N-am mai mirosit acea mireasmă cerească din nou. Dumnezeu m-a lipsit de aceasta. Cine știe de ce? Probabil din cauza păcatelor mele sau poate că El mi-a dat acest dar divin numai pentru un timp, ca să mă întărească la începutul vieții călugărești.

În Chilia «Ypapandi de Sus», care este situată deasupra Schitului Sfânta Ana, trăia un monah evlavios, părintele Dionisie. El încerca să repare niște pervaze vechi. În locul unde unul a căzut, a dezgropat osemintele unui ascet necunoscut, păstrate întregi.

Uimit și mișcat de descoperirea lui, căci moaștele răspândeau un miros minunat, el a început să se roage, cerându-i sfântului necunoscut să-i descopere numele lui. De asemenea, a avut gândul să meargă la biserica principală și să tragă clopotele, ca să anunțe părinții și să poată duce moaștele la biserica centrală a Sfintei Ana, cu cinste și cu tămâiere, și ca să se poată ruga și să ceară sfântului să le descopere cui aparțineau aceste moaște sfinte.

În timp ce se gândea astfel, binecuvântatul ascet i-a apărut în vedenie și i-a poruncit cu o voce aspră să acopere moaștele și să nu spună nimănui, atât timp cât va trăi, pentru că Dumnezeu îl învrednicise să le vadă. Părintele Dionisie a spus aceasta grupului său de monahi cu puțin înainte de a muri, dar fără să spună exact unde erau moaștele îngropate, fiind oprit de porunca sfântului necunoscut, care chiar după moartea sa a evitat slava oamenilor, fiindcă era cinstit de Dumnezeu în împărăția cerească.

Vrednicul de pomenire părinte medic Pavel Lavriotul, în una din scrisorile adresate mie în 06.07.1971, scria următoarele:

– Vorbind cu părintele Gherontie, unul dintre Daniilei, am amintit de părintele Leontie, unul dintre binecunoscuții părinți duhovnicești de la Mutalaski Kesaria, pe care-l întâlnisem și a cărui lucrare, «Catehismul Ortodox», scrisă în turcă, o citisem. Era o lucrare importantă a lui Karamanlides și o avem în biblioteca noastră. El mi-a răspuns că părintele Leontie murise în Salonic, și în ziua dezgropării sale trupul i-a fost descoperit nedescompus și răspândea mireasmă.

Un creștin citise în viața Sfântului Acachie Kafsokalivitul că, pe când acesta trecea pe lângă cimitirul de la Sfânta Ana, a simțit o mireasmă de mir ce venea de la osemintele părinților. Amintindu-și de aceasta, creștinul care ședea în cimitirul schitului a spus: «Mă întreb dacă mai sunt oseminte ca acelea din zilele Sfântului Acachie?».

Imediat după ce a gândit aceasta, a mirosit o mireasmă venind dintr-un mormânt. S-a sculat, a cercetat totul în jurul său și a găsit un craniu ce mirosea frumos. Pe el era scris: «Ieromonahul Filimon de la Chilia Adormirii Maicii Domnului, de lângă Voulefterionul³⁴ (Clădirea unde se țin întrunirile Consiliului.) Sfântul Elefterie». El s-a gândit să-i cheme pe ceilalți, dar la acest gând a început să tremure, pentru că și-a dat seama că cinstitul părinte nu dorea să se spună despre mirosul ce venea de la osemintele lui.

Nu-mi amintesc exact anul (se poate să fie cu 20 de ani în urmă), de sărbătoarea Sfântului Ioan Botezătorul, în Mănăstirea Dionisiu, chiar înainte de Vecernie, când am intrat prin ușa mică a altarului, am mirosit o mireasmă cunoscută ca cea a Înaintemergătorului, ce venea din Sfântul Altar.

Alteori, mergând pe cărarea de la chilia Sfântului Nil, Izvorătorul de Mir, spre Marea Lavră, în Hairi, am simțit o boare de mireasmă. În același loc mulți părinți, călători și pelerini, au avut aceeași experiență. A trecut din gură-n gură cuvântul că în acest ținut mulți pustnici s-au nevoit în

timpurile vechi, ducând o viață ascetică înaltă, de har și sfințenie. Locurile exacte ale mormintelor lor sunt necunoscute.

În 1927, de ziua Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, un călugăr, care era bucătarul mănăstirii, a simțit o mireasmă ce nu poate fi descrisă, în timpul «Mărimurilor», când este cinstită mâna dreaptă a Sfântului Înaintemergător. El a mărturisit această întâmplare părintelui Lazăr.

Vrednicul de pomenire părinte Lazăr, printre multe istorisiri despre părinții și frații de la Dionisiu, ne-a povestit despre binecuvântatul sfârșit al ieromonahului Marcu, care a fost egumenul mănăstirii între 1926 și 1931, și care toată viața a slujit în trei sau patru ascultări, fericit și smerit. Mânca numai o dată pe zi. Când părintele Marcu a adormit în Domnul, întreaga cameră de spital s-a umplut de o mireasmă care a durat 20 de minute, la care a fost martor binecuvântatul egumen al mănăstirii de atunci, părintele Gavriil, care venise să-i citească rugăciunea pentru moarte.

Se știe că înmormântații în pământul sfânt al Muntelui Athos, umplând Grădina Maicii Domnului cu mireasmă de mir, sunt mulți sfinți din a căror moaște curge dulcele ulei al sfințeniei. În Xenofon, în 1989, de sărbătoarea Sfântului și Marelui Mucenic Gheorghe, care pe lângă celelalte harisme este și Izvorător de Mir, când Privegherea plină de frumusețe și evlavie tocmai începuse, în mijlocul rugăciunii, sfântul egumen Alexie, evident mișcat, a întrerupt slujba ca să anunțe tuturor minunata întâmplare care se petrecea pentru prima dată: a curgerii de mir din mâna Sfântului Gheorghe. Era semn că sfântul era prezent. Părintele Alexie a pus imediat să se citească paraclisul Sfântului Gheorghe și să se închine toți la sfintele moaște.

Cu puțin înainte de binecuvântata arătare, părintele Alexie îl invitase în altar pe Prea Sfințitul Ambrozie, Mitropolit de Polianis și Vilkiou, ierarh remarcat pentru sprijinul dat monahismului, fiind astfel o prezență luminoasă la acea sărbătoare. De asemenea, în altar era arhimandritul Hristodul, egumenul de la Kutlumuș, ca și starețul de la Schitul Sfânta Ana, părintele duhovnicesc Antim, care avea în jur de 80 de ani. Toți aceștia erau acolo, pentru a confirma darul curgerii de mir.

Toți care erau prezenți la sărbătorirea festivă, reprezentanții mănăstirilor, pustnici, călugări din chinovii și credincioși s-au închinat moaștelor cu inimile înălțate, cu evlavia și umilința potrivite acestui moment, când puternicul și credinciosul apărător al Muntelui, Sfântul Gheorghe, era prezent cu noi, conducând sărbătorirea, laudându-L pe Dumnezeu și fiind slăvit de El.

Era ca și cum noi toți, plini de evlavie, spuneam în tăcere: «Mare ești Doamne... și nici un cuvânt nu este îndeajuns spre lauda minunilor Tale».

În locul de unde curgea mir din Sfintele Moaște părea a fi o rană. Și mireasma simțită, caracteristică, era aceeași mireasmă pe care o au toate sfintele moaște. Harul Sfintelor Moaște era în acord cu mesajul de bucurie transmis la priveghere: «Ne rugăm lui Hristos, Care a fost răstignit și Care a înviat din morți. O, moarte, unde este boldul tău? O, iadule, unde este biruința ta? Hristos a Înviat și tu ai fost înfrânt!».

Florile lămâilor și trandafirii din grădina mănăstirii confirmau prezența primăverii, iar curgerea de mir din «Izbăvitorul celor robiți» era chezașia că «Hristos cu adevărat a Înviat!». Troparul laudei³⁵ (το δοξαστικόν = Slava care se cântă la laude.) se îmbrăcase cu un veșmânt bine-mirositor și cu o putere tainică:

A venit primăvara; veniți să prăznuim; a strălucit

Învierea lui Hristos.

Veniți să ne veselim; pomeniera Biruitorului,

s-a arătat, pe credincioși bucurându-i...

CAPITOLUL XXIII - Despre liniștire, curățirea minții și a inimii

Un dovedit iubitor al pustiei a fost binecuvântatul ieromonah rus Serapion, care l-a vizitat pe marele isihast și pustnic Calinic în 1912–1913, ca să-i ceară binecuvântare să plece și să se alăture asceților care se nevoiau în pustie.

Părintele Calinic, un dascăl experimentat al rugăciunii lui Iisus, i-a descris monahului rus pericolele, capcanele și iluziile pe care dușmanul mântuirii noastre le folosește ca să-i atace pe cei ce trăiesc retrași, mai ales pe cei fără un îndrumător duhovnicesc. Dar când a văzut inima rănită a părintelui Serapion, arzând de dorință sfântă, i-a dat voie, cu condiția ca el să-i fie îndrumător. Părintele Serapion a slujit Liturghia în Paraclisul Sfântului Gherasim și apoi, cu rugăciunile și binecuvântarea dascălului său, a plecat spre vârful Athosului.

Au trecut 12 ani de la acea întâlnire. Apoi, într-o noapte, aproape de miezul nopții, ucenicul marelui isihast a venit la chilia îndepărtată a dascălului său și a ciocănit la ușă. Părintele Calinic, gândindu-se că ciocănitul ar putea fi o înșelare de la diavol, a cerut, înainte de a deschide ușa, ca să fie rostit Simbolul Crediței. Părintele Serapion s-a supus, adăugând chiar «Tatăl nostru» și «Unul Sfânt, Unul Domn Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl». După aceasta, părintele Calinic a deschis ușa, l-a strâns în brațe și l-a întrebat:

– Unde ai fost în toți acești ani, fratele meu? Crede-mă, am crezut că ai fost pierdut, deși n-am încetat să mă rog pentru tine. Unde ai stat? Cu ce te-ai hrănit?

– Sfinte părinte, a răspuns părintele Serapion cu o voce slabă, după ce m-ai binecuvântat, am mers pe vârful Athosului. Am stat trei zile și trei nopți dar, neputând să îndur frigul, am coborât la Panaghia³⁶ (Este vorba despre o mică biserică închinată Maicii Domnului (αβαγία), aflată mai jos de vârful Muntelui Athos.). Am încercat să stau acolo, dar n-am găsit iubita liniște, deoarece acolo veneau mulți pelerini. Puțin mai jos am descoperit o peșteră. Nici chiar păstorii Lavrei, când pășteau oile, nu m-au putut vedea acolo. Am atârnat o rasă veche peste deschizătura peșterii. Am mâncat ce am găsit în pădure: castane, lăstăriș, rădăcini și bulbi. Am luat apă din fântâna de lângă Chilia Panaghiei. Zi și noapte sufletul meu era umplut cu o fericire nepovestită, ce venea din rugăciunea lui Iisus și descoperiri. Am trăit contemplând tainele Dumnezeului nostru. Iartă-mă, părintele meu, tu știi mai bine cum este acea lumină care încălzește și iluminează totul înăuntrul meu. Nu mi-am dorit nimic altceva. Raiul era acolo. Îmi lipsea numai un singur lucru: Sfânta Împărtășanie. Și de aceea am venit în cele din urmă aici: să primesc binecuvântarea ta, pentru că timpul adormirii mele e aproape și nu vreau să plec fără Sfintele Taine.

Chiar în ziua aceea s-a slujit Sfânta Liturghie și s-au împărtășit. După aceea, ucenicul a luat puțină pâine uscată și verdețuri, împreună cu dascălul și îndrumătorul său. Astfel, plin de fericire, părintele Serapion a plecat spre pustia sa iubită.

Marele isihast Daniil Osiopetritul, zilnic, după Liturghie, se retrăgea în chilia lui pentru o oră de tăcere. Era o oră închinată lacrimilor și tăcerii. Întotdeauna spunea acestea: «Opaițul luminează lumea din jurul său, dar marginea lui arde...».

Erau mulți părinți asceți pe Sfântul Munte, care erau dedicați cu totul rugăciunii, vederii și practicau toate virtuțile. De aceea, primeau mângâiere divină și iluminare de sus.

Așa era pustnicul român Teofilact, care a venit de la Vatoped în deșertul Sfântului Vasile cu trei ucenici de-ai săi. Adesea stătea în peșteri, unde era posibil să dobândească o mai mare isihie, o trezvie mai limpede a minții și o mai mare înălțare a sufletului. El spunea că într-una din peșterile pustiului, idolatrii, care au locuit în peninsula atonită înaintea venirii călugărilor, au ascuns o statuie care odată stătuse pe vârful Muntelui Athos și servise drept far. Pe capul statuii era un diamant mare care a fost folosit ca un fel de lampă, ca să călăuzească călătorii de pe mare.

Odată, Teofilact, care se ruga neîncetat, nu a mers la peșteră după cum îi era obiceiul. În schimb, a stat în chilia sa. În timpul rugăciunii, un înger al Domnului a apărut și a discutat cu el. Întorcându-se, după ce a împlinit o îndatorire ce-i fusese încredințată, unul dintre ucenicii părintelui a trecut pe lângă chilie și a auzit o discuție. El s-a întrebat cine era vizitatorul căruia îi vorbea părintele. A intrat curios, strigând:

– Părinte! Ești aici?

În acel moment, îngerul a dispărut.

– O, fiul meu – a răspuns bătrânul cu tristețe, el, cel care era un mare alergător în cursa pentru cer –, aș fi dorit să nu fi venit... am pierdut o mare binecuvântare!

Și i-a explicat vizita.

El e același părinte care a avut grijă de o căprioară rănită, iar cu puțin înainte de adormirea sa fața lui strălucea de lumină.

Odată, am avut binecuvântarea de a-l întâlni pe părintele Hristodul, care fusese ucenicul marelui părinte din Katunakia, Calinic Pustnicul. În cursul unei zile, cu o ospitalitate politicoasă față de mine, nevrednicul, în chilia sa îndepărtată, părintele Hristodul mi-a povestit multe despre vrednicul său părinte, unele dintre ele fiind incluse în volumul III al cărții «Figuri Aghiorite Contemporane».

Părintele Calinic a fost dascăl al rugăciunii lui Iisus și al descoperirilor, care timp de 55 de ani s-a închis în chilia sa ce măsoară doar 20 de mp. De aceea a fost numit pustnicul. S-a născut în 1853 și a răposat în 1930.

Un prieten și iubitor al isihiei, al privegherii și al rugăciunii minții a fost Dionisie din Cipru care, ca ascet, a stat în schitul din Kafsokalivia, dar în 1875 s-a reîntors în Stavrovunio, în Cipru, unde a devenit părinte a multor fii duhovnicești.

Este o boare de rugăciune, de pustnicie, care adesea bate peste binecuvântata Katunakia. Cu mulți ani în urmă l-am întâlnit pe părintele isihast Antim. S-a nevoit într-o chilie, deasupra locului unde erau Daniilei. Era un om al tăcerii. Când vorbea, el spunea aproape mereu de rugăciunea neîncetată a inimii: «În timp ce rugăciunea către Maica Domnului te pregătește pentru îndumnezeire, rugăciunea lui Iisus te îndumnezeiește».

«Preasfântă Maică a Domnului, ajută-mă. Binecuvântata mea Maică...», spunea un monah, și vocea lui, din adâncul inimii sale, răsuna blând, în timp ce mergea pe cărările Schitului Sfânta Ana.

«Ne punem toată nădejdea în ea și suntem mângâiați de ea, a continuat el. Ea e mama noastră, mântuirea inimii noastre. Altfel urmăm un drum care nu știm unde duce».

CAPITOLUL XXIV - Despre minunatele intervenții ale Sfintei Pronii și ale dreptei celei atotputernice a Celui Preaînalt

Pentru Sfântul Dionisie al Olimpului, Dumnezeu era bucuria lui deplină, plăcerea duhovnicească și ocrotirea în timpul nevoițelor ascetice din Grădina Maicii Domnului. Nepurtând grijă de hrana trupească, el se hrănea numai cu castane sălbatice. Dar mult Milostivul și Purtătorul de grijă Dumnezeu, ca să-Și arate nesfârșita grijă și apărare pentru cei ce-I sunt prieteni și slujitori, într-o sâmbătă dinaintea Postului Mare a îngăduit să se întâmple următoarele:

Un monah din Mănăstirea Zografu a venit la el și i-a spus:

– Sfinte părinte, iată vine Postul Mare. Ia această hrană, ca să-ți mângâi un pic trupul slab și dă mulțumire lui Dumnezeu, Care dă din belșug și mulțumește lumea întregă cu dragostea Lui.

După ce a spus acestea, a dispărut, cu toate că sfântul l-a rugat să stea și să împartă hrana cu el. Sfântul era uimit că peștele adus de monahul necunoscut era încă în viață și brânza era atât de proaspătă încât curgea zer din ea, și L-a lăudat pe Dumnezeu, Purtătorul de grijă.

Persoana care a construit Mănăstirea Dohiariu a fost Sfântul Eftimie, prieten al Sfântului Părinte Atanasie al Athosului. El a construit o biserică în cinstea Sfântului Nicolae și a vărsat multe sudori, luptându-se în arena ascetică.

Al doilea ctitor al mănăstirii a fost Sfântul Neofit, nepotul Sfântului Eftimie. El a fost fiul unui duce de la curtea împăratului Nichifor Foka, fiind el însuși prim secretar al împăratului Ioannis Tsimiskis. Renunțarea la cinstea și slava lumească erau admirabile.

Sfântul plin de har, Teofan Dohiaritul, s-a dovedit a fi de asemenea un făcător de minuni. El schimba apa mării din sărată în bună de băut și marea agitată în una calmă. A construit o mănăstire lângă Veria, închinată îngerilor. A făcut multe minuni și după adormirea sa.

Slăvita, binecuvântata Maică și Apărătoarea tuturor, Născătoarea de Dumnezeu, a dovedit mereu apărarea și grija maternă pentru iubiții ei fii, călugării atoniți. Sunt nenumărate dovezi care arată aceasta.

Odată, în timpul atacurilor piraților împotriva mănăstirilor, evlaviosul egumen de la Vatoped i-a auzit vocea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din icoană. Ea i-a spus să nu deschidă poarta, ci să sune alarma și să spună călugărilor ca să se urce pe zidurile fortăreței și să respingă dușmanul.

În aceeași mănăstire a trăit binecuvântatul ierodiacon vimatar³⁷ (Vimatar (Βιματρης) sau paracliser este călugărul însărcinat cu îngrijirea Sfântului Altar.), care a ascuns icoana Maicii Domnului numită «Vimatarissa» în fântâna mănăstirii. A fost găsită la mulți ani după prinderea monahului de către barbari, stând dreaptă pe apă, cu o lumânare aprinsă lângă ea.

Ghenadie, chelarul³⁸ (Cel ce se ocupă de alimente și de păstrarea lor.) de la Vatoped, a trăit o viață sfântă, după voia lui Dumnezeu, și a fost binecuvântat să fie martor la o minune făcută de Maica Domnului. El a văzut un vas, care mai înainte a fost gol, cum s-a umplut cu așa mult ulei, încât curgea pe dedesubtul ușii de la magazie.

S-a spus că în Schitul Iviron era un călugăr care era orb din naștere și al cărui nume era Antim. Auzind despre minunile Maicii Domnului Portărița, care fuseseră făcute prin toată lumea, se ruga ei ca să-l vindece de orbire și se închina icoanei Portărița așa de mult, încât i-a cerut unui iconograf să-i picteze una pentru dânsul. Ca urmare, iconograful a început să picteze icoana. Dar, de fiecare dată când încerca să facă schița pentru ea, mâna lui înțepenea.

Câteva zile mai târziu, părintele Antim, crezând că icoana trebuie să fie terminată, a plecat ca să o ia de la iconograf, care i-a spus că de fiecare dată când a început să deseneze, mâinile lui au amorțit și nu a putut să lucreze. Când părintele Antim a auzit acestea, a îngenunchiat și, rugându-se cu lacrimi în ochi, i-a cerut Născătoarei de Dumnezeu ca să-i îngăduiască pictorului să facă sfânta ei icoană, Portărița, Apărătoarea Sfântului Munte. Preasfânta nu a trecut cu vederea dorința lui. Icoana a fost făcută pe o scândură de lemn, fără munca pictorului, și apoi ea i-a deschis ochii părintelui Antim, ca să poată vedea preacurata ei față și pe cea a Domnului nostru Iisus Hristos. Această întâmplare a devenit cunoscută în toată lumea. Părintele Antim a văzut-o cu ochii săi, bucurându-se foarte mult de vederea ei; apoi ochii săi au fost din nou întunecați, și el a devenit ca mai înainte.

În pustiul Kerasia au trăit doi asceți în vârstă, Ioan și Teodosie. Ei aveau încredințată ascultarea de a sculpta linguri din lemn. Și au făcut așa de multe, încât au umplut doi saci, până

când, prin purtarea de grijă a Maicii Domnului, un negustor din România a venit și le-a cumpărat pe toate.

De sărbătoarea Sfântului Gheorghe, Chilia Sfântului Gheorghe din Karulia sărbătorea ziua patronului ei. Era prin 1930–1935. Aproximativ 20 sau 25 de asceți greci și ruși erau adunați pentru priveghere, dar nu aveau pește pentru sărbătoare.

Părintele Zosima, cel mai smerit și harismatic monah, care-și iubea semenii și era cel mai milostiv dintre toți asceții atoniți ruși, a propus să pescuiască, de vreme ce chilia era situată pe marginea unei stânci deasupra abisului nesfârșit al mării.

– Dar cum să pescuim, fără undiță sau momeală? au răspuns ceilalți.

– Iată un cui, niște ață și o bucată de pâine, a spus bătrânul.

Au făcut cruce, au aruncat neobișnuita undiță și, în mod miraculos, au prins un pește mare cu care au făcut supă. Era un dar de la patronul chiliei.

În timpul ocupației germane, 1940–1941, se sfârșise grâul din depozitele Sfintei Mănăstiri Grigoriu. În timp ce părinții adunau și ultimele boabe de grâu rămase, pentru a le trimite la moară, se apropie de ei un bătrânel, ce semăna cu un preot de mir, și-i salută:

– Ce faceți acolo, fraților? îi întrebă. Țsta vă e grâul? Altul nu mai aveți în afară de ăsta?

Părinții i-au răspuns că, într-adevăr, acesta era ultimul grâu și că nu mai găseau nicăieri să mai cumpere, din pricina ocupației. Să mai amintim faptul că această mănăstire avea nevoie pentru hrana monahilor și a pelerinilor de aproape 10.000 de ocale de grâu în fiecare an dar, din pricina ocupației, nu se găsea de cumpărat nici măcar o oca.

Preotul necunoscut a luat câteva boabe de grâu în mâna lui, le-a binecuvântat și le-a aruncat deasupra celuilalt grâu. A binecuvântat cele patru puncte cardinale, mănăstirea, marea, și apoi s-a pregătit de plecare.

– De unde ești? l-au întrebat părinții. Stai să iei niște pâine și niște măslin!

– Eu vin de foarte departe, din Mira Lichiei, a spus el și a plecat.

Unul dintre frați a plecat între timp să-i aducă ceva de mâncare vizitatorului, dar bătrânul, care era de fapt protectorul mănăstirii, dispăruse. Cele 150 de oca de grâu au ținut până la sfârșitul anului, din luna decembrie, când Sfântul Nicolae le-a apărut, până în iulie, când a venit noua recoltă.

Următoarea întâmplare minunată s-a petrecut cu 30 de ani în urmă, în Mănăstirea Sfântul Pavel. Ea confirmă prezența adevărată a Maicii Domnului în toate evenimentele și nevoile vieții noastre. În mănăstire trăia un bătrân smerit, cu inimă curată, monahul Toma. Ascultarea lui era de a ajuta la brutărie. Fiind binecuvântat cu smerenie și bunătate, el era binecuvântat de asemenea cu vedenii minunate.

Într-o zi, când s-a întâmplat ca cei doi călugări ce se ocupau de brutărie să fie absenți, întreaga responsabilitate a căzut asupra ajutorului lor, părintele Toma. El trebuia să pregătească și

să coacă destulă pâine ca să fie pentru două zile, o cantitate mare, pentru părinți și pelerini. Și nu știa ce să facă. Nu știa de unde și cum să înceapă.

Cu lacrimi în ochi s-a rugat Maicii Domnului să-l ajute. Apoi a luat drojdie și a adăugat apă și făină. În acel moment i-a apărut o doamnă încântătoare, îmbrăcată în negru. Ea a amestecat ingredientele, a făcut pâinile și le-a copt. Părintele Toma, în tot timpul pregătirii, s-a simțit de parcă nici nu ar fi fost acolo.

La puțin timp după aceea, când le-a spus părinților ce se întâmplase, ei și-au dat seama că acea femeie era Născătoarea de Dumnezeu. Pâinea s-a dovedit foarte dulce și cu un gust foarte bun.

– Părinte Toma, trebuie să fi pus ceva în pâine ca s-o coci așa de repede și să aibă un gust așa de bun! îi spuneau lui.

Aceeași grijă a arătat-o Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, Maica noastră, în diferite feluri, în timpul ocupației germane.

Nu la mult timp după ce Sfântul Atanasie din Athos a început să construiască Marea Lavră, el s-a confruntat cu o mare dificultate economică: nu avea bani să plătească salariile meșterilor, dar nici hrană. Așa că a pornit spre Karyes, capitala Sfântului Munte, ca să afle ce trebuia să facă.

După ce merse vreo două ore, deodată a apărut o doamnă încântătoare care l-a întrebat:

– Avva Atanasie, unde mergi? De ce ai abandonat proiectul pe care l-ai început, proiect care-i plăcea lui Dumnezeu? Du-te și termină-l!

Uimit, el a privit la ea cu respect și a întrebat:

– Cine ești, Doamna mea? Cum de mă cunoști pe mine și cum îmi poruncești să mă întorc? Cu ce să continui construcția mănăstirii de vreme ce nu am nici un mijloc?

Apoi ea i-a spus că este Maica Domnului. Ea i-a poruncit să se întoarcă și i-a promis că va avea grijă de bani și de alimente. Sfântul i-a cerut un semn ca să confirme toate acestea.

– Iată, lovește cu cârja această piatră! i-a spus lui, și imediat a țâșnit din piatră apă proaspătă, care curge până astăzi.

Sfântul Atanasie s-a întors la mănăstire unde a găsit bani și lăzile din magazie pline de alimente, după cum a promis Maica Domnului. Cu dorință reînnoită și cu râvnă el a continuat și în curând mănăstirea a fost terminată, iar el a dat mulțumire și a slăvit de multe ori binecuvântatul ei nume.

Sfânta icoană Portărița este cunoscută ca cea mai mare făcătoare de minuni de pe Muntele Athos.

Când vergeaua arzătoare a fost văzută de la cer până la mare, ea arăta locul unde a fost găsită icoana, iar descoperirea a fost făcută de un pustnic ivirit, sfântul Gavriil, care s-a coborât din munte și a mers pe mare ca pe pământ uscat. El a ridicat marea icoană, iar monahii au așezat-o cu mare cinste în altar. Dar Maica Domnului i-a spus egumenului:

– Am venit aici să vă apăr, nu să fiu apărată de voi.

Așa că monahii au găsit-o de mai multe ori la poarta mănăstirii, după ce au pus-o înapoi în altar. De atunci, icoana a fost numită Portărița, însemnând «a porții, de la poartă». E plină de grandoare în înfățișare, o pictură demnă de Maica Domnului, ea care este impresionanta noastră apărătoare, ajutătoare și salvatoare.

Pe preacinstita față a Portăriței este un semn, ca urmare a faptului că a fost lovită de sabia unui pirat care, când a dat lovitura, a văzut sânge curgând din rană. Această minune l-a afectat atât de mult, încât s-a botezat, a fost tuns monah și a rămas în mănăstire. Deși nu a vrut să fie numit altfel decât «Barbarul», el a trăit o astfel de viață dumnezeiască, de pocăință și asceză, încât s-a sfințit. Este o icoană a lui în paraclisul Portăriței. E îmbrăcat ca pirat și are titlul Sfântul Barberos.

Când sfântul Acachie Kafsokalivitul se nevoia într-o peșteră din insuportabilul deșert singuratic, biograful său, ieromonahul Iona din Kafsokalivia, martor ocular al vieții lui, spunea că în fiecare dimineață o pasăre ce cânta frumos venea și se așeza pe un copac în afara peșterii, ciripind o melodie încântătoare. Când sfântul asculta pasărea, se umplea de o plăcere de nedescris, care-l elibera de plictiseala și de tristețea care-i atacă uneori pe isihasți. Poate că pasărea aceea era un înger de la Dumnezeu trimis ca să-l mângâie în acel deșert necruțător.

Acest Acachie a fost binecuvântat cu darul facerii de pace. De fiecare dată când cineva era tulburat de gânduri, dacă privea spre sfânta lui față veselă se liniștea și era eliberat de tulburare.

Sfântului schit din Kafsokalivia i s-a dat numele de către Sfântul Maxim, dar numele a fost introdus pentru prima dată de Sfântul Acachie din Agrapha, care a trăit un timp într-o peșteră, în sec. XVII și XVIII. Când Sfântul Acachie a văzut că asceții trăiau în chilii goale, pe pământ, pe stânci aride fără apă, întâi s-a rugat, și apoi, ca Moise, a lovit cu cârja de trei ori (în cinstea Sfintei Treimi) un loc deasupra Kiriakonului. Unde a căzut lovitura cârjei, a curs un izvor de apă limpede și proaspătă, care a ajutat să se transforme pustiul izolat și stâncos al schitului într-o adevărată grădină.

Sfântul Grigorie, care s-a nevoit lângă Marea Lavră în timpul secolului XIII, a fost părintele duhovnicesc al Sfântului Grigorie Palama, marele dascăl al credinței noastre ortodoxe.

Acest binecuvântat părinte al Sfântului Grigorie Palama a practicat așa de mult virtutea sărăciei, a lipsei de grijă, a rugăciunii neîncetate, încât era binecuvântat să primească hrană de la un înger al lui Dumnezeu.

Au trecut mulți ani de la minunea uimitoare care s-a întâmplat de sărbătoarea Sfântului Nicolae în Sfânta Mănăstire Grigoriu. Binecunoscutul monah Hagi Gheorghe, Postitorul, era atunci începător, fratele Gavriil.

Părinții erau triști, deoarece, din cauza vremii rele, ei nu au fost în stare să pescuiască pentru cina festivă. Dar Gavriil nu a deznădăjduit. Încrederea și nădejdea lui era Sfântul Nicolae. S-a cufundat în rugăciune adâncă și cerere. Curând după aceea, în ajunul sărbătorii, valuri puternice au adus pești mari și frumoși pe țărmul mănăstirii. De îndată ce i-au văzut părinții, au alergat ca să-i adu și să-i pregătească pentru cină, slăvind și cântând laude atât Celui ce dăruiește hrană, cât și ocrotitorului lor, Sfântul Nicolae.

Citim în foarte frumoasa biografie a Sfântului Maxim Kafsokalivitul:

„Într-un an, în timpul iernii, Grigorie, Sanitarul de la Lavra, împreună cu unul dintre frați, au pus într-o desagă pâine, vin și alte alimente și s-au îndreptat spre coliba Sfântului Maxim. Ninsese puternic și toate cărările erau acoperite. Urme de om nu puteau fi văzute nicăieri. Sfântul stătea în coliba sa care era făcută din bețe și tufișuri uscate. El era izolat total și nimeni nu știa cât stătuse fără mâncare.

Când, cu mare greutate, au găsit coliba și au intrat, spre uimirea lor au văzut ceva cu totul neașteptat: o pâine încă caldă și mirosind, ca și cum ar fi fost scoasă din cuptor. S-au uitat cu curiozitate împrejur să vadă dacă era vreun foc. Nu era nimic. Pâinea venise din cer, o mângâiere cerească pentru kafsokalivitean, acea pasăre a cerului.

Cu mare respect s-au adunat în jurul pâinii misterioase, plini de mirare de această masă a unor asceți din necruțătorul pustiu și au căzut în genunchi înaintea sfântului, cerându-i să le dea o bucă mică drept binecuvântare.

– Vă voi da, a spus el, cu această condiție: să nu spuneți nimănui nimic din ceea ce ați văzut, până mor eu“.

Părintele Iosif avea peste o sută de ani. 20 de ani a trăit în Chilia Sfântului Ioanichie cel Mare ce aparținea de Sfântul Schit Kutlumuș de la Sfântul Pantelimon. Această chilie semăna cu cuibul unei păsări. Într-un an, un vânt puternic a luat acoperișul. Părintele a fost atât de necăjit,

încât s-a îmbolnăvit de o boală a sistemului nervos. A cerut să fie așezat în biserica principală a schitului, căreia îi era protector Sfântul Pantelimon, doctorul care face minuni. Bătrânul a rămas acolo trei zile, postind post negru și a fost vindecat.

Când a fost să primească Sfintele Taine, a rămas în priveghere și pe lângă toate rugăciunile pentru Împărtășanie, a citit, de asemenea, până dimineața, toată Psaltirea.

În cursul secolului trecut ceva remarcabil și minunat s-a petrecut în chilia Sfântului Nicolae din Karyes, după cum spun monahii foarte bătrâni. Un călugăr adormise în Domnul, și în timp ce îl duceau să-l îngroape s-a ridicat în sicriu, i-a șoptit ceva în taină părintelui său, s-a întins din nou, mort, și a fost îngropat. N-au aflat niciodată ce spusese. Probabil, părintele său a hotărât că este neînțelept să facă public lucrul acela.

Cunoscutul părinte duhovnicesc Ioan de la Chilia «Axion Esti» ne povestea odată despre un nou muncitor care venise la Schitul Sfântul Andrei ca să se mărturisească. Acel muncitor i-a spus că murise când încă era copil. Înainte de a fi îngropat, mama lui a mers la biserică și s-a rugat în genunchi mult timp, vărsând multe lacrimi. Apoi s-a întors acasă, și-a pus hainele cele bune, s-a așezat lângă fiul ei, care era în sicriu, și i-a spus: «Ridică-te, copilul meu, voi merge eu în locul

tău». Copilul a înviat, iar mama lui a murit chiar în acel moment. Mai târziu, copilul a venit pe Munte, ca să fie muncitor în Karyes.

Odată, vrednicul de pomenire monah Aglaid de la Konstamonitu s-a îmbolnăvit foarte tare și a fost trimis de egumen la Katisma Sfântului Antonie, care avea o vie. Doctorul i-a sugerat monahului Aglaid să mănânce carne, de vreme ce avea diagnosticul de tuberculoză și scuipa frecvent sânge.

Părintele bolnav a fost foarte trist, deoarece era incapabil să-și slujească mănăstirea ca paraclisier. S-a rugat continuu, rugându-L pe Domnul să-i dăruiască sănătate. Într-o zi, când se ruga astfel, a văzut o căprioară mare care a venit în fața lui, și-a plecat capul și apoi a căzut jos, zvârcolindu-se. Părintele Aglaid, fiindu-i frică să nu moară, a alergat repede ca să spună celorlalți părinți și grădinarului, care nu era călugăr. Grădinarul, când a văzut sărmanul animal în acea stare, l-a ucis și l-a curățat. Părinții au hotărât ca părintele Aglaid să gătească câte un pic de carne în fiecare zi. Ei au crezut că ea a fost trimisă ca dar, binecuvântare și medicament pentru o persoană bolnavă, de Domnul și Dumnezeuul nostru, Care vindecă și sufletele și trupurile noastre.

«Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte vi se vor adăuga vouă» (Matei 6, 33). Această poruncă a Domnului, care transmite încrederea deplină și desăvârșită în providența divină, este sfatul tuturor asceților și experiența trăită.

Părintele Heruvim din pustia Sfântului Vasile era un ascet grijuliu, plin de credință și nădejde. El auzea cam greu și odată a fost izolat de zăpadă în sărăcăcioasa lui chilie mai mult de o săptămână, fără mâncare. Într-o zi, un străin cu un catâr încărcat a bătut la ușa lui. Era aproape noapte. A întrebat dacă avea timp ca să ajungă la peștera Sfântului Petru înainte de a se întuneca și să se întoarcă la Mănăstirea Sfântul Pavel.

Pustnicul Heruvim i-a spus:

– Fratele meu, e așa de multă zăpadă, încât nu vei putea să ajungi la chilia Sfântului Petru chiar dacă ai avea o zi întreagă la dispoziție. Stai aici în această noapte și poți să pleci mâine dimineață devreme.

Străinul a răspuns:

– Părinte, am adus ceva mâncare pe care vreau să o vând și să mă întorc deseară la munca mea. Dacă vrei, ia-o tu și dă-mi o «binecuvântare»³⁹ («Binecuvântarea» (Ευλογία) are aici sensul de dar, răsplată.).

– De vreme ce ești grăbit, lasă-o aici, în acest colț, și-ți voi da banii ce mi-au fost dați de un pelerin.

El a mers în camera lui, în timp ce străinul descărca alimentele, dar când s-a întors, străinul nu mai era acolo. Dispăruse. Părintele Heruvim s-a uitat pe afară și a strigat, dar nu erau nici urmele omului, nici ale animalului în zăpadă. Atunci el și-a dat seama că era vorba de lucrările văzute ale providenței dumnezeiești, nevăzute, care are grijă de toate. El a intrat în micul său paraclis și l-a mulțumit Domnului. Cu recunoștință a așezat alimentele în cămara sa. Ele i-au ajuns întreaga iarnă.

Mie, nevrednicului, mi s-a dat, de asemenea, să aud minuni ca cele ce urmează, despre care fostul egumen al Mănăstirii Sfântul Pavel, arhimandritul Andrei, ne-a povestit.

Săracul pustnic Efrem trăia într-o smerită chilie între pustia Katunakia și Sfântul Vasile. Chilia lui era o peșteră acoperită cu câteva bucăți de tablă și situată sub o stâncă uriașă. A trăit acolo în greutăți și lipsuri nespuse. Într-o iarnă, când a nins mult, sărmanul părinte Efrem era complet înzăpezit. Rezerva lui de pâine uscată s-a epuizat și era fără mâncare de câteva zile, fiind foarte flămând. Într-o zi, a văzut în fața ușii peșterii un mirean, stând cu un sac imens în spate.

– Părinte, cu binecuvântarea ta vreau să merg la Kerasia, dar de vreme ce e așa de multă zăpadă și în curând se va întuneca, va fi o binecuvântare să-mi las sacul aici și să-l iau mâine în timpul zilei.

Pustnicul Efrem, surprins, l-a întrebat pe străin:

– Cum ai ajuns aici, frate? După cum vezi nu este cărare. Dar vino înăuntru. Este foc unde să te încălzești. Lasă-ți încărcătura aici și vino s-o iei oricând dorești.

Cu toate acestea, străinul s-a prefăcut că era în grabă pentru a se întoarce la Mănăstirea Sfântul Pavel și a dispărut dinaintea ochilor pustnicului. Venindu-și în fire, în chiar acel moment, părintele Efrem nu a văzut nimic altceva decât sacul. S-a uitat în dreapta și în stânga peșterii, dar nu a văzut nici o urmă pe zăpadă. El a deschis sacul și a găsit în el pâine uscată și altă hrană, care i-a ajuns până ce vremea grea a iernii a luat sfârșit. Ochii i s-au umplut de lacrimi de bucurie și recunoștință pentru această faptă adevărată a providenței divine și l-a slăvit pe Dumnezeu și minunile Lui.

În fiecare an, pe 9 iulie, călugării din ascultarea părintelui Gherasim Imnograful și a ucenicului său, ieromonahul Dionisie, sărbătoresc în mod minunat, cu o Priveghere, sărbătoarea sfinților părinți Dionisie Oratorul și Mitrofan. Ei fac aceasta în peștera lor, care a fost transformată într-o frumoasă biserică. În 1958, o slăvită sărbătoare a fost celebrată în cinstea acestor sfinți, care s-a dovedit mai deosebită datorită înmulțirii minunate a peștilor, cu care au fost serviți la trapeză.

În timp ce cantitatea de pește a fost estimată a ajunge pentru 30–40 de oameni, la masă au venit peste 100. Bucătarul, părintele Damaschin, a devenit neliniștit și a început să se roage: «Doamne, miluiește-mă, și ajută-mă pe mine în acest ceas». El a început să dea celor ce serveau la trapeză porțiile, dar cratița nu se golea. 40, 50, 80, 100 de porții. Toți au mâncat la prânz și cină și erau pești rămași chiar și pentru a doua zi.

Vrednicul de pomenire monah Meletie Kareotul a simțit odată ajutorul și ocrotirea Maicii Domnului, a cărei icoană «Axion Esti» a păzit-o mulți ani în sfânta biserică a Protatonului. El mergea de la Muntele Athos la Thasos⁴⁰ (Insulă în Marea Egee [Nota traducătorului].) cu barca, cu doi tasiotani. În timp ce călătoreau pe apă, marea a devenit agitată și el a căzut peste bord. Ceilalți doi au încercat să-l ajute să se urce din nou în barcă, dar era imposibil.

Ei au strigat la el: «Părinte, vezi că nu putem face nimic!». De îndată ce încercau să-l prindă, barca avea tendința să se răstoarne, și în zadar se lupta el ca să urce în barcă. După un timp, epuizat, a strigat din adâncul inimii: «Maica Domnului, mai mulți ani eu, slujitorul tău, te-am slujit. Auzi-mă acum, fiindcă vezi că mor...».

Deodată, el s-a aflat din nou în barcă. Marea s-a liniștit și au ajuns la destinație cu bine.

În ciuda faptului că avea 30 de ani, părintele Eustratie nu avea barbă. După moartea părintelui său, în Katisma Sfânta Treime de la Sfântul Pavel, un loc cu multe peșteri, el a plecat la Kafsokalivia. Acolo, mai marele a refuzat să-l țină, fiindcă părinții nu voiau pe cineva fără barbă. Eustratie s-a rugat insistent. În acea noapte au avut priveghere în cinstea Maicii Domnului. Dimineața, în mod miraculos, niște fire de păr au apărut pe fața lui Eustratie, pentru care i-a dat laudă și mulțumire ei. Cel mai uimitor lucru a fost acela că, trecând timpul, barba lui a crescut așa de mult, încât a ajuns până la pământ.

În 1864, Husni Pașa, guvernatorul Salonicului, a vizitat Muntele Athos. Fiind om cult, a vrut să viziteze Protatonul. Acolo, printre altele, a văzut picturile murale ale Sfântului Onufrie și Petru Atonitul. Dar el nu a crezut că bărbile lor au fost așa de lungi, ca cele zugrăvite pe pereți,

care ajungeau până la pământ. Părinții l-au asigurat că un așa lucru e posibil, și ca să-i dovedească, l-au adus pe părintele Eustratie cel cu barba lungă. Pașa, minunându-se, a spus în turcește: «afentersin efentiler», ceea ce înseamnă «iertăți-mă, domnilor!».

În anul 1750, în Duminica dinainte de începerea Postului Mare, monahul Macarie de la Sfânta Ana a căzut bolnav. Era aproape să moară. Ucenicul său, părintele Teoctist, era un ucenic extrem de devotat, care în acel an a primit slujba de ajutor al dicheului⁴¹ (Dikeu sau dicheu (Δικαίος) este persoana numită anual în funcția de președinte al Schitului, cel care se îngrijește de Kyriakon, de ospitalitate etc. Kyriakonul dispune de odăi pentru dicheu și un loc de cazare pentru pelerini. De asemenea există și un ajutor de dicheu (Παραδικαίος.) schitului, dar n -a găsit nici o barcă și nici un pescar. Totul era pustiu. Marea era agitată. Imediat a alergat la Kyriakon, căzând în genunchi și rugându-se Sfintei Ana, mama Maicii Domnului și apărătoarea schitului. De-abia a terminat rugăciunea, când a văzut un pește mare, scuturându-se jucăuș deasupra valurilor. A făcut semnul crucii în acea direcție și, minunea minunilor, peștele a fost aruncat pe nisip de valul următor. Plin de recunoștință și bucurie el l-a luat imediat și-a alergat la schitul principal, unde părintele său era ținut la pat. El l-a gătit și l-a hrănit pe părintele său, care și-a revenit imediat, și cu ce a mai rămas s-au hrănit monahii și pelerinii ce s-au întâmplat să fie în acea zi la schit. Ei au spus că în viața lor n-au mâncat un pește mai bun decât cel trimis de Dumnezeu.

Trei ani la rând, în fiecare vineri, a apărut lumină în Chilia Învierii Domnului ce aparține de Sfânta Ana Mică, în care trăia părintele duhovnicesc Sava. Asceții atribuiă această întâmplare faptului că părintele Sava adusese la chilia sa capul vrednicului de pomenire părinte al său, Ilarion Iviritul. Părintele Ilarion, întotdeauna cinstise fiecare vineri cu post negru.

Evlaviosul și smeritul părinte Nichifor, care era părintele duhovnicesc al Patriarhului Grigorie al V-lea, trăia în Chilia Sfântului Nicolae de la schitul ivirit. El avea în ascultare pe binecuvântatul martir Eftimie, a cărui moaște, după martiriul său, au fost trimise într-un butoi de lemn la Constantinopol. Când moaștele au ajuns în capitală, părintele Nichifor s-a rugat cu multe lacrimi ucenicului său, Sfântul Eftimie, să se ridice ca să se poată închina moaștelor. Și așa s-a întâmplat. Adormitul s-a ridicat și s-au îmbrățișat unul cu altul, iar apoi binecuvântatul a răposat din nou.

Dar să vorbim despre altă întâmplare care s-a petrecut la Chilia Sfântului Nicolae. Părintele Nichifor hotărâse să sape o fântână sub chilie. Muncitorii au săpat 5 sau 6 metri, au găsit o stâncă de granit și nici urmă de umezeală. Atunci, smeritul părinte, plin de credință, a luat icoana ucenicilor săi Eftimie, Ignatie, Acachie și Procopie și a coborât-o în fântână, zicând: «Dacă nu aduci apă, nu te voi scoate de aici».

Și, ca urmare, în ziua următoare fântâna s-a umplut în mod minunat cu apă, iar icoana sfinților plutea deasupra. Până azi se poate vedea stânca crăpată în fântână, iar apa e așa de plăcută la gust ca și agheazma.

Era un monah sărac în Noul Schit, părintele Dorotei, care nu părăsise Muntele Athos de când era copil. Nu făcea nici un lucru de mână ca să vândă. Putea numai să pescuiască cu o barcă mică. Odată, când i s-a terminat uleiul, Atotmilostivul Dumnezeu a făcut ca un butoi cu ulei să plutească pe mare, pentru el, între Noul Schit și locurile de la Sfântul Pavel.

În ziua de Paști, în 1935, egumenul de la Sfântul Pavel, arhimandritul Serafim, și toți cei 60 de părinți ai chinoviei au ieșit în curte să sărbătorească Liturgia Învierii. Vesel și plin de entuziasm, după ce s-a cântat «Hristos a Înviat», egumenul a spus unuia dintre părinții simpli:

– Părinte Toma, du-te unde sunt păstrate osemintele părinților și spune-le că Hristos a Înviat!

– Să fie binecuvântat! Binecuvintează, părinte, a răspuns el, și fără să se mai gândească a plecat repede la cripta unde erau păstrate osemintele.

– Părinților, am fost trimis de egumen să vă spun «Hristos a Înviat», a strigat el cu voce tare.

Atunci s-a întâmplat ceva impresionant. Osemintele au scârțâit și au sărit. Un craniu s-a ridicat la un metru și i-a răspuns părintelui Toma:

– Cu adevărat a Înviat!

După aceea s-a făcut o tăcere deplină. Părintele s-a grăbit să spună ce auzise și văzuse. Pentru părinții mănăstirii a fost cu adevărat un Paște unic și, laudându-L pe Domnul Înviat, Stăpânul vieții, au cântat cu bucurie:

Îngerii din cer slăvesc Învierea Ta, Doamne!

Și noi pe pământ, cu inimi curate, Te lăudăm!

Vrednicul de pomenire părinte Teodosie, bibliotecarul de mai târziu al mănăstirii, povestea adesea această întâmplare.

El întotdeauna spunea «avva» și, într-adevăr, era un «avva» – bătrânul Isaac Dionisiatul. În străduințele sale călugărești de a posti, de a se ruga și a fi smerit, el îi iubea pe toți și era ascultător în toate lucrurile și tuturor. Și toți îl iubeau pe el.

Odată, când era cu o ascultare la Conacul⁴² (Conacul Κοβάκιον) este o casă în Karyes, ce ține de o mănăstire și unde locuiește reprezentatul acesteia.) mănăstirii din Karyes, supraveghetorul său, părintele Ghelasie, care era atunci reprezentantul mănăstirii în Karyes, l-a avertizat că era deja mijlocul zilei și că de vreme ce se aștepta o furtună, era în pericol să se piardă pe drumul de întoarcere la acea oră, fiind iarnă. Dar el a răspuns că era necesar, fără nici o scuză, să se întoarcă la Dionysiu, care era la 5 ore de mers față de Karyes. Așa că după ce a făcut plecăciune, binecuvântatul s-a depărtat. Când a ajuns pe vârful muntelui, la Iviron, a început o puternică furtună de zăpadă. Îi era foarte greu să meargă. Când a ajuns la dealul numit «Bosdoum», la Simonopetra, alături de Athos, zăpada era până la genunchi și deja începuse să se întunece. El era amenințat de întuneric, zăpadă și animalele sălbatice din pădure.

Punându-și toată nădejdea în Domnul și Mântuitorul Hristos, binecuvântatul părinte a spus din adâncul inimii sale: «Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul meu, pentru binecuvântarea sfântului meu părinte, Te rog ajută-mă în acest ceas». Și imediat a fost ridicat de puterea divină, nevăzută, și dus până la poarta propriei sale mănăstiri.

Era timpul Vecerniei și portarul era pregătit să închidă poarta. Când l-a văzut pe Avva Isaac, a fost surprins și, după ce l-a salutat cu o plecăciune, l-a întrebat cum fusese în stare să vină pe o asemenea furtună.

Binecuvântatul, fiind în extaz, a spus că venea de la Karyes.

– Dar cum ai ajuns de fapt aici, pe această vreme?

Avva n-a putut să răspundă, dar a privit numai la icoana Sfântului Ioan Înaintemergătorul.

De asemenea, portarul a observat că nu erau urme pe zăpadă din direcția Karyes. În cele din urmă, datorită întrebărilor insistente ale portarului despre când a părăsit capitala atonită și cum ajunsese la Dionisiu, Avva Isaac a putut să-i spună lui și celorlalți părinți tot ce i s-a întâmplat în prima jumătate a călătoriei, dar după aceea își putea aminti numai că a cerut ajutorul lui Dumnezeu și a rugăciunilor părintelui său. Atunci s-a aflat în fața intrării în mănăstire.

Lazăr de la Dionisiu, unul dintre cei mai scrupuloși părinți, ne-a spus multe istorisiri. Printre ele a fost și următoarea:

– Din 1943 până în 1945 am suferit crize îngrozitoare de amețeli, mai ales în timpul orelor dimineții. Nici un medicament nu mă putea vindeca de ele. Apoi, în timpul privegherii Sfinților Cosma și Damian, doctorii fără de arginți, de pe 1 noiembrie 1945, am mers la paraclis să-i cinstesc pe sfinți și să mă rog lor cu toată inima să mă vindece de acel chin. Amețeala a dispărut și nu a mai revenit. După ce am fost vindecat de malarie, am rămas cu artrită la piciorul stâng. Sufeream de durere mare, cu arsuri, și de varice. În 1954, din nou, de sărbătoarea Doctorilor fără de arginți Cosma și Damian, am fost într-o stare îngrozitoare și i-am implorat pe sfinți să mă vindece. Privegherea era aproape spre sfârșit și durerile încă le aveam. În timpul Sfintei Liturghii a încetat senzația de ardere și durerile, iar venele și-au revenit la normal. Le-am mulțumit și i-am lăudat pe apărătorii și vindecătorii noștri.

Părintele Lazăr a compus următorul imn, pe care-l cânta în fața icoanei celor doi sfinți în timp ce le aprindea candelile:

Din adâncul inimii unui sărman lăudător

Cu recunoștință vă mulțumesc,

O, Doctorilor fără de arginți Cosma și Damian!

Pentru vindecarea pe care mi-ați dăruit-o.

CAPITOLUL XXV - Despre nejudicare și despre blestemata judecare a semenilor

Un părinte duhovnicesc numit Veniamin, când o persoană care venea la el pentru spovedit vorbea numai despre alții și-i judeca pe frații săi, îl trimitea pe «penitent» să se corecteze și să-și schimbe atitudinea.

Cel mai simplu călugăr dionisiatan, bătrânul David, spunea vizitatorilor săi despre judecare:

– Fiți atenți, nu spuneți că persoana aceea face așa și cealaltă face așa. Dacă faceți astfel, pierdeți harul lui Hristos. Chiar dacă vedeți o persoană comportându-se ca un măgar, să n-o judecați. Iubește-l pe semenul tău așa cum te iubești pe tine însuși. Aceasta e ceea ce Hristos ne spune să facem.

Un bătrân părinte i-a spus unui călugăr care făcea cu greutate ascultare:

– Ai nevoie de un stareț pentru timpul când nu ai gânduri bune. Dacă din cauza slăbiciunii omenești bătrânul tău greșește, gândurile tale îl vor judeca, chibzuind de ce a făcut asta. Dacă, pe de altă parte, el face un lucru minunat, cu ajutorul lui Dumnezeu, gândurile tale îți vor spune că el este magician și astfel a făcut lucrul acela. Acesta e felul în care gândește un om cu gânduri rele.

Odată, un tânăr vizitator s-a smintit când l-a văzut pe binecunoscutul părinte Grigorie mângâindu-și pisica și l-a clevetit. Însă s-a întâmplat în așa fel că tânărul acela care l-a judecat pe bătrân a devenit mai târziu nevoiaș, în Turcia, și a mers la ambasador ca să-i ceară o slujbă.

– Nu am nimic ce să-ți ofer cu excepția faptului că am nevoie de cineva ca să-mi îngrijească câinele; dacă iei slujba, poți să te hrănești cu tot ceea ce rămâne după ce a mâncat câinele.

Tânărul a acceptat slujba, deoarece atunci el nu avea nici măcar o bucățică de pâine ca să mănânce. Însă când și-a venit în fire și și-a dat seama de starea groaznică în care se afla, el s-a gândit că aceea era o pedeapsă pentru că l-a judecat pe părintele Grigorie. Când a avut prilejul, el a plecat cu vasul la Sfântul Munte, la Schitul Sfânta Ana Mică, unde s-a închinat în fața părintelui și i-a cerut iertare.

Părintele Grigorie i-a spus:

– Fiul meu, am știut că m-ai judecat și că dușmanul sufletelor noastre te-a trimis departe, dar m-am rugat Sfintei Ana ca să te aducă înapoi și ea te-a adus. Totuși, ai grijă! Nu-i judeca pe călugări, pentru că ei de multe ori își ascund virtuțile și se prefac că sunt proști, ca să nu fie lăudați.

Cuviosul ieromonah E., pustnic în Katunakia, obișnuia să spună această povestire:

„Un frate m-a întrebat odată despre judecată.

– Judec mult. Ce să fac ca să evit aceasta?

Eu i-am spus:

– Când vrei să vorbești despre cineva, gândește-te că el este prezent acolo. De exemplu, când tu ești prezent, nimeni nu te judecă; când nu ești acolo, se poate să fii judecat din cap până în picioare.

Îmi amintesc că pe când trăia starețul meu și eu l-am judecat pentru ceva. În acea seară, când am vrut să mă rog, parcă era un zid în fața mea. N-am putut să spun rugăciunea minții. «Doamne Iisuse..., Doamne...». Nimic. Am făcut ceva, m-am gândit; am făcut cumva un păcat. Ce? Ce am făcut ieri? Ce am făcut? Ce am spus? Apoi mi-am amintit. L-am judecat pe părintele meu.

A doua zi era Duminică și trebuia să slujesc Sfânta Liturghie. Un preot poate oficia Liturghia numai dacă nu-l oprește ceva. Ce să fac acum? m-am gândit. Să mă rog? «Dumnezeul meu, iartă-mă. Am greșit. Iartă-mă. Îți cer iertare». Dar totul a fost în zadar. Nu este iertare pentru mine, m-am gândit. N-am binecuvântare să slujesc! «Fiindcă Te-am supărat, binecuvintează-mă». Trebuie să am iertarea lui Dumnezeu. Nimic. «Dar Sfântul Petru s-a lepădat de Tine de trei ori și Tu l-ai iertat. Eu nu m-am lepădat de Tine. Eu l-am judecat pe părintele meu. Acum îmi cer iertare. Mă căiesc și-mi cer iertare». Nimic.

Rugându-mă astfel am luat din nou șiragul de metanii în mâini. Nu puteam să continui rugăciunea. Am început să plâng. Lacrimile mele curgeau jos. Nu e același lucru când judeci un străin, ca atunci când îl judeci pe părintele tău. «Om nenorocit, am strigat. L-ai judecat pe Dumnezeu însuși». Am plâns 3 ore. Timpul ce mi-l lua ca să slujesc o Liturghie – 3 ore – am plâns și am plâns.

«Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, nu este binecuvântare pentru mine ca să slujesc? Tu ești Dumnezeul milei și al dragostei și nu ai milă de mine? Îți cer binecuvântarea Ta. Tu ai iertat-o pe Sfânta Maria Egipteanca când s-a pocăit și pe mulți alți sfinți care au fost păcătoși i-ai iertat. Pe neomartirii care au trecut la turci i-ai iertat și ai avut milă de ei. Oare nu este milă și iertare pentru mine?».

Am petrecut astfel trei ore, lungimea unei întregi Liturghii de Duminică, în lacrimi. În cele din urmă am simțit pace și bucurie în inima mea. Apoi am putut să mă rog: «Dumnezeule, ai milă de mine». După ce am avut pace, am continuat cu Liturghia. Altfel n-aș fi putut sluji.

Să judeci e un mare păcat. Harul te părăsește fără să-ți dai seama. E un păcat așa de mare! Tu judeci în locul lui Hristos și devii astfel un antihrist“.

De Dumnezeu insuflatul părinte Sava nu judeca niciodată pe nimeni. Când îl întrebau: «Ce fel de om e acela, părinte?», el întotdeauna spunea: «Acel om e un om sfânt».

Un călugăr mai în vârstă spunea:

– Întotdeauna când ești tentat să judeci, ar trebui să-ți pui un semn de întrebare asupra situației și să nu judeci. Aceasta pentru că noi nu știm ce se întâmplă cu adevărat!

Binecunoscutul părinte Dionisie, unul dintre Kartsonieni, l-a sfătuit odată pe monahul Daniel:

– Fiul meu, din lucrurile pe care le auzi împotriva cuiva, nu trebuie să crezi nimic, iar din ce vezi să crezi numai jumătate. De fapt, nici jumătate, pentru că mulți se prefac a fi proști. Nu judeca!

CAPITOLUL XXVI - Despre smerenie și lacrimi

Cuviosul și vrednicul de pomenire egumenul de la Dionisiu, arhimandritul Gavriil, obișnuia să spună că monahul Gherontie, care era tipicar⁴³ (Tipicar (τυπικάρις) este cel ce se îngrijește de ordinea Sfintelor Slujbe.) la Sfântul Pantelimon, petrecea cea mai mare parte din zi și din noapte în biserică, având smerenia ca însoțitor permanent. Tot timpul liber și-l petrecea în naosul bisericii, folosindu-și mâna stângă pentru șiragul de metanii, iar mâna dreaptă ca să-și ștergă lacrimile ce-i curgeau pe față. Pentru aceasta folosea o cârpă pe care o spăla în mare.

El era originar din Kidonia, Asia Mică, unde a ucis un turc ce ataca o tânără creștină. Nimeni nu știa dacă el a intenționat sau nu să-l ucidă pe acela în timp ce se lupta cu el. De la acea întâmplare, monahul Gherontie a trăit într-o mănăstire rusească, în liniște și pace, mai inofensiv decât un miel.

În 1922, în Vinerea din a cincea săptămână a Postului Mare, începătorul Dionisie (care avea să devină egumenul Gavriil), a fost în biserica Russikon în timpul ceasurilor de la Canonul cel Mare, care avea loc acolo ca o priveghere. Acea slujbă mistagogică a rămas de neuitat în inima lui. El spune că l-a văzut «ca într-o vedenie» pe cuviosul părinte Gherontie ștergându-și lacrimile în timp ce cânta «De unde să încep să-mi plâng faptele vieții mele păcătoase?». Și când a cântat ultima laudă a Născătoarei, inima lui era într-o pocăință atât de adâncă, încât, ridicându-și mâinile spre sfânta ei față, cu ochii plini de lacrimi și cu familiaritatea unui fiu, el a cântat: «Preasfântă, nădejdea tuturor celor ce se roagă ție cu multă dragoste, ridică de la mine greul jug al păcatelor».

Când acest vrednic de aducere-aminte părinte a început să citească viața Sfintei Maria Egipteanca, a continuat egumenul Gavriil, era o imagine unică și de neuitat a cincizeci sau mai mulți monahi, care vorbeau rusește, adunați strâns în jurul analogului tipicarului, unii dintre ei în genunchi, alții, foarte bătrâni, șezând pe podea cu picioarele încrucișate și care ascultau fără să clipească din ochi, concentrați la buzele tipicarului; eu, neînțelegând mai mult, dar fiind captivat de umilința cititorului și de felul minunat de a citi. Continuând să citească cu o emoție neîntrecută, căldura din vocea sa a crescut, iar căința sa interioară, la emoționantul moment al dialogului dintre părintele Zosima și Sfânta Maria, când el a întrebat-o: «Spune-mi, femeie sfântă a lui Dumnezeu...» și ea i-a răspuns «Avva Zosima...», blândul părinte nu a mai putut să-și controleze emoția. El a izbucnit în lacrimi și suspine nestăpânite, răspândind astfel emoția la întreaga adunare.

«Tu ai cultivat cu revărsarea lacrimilor tale pustiul sterp al Sfântului Vasile și al Muntelui Carmel, devenind luminătorul nostru, părinte Gherasim».

Într-adevăr, bătrânul isihast Gherasim a devenit un truditon campion al lacrimilor și un transmițător al luminii prin rugăciunea minții. Timp de șaptesprezece ani el s-a nevoit pe muntele Carmel al profetului Ilie, în vestul Kerasiei, mai jos de vârful Muntelui Athos. A dus o viață eroică, deoarece a luptat permanent împotriva naturii – vânt, tunet, fulger, ploaie, zăpadă – și împotriva vicleniei demonilor. El a adormit în Domnul la vârsta de 90 de ani.

Un bătrân spunea:

– Inima se curăță pe ea însăși cu un suspin, ca răspuns la harul lui Dumnezeu. Ar trebui să ne spălăm sufletul în lacrimi, dar un suspin adânc, dureros, e egal cu două coșuri de lacrimi.

Erau monahi care aprindeau candelile cu ulei în Schitul Sfânta Ana și în chinovie, care, în timpul sfintei ascultări, în fața sfintelor icoane, aveau ochii plini de lacrimi.

A venit la Muntele Sfânt din Cipru. Era cunoscut pentru mintea sa curată și inima sa smerită. El a fost dăruit cu rugăciuni pline de lacrimi și o viață isihastă. Lăsa mâncarea pentru a se retrage în chilie ca să plângă.

Așa era părintele Dionisie de la Sfânta Ana.

Ochii pustnicului rus Tihon erau întotdeauna plini de lacrimi. El se ștergea permanent cu o batistă udă pe care o purta totdeauna în mână. Epitrahilul său era ud de lacrimi, iar crucea cu care binecuvânta era tocită. El spunea adesea că trebuie să spălăm picioarele lui Iisus cu lacrimile noastre în toate zilele vieții și să I le ștergem cu părul nostru, în timp ce facem plecăciuni în fața Lui. În chilia lui, crucea de lemn, înaintea căreia se ruga, era udă de lacrimi.

Părintele Daniil Isihastul, care a trăit în peștera Sfântului Petru, a oficiat zilnic Liturghia, timp de 60 de ani, slujind Liturghia Sfântului Vasile, ca să trăiască slujba mai intens. El avea asemenea smerenie, încât nu spunea «Pentru rugăciunile...» dacă pământul nu se făcea noroi din lacrimile sale. Imediat după aceea, el se retrăgea în singurătate, timp de o oră, ca să nu-și piardă smerenia.

Cu o constituție puternică și numit «Postitorul», ascetul Andrei de la Sfânta Ana era originar din Epir. El era robust și rezistent. Plin de dragoste, el dorea întotdeauna să-i ajute și să-i aline pe cei ce urcau dealul, purtând o povară grea de pe țarm până la biserica mănăstirii. Nu avea școală, dar avea înțelepciunea lui Dumnezeu, pentru că era binecuvântat cu darul rugăciunii curate și neîntrerupte. El se ruga mereu la Maica Domnului, vărsând râuri de lacrimi de pocăință, pline de dragoste cerească.

Un frate l-a întrebat pe un părinte cu barba albă, care-și petrecuse mulți ani în asceză grea:

– Câți ani ai părinte?

– Nu se numără anii după trecerea timpului, ci după gândurile curate și viața curată.

Și, mișcat în inima sa, a continuat, plângând:

– Fiul meu, pe măsură ce trec anii, crește și sărăcia mea duhovnicească.

Bătrânul orb Gherontie a trăit un timp în peștera Sfântului Simeon. El a fost binecuvântat cu darul rugăciunii neîncetate a minții și cu o întristare veselă. El se ducea mereu într-o chilie ca să plângă. Cu cât se ruga mai mult, cu atât plângea mai mult.

Sfatul ascetului rus Tihon era:

– Fiul meu, trebuie să-I speli picioarele lui Iisus cu lacrimile tale, iar El se va întoarce și va curăți păcatele tale.

De fiecare dată când părintele Kodrat arăta pelerinilor sfintele moaște, mai ales coiful Sfântului Mercurie, povestind martiriului lui, ochii săi se umpleau de lacrimi. În timpul Sfintei Liturghii el plângea adesea, mai ales la «Vohod», când cânta: «Pomenește-ne pe noi, Doamne, întru împărăția Ta».

Un bătrân spunea:

– Când cineva are darul lacrimilor, mai întâi lacrimile sunt mângâiere dumnezeiască. Aceasta este prima treaptă a lacrimilor. A doua treaptă e aceea a preamăririi, care este diferită de prima. Lacrimile care curg prima dată slăbesc trupul; cele de mai târziu umplu sufletul de bucurie și laudă... Atunci se cunoaște diferența.

– Părinte Filaret, de ce când noi cântăm, dumneata plângi? Te-am urmărit de câțva timp. Spune-ne, de ce? a fost întrebat ascetul Karuliot de părintele Daniil al Daniileilor și Toma al Tomadeilor.

Bătrânul părinte a răspuns:

– Părinte Daniil, când vă ascult cântările, câteodată sufletul meu se înalță. Simt că ascult îngerii și mintea mea e în cer, iar ochii îmi sunt plini de lacrimi. Alteori plâng deoarece nu pot să cânt cu voi și să laud numele lui Dumnezeu. Mă gândesc la păcătoșenia mea și mă întreb dacă voi fi cu îngerii în cer, sau voi fi despărțit de ei pentru totdeauna? Aceste gânduri îmi împovărează inima și eu laud, Îi mulțumesc și mă rog Domnului nostru.

L-am întâlnit pe vrednicul de pomenire Nifon Konstamonitul, care a adormit în Domnul în al optzecilea an al vieții sale. El era responsabil pentru patru sau cinci ascultări în chinovie și niciodată nu se plângea. Nu era neliniște, supărare sau mânie în acest om. El era mereu râvnitor, blând, vesel, serios, tăcut, neobosit, iubitor și plăcut tuturor. El n-a dezamăgit niciodată pe nimeni. Iubind și iubit de toți, el avea, printre multele sale daruri, darul pocăinței și al lacrimilor. Ochii săi erau mereu plini de lacrimi.

Era un ascet în Karulia care plângea în chilia sa în fiecare noapte.

Odată, Sfântul Siluan a întâlnit un ascet care avea darul pocăinței și vărsa multe lacrimi în fiecare zi, când se gândea la patima și răstignirea Domnului.

– E bine să ne rugăm pentru morți? l-a întrebat sfântul pe el.

El a oftat și a răspuns:

– Dacă aş putea să-i scot pe toți din iad! Atunci aş fi foarte fericit.

El a făcut o mișcare ca și cum ar aduna grâu și a început să plângă.

Odată, vrednicul de pomenire părinte al meu mi-a spus următoarele:

– Când eram monah începător aveam nevoie să fiu ajutat zilnic. Chilia mea era lângă a starețului meu. Seara, deseori el citea după Pavcerniță. De fiecare dată când găsea un text folositor, mi-l citea și mie. Îmi amintesc că, odată, când m-a chemat în chilia sa, l-am găsit adâncit în lectură. Am așteptat în picioare un timp, până mi-a făcut semn să mă așez. Apoi mi-a

citit un frumos text din viața Sfântului Andrei, nebunul pentru Hristos. În acel text sfântul descria cum a văzut vedenia raiului, într-o noapte de iarnă, când era acoperit de zăpadă, înghețat trupește. El a fost luat cu sufletul din lumea aceasta în tărâmul luminii. În acel text, Sfântul Andrei încerca să descrie prin cuvinte omenеști ceea ce e de nedescris, folosind imagini din lumea aceasta, ca să descrie viața ce va să vină.

Părintele meu a fost atât de mișcat de acea descriere, că pentru moment a întrerupt cititul, a închis cartea și a rămas tăcut, ștergându-și lacrimile. El mi-a spus: «Gândește-te, fiul meu, ce lucruri ne sunt pregătite! Lucruri pe care ochiul omenesc nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și inima nu le-a simțit!».

Adesea Sfântul Siluan se ruga astfel:

– Doamne, dă-mi lacrimi ca inima mea să plângă cu dragoste pentru fratele meu!

Odată, părintele meu l-a vizitat pe părintele Teodor, fratele lui Ierotei din Kafsokalivia (Într-un timp părintele Teodor a fost egumen la Grigoriu și eu îl întâlneam. El era apropiat, prietenos; un părinte binecuvântat).

– Chilia ta este ascetică și te înalță, i-a spus părintele meu.

– În această chilie, fiul meu, mulți călugări sfinți au trăit în asceză. Acum trăiește în ea un păcătos neglijent. Ce voi spune la judecata viitoare? și a început să plângă și să suspine.

Un părinte spunea:

– Lacrimile unui călugăr amestecate cu sudoarea lui pot curăți sufletul.

Când inima cuiva e plină de dragoste, credință și pocăință, după ce rugăciunea lui Iisus e desăvârșită pe șiragul de metanii, vor urma lacrimi de pocăință. Aceasta am trăit-o chiar eu. Odată mă rugam ca un începător, folosind șiragul de metanii, iar sufletul meu a fost așa de mișcat, că n-am mai putut rosti rugăciunea.

Era un părinte numit Evghenie a cărui stare de pocăință era frecventă. El a început asceza în Schitul Vatoped, iar mai târziu a venit chiar la sfânta mănăstire.

– Eu plâng ca fiul risipitor: «Părinte, am păcătuit», și-mi bat pieptul meu, ca Domnul să aibă milă de mine și să mă îmbrace în veșmintele de la început! spunea mereu când plângea.

Cu câțiva ani în urmă l-am întâlnit pe cel mai simplu monah, Cosma, în Sfânta Mănăstire Grigoriu, care a trăit în viața de chinovie timp de 60 de ani, plin de credință, luptă și pocăință. El mi-a spus:

– Evanghelia e Însuși Hristos. În ea este toată puterea. Diavolului îi este frică de ea (Bătrânul o citea tot timpul și o purta la piept legată într-un săculeț). În ultimul timp diavolul mă tulbură mult. Mă îndeamnă să mă arunc în prăpastie; îmi spune să arunc Sfânta Evanghelie; el face zgomote în jurul meu. Nu-i așa că e nebun satana? Hristos va arăta martiri până când numărul celor împreună-slujitori cu ei și frații lor, ce au să fie uciși, se va împlini (Apocalipsa 6, 11).

Din Noul Testament îl citesc mai ales pe Sfântul Ioan Teologul. Odată, în timpul Vecerniei, doar pentru un scurt timp, am adormit. M-am trezit pe o câmpie ce semăna cu marea. Acolo erau buchete de flori cu un miros îmbătător. Din cauza mirosului puternic am căzut jos, iar îngerii lui Dumnezeu, ca niște copii mici, au alergat ca să mă ridice... «Hai să mergem și să-L lăudăm pe Domnul», au spus ei, și m-au condus într-o biserică uriașă. Era așa de încântătoare și strălucea cu o lumină orbitoare, încât n-am mai putut îndura și am căzut jos...

Pe măsură ce această povestire se desfășura, ea era întreruptă frecvent de suspine de bucurie și lacrimi de pocăință.

În 1970, vrednicul de pomenire părintele meu și cu mine am vizitat Sfânta Mănăstire a Sfântului Pavel. În infirmeria mănăstirii era un călugăr foarte bătrân.

– Am citit multe din cărțile bibliotecii noastre, a spus el.

– Acum ce aștepti, părinte? La ce te gândești? l-am întrebat noi.

– Eu contemlu iubirea lui Dumnezeu, cum a binevoit să devină Om pentru mântuirea noastră! a răspuns într-un mod sincer și a început să plângă.

Un părinte spunea:

– Primele lacrimi, de pocăință, sunt obositoare. Cele ce urmează sunt ale vederii. Lacrimile dragostei divine nu sunt niciodată obositoare. Ele îți umplu inima de bucurie.

CAPITOLUL XXVII - Despre studiul cuvintelor dumnezeiești

Eftimie, autorul vieții Sfântului Nicodim Aghioritul, scrie:

«...precum Moise, care a devenit mare prin dreptatea sa, a părăsit Egiptul și a mers în pământul Madian, unde pe muntele Horeb a fost binecuvântat cu prezența lui Dumnezeu și a vorbit cu Cel nevăzut, așa și Nicodim a părăsit Egiptul acestei lumi, plină de întuneric și stăpânită de plăcerile vieții, și s-a suit în muntele descoperirilor noetice, unde l-a văzut pe Dumnezeu, atât cât se poate, curățindu-se, înainte de aceasta, prin liniștea dumnezeiască, cu post aspru și rugăciune atentă. Cu mintea iluminată, el a studiat Scriptura inspirată de Dumnezeu și a devenit un mare învățător al lumii creștine, un mare luminător al țării și un puternic dușman al credinței false. Acest lucru e dovedit de scrierile sale – care au îmbogățit Biserica lui Hristos –, lucrări ce au fost rodul unei munci și privegheri neconținute».

Un ascet spunea:

– Încercând să-ți stăpânești mintea, ceea ce e un lucru greu de făcut din cauza ispitelor, este foarte folositor să studiezi scrierile patristice, mai ales dacă acest studiu e făcut înainte de rugăciune. E de folos, mai ales, să citești din Pateric. Când citești chiar numai câteva rânduri din acești părinți ai pustiei Tebei și Nitriei, mintea îți este înălțată și hrănită pentru rugăciune; e ca și cum sfinții monahi sunt chiar lângă tine, acești nevoitori care s-au luptat cu toate grijile, problemele și întrebările ce-l preocupă pe fiecare monah.

Cu o greacă stricată, ascetul rus Tihon l-a sfătuit pe un monah începător:

– Fiul meu, trebuie să-l studiezi pe Sfântul Simeon Noul Teolog. Studiul mult face mintea mai bogată și limba mai dulce, pentru lămurirea lumii. Vei ajuta la mântuirea păcătoșilor, iar Hristos îți va dăruia lauri de aur! Duhul Sfânt îi luminează pe creștini cu o lumânare de o drahmă, dar El îl luminează pe cel ce trudește pentru Hristos cu o lumânare de o sută de drahme.

Un bătrân spunea:

– Mentea care e preocupată de grijile vieții zilnice și de lucruri zadarnice, fără folos, împrășteie sufletul. Trebuie să te întorci și să privești la via necultivată a sufletului tău, curățind-o de toți ghimpșii răi și plantând în loc virtuți. Aceasta cere perseverență și multă răbdare. Vei fi confruntat cu o mulțime de greutăți. Diferite scrieri ale Părinților sunt foarte folositoare și în zilele noastre sunt disponibile cu duzinile. În ele poți să găsești tot ce-ți dorește inima și orice ai nevoie. Părinții te vor conduce pe calea duhovnicească dreaptă, dacă îi citești cu umilință și rugăciune.

Un alt părinte spunea:

– Dumnezeu vrea să ne ajute pentru că timpurile în care trăim sunt foarte grele. De fapt, din cauza acestor greutăți, Dumnezeu e aproape obligat să ne ajute, ca să spunem așa. Știm că El ascultă rugăciunile celor ce sunt pe o treaptă duhovnicească mai înaltă. De aceea, citind scrierile lor, acestea ne ajută la rugăciune. E ca atunci când citești Evanghelia – inima ți se încălzește și ești ridicat la o treaptă duhovnicească mai înaltă. Desigur, când cineva ajunge la rugăciunea adevărată, cititul nu mai este necesar. Atunci nu ai nevoie să citești nimic. Eu citesc o carte când cineva se folosește de ea.

Alt ascet spunea:

– Chiar de ne rugăm pentru noi sau pentru alții, rugăciunea trebuie să fie în inimile noastre. Problemele celorlalți trebuie să fie și problemele noastre. Trebuie să te pregătești înainte de a te ruga. Trebuie să citești un text din Sfânta Evanghelie sau din Pateric și apoi să te rogi. E necesar un pic de efort, ca să aduci mintea în inima ta. Cititul înainte seamănă cu o acadea; el e dat să ne conducă spre tărâmul duhovnicesc. Cititul ne încălzește inimile.

CAPITOLUL XXVIII - Despre pocăința mântuitoare

Cu mai mulți ani în urmă, în Chilia Sfintei Treimi de la Schitul Sfânta Ana trăiau cinci frați de sânge. Din pizma satanei, ei au început să se certe între ei în așa fel încât au ajuns să fie cunoscuți ca aducători de tulburare. Ei însă își cereau iertare unul de la altul în fiecare noapte și astfel au fost iertați.

Mulți ani au trecut în acest fel. Apoi, într-o zi, nu s-a mai auzit nici un zgomot în chilia lor. În acea noapte, egumenul schitului a fost înștiințat în somn că toți cei cinci frați au adormit în Domnul. El a mers cu alți părinți la chilie și a văzut că era adevărat. Toți cinci au plecat la Domnul, făcând plecăciune, în timp ce-și cereau iertare unul de la celălalt. Dumnezeu Cel Milostiv i-a luat la El chiar după Vecernie. Astfel, Dumnezeu a arătat un semn despre dreptate și mântuire, o dovadă a corectitudinii și răbdării Sale, un semn că nimeni nu trebuie să judece pe semenii săi.

Se spune că o întâmplare asemănătoare s-a petrecut cu mai mulți ani în urmă într-o chilie a ivirenilor, numită Sfânta Treime, și situată între Iviru și Milopotamu, unde trăiau nouă frați împreună cu starețul lor. Acești oameni erau atât de pașnici și evlavioși, încât au cerut lui Dumnezeu să moară împreună și să le fie dat «un sfârșit creștinesc al vieții, fără durere, neprihănit, în pace și răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos».

Astfel, într-o zi după Vecernie, în timp ce-și cereau iertare unul de la celălalt, toți acești zece binecuvântați au plecat la Domnul din această viață trecătoare. Ei erau îmbrăcați cu rasă, camilafcă și cu schimele călugărești și țineau în mână metaniile, întreaga armură călugărească.

Călugării vecini i-au găsit zece zile mai târziu. Înfățișarea lor era ca acelor ce sunt încă în viață; trupurile lor erau slabe și răspândeau o mireasmă cerească, în loc de miros urât.

Odată, cineva l-a întrebat pe un părinte din Sfântul Munte:

– Părinte, ce e Sfântul Munte?

Și el a răspuns:

– Va fi mai multă bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăiește... Aici sunt mulți care se pocăiesc, ori mai bine zis, aici toți facem pocăință.

Un bătrân spunea:

– Monahul e îmbrăcat în pocăință. El e aprins în întregime de dragostea lui Dumnezeu și trăiește în pocăință.

În Creta a fost odată un tâlhar, bine înarmat, care făcea multe stricăciuni turcilor, dar îi ajuta pe creștini atât în public, cât și în secret. El era atât de înfricoșător pentru turci, încât pașa aceluia ținut i-a oferit amnistie generală pentru toate crimele și nedreptățile pe care le-a comis turcilor, numai să părăsească Creta. Atât erau ei de dornici ca să scape de acțiunile sale criminale. Dar tâlharul îi ura pe turci așa de mult, încât a refuzat să accepte oferta pașei.

Mai târziu, Sfânta Ana, mama Maicii Domnului, i-a apărut într-o vedenie înfricoșătoare și i-a poruncit să accepte oferta guvernatorului și să plece cât mai curând posibil la schitul ei din Sfântul Munte. Vedenia l-a convins pe acel om violent să părăsească Creta. Părinții de la schit spun că pașa, ca să fie sigur că tâlharul a plecat pentru totdeauna, l-a însoțit până la Muntele Athos.

De îndată ce a sosit în portul Dafni, el a cerut să fie condus la Schitul Sfânta Ana. Când a ajuns acolo, el n-a intrat în ascultarea nimănui, dar a cerut să fie tuns monah cu numele Ana. El a dorit de asemenea să stea lângă biserica Sfânta Ana.

Părinții schitului au discutat și i-au spus că numele Ana nu e potrivit pentru un bărbat. Astfel el a acceptat să fie tuns cu numele de Ioachim. I-au dat o cameră lângă biserică, chiar în spatele cimitirului, unde a trăit singur, călăuzit de toți părinții, pe care-i asculta cu mare umilință. El a trăit în acea cameră mai mult de cinci ani și apoi a plecat să locuiască într-o peșteră, în

spatele schitului, unde părinții îi duceau pâine proaspătă și uscată. Acolo s-a luptat mult cu ispitele cauzate de demonii văzuți și nevăzuți și le-a suferit pe toate cu răbdare, ca și cum ar fi fost un călugăr cu experiență de mulți ani. Rezistența lui la schimbările vremii, atât vara cât și iarna, a fost remarcabilă.

Odată, spun părinții, a căzut zăpadă multă, de peste un metru înălțime, și a acoperit totul. Părinții din Chilia «Întâmpinarea Domnului» tocmai copseseră pâine și au mers la peșteră să-i ducă și părintelui Ioachim. Ajungând acolo, ei nu l-au găsit, deși l-au căutat peste tot. În cele din urmă, au început să-i strige numele, la care au auzit o voce stinsă de sub zăpadă. Ei au început să sape și l-au găsit stând pe o piatră și rugându-se liniștit. El s-a plâns că i-au tulburat minunata liniște și căldură pe care le simțea sub zăpadă.

A trăit la Sfânta Ana din 1890 până în 1915, suferind multe greutăți și lipsuri, însă căindu-se sincer. El se împărtășea deseori cu Sfintele Taine, cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, se ruga mereu și nu a lipsit la nici una din slujbele zilnice sau rugăciunile comune. A fost răsplătit de Dumnezeu cu multe daruri duhovnicești, printre care înainte-vederea și proorocia.

Odată, când trei ruși au venit să-l întâlnească și să primească binecuvântarea lui, el i-a dat celui dintâi trei boabe de linte, celui de-al doilea niște tămâie și celui de-al treilea o floare. După ce aceia au plecat, un părinte l-a întrebat care e înțelesul darurilor, iar el a răspuns:

– Primului i-am dat trei boabe de linte pentru că va deveni călugăr. Celui de-al doilea i-am dat tămâie, pentru că atunci când se va întoarce acasă, îl va găsi pe tatăl său mort. Iar celui de-al treilea i-am dat o floare, pentru că, întorcându-se acasă, el se va căsători și va da floarea femeii cu care se va căsători.

Și, într-adevăr, ce a profețit s-a împlinit întocmai. La puțin timp după aceea a răposat, prezicându-și sfârșitul cu trei zile înainte. A avut o moarte sfântă, o trecere de pe pământ la cer, unde dreptii locuiesc în locuințe cerești.

Să nu lăsăm uitată povestea sufletului binecuvântat al monahului Macarie Grigoriatul, ci mai bine să o aducem la lumină, ca să poată fi descoperite minunatele lucrări ale providenței divine, ca și multa căință a acestui suflet. Eu însumi l-am întâlnit pe părintele Macarie, acum decedat, în timpul deselor mele vizite la mănăstirea sa, unde era gazda oaspeților în camerele mănăstirii (arhondar). Care e povestea dramatică a vieții sale, care s-a sfârșit cu fericirea mântuirii?

Părintele Macarie a fost tuns monah în 1922 și apoi a venit la Sfântul Munte, pe când părintele Gheorghe era egumen la Mănăstirea Grigoriu. Odată, când s-a îmbolnăvit, i s-a dat binecuvântarea de a merge la Salonic pentru a se îngriji de sănătatea sa. Dar, fiind tânăr și lipsit de experiență în viclășugurile diavolului, el a cedat dragostei de mamă și a mers la Atena, fără să-și dea seama cât de slab era duhovnicește și ce pericol îl așteaptă pe fiecare monah ce se întoarce

în lume. Cedând un pic la început, el a ajuns să abandoneze schima monahală. Într-un timp scurt, el s-a căsătorit și a avut și un copil.

Dar cei nouă ani pe care i-a trăit în lume au fost plini de amărăciune, zbucium și suferință. El nu se putea odihni nicăieri de muștrările conștiinței, în ciuda stării bune și a vieții sale aparent fericită. Într-o zi, când era singur cu copilul său de patru ani și își schimba maioul, copilul, privind la el mirat, i-a spus cu voce tare: «Iată, vreau aceleași litere roșii pe care le ai tu».

Ce se întâmplase? Copilul, cu ochii săi curați, a văzut literele schimei monahale, pentru că tunsoarea și schima călugărească sunt o îmbrăcăminte pentru totdeauna a sufletului călugărului. Părintele Macarie a fost zguduit până în inima sa. Cu mare durere, el a hotărât să se întoarcă în mănăstire, ceea ce a și făcut în iunie 1934.

Egumenul, părintele Atanasie, care era mare în virtute, ca un stejar înalt, l-a trimis să stea trei ani și jumătate la părintele Dorotei în Karyes. După aceea, el s-a întors în mănăstirea sa, unde a petrecut restul anilor în marea trudă a pocăinței și în dragoste față de ascultările ce-i erau încredințate. A muncit din greu; a construit zece terase cu scări, a spart o stâncă mare și a îndepărtat-o de pe o groapă uscată, pe care a umplut-o cu pământ, și unde a plantat măslini, portocali și viță de vie. El vorbea puțin, iar când vorbea era foarte înțelept. Suspina adesea. Nu râdea niciodată. De multe ori, cu capul plecat, putea fi auzit cum spunea: «Vai de capul meu!».

După ce s-a întors la Muntele Athos, a trăit încă patruzeci de ani. Acești ani au fost ani de pocăință și căință profundă: «...sfârșit fără durere, neprihănit, în pace și răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos». S-a îmbolnăvit, și în timp ce era transportat la Salonic, a adormit în Domnul, în mașină. Șoferul a relatat că în momentul adormirii a răspândit o mireasmă ce nu se poate spune în cuvinte.

Noi am fost martori oculari la marele foc ce a distrus o treime din zona împădurită a peninsulei atonite. Un foc de o asemenea mărime nu a mai avut loc niciodată în istoria Sfântului Munte. Mi s-a spus că acest foc a fost profețit de Sfântul Nil Izvorătorul de mir, care, după cum s-a zvonit, a spus că focul va dura 14 zile. Părinții bătrâni din Muntele Athos au considerat focul

ca un semn, datorită suprafeței ce a acoperit-o, intensității și duratei sale – în ciuda eforturilor depuse de călugări, a Departamentului pentru Incendii și a instalațiilor utilizate. În ciuda tuturor rugăciunilor și litaniiilor și, deși ploaia peste tot în jur, pe Muntele Sfânt nu a căzut nici un singur strop de ploaie, iar un vânt foarte puternic a răspândit incendiul distrugător.

De asemenea, părinții bătrâni spun că atunci când în trecut se producea un foc, de îndată ce era spusă rugăciunea și erau scoase Sfintele Moaște, focul era stins ori de ploaie, ori de vântul ce bătea din direcția opusă focului. Aceasta era înțeleasă ca ocrotire din partea Maicii Domnului. Acest mare incendiu ridică întrebarea: De ce Maica Domnului, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ocrotitoarea Sfântului Munte, a abandonat Grădina ei răzbunării distrugătoare a focului?

Întrebarea ar fi rămas fără răspuns dacă nu i-am fi vizitat pe cei în vârstă, cu părul alb, care au avut prea puțină școală, dar minți luminate de anii de ascetism. Ei ne-au spus:

– Unii spun că e o ispită, dar noi credem că e o lecție ce trebuie învățată. Am păcătuit, neascultând poruncile, și am nedreptățit monahismul, și de aceea e nevoie de pocăință și lacrimi.

Alții au spus că focul a fost «o preînchipuire înfricoșătoare a lucrurilor ce vor veni».

În timpul unei mari secete, un bătrân a spus:

– Dacă nu ne plecăm genunchii în marea și sfânta Vineri, ca să plângem și să ne pocăim, Dumnezeu nu va opri mânia Sa...

CAPITOLUL XXIX - Despre aducerea aminte de moarte

În secolul al XVIII-lea, după moartea pustnicului Damaschin, Sfântul Haralambie s-a nevoit în partea de nord a Schitului Sfânta Ana, într-o chilie părăsită. Acolo, el s-a dovedit un curajos atlet al lui Hristos, un atent ucenic al aducerii aminte de moarte. În fiecare zi, după Vecernie și după Rugăciunile de seară, el se întindea într-un sicriu, punându-și capul pe o piatră. Își încrucișa mâinile ca o persoană decedată și, vorbind cu sine însuși, spunea:

«Bătrânul Haralambie s-a dus. A murit, nu ne va mai tulbura cu sporovăiala sa – acestea sunt cele ce vor spune ceilalți părinți. Dumnezeu să-i ierte sufletul! Iar tu, sărmăne suflet, ce ai de gând să faci acum? Cum te vei prezenta în fața scaunului de judecată a lui Hristos? Dacă un om drept de-abia se mântuiește, cum să se mântuiască un ticălos păcătos ca mine?».

Aceste lucruri și multe altele spunea în fiecare zi, plângând neîncetat și priveghind noaptea întreagă, murmurând. Astfel și-a îndreptat grija întregii sale ființe, cu puterea sufletului său, ca să preamărească și să-L laude pe Dumnezeu.

Nevoitorul bătrân Filaret Karulitul, când s-a apropiat de sfârșitul vieții sale, l-a chemat pe vecinul său cu care se nevoia, Gavriil, să vină să-i aducă un târnăcop și o lopată.

– Frate, vino, sfârșitul meu e aproape. Trebuie să mă pregătesc de călătorie. Din dragoste, hai un pic mai departe de chilia mea.

S-a ridicat cu greutate. Când au ajuns între niște stânci unde au găsit puțin pământ, părintele Filaret s-a întins jos.

– Aici e locul unde va fi mormântul meu. Măsoară și sapă, ca să fie pregătit.

Părintele Gavriil a însemnat măsurile pe pământ și a început să sape. O săptămână mai târziu, părintele Filaret, prietenul pustiei și al virtuții, a plecat din viața aceasta vremelnică.

Monahul dionisiatan Hrisostom a scris pe măsuța din chilia sa:

Puțin și voi muri. Ce se cuvine să fac?

1. Să-l chem pe egumen să mă spovedească?
2. Trebuie să cer iertare de la cineva?
3. Și după aceasta? După aceasta trebuie să mă încredințez milei lui Dumnezeu.

Era un călugăr rus numit Timotei. El a murit în 1848. În întreaga sa viață a fost un rugător neîncetat. Pentru că nu avea chilia sa, biserica i-a devenit chilie. Zilnic făcea 300 de metanii și 1200 de închinăciuni. În timpul zilei citea din Epistole [ale Noului Testament] și Evanghelii, din Acatiste și Filocalie. Patrusprezece ani a tăcut fără să spună cuiva un cuvânt. El întrerupea tăcerea numai pentru ascultare.

CAPITOLUL XXX - Despre cuget și gânduri

Un părinte contemporan ne spunea:

– Dacă pui un copil într-o cofetărie aflată în vârful unei prăpăstii și deschizi toate ușile, nu va fi nici un pericol ca el să iasă și să moară, deoarece atenția lui va fi concentrată asupra dulciurilor. La fel este cu mintea. Ea e atașată de ceea ce îi este cel mai plăcut. Din acest motiv trebuie să exersăm duhovnicește cu mințile noastre.

Un părinte spunea:

– Văd că tineretul de astăzi face atâtea păcate numai pentru plăcere. Dar ei ar putea să culeagă mai multă plăcere dintr-o viață duhovnicească. Unul dintre ei ar putea să spună: «Îmi vorbești despre Rai și așa mai departe! De unde știm noi dacă este sau nu? Chiar în această viață pot să trăiesc o bucurie și o plăcere mare, nu numai pentru un minut sau zece, ci pentru zece zile sau un an. Mă face să mă simt atât de bine și mă întreb dacă ar fi posibil să existe o plăcere mai mare în Rai, decât cea pe care o simt acum». Este la fel ca și cu copiii care au trăit în timpul foametei, sub ocupația germană. De fiecare dată când găseau ceva aruncat de soldați, chiar când era stricat, când mâncau, ei credeau că e delicios!

În Sfântul Munte era un diacon rus numit Macarie, pictor, și care era un călugăr model de ascultare. El a ajuns la o asemenea treaptă a virtuții, încât își acoperea capul cu o cutie neagră, ca să-și păstreze mintea unită cu Dumnezeu.

Un călugăr bătrân de la Sfânta Ana ne spunea:

„Pe părinții care s-au nevoit în peșterile din regiunea de deasupra schitului, unde părintele Damaschin a trăit experiența gustului dulce al vedeniilor înalte și a rugăciunii minții, eu i-am vizitat în tinerețe, urcând stâncile abrupte unde se vedeau trepieduri pe care-și puneau cărțile pentru citit. Acolo era cu adevărat un loc unde puteai să observi și să înveți multe despre monahism.

Acești părinți erau ascultători, fără voință proprie și învățau cum să evite capcanele celui rău. În timpul rugăciunilor de noapte, ei se înălțau cu duhul, experimentând dulceața ce vine din repetarea numelui Domnului Iisus Hristos, iar și iar și iar. Unii dintre ei se hrăneau cu ghindă și, ajungând la mari înălțimi de nepătimire, se ascundeau de părinții din schitul de jos. Acestor plăcuți ai Săi, Dumnezeu le-a dăruit sfințenie, pentru că au făcut voia Sa. De atunci, locul unde au trăit ei a fost numit loc sfânt.

Mulți oameni mireni se plâng că în timpul sfintelor slujbe mintea lor hoinărește prin tot locul. Acești oameni trebuie să învețe din următoarele:

De fiecare dată când oamenii călătoresc cu vaporul, mai ales pe mări agitate, se gândesc ei la altceva decât la persoanele pe care le iubesc? Când sunt în biserică, ar trebui să-și ațintească atenția interioară, pe care o au asupra persoanelor și lucrurilor când călătoresc pe mare, asupra înfricoșătoarei Taine care are loc în Biserică, unde Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu Se jertfește. Creștinii ar trebui să se dedice total acestei Sfinte Taine. Creștinul, și mai ales călugărul, trebuie să fie unit cu Preasfântul Dumnezeu, deoarece atunci când sufletul se desparte de trup, va vedea îngeri ținând vase cu flori înmiresmate pe care ni le-am închipuit întotdeauna că sunt în rai, flori de care numai cei uniți cu Sfânta Treime din această viață se vor bucura. Cei a căror minte a fost

umplută cu gânduri nefolositoare în timpul Sfintei Liturghii vor vedea acele vase înmiresmate, dar diavolii cei răi și invidioși nu-i vor lăsa să se bucure de ele.

Ei vor spune îngerilor: «Acele suflete care în timpul Sfințelor Taine au fost tulburate și mințile lor s-au îngrijit de plăcerile lumești, de vreme ce ele nu s-au luptat să-L păstreze pe Dumnezeu în mințile lor și n-au gustat plăcerea duhovnicească cât timp au fost în trup și nu s-au căit până la sfârșitul vieții pământești nu au dreptul să se bucure de miresmele prezenței veșnice a lui Dumnezeu».

Aceste sărmane suflete vor vedea de la distanță ce au pierdut din cauza neascultării de Dumnezeu și a poruncilor Lui divine și vor spune mereu: «Vai nouă, că am fost nepăsători și am pierdut veșnica bucurie!».

Și Sfântul Teodor Studitul spune că: «Neținând voturile făcute, când se primește schima îngerească, și fiind învinse de mândria lumii acesteia, sufletele vor spune: Suntem pierdute!».

Odată, în Mănăstirea Iviru, un preot slujitor tămâia în fața unor călugări din conducerea mănăstirii. El a trecut pe lângă unul dintre ei fără să-l tămâieze. După Liturghie, preotul a fost chemat să explice. El a spus că nu a văzut pe nimeni când a trecut prin acel loc; era gol. Mărmarele l-a chemat pe acel călugăr și i-a spus ce s-a întâmplat, adăugând:

– Părinte, fii atent, pentru că preotul slujitor, care e un om simplu, ne-a spus exact ce a văzut.

Iar călugărul, cu regret, a răspuns:

– Preotul slujitor are dreptate. Eram în acel loc numai cu trupul. Minteaa mea era în altă parte, gândindu-se la metocul nostru de afară, din lume.

Un pustnic spunea:

– Monahule, ai grijă! Chiar dacă ai liniște, nu-i da voie minții tale să lenevească. Gândește-te la albină și cum se aseamănă ea cu inima, care întotdeauna pofteste felurite flori, care sunt felurite virtuți. Încrezându-te în dragostea lui Dumnezeu, ține-ți mintea în inima ta – care are ca simbol stupul. Sfântul Nicodim spunea că fiecare dintre sfinții părinți au avut inima ca un stup, de unde-și hrăneau neconținut mintea cu dulceața rugăciunii neîntrerupte. Și rugăciunea, ca regina albinelor, atacă și ucide trântorii, care sunt patimile ce ne tulbură.

Sunt cuvinte atât de înțelepte scrise ucenicului său de un bătrân, atlet experimentat din Athos.

Cu mulți ani în urmă, ieromonahul Matei trăia într-o cameră mică, unde se ruga neîntrerupt, lângă locul unde sunt păstrate oasele părinților decedați de la Schitul Sfânta Ana. Într-o zi, a auzit un zgomot în gropniță. El a deschis ușa și a văzut niște tineri frumoși, care cărau de acolo oase și le duceau în altă parte. Alții aduceau oase și le puneau în osuar. Părintele Matei se întreba mirat, dar mirarea lui a fost rezolvată de unul dintre acei tineri încântători:

– De ce ești uimit, părinte Matei? a întrebat el. Suntem îngerii lui Dumnezeu, și Maica Domnului ne-a poruncit să facem ceea ce vezi.

Apoi a continuat:

– Noi mutăm aici oasele acelor oameni a căror minți au fost permanent la Muntele Athos și dorința lor a fost ca să-și sfârșească zilele aici, dar nu s-a întâmplat așa. Noi așezăm oasele lor aici, ca să învie în acest loc la a doua venire a lui Hristos. Iar celelalte oase, pe care vezi că le mutăm de aici în lume, sunt oasele călugărilor care au fost numai cu trupul aici, iar cu mintea lor în lume. Ei au dorit să fie în legătură cu rudele și cu ceilalți oameni din lume. În ziua Judecății ei nu vor învia pe Sfântul Munte, ci în lume.

Bătrânul isihast Iosif sculpta cruci. Era ascultarea sa. El nu punea prea multe modele pe ele. Când a fost întrebat odată despre simplitatea lucrului mâinilor sale, el a răspuns:

– Singurul motiv pentru care fac acest lucru simplu e să fac rost de ceea ce e nevoie pentru viață. Dacă ar trebui să fac un lucru mai complicat, ar trebui să petrec mai mult timp pentru aceasta. Un desen mai amănunțit i-ar putea face pe oameni interesați de acest produs, iar aceasta ar fi stânjenitor pentru isihie. Toate aceste lucruri sunt periculoase și fac mintea să hoinărească și să se depărteze de permanenta aducere aminte a lui Dumnezeu. Când pentru un monah un lucru împiedică aducerea aminte a lui Dumnezeu, ar trebui să nu mai continue ceea ce face, pentru că această piedică înseamnă că eforturile sale monahale merg pe un drum greșit. Hristos situează aceste griji alături de beție și desfrâu. Imaginează-ți aceasta! Gândește-te că după ce te-ai înfometat prin post, ca să spunem așa, poți cădea din viața duhovnicească și să fii ca cel ce-și risipește viața în beție. Pentru că toate aceste trei lucruri (beția, desfrâul și gândul la lucrurile lumești) fac inima grea și nesimțitoare, adică o slăbesc.

Cuvintele lui ne amintesc de vechii părinți ai pustiului care făceau lucruri simple și ieftine și care necesitau foarte puțin timp.

Un mare ascet contemporan, care din motive medicale a trebuit să iasă în lume pentru câteva zile, mi-a spus:

– Când m-am întors la Sfântul Munte, a trebuit să treacă o lună ca să-mi pot aduna mintea din împrăștiere în timpul rugăciunii!

CAPITOLUL XXXI - Despre vedeniile și aparițiile dumnezeiești

De-a lungul secolelor, oameni cu poziție socială și politică înaltă, precum regi, regine, prinți și nobili au intrat în viața monahală plini de nădejde.

Dreptul Pavel de la Xeropotamu a fost un asemenea exemplu. El a fost fiul regelui Mihail Kouropalatinul. Neputând să îndure nedreptatea și dezordinea omenească a timpului său, el a renunțat la succesiunea la tron și a devenit călugăr. Înaintea nașterii lui, mama sa, vrednica Procopia, a avut o vedenie în legătură cu el. Ea a văzut că a născut un miel pe o grămadă de grâu. Curând după naștere, mielul a fost atacat de doi lei a căror forță a copleșit-o, ținând în mână Sfânta Cruce, care i-a ucis.

Cei doi lei reprezintă pe satana și lumea, ce a fost învinsă de sfânt, blândul, dar curajosul miel al lui Hristos, ce a hrănit multe suflete cu cuvintele sale dulci, ca și cum ar fi avut grămezi de grâu duhovnicești și pâine de har.

Când Sfântul Grigorie Sinaitul a părăsit Sfântul Munte, Marcu cel simplu s-a pregătit să-l urmeze. El aproape plecase de pe Sfântul Munte când a auzit o voce și s-a întors să vadă cine-l strigă. Apoi a văzut un lucru ciudat și minunat. Munții erau înconjuțați cu ziduri înalte de cetate și turnuri mari, crenelate de la un capăt la altul. Înăuntrul zidurilor erau palate înalte, frumoase, din aur, unde regina cerului, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ședea înconjuțată de o mulțime fără număr de îngeri, arhangheli și călugări, care-i cântau laude neconținut.

Sfântul părinte rus Antonie, din Mănăstirea Esfigmenu, a ajuns să fie cunoscut în jurul anului 1012. El a întâlnit călugări de la Muntele Athos pe când era în Constantinopol și a fost impresionat de evlavia și virtutea lor. Când a văzut înălțimea eforturilor lor ascetice, el a venit în Munte și a intrat sub ascultarea egumenului de la Esfigmenu. Acolo a stat ca începător trei ani, înainte de a fi tuns monah. Starețul Sfântului Antonie a avut o vedenie în care el a fost îndemnat să-și trimită ucenicul înapoi în Rusia, ca să introducă viața monahală și acolo, pentru folosul sufletelor, deoarece în acel pământ întins, unde creștinismul de abia pătrunsese, viața monahală era necunoscută încă. Și, într-adevăr, Sfântul Antonie a înființat o mănăstire în Kiev, împreună cu dreptul Teodosie, care a fost egumen.

În naosul bisericii de la schitul din Kafsokalivia există o pictură murală a sfinților părinți care s-au nevoit în zonă, îngenunchiați în fața tronului Sfintei Treimi, rugându-se pentru toți călugării aghioriți. Pictorul care a pictat această scenă s-a inspirat din vedenia Sfântului Acachie, care l-a văzut pe Sfântul Maxim Kafsokalivitul în timpul Liturghiei tămâind în Kiriakon, îmbrăcat în veșminte preoțești și urmat de patruzeci de părinți sfinți.

Când Sfântul Dionisie de la Muntele Olimp se nevoia în Muntele Athos, și-și construia un paraclis, o cunoștință de-a sa l-a vizitat. Acel călugăr, în timp ce se apropia de locuința prietenului său, a văzut alți doi oameni, care-l ajutau pe dreptul Dionisie la căratul pietrelor, până la locul unde sfântul zidea biserica. Când l-a salutat pe sfânt, ceilalți doi bărbați au dispărut și numai Sfântul Dionisie era acolo, șezând singur. Uimit, monahul ce-l vizita a întrebat cine erau ceilalți doi și unde au plecat. Dar sfântul a răspuns că nu a fost nimeni acolo, decât Dumnezeu. El și-a dat seama că Domnul a trimis îngeri ce semănau cu bărbați, ca să-l ajute și să-l ocrotească, iar el a preamărit pe Dumnezeu pentru purtarea Sa de grijă și călăuzirea dumnezeiască.

Viața sfântului părinte Cosma Zografitul, care era de origine bulgară, a fost plină de multe revelații sfinte. El a venit pe Munte în 1280 și a trăit în Mănăstirea Zografu un timp scurt, înainte de a se muta la viața isihastă în pustia din apropiere. Lui i-a fost dat darul clarviziunii și înaintevererii. Într-o vedenie, a văzut sufletul egumenului de la Hilandar chinuit de diavoli. De asemenea, el a văzut pe Născătoarea de Dumnezeu, în ziua de Bunavestire, slujind în biserică și la trapeză.

Odată, când părintele Cosma a dorit să mănânce pește, un vultur a smuls unul de la un pescar numit Hristofor și i l-a adus sfântului. Sfântul Cosma a suferit, de asemenea, mult din cauza atacurilor demonilor.

În timp ce părinții cântau la înmormântarea lui, toate animalele din regiunea apropiată s-au strâns, atât cele de pe pământ, cât și cele din aer, și toate au plâns, fiecare cu plânsul ei, în felul ei, ca și cum ar fi vrut să-și ia rămas bun, pentru ultima oară, de la nevoitorul plin de har.

Trebuie să amintim că osemintele sale n-au fost găsite când a fost deschis mormântul său.

În Marea Lavră s-a nevoit mult evlaviosul Grigorie Domestikos. În timpul Vecerniei din ajunul Teofaniei⁴⁴ (Botezul Domnului nostru Iisus Hristos (6 ianuarie).), după ce a cântat: «Întru tine se bucură...», el a adormit pentru scurt timp și a văzut pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu stând acolo și spunându-i:

– Am primit cântarea ta, Domestikos, și îți mulțumesc foarte mult.

Tot atunci ea i-a dat o monedă de aur, care este atârnată pe icoana ei până astăzi.

Odată, când dreptul Eftimie, ctitorul Mănăstirii Iviron, era preot slujitor la sărbătoarea «Schimbării la Față» și slujea pe vârful Muntelui Athos, toți cei ce erau acolo au fost acoperiți de o lumină cerească, ce i-a făcut să cadă la pământ, nefiind în stare să suporte acea strălucire.

Binecunoscutul părinte M. de la Sfânta Ana l-a trimis odată pe un ucenic cu un comision. Când trecea pe lângă biserica principală a schitului, călugărul a văzut o femeie în vârstă măturând biserica și curtea de afară. Nu era nimeni altcineva decât Sfânta Ana, mama Născătoarei de Dumnezeu.

Mult respectatul cărturar și călugăr Teoclit Dionisiatul mi-a spus că, odată, a mers să-l întâlnească pe pustnicul rus Tihon, un suflet minunat cu o înfățișare biblică. Pe când se apropia de chilia lui, a auzit un cântec dumnezeiesc. El a crezut că se săvârșea Liturghia și a așteptat în afara chiliei până când s-a terminat. Când a intrat, el l-a găsit pe părintele Tihon singur, împărtășindu-se în acel moment cu Dumnezeieștile Taine. El întotdeauna lua Sfintele Taine [uscate], pe care le păstra de-a lungul anului și din care se împărtășea. Părintele Teoclit s-a mirat de cântecul pe care-l auzise mai devreme.

Cu puțin înainte ca părintele Tihon să adoarmă, binecuvântatul ucenic al pustnicului era respectatul părinte Paisie. Era în ajunul Praznicului Nașterii Maicii Domnului, pe 8 septembrie. Părintele Paisie l-a vizitat în chilia lui.

– Tu ești, Sfinte Serafim? a întrebat părintele Tihon, care era aproape pe moarte.

– Ce spui părinte? Nu înțeleg.

– Ei bine, a spus el, cu puțin timp în urmă a fost aici Sfântul Serafim de Sarov cu Maica Domnului și vorbeau împreună.

– Ce ți-a spus Maica Domnului? a întrebat Părintele Paisie.

– Mi-a spus că mă va lua după ziua Praznicului ei.

Și, într-adevăr, așa s-a întâmplat. Pe 10 septembrie, după două zile de la Praznic, părintele Tihon a adormit în pace, ținând în mână crucea. Înainte de a răposa, părintele Paisie i-a dat niște busuioc ca să miroasă.

– Nu miroase minunat, părinte?

– Da, fiul meu, dar mireasma Raiului e cu mult mai frumoasă decât aceasta!

Când slăvitul părinte rus Siluan Atonitul era începător și trecea prin martiriul atacurilor demonilor, a ajuns într-o zi în așa o stare de deznădejde, încât a spus: «Dumnezeu e nemilos!». De îndată ce a avut acest gând, el s-a simțit complet abandonat și sufletul său a fost aruncat în întunericul unui chin îngrozitor. La puțin timp după aceea, el s-a dus la Vecernie în biserica Sfântului Prooroc Ilie, care e lângă moara de la Sfântul Pantelimon. Acolo el l-a privit pe Hristos ieșind din icoana din partea dreaptă a iconostasului. Înfățișarea Lui era nespus de frumoasă, iar sufletul și trupul Sfântului Siluan au fost umplute de focul harului Sfântului Duh (Luca 12, 49).

El a căzut pe pământ, pentru că nu a putut îndura această vedenie. Curând după aceea, Domnul a dispărut din vederea lui. După cum ne-a spus sfântul mai târziu, el nu a putut să spună în ce stare era în momentul vedeniei, «dacă era în trup sau nu», când a auzit «cuvinte de nespus» venite de sus (II Corinteni 12, 22). În acel moment, fața senină a lui Hristos, Care le iartă pe toate, plină de umilință și bucurie, a apropiat de El întreaga ființă a Sfântului Siluan, a cărui suflet a fost scos din captivitatea lumii acesteia, prin prezența lui Dumnezeu și a dragostei Lui divine.

.....
.....

Urmând acestei arătări a lui Dumnezeu, în care el a devenit familiar cu lumina adevăratei stări veșnice, Sfântul Siluan a cunoscut realitatea Praznicului Învierii: totul era frumos, lumea era minunată, oamenii plăcuți, natura frumoasă, trupul plin de lumină, cuvântul lui Dumnezeu dulce, privegherile dorite și sufletul milostiv pentru toată lumea.

Odată un călugăr bun și evlavios a văzut-o pe Maica Domnului măturând Mănăstirea Lavra. Curând după aceea sultanul a poruncit armatei să se retragă din Muntele Athos. Era în 1928.

Un chip nevoitor, binecuvântat, a fost părintele Evloghie de la Mănăstirea Faneromenu. El nu era aspru cu ceilalți, dar cu sine era neîndurător. A mâncat fără ulei treisprezece ani, urmând rânduiala lui Hagi Gheorghe. În timp ce slujea la bucătărie, la hramul de la Chilia Sfânta Treime, el a văzut doi demoni șezând pe farfuriile murdare și lingând resturile de la mâncare, căci fiind sărbătoare puseseră și carne. După aceasta, bătrânul Hagi Gheorghe, care întotdeauna postea, a dat diferite sfaturi ucenicilor săi. Și ca să-i convingă de gravitatea neascultării lor, el i-a făcut pe demoni să stea până i-a chemat pe toți ca să-i vadă. Ei i-au văzut și s-au minunat. Tremurând de frică, au cerut iertare de la adevăratul ucenic a lui Hristos, marele Hagi Gheorghe.

În anul 1894 trăia la Mănăstirea Dionisiu un mare părinte numit Iacov. El era un om al virtuții, ascezei și dreptății.

Odată, pe când era treaz, în intervalul obișnuit dintre ceasuri și Sfânta Liturghie el a crezut că se află în curte, în spatele sfântului altar al bisericii. El i-a văzut pe toți cei o sută de frați din mănăstire ca și cum ei erau un snop de grâu strâns. De asemenea, l-a văzut pe Sfântul Ioan Botezătorul, ocrotitorul și patronul mănăstirii, ieșind din biserică și ținând în mână o unealtă de vânturat. Acolo l-a văzut pe dumnezeiescul Botezător vânturând călugării mănăstirii în aer, ca și cum ar fi fost un snop de grâu.

Unii dintre ei au căzut pe pământ, iar alții, ca pleava, au fost măturați de vânt înspre mare. La vederea acestora, bătrânul cu inimă bună a plâns. Când s-a terminat vânturatul, acei monahi care au adus roadă s-au plecat înaintea Sfântului Înaintemergător și au reintrat în biserică.

Un pustnic i-a spus acestea unui frate:

– Fratele meu și părintele meu, nu știu cum, dar eu, cel nevrednic, am fost onorat să primesc Sfânta Împărtășanie de la un înger al Domnului. Întâi am văzut o lumină, apoi un înger a venit ținând în mână Sfintele Daruri. Cum s-a întâmplat, nu știu!

Este un metoc al Mănăstirii Dionisiu în Halkidiki, numit Vozina. Între 1919–1920, bătrânul Nifon a fost econom al mănăstirii, iar ajutorul său a fost părintele Lazăr. Într-o zi, a venit un sătean cu un măgar, ce căra două burdufuri din piele de capră pline cu ulei, având fiecare cantitatea de 80 oca și le-a dat părinților.

– Tatăl meu, a spus săteanul, a murit cu o lună în urmă. De trei ori l-am visat într-un rând. El îmi tot spune: «Fiul meu, Yannis, umple două burdufuri din piele de capră cu ulei și du-le economului de la Dionisiu. De asemenea, dă-i acel măslin mare care e la capătul proprietății noastre, deoarece l-am luat de la mănăstire, căreia îi aparține. Fă aceasta fără întârziere, ca sufletul meu să-și găsească odihna, fiindcă sunt chinuit mult».

Isihastul Iosif, care a adormit în pace în 1959, ne-a spus despre o vedenie pe care a avut-o la începutul vieții sale ascetice. S-a întâmplat când spunea dulcea rugăciune a lui Iisus:

– În timp ce eram cufundat în rugăciune, fiind atent la cuvintele rugăciunii, deodată am fost înconjurat de lumină și întregul loc s-a umplut de lumină. Deodată au apărut în jur trei copii de șase sau opt ani, asemănători la înfățișare și vârstă. Ei erau fermecători și frumoși, încât, privindu-i, a fost captivată întreaga mea ființă. Ei veneau spre mine ritmic, împreună, ca și când era numai unul. Ei cântau «Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat. Aliluia». Când au venit așa de aproape, încât aș fi putut să-i ating, ceea ce am și încercat să fac, ei s-au

întors fără să se uite în spatele lor, cântând continuu același imn. Ei m-au binecuvântat cu semnul Sfintei Cruci, cum binecuvintează preotul!

Cinstitul isihast din Katunakia, părintele Efrem, ne-a spus că, făcând multe rugăciuni cu lacrimi, a fost asigurat că atât părintele Nechifor, cât și primul său stareț, Efrem, amândoi răposați, au fost mântuiți.

Un bătrân spunea:

– Călugării nu cred ușor în vedenii.

CAPITOLUL XXXII - Despre un sfârșit cuvios

Sfântul părintele nostru Pavel din Xeropotamu era un făcător de minuni. El l-a vindecat pe bătrânul împărat Romaos al Constantinopolului de o boală de moarte. Ca recunoștință, împăratul i-a dat o bucată din Sfânta Cruce și bani pentru cheltuielile construirii Mănăstirii Xeropotamu.

Spre sfârșitul vieții lor, sfinții străluceau ca soarele, și cei ce erau prezenți la plecarea lor din această lume nu puteau îndura acea strălucire și cădeau la pământ. O asemenea stea strălucitoare de virtute, blând cu cei din jur și aspru cu sine însuși, a fost dreptul Pavel, care a fost întemeietorul a două mănăstiri.

În Mănăstirea Vatoped a trăit un cuvios călugăr, prosmonarul⁴⁵ (Prosmonar (προσμονάριος) este acela care îi primește pe străinii și pelerini unei mănăstiri.) mănăstirii, care a auzit un glas venind de la icoana Maicii Domnului spunându-i că mai are de trăit numai un an. Ea l-a sfătuit să se pregătească pentru plecarea din această viață trecătoare. Mai târziu, a auzit din nou vocea ei, spunându-i: «A sosit timpul ca să pleci la Domnul».

Învățăturile părintelui Damaschin de la Sfânta Ana despre isihie au fost multe, dar, din nefericire, nici una dintre acestea nu ne-a fost transmisă în scris, deoarece nimeni nu s-a gândit să le noteze în acea vreme. Viața lui s-a sfârșit astfel:

Era pe 6 martie, în timpul Postului Mare, când, după vechile rânduieli, nimeni nu ieșea afară din chilia lui. Părintele Damaschin, fiind înștiințat că viața lui va lua sfârșit în aceea zi, i-a spus bătrânului Onufrie, care-l vizita atunci, să-i ceară ucenicului părintelui Mina să vină la el. Când a cerut aceasta, el plângea, așa că părintele Onufrie l-a întrebat:

– Ce s-a întâmplat, părinte Damaschin? De ce plângi?

– Părinte Onufrie, ia această carte a Sfântului Efrem și păstrează-o, căci eu mor nepocăit.

Uimit, părintele Onufrie i-a spus:

– Părinte Damaschin, ai fost isihast atâția ani și atâția oameni s-au mântuit și au ajuns la sfințenie cu învățăturile tale. Cum poți să spui că nu te-ai pocăit?

Iar el i-a răspuns cu lacrimi și roind pe fața lui:

– Da, părinte Onufrie, nu m-am pocăit pentru că ar fi trebuit să rămân ucenicul părintelui Mina și să stau necunoscut în chilia mea, fără să văd pe nimeni, pentru că laudele împiedică mântuirea unui monah adevărat.

Părintele Onufrie a plecat la părintele Mina și l-a înștiințat despre tot ce s-a întâmplat. Apoi, imediat, amândoi s-au întors la chilie unde l-au găsit pe părintele Damaschin deja adormit în Domnul, murind ca un sfânt. Ei l-au îngropat și s-au întors imediat la chilia lor. Când au intrat, părintele Mina a spus:

– Tremur. Am febră.

Pe 9 martie, de sărbătoarea celor 40 de Sfinți Mucenici, părintele Mina a plecat din această lume trecătoare, având moartea unui drept.

Monahul Eftimie, autorul vieții Sfântului Nicodim Aghioritul, scrie despre sfârșitul sfântului următoarele:

«În ultimele zile i-au făcut toate lucrurile necesare înainte de moarte: Spovedanie completă, Sfântul Maslu, Împărtășire zilnică cu Sfintele Taine. A treisprezecea zi, el s-a simțit mai rău și nu a fost în stare să spună cu mintea rugăciunea lui Iisus, așa cum era obișnuit să facă. El a fost nevoit să spună rugăciunea tare și le-a spus fraților:

– Iertați-mă, părinților, mintea mea e obosită și nu pot să mă concentrez la rugăciunea minții; de aceea o spun tare. Viața mea se sfârșește, dar Dumnezeu Cel Sfânt vă va răsplăti pentru truda dragostei voastre ce o aveți pentru mine, un păcătos. Vă rog să-mi aduceți moaștele Sfântului Macarie din Corint și a sfântului părinte Partenie.

Luându-le în brațe, sărutând Sfintele Moaște și vărsând lacrimi, a spus:

– Părinți sfinți, de ce m-ați părăsit? Voi ați plecat în pace, agonisind multe virtuți în viața pământească, iar acum vă bucurați de slava lui Dumnezeu, în timp ce eu sufăr din cauza fărâdelegilor mele. Vă rog, părinților, rugați-vă Domnului ca să aibă milă de mine și să mă învrednicească să fiu acolo, cu voi.

Astfel plângând, a petrecut o zi întreagă, iar spre seară sănătatea lui s-a înrăutățit. Frații au stat trei toată noaptea, așteptând plecarea sa. Apropiindu-se de el deseori, îl întrebau:

– Cum te mai simți, părinte? și vorbeau cu el câte puțin timp.

În al șaselea ceas al nopții, după ce l-au întrebat din nou, el a răspuns:

– Mor, mor, mor. Vă rog, împărtășiți-mă.

Fiind pregătit, el a primit Sfintele Taine. După puțin timp ei l-au găsit cu mâinile încrucișate, cu picioarele întinse, și l-au întrebat:

– Învățătorule, cum te simți? Te odihnești?

Iar el a răspuns:

– L-am primit pe Hristos în mine. Cum să nu am pace?

După ce au vorbit unul cu celălalt, puțin timp, el a tăcut».

La puțin timp după ce a adormit în Domnul, marele pustnic și dascăl al rugăciunii minții și îndrumător a multor suflete, Calinic, isihastul din Katunakia, a avut o vedenie cu bărbați sfinți aghioriți care-l așteptau, ținând în mâini lumânări. Fața lui strălucea de bucurie, când l-a chemat pe ucenicul său și i-a spus:

– Te rog, du-te și pregătește biserica, pentru că părinții aghioriți au venit să mă ia. I-am rugat toată viața să-mi dăruiască acest dar.

Aceste lucruri despre sfârșitul fericit al acestui bărbat binecuvântat, mi-au fost spuse de ucenicul său, părintele Hristodul, un om simplu în cuvinte și fapte și neprihănit ca un miel a lui Dumnezeu, care acum e plecat din această viață.

Un monah a adormit în Domnul în timp ce Îl chema pe Sfântul Duh. În ultimele clipe ale vieții sale a strigat: «Duhule Sfinte! Duhule Sfinte! Duhule Sfinte!», de trei ori, și a plecat din lumea aceasta.

O viață și o moarte sfântă a avut pustnicul Filaret, prieten al virtuții și al pustiei. Chiar înainte de plecarea sa din viață, el a chemat doi frați de la Daniilei, Daniil și Acachie. Întâi le-a vorbit despre rugăciunea minții și viața îngerească a călugărilor, apoi s-a ridicat și le-a cerut să-i cânte imnul Muntelui Athos: «Axion Esti». El a stat și a ascultat atent, plângând continuu, apoi i-a îmbrățișat și sărutat cu dragostea lui Hristos și le-a spus:

– Frații mei, îngerașii Maicii Domnului, de acum înainte nu vă voi mai vedea cu ochii omenești, pentru că am fost chemat la Domnul, prin mijlocirea Maicii Domnului și a părinților aghioriți din locașurile cerești.

În ziua următoare, când au mers să-l vadă și să primească binecuvântarea lui, ei l-au găsit întins pe patul său de lemn, cu mâinile încrucișate și ochii închiși, ca și cum ar fi dormit.

Părintele Iacov din Kafsokalivia a mers la bătrânețe la Lavra, ca să fie îngrijit. Când a simțit că sfârșitul îi este aproape, el a hotărât să meargă în taină în pustia unde a trăit mulți ani, ca să moară. Într-o după amiază, când părinții cântau Vecernia, el a plecat fără să anunțe, cu o lampă de ulei aprinsă. În timp ce mergea spre pustie, se ruga necontenit Sfinților Trei Ierarhi: «Sfinților Trei Ierarhi, ajutați-mă să merg și să mor acolo». El a mers încet toată noaptea. Când a ajuns la chilia sa, a stins lampa. Vecinii săi l-au văzut și au alergat să-l întâlnească. El a trecut pragul chiliei sale repetând într-una: «Sfinților Trei Ierarhi, ajutați-mă să mor aici». Și apoi, și-a dat duhul său în pace.

Când evlaviosul ascet Petru, care a trăit aproape întreaga sa viață în aer liber, și-a simțit sfârșitul aproape, a mers să-și ia rămas bun de la părinții din pustie. «Nu ne vom mai vedea», i-a spus părintelui Gherasim Imnograful.

În ajunul sărbătorii Sfântului Petru Atonitul, s-a întors în peștera unde este o biserică închinată Sfântului. Acolo erau alți pustnici prezenți la sărbătoare. El a primit Sfintele Taine, iar părinții l-au salutat cu tradiționalul salut pustnicesc: «Un Rai bun, părinte Petru». La acestea, el a răspuns «Amin» și a adormit în pace.

Cu câteva zile înainte de aceasta, el a mers la Karyes și a vândut lucruri meșteșugite de el, ca să asigure bani pentru cheltuielile de înmormântare și cele 40 de Liturghii.

Sfânt și plin de bucurie, ca la Înviere, a fost sfârșitul părintelui Damian Simonopetrul. El a văzut dinainte sfârșitul său, a intrat în biserică și a cântat «Hristos a Înviat». A murit în 1927, după patru zile de febră.

Fiind mândria vieții chinoviale, a purtat aceeași rasă timp de 50 de ani. În loc să aibă o chilie, el folosea un paravan din lemn, pe care l-a făcut să stea ascuns în colțul unui coridor, unde se ruga și dormea.

Monahul Hariton Kafsokalivitul era fiul duhovnicesc al isihastului Hariton. El a urmat calea binecuvântată a părintelui său și a fost devotat luptei și căii ascetice încă din tinerețe. Viața lui a fost o permanentă priveghere și rugăciune, iar moartea lui a fost ca a unui sfânt. El a fost ținut la pat și chiar înainte de sfârșitul său a avut o vedenie.

– Părinte Atanasie, i-a spus fratelui călugăr, privește copiii aceia mulți îmbrăcați în alb. O, ce frumos! Ei țin flori în mâini. Îți mulțumesc, Doamne, că m-ai lăsat să-i văd pe îngerii Tăi.

Odată, de Sărbătoarea Paștelui, s-a întâmplat un eveniment minunat în biserica Schitului Sfânta Ana. În momentul slujbei de Paști, când se cânta «Astăzi este ziua Învierii», un călugăr din ascultare de la Chilia «Doctorilor fără de arginți» stătea în mijlocul bisericii și făcea plecăciune până la pământ, ca atunci când primim Sfintele Taine. Nimeni nu l-a întrebat de ce le-a făcut. După masă, acel călugăr a plecat la chilia sa. Înainte de a bate clopotul pentru Vecernie a venit vestea că el a plecat din viața aceasta.

Părinții aghioriți cred că cei care pleacă la Domnul în ziua Învierii nu mai trec prin vămile duhurilor rele.

Ei l-au binecuvântat pe acel călugăr care a prevăzut plecarea sa prin acele plecăciuni, care au descoperit marea sa dorință de a pleca la Dumnezeu în slăvita zi de Paști, cerând iertare de la frații săi.

În altă zi de Paști, un alt frate a plecat la Domnul, în timp ce părinții cântau «Astăzi este ziua Învierii». Acel frate, de multe ori binecuvântat, stătea drept în picioare în strana sa, ținând în mâini o lumânare aprinsă de Paște, iar sufletul lui vesel, plin de bucuria Învierii, s-a ridicat la cer. Când părinții s-au apropiat de el, l-au aflat mort. Ei l-au înmormântat în cimitirul schitului. Trupul său a rămas moale. Nu la toți călugării, după moarte, trupurile devin rigide. Unele rămân flexibile.

Minunate suflete, mijlociți pentru noi păcătoșii!

Episcopul Ierotei de Melitoupolis a fost de față la sfânta plecare la Domnul a binecuvântatului părinte Artemie Grigoritul. Chiar înainte de a adormi în Domnul, el stătea liniștit pe pat, ținând în mâini șiragul de metanii.

– Episcop, eu plec, plec. Binecuvintează ca să găsesc milă înaintea lui Dumnezeu, a cerut el.

– Te vei face bine și ne vom întâlni din nou, a spus episcopul.

– Sper să ne întâlnim din nou, oricare ar fi voia lui Dumnezeu, dar astăzi stai, din dragoste pentru mine, și du-te mâine. Vreau să am de la tine ultima binecuvântare.

Două ore mai târziu, după ce a primit Sfintele Taine, el și-a dat duhul spunând: «Slavă Ție, Doamne! Slavă Ție!».

Ieromonahul Metodie trăia într-o chilie părăsită a Sfântului Nil. El era milostiv cu toți. Nimeni nu pleca cu mâna goală, când îl vizita. S-ar fi dat milostenie pe sine însuși, dacă ar fi putut. El a plecat la Domnul ca o păsărică nepământească. În timp ce călugării cu care locuia îi citeau rugăciunile de seară ale îngerului păzitor, evlaviosul părinte a cerut:

– Părinte Nil, citește din nou «Sfinte Îngere păzitorul vieții mele...».

Când s-a așezat, și-a dat sufletul, cu trei răsufări liniștite. Iată sfârșitul unui om drept.

Un monah l-a întrebat pe altul, care avea peste 100 de ani:

– Acum, când trebuie să pleci din viața asta trecătoare, ce simți?

– Simt așa o bucurie și o liniște, ca și cum aș merge la o nuntă, a răspuns el.

Un călugăr bun și evlavios de la Mănăstirea Sfântul Pavel a adormit în Domnul în afara mănăstirii, în timp ce stătea pe o piatră și binecuvânta cu mâna dreaptă.

Un ascet în vârstă numit Hrisostom, care încă trăiește și a petrecut patruzeci de ani de viață ascetică în singuratică Katunakia, mi-a spus:

– Era un călugăr numit B. ce avea același duhovnic ca și mine. El era un atlet mai ales în întrecerea pentru ascultare. În timp ce sufletul lui pleca la Domnul, fața lui strălucea. Mai târziu, am fost înștiințat că exact în timpul plecării lui din trup, o femeie posedată dintr-o mănăstire din afara Atenei a spus: «Văd acum un monah în ascultare din Katunakia, care este judecat de duhurile rele, iar acum el este încoronat cu o panglică roșie și poartă cuvintele «Un înger al secolului VIII».

Pe 13 noiembrie 1985 am vizitat Chilia Sfântului Hrisostom, ce aparține de Mănăstirea Kutlumuș, unde iubitul meu părinte Moise este nevoitor. Am fost acolo ca să petrec sărbătoarea. S-a întâmplat ca în acea Sfântă Sărbătoare a Sfântului cu gură și cuvinte de aur, să fie oficiată o

slujbă de pomenire pentru vrednicul de pomenire părinte Ioan, care atunci când a îmbătrânit a fost îngrijit de părinții acestei mănăstiri. Acest binecuvântat părinte, care a murit la 95 de ani, a prezis cu mai multe zile înainte trecerea sa:

– Vreau să mor de sărbătoarea Sfântului Ioan Hrisostom, aceeași zi în care a adormit în Domnul și starețul meu.

Și așa s-a întâmplat.

Hagi Gheorghe s-a apropiat de sfârșitul său fiind în Constantinopol. În același timp se apropia și sfârșitul fratelui său duhovnicesc, părintele Neofit de la Kafsokalivia. Părintele Neofit era foarte bătrân, evlavios și binecuvântat. Într-o zi a căzut în extaz. Când și-a revenit în simțiri, el a spus:

– Chiar acum am fost în Constantinopol cu Hagi Gheorghe.

– Ce ne-ai adus de acolo? l-au întrebat pe el.

– Iată, v-am adus colivă.

– Și ce ți-a spus Hagi Gheorghe?

– El mi-a spus: «Voi veni după tine peste trei zile».

Și, într-adevăr, la trei zile după moartea lui Hagi Gheorghe, de la 17 decembrie 1886, pe 20 decembrie, părintele Neofit și-a dat sufletul în pace, fără să fie bolnav.

Părintele Teofil de la Lavra a avut grijă să se pregătească pentru slujbele de înmormântare. În acest scop, înainte de moarte, el a împărțit toate lucrurile sale fraților și părinților.

– Hristoase al meu, mila Ta e mare!

Acestea au fost ultimele cuvinte ale părintelui Avacum, cel care umbla desculț, când a murit în pace.

CAPITOLUL XXXIII - Despre neascultarea față de îndrumătorii noștri duhovnicești și despre roadele sale cele amare

Multe și amare au fost roadele celor care nu i-au ascultat pe părinții duhovnicești. Aceasta este evident și reiese din proverbul de pe Muntele Athos, care spune că: «Ascultarea înseamnă viață, iar neascultarea moarte». Un exemplu este și întâmplarea următoare:

Era un părinte numit Meletie, duhovnic și urmaș al lui Hagi Gheorghe, care trăia în chilia Pantokrator de la Sfântul Nicolae (Hatzuda). Era un om învățat și avea o colecție mare de cărți. El nu dădea voie călugărilor să lucreze Duminica sau în alte zile de sărbătoare. Într-o zi de sărbătoare, ucenicii lui l-au întrebat dacă pot merge să vadă albinele pe care le țineau în Kapsala. El le-a dat binecuvântarea sa, dar ei nu au făcut lucrul acesta, ci au plecat la o baltă în ținutul Schitului Kutlumuș ca să pescuiască. În acel loc, forța apei te trage câteodată, și din acest motiv balta e numită «Ucigașa»; pentru că în trecut s-au înecat acolo oameni.

În acea zi, unul din grupul lor a căzut în baltă și s-a înecat, din cauza neascultării. Ceilalți n-au îndrăznit să meargă la chilia lor și să-i spună părintelui despre tragica întâmplare. Ei au alergat

la alți părinți, ca să-l anunțe cu grijă. Toți s-au întristat pentru cel ce a murit și pentru călugării neascultători, iar părintele Meletie a murit de o mâhnire de neîndurat.

Un călugăr a fost biruit de dorința de a părăsi Sfântul Munte, pentru a merge s-o vadă pe mama sa. Sub această dorință nevinovată era ascunsă o ispită. Părintele său, cu discernământ, l-a avertizat de aceasta și nu i-a dat binecuvântare pentru plecare, chiar dacă ceilalți călugări au insistat că el ar trebui lăsat să plece. Ei au aranjat în taină cu mama lui, ca să vină din Kesaria la Constantinopol, unde fiul ei avea să o întâlnească, însoțit fiind de unul din frați. De două ori pe săptămână era un vas ce venea din Rusia la Muntele Athos și intra și în port la Constantinopol. Ei au aranjat să meargă cu acel vas și, înainte de a pleca, au mers să ia binecuvântare de la părintele lor. Țintuit la pat, bătrânul, de îndată ce a auzit acele planuri a început să plângă, ca și cum nu avea să-i mai vadă niciodată. Ceilalți au încercat să-l aline, spunându-i că se vor întoarce în câteva zile. Dar s-a întâmplat că numai cel ce l-a însoțit pe celălalt s-a întors. Acela a rămas în lume pentru totdeauna.

Egumenul rus Misail l-a trimis odată pe ucenicul său, părintele S., până la corabia cu pânze a mănăstirii, dar el a refuzat să facă ascultare.

– Nu merg, a spus el.

– Dar unde vrei să mergi? l-a întrebat pe el.

– În pădure, ca să aduc lemne.

Și el a fost trimis în pădure, unde a căzut peste el un copac. Pentru neascultarea sa a fost dus la spital.

CAPITOLUL XXXIV - Despre paternitatea duhovnicească și despre puterea mijlocitoare a părintelui și îndrumătorului nostru duhovnicesc și despre marea siguranță în care se află adevăratul ucenic

Pentru un călugăr aflat sub ascultare, ocrotirea părintelui duhovnic nu poate fi măsurată, mai ales când călugărul are de înfruntat oameni sau diavoli, atât în viața aceasta, cât și în timpul plecării spre cea viitoare.

Un anume monah trăia în Chilia Sfântului Ioan Hrisostom, ce aparține de Schitul Kutlumuș a Sfântului Pantelimon. Egumenul de la Kutlumuș era chiar unchiul său și din acest motiv călugărul făcea adesea tulburare în schit, în ceea ce privește câteva probleme. Când a devenit grav bolnav și era pe moarte, era extrem de tulburat, foarte zgomotos și agitat. Părinții i-au citit rugăciunile pentru ieșirea sufletului, însă nu i-au ajutat. De vreme ce tulburarea sa creștea, ei l-au căutat pe părintele lui duhovnic, Hrisostom, care a pus mâna pe fruntea ucenicului său și i-a spus:

– Fiul meu, Ioan! Adormi în Domnul și eu voi lua povara ta asupra mea.

El a promis de asemenea să dăruiască metanii și milostenii asceților săraci și să ceară iertare, în locul lui, de la toți aceia pe care i-a supărat el. De îndată ce și-a pus mâna pe capul muribundului și i-a spus aceste cuvinte, cel tulburat s-a liniștit complet și și-a dat sufletul în pace.

Ieromonahul greco-rus, numit Acachie, avea doi călugări în ascultarea sa, Averchie și Prohor, în Chilia Sfântului Ioan Teologul din Kerasia.

Odată, ei au urcat până pe vârful Athosului și au stat peste noapte la Katisma Maicii Domnului, locul unde Maica Domnului i s-a arătat Sfântului Maxim Kafsokalivitul. Deși i s-a spus să nu meargă, părintele Averchie s-a urcat să doarmă într-o chilie singuratică, încuind ușa după el. Noaptea l-au atacat demonii. Unul dintre ei a apărut și a început să-l lovească cu cruzime. Părintele Averchie a început să țipe. Starețul său a fugit la chilie, a luat crucea și se ruga. Dar demonul nu l-a lăsat. Părintele Averchie nu era în stare să se scoale și să deschidă ușa. Atunci părintele Acachie a mers la geam și a spus duhului rău: «Cine ți-a dat dreptul să-l lovești pe ucenicul meu?». Aceste cuvinte l-au făcut pe demon să dispară. Averchie a fost eliberat și s-a liniștit.

Din această întâmplare ne sunt relevate două principii duhovnicești: importanța unui stareț și pericolul ce poate să apară când voia proprie și neascultarea ucenicului triumfă.

Părintele Sava duhovnicul a fost numit Noul Hrisostom. El a petrecut 20 de ani cu părintele său, Ilarion Iviritul, și după trecerea acestuia din această viață, el s-a nevoit în Chilia Învierii la Sfânta Ana Mică. A adormit în Domnul la vârsta de 80 de ani.

Era cunoscut pentru darul său de a-i mângâia pe ceilalți și de a călăuzi sufletele cu înțelepciune, cu discernământ, cu blândețe, prin felul lui apropiat, smerit și iubitor de a fi. El spovedea mereu și a vindecat mulți oameni posedați. Primea pe oricine, în orice moment al zilei. Dormea numai trei ore pe noapte și în fiecare după-amiază putea fi găsit răspunzând la nenumăratele scrisori pe care le primea. Și la toate dădea răspuns. Este socotit a fi cel din urmă dintre bărbații purtători de Duh ai generației trecute.

Virtutea discernământului său a devenit proverbială. De pildă, odată a împărtășit imediat un doctor după ce s-a spovedit și care dusesse o viață de păcat. El a explicat de ce i-a dat Împărtășania: «În cazul acesta, numai Duhul Sfânt poate să-l curățească». De asemenea, încerca să găsească căi de a se prezenta ca un păcătos, ca să încurajeze persoana care se căia și se

mărturisea. Prezintăndu-se pe sine ca un păcătos, el o ajuta pe acea persoană să-și depășească sfiala și șovăiala.

În timpul ocupației turcești, au apărut niște probleme între turci și Sfânta Mănăstire Kutlumuș. Turcii au devenit atât de agitați, încât se gândeau să o dărâme. Părinții l-au întrebat pe părintele Sava ce să facă. El i-a sfătuit: «Puneți stema coroanei engleze la poarta mănăstirii și pe fiecare turn un steag englezesc».

Turcii au fost foarte mânioși, dar nu au dorit să pornească război cu Marea Britanie.

Părintele Grigorie, un ascultător strict al poruncilor sfinte, a fost adesea numit «Al doilea Vasile cel Mare».

Vrednicul de pomenire episcop Ierotei de Argolis a scris acestea despre el: «L-am văzut pe Noul Vasile cel Mare împodobit cu aceleași virtuți».

Părintele Grigorie a murit în 1899, la vârsta de 75 de ani. La el s-a spovedit smeritul patriarh, precum și alți mulți ierarhi, unii care stăteau în Muntele Athos, iar alții care erau în vizită pe acolo. Patriarhului îi erau oferite de părintele său duhovnicesc trei smochine pe o farfurie de lut și un pahar cu apă de ploaie.

Părintele duhovnic Serafim de la Sfânta Ana era nevinovat și nu iubea banii. De asemenea, el era iertător, răbdător și milostiv. A mângâiat multe suflete de la Muntele Athos și din afară, chiar din jurisdicția Mitropoliei de Salonic, Kassandrios și Hierissou.

La Kafsokalivia, la Chilia «Intrării în Biserică a Maicii Domnului», viețuia un bătrân pe nume Grigorie (Karotos). Acest bătrân avea un ucenic care, înainte de a-și da duhul, i-a spus cuviosului bătrân:

- Bătrâne, au venit demonii și mă întreabă de ce nu mi-am făcut canonul în anumite zile.
- Spune-le, răspunse bătrânul, că iau eu asupra-mi negrija ta.

Ucenicul a surâs mulțumit și a adormit împăcat.

În timpul spovedaniei, nu numai persoana care face spovedania, ci și cel ce spovedește e judecat.

În trecut, duhovnicii erau practici. Ei nu judecau pe baza gravității păcatelor, ci mai degrabă pe baza intenției. Ei nu se preocupau prea mult de păcatele spovedite, ci de gândul cum să trateze sufletul persoanei care se căiește.

Un părinte înțelept spunea:

– Dă-i un canon penitentului dar, de asemenea, mângâie-i sufletul.

Părintele duhovnic al marelui postitor Hagi Gheorghe a fost minunatul ieromonah Neofit (Karamantis), care a trăit din 1756 până în 1860. El a mers în Karyes în 1848, după ce s-a nevoit mai întâi în pustia Kafsokalivia și Kerasia. Chilia lui, numită după Sfântul Nicolae (Kaprouli), aparținea de Sfânta Mănăstire Simonopetra. Părintele Neofit era duhovnicul a cinci mănăstiri și a tuturor ierarhilor care ședeau atunci în Sfântul Munte. A cunoscut ziua trecerii sale, cu patruzeci de zile mai înainte de acest eveniment. Și-a săpat singur mormântul și apoi a citit Evangheliile și Psaltirea. După aceea, s-a împărtășit cu Sfintele Taine, i-a binecuvântat pe ucenici, și-a făcut cruce, și în pace și-a dat sufletul Domnului.

Printre cele adunate pentru biografia răposatului părinte Kodrat Karakalitul se afla și faptul că acest păstor vestit avea darul de a pătimi împreună cu cel ce i se spovedea, plângând împreună cu acela și făcând el însuși o parte din canonul celui ce se spovedea.

S-a obișnuit ca atunci când un frate moare, ceilalți să-l ducă în cimitirul schitului și să-i ceară iertare, prin duhovnicul lui, în caz că acela a supărat pe vreunul din ei.

Când părintele Mina a plecat din această viață trecătoare, nici măcar un frate nu a fost găsit ca să spună că a fost supărat de acesta cel puțin o dată. Dimpotrivă, ei spuneau că, chiar dacă părintele Mina era deseori foarte obosit el nu refuza să ajute duhovnicește sau material o persoană aflată în nevoie.

Erau doi frați care se certau mult din cauza unuia dintre ei, Zosima, care întotdeauna cerea din puținii bani pe care celălalt îi avea, spunându-i că îi datorează acei bani. Acela insista că nu-i datorează nimic. Astfel, ei se certau permanent.

Când părintele Mina a aflat despre aceasta, i-a spus ucenicului său:

– O, binecuvântate Onufrie, ei se ceartă! Trebuie să găsec niște bani ca să-i dau celui care cere, ca să opresc cearta aceasta.

Părintele a dus apoi banii pe care îi avea părintelui Zosima și i-a spus:

– Părinte Zosima, aici sunt banii pe care părintele ți-i datorează și pe care mi i-a dat mie. Tu trebuie să păstrezi această taină, de vreme ce știi că eu sunt duhovnic.

În acest fel, cearta dintre cei doi frați a încetat.

Când părintele Mina a plecat din această viață, în timp ce toți lăudau virtuțile lui, părintele Zosima a menționat că bătrânul i-a dat banii datorăți lui de celălalt frate cu care se certa. Când celălalt frate a auzit acestea, a spus:

– Nu, eu niciodată nu i-am dat bani ca să-ți dea ție, părinte Zosima.

Când părinții au auzit acestea, au înțeles că într-adevăr părintele Mina a plecat din această viață trecătoare la cea veșnică cu mari virtuți și l-au slăvit pe Dumnezeu.

Cel mai iubit dintre toți ai timpului său a fost părintele Gavriil de la Chilia «Intrării în Biserică a Maicii Domnului», de la Sfânta Ana. El a fost chemat de patriarhul Constantinopolului ca să fie felicitat, dar era prea bătrân să meargă de unul singur și nu era posibil să fie transportat. El era părintele părinților. A murit în 1959, la vârstă de 80 de ani.

Cuviosul ieromonah Acachie, care era unul dintre Pahomieni, mi-a vorbit despre binecuvântatul duhovnic, părintele Dorotei, care trăia în Schitul Kutlumuș cu doi călugări în ascultarea sa. I-a fost cerut de Sfânta Mănăstire Esfigmenu ca să le fie egumen, dar el a refuzat cu smerenie, nedorind să părăsească lupta duhovnicească și rugăciunea minții.

Timp de zece ani a fost preot slujitor la Protaton. De asemenea, el a slujit ca tipicar la Protaton – cel mai bun pe care l-a avut vreodată Protatonul. El era acela la care se spovedea arhiepiscopul Leontie al Ciprului. Pentru motive pe care numai Dumnezeu le știe, el și-a petrecut ultima parte a vieții în chilia isihastă Sfântul Ioan Teologul, din cartierul Papagos, din Atena. A fost dăruit cu harisma de a fi un duhovnic capabil să mângâie pe cei ce veneau la el, cel mai bun păstor al oamenilor, un vindecător de suflete experimentat, care se asemăna cu o oază duhovnicească, atât în orașul Atena, cât și în pustie. Cei care-l căutau pentru spovedanie și sfat așteptau la un rând lung ore întregi, ca să-l vadă.

Spre sfârșitul vieții lui a fost orb. Deși lipsit de lumina exterioară, vederea sa duhovnicească a crescut.

Vrednicul de pomenire părinte H. de la Sfânta Ana ne spunea:

Clopotele bisericii băteau, am ieșit afară și l-am văzut pe părintele Onufrie plângând:

- Ce se întâmplă, părinte, de ce bate clopotul? l-am întrebat neliniștit.
- Viața părintelui Ignatie s-a sfârșit, a răspuns el.

Când am auzit acestea, din cauza mării dureri aproape am leșinat.

Părintele Onufrie a venit imediat la Chilia Sfintei Treimi și mi-a spus:

– De acum înainte, binecuvântate, va fi greu să găsim un duhovnic bun, văzător, cu faptă și învățătură, după cum vrednicul de pomenire părinte Mina mi-a spus: „Va veni o vreme când călugării vor spune: «Lăudați pe Domnul că este bun, că în veac este mila Lui». Și se mai spune în Sfânta Scriptură: «Întrebă-l pe tatăl tău și-ți va da de știre; întrebă pe bătrâni și-ți vor spune» (Deuteronomul 32, 7).

- Ce-o să facem acum, că duhovnicul nostru a adormit în Domnul, l-am întrebat eu din nou.

Și el a răspuns:

– De ce mă întrebi, binecuvântate? Mai sunt încă duhovnici care să urmeze tradițiile acestui loc sfânt.

Părintele Ignatie a venit din Serres când era foarte tânăr. El a lăsat tot ce avea săracilor și a venit desculț, ținând în mâinile sale numai un băț. A mers în Katunakia la părintele Neofit și nu și-a ridicat ochii să vadă dacă era vreun pic de pâine, sare sau altceva în jurul lui. El a văzut numai un șirag uzat de 300 de metanii, «Viața ascetică a Sfântului Isaac Sirianul», niște pâine veche, mucegăită, Evanghelia, Psaltirea și o carte scrisă de Thikaras. Când a văzut aceste lucruri, el le-a luat în mâini și le-a sărutat.

Apoi, imediat, a intrat în ascultarea părintelui Neofit. El nu s-a gândit dacă putea sau nu să aibă pâine și apă, dădea numai mulțumire Maicii Domnului că a fost încredințat unui mare ascet. Ei au rămas împreună în tăcere deplină și rugăciune neîncetată cu lacrimi și nu s-au oprit niciodată.

În Katunakia nu era biserică. Pentru a primi Sfânta Împărtășanie, ei trebuiau să meargă la Sfânta Ana Mică sau la un schit mai mare.

Părintele Ignatie a fost tuns monah cu acordul mănăstirii.

Când părinții au văzut marea sa virtute, au cerut Mănăstirii Marea Lavră ca el să fie hirotonit preot, nu numai pentru slujbe, ci și ca duhovnic. El avea atunci 26 de ani.

Toți părinții isihăști din Katunakia au putut să înțeleagă că nu era un bărbat obișnuit, ci unul deosebit. El era atât de ascultător, încât chiar și pentru nevoile trupești se pleca în fața părintelui Neofit, care adesea îl trimitea desculț prin zăpadă la Karyes și el nu refuza niciodată.

Toți sârbii, rușii, bulgarii și românii din acea zonă s-au spovedit la el, pentru că era un om drept.

Neîntrecut îndrumător duhovnicesc și spoveditor a fost Mihail Orbul, la Sfânta Biserică a Marilor Voievozi (metoc al Chiliei «Intrarea în Biserică a Maicii Domnului» de la Schitul Sfânta Ana), biserică aflată în cartierul Nea Elvetia (Noua Elveție) din Atena.

Mulțime mare de suflete a alergat să se ușureze de povara păcatelor sale, găsind în sfinția sa un părinte și un sfătuitor experimentat și discret și adăpându-se astfel de la izvorul curat al tradiției ortodoxe, al învățaturii și al slujbelor, sub epitrahilul duhovnicului orb, găsind acolo liman duhovnicesc. Oază de liniște și alinare duhovnicească s-a făcut «cuibul» părintelui Mihail, mai cu seamă într-o vreme când bântuiau în capitală curente aduse de străini: ale protestantismului raționalist, ale bavarezilor, ale lui Otto și ale urmașilor săi.

CAPITOLUL XXXV - Despre credință

Dreptul mucenic Iacov, care s-a nevoit în Dohiaru și în Schitul Iviru, a fost binecuvântat cu harisma profeției și alte daruri divine. El a predicat pocăința și Evanghelia creștinilor înrobiți, în timpul ocupației turcești. A început în Salonic și a ajuns în Nafpaktos. După ce a fost capturat, a fost adus înaintea sultanului Salim, unde l-a mărturisit pe Hristos, Dumnezeu Adevărat. A fost condamnat și spânzurat cu cei doi ucenici ai săi, diaconul Iacov și monahul Dionisie.

Dreptul mucenic Ghedeon Karakalinul a trăit în timpul ocupației turcești. Când era încă copil tânăr el a fost silit să-și lepede credința sa. Mai târziu, a venit la Sfântul Munte și a devenit monah. Când a stat, el a dorit să aibă moarte de martir, așa că a plecat spre Valestino și Târnovo unde a mărturisit credința cu mult curaj și râvnă. El a fost dezmembrat cu încetul și, astfel, rugându-se, și-a dat duhul său.

Un tânăr cu o viață dezordonată i-a spus unui monah bătrân:

– Nu cred că există Dumnezeu!

– Vino lângă mine, a spus monahul. Nu știi că greierul pe care-l auzi cântând acum vorbește despre Dumnezeu? Nu vezi blana pisicii mele cum este? Nici chiar regina Frederika n-a avut o haină ca aceasta.

Tânărul a fost mișcat de cuvintele părintelui. Greutatea necredinței sale dispăru.

Marele rugător și pustnic isihast Calinic din Katunakia, în timpul răposării sale, după ce a petrecut o viață în nevoină și sudoare, a spus:

– Îți mulțumesc, Doamne, că, chiar dacă n-am făcut nimic în viață, mor ortodox.

Odată, câțiva călugări au pus niște afișe ce spuneau că regele Gheorghe al II-lea aparținea unei loji masonice. Printre ei era și ascetul Petru Hosiopetritul. Poliția l-a prins și l-a exilat la Spinaloga, unde a propovăduit prin exemplul său și învățături simple, care au folosit multe suflete.

Un ascet spunea acestea:

Mulți studenți de la Universitate vin și vizitează acest loc. Odată au venit zece și mi-au cerut să fac o minune. Ei erau foarte insistenți. Mă gândeam cum să pun înțelegere în capul acelor tineri. Așa că le-am spus:

– Bine, stați în rând ca să vă pot tăia capetele. Apoi voi face minunea: vă voi pune capetele la loc. Dar păstrați distanța între voi, pentru că există pericolul să se amestece capetele voastre cu trupurile. Sunteți pregătiți? Sunteți nerăbdători să vedeți minunea? Ei au reacționat imediat:

– Nu, nu! Nu ne folosi pe noi, părinte! au spus toți deodată.

Era un duhovnic la Sfânta Ana, care se numea Nicandru. El mergea la toate slujbele, era blând și plăcut ca duhovnic. Era mai ales cunoscut pentru că păstra vechile Tradiții Ortodoxe ale schitului.

Despre subiectul materialelor radioactive, un monah vârstnic spunea:

– Acum știm și despre radioactivitate. Ce pot să spun? Dacă otrava ar fi conținută doar de un singur lucru, am putea spune: nu-l atinge. Acum ea este peste tot. Nu putem face nimic. Noi, cei de pe Sfântul Munte, întâi binecuvântăm totul cu semnul Sfintei Cruci și apoi mâncăm. De ce să ne temem? Nu spune undeva Hristos că cei credincioși, chiar de vor mânca ceva de moarte, nu vor fi vătămați? Nu vă îngrijați. Oamenii din lume au pierdut înțelesul vieții. Ei trebuie să-l găsească. Necredința e dăunătoare. De aici încep toate necazurile.

Un părinte spunea:

– Mulți sfinți ar fi dorit să trăiască și să lupte în timpurile noastre.

Enoh, un ascet român, a trăit într-o casă părăsită din Karyes. Autoritățile atonite l-au anunțat că trebuie să se mute în altă parte, deoarece era prea periculos să continue să trăiască în acel loc. Pentru o clipă, el a stat în fața funcționarului care adusese ordinul, gândindu-se adânc, apoi a spus într-un mod simplu:

– Eu sunt slujitorul lui Dumnezeu. Dacă El vrea ca această casă să se dărâme, așa va fi. Dacă nu vrea, nu va fi așa.

El nu s-a mutat și nimic nu s-a întâmplat.

Într-un mod asemănător i-a răspuns și diaconului Atanasie, când a fost la Salonic pentru un tratament medical, iar diaconul l-a găzduit în casa sa:

– Părinte, hai să ieșim din apartament.

– De ce? a întrebat el.

– Pentru că există pericolul ca această clădire să cadă și să neucidă. Este cutremur.

– O, Enoh e slujitorul lui Dumnezeu! Dacă Dumnezeu vrea ca această casă să cadă, așa va fi. Dacă nu, nu.

Și el a stat acolo.

Diaconul Atanasie a spus că părintele Enoh a mers la Salonic în haine zdrențuite. Hainele lui atârnavă în dreapta și-n stânga și erau ținute la un loc cu un ac de siguranță. Era amuzant să-l vezi trecând străzile cu trafic.

– Hai, părinte, grăbește-te! strigau oamenii.

– De ce? întreba el. Lasă-i să aștepte un pic. Sunt bătrân și nu pot fugi.

Și el făcea semn cu mâna dreaptă să se oprească mașinile.

Doctorii din Salonic ne-au povestit mai târziu ce le-a spus lor:

– Ei (frații atoniți) mi-au spus să fac operație, dar eu refuz, pentru că orice călugăr care e mai bătrân de 65 de ani nu supraviețuiește unei operații, și eu vreau să mor pe Munte, locul meu de pocăință. Dacă-mi puteți da niște medicamente, le voi lua, dar am aproape 80 de ani și nu vreau să fiu operat departe de Muntele Athos. Eu vreau să mor în Grădina Maicii Domnului.

CAPITOLUL XXXVI - Despre înșelare și despre războiul cel din dreapta al celui rău

Cu 100 de ani în urmă era un începător care în ziua tunderii sale în monahism a fost numit Sava și care, datorită neascultării și neatenției la gândurile sale, a fost înșelat de diavol, după cum ne arată următoarea povestire:

„Sava auzise de la mulți despre vârful Athosului, ca și de povestirea amintirilor plăcute din excursia și pelerinajul făcut acolo de sărbătoarea «Schimbării la Față» și a dorit să facă și el pelerinaj. El tot auzea expresia «Bătrânul Athos» și credea cu adevărat că aceasta se referea la un părinte cuvios ce trăia pe vârf.

În ciuda împotrivirii părintelui său, el a început să urce muntele. Când a ajuns la Hairi, a întâlnit într-adevăr un bătrân cuvios, cu părul alb, ce părea bolnav, care l-a însoțit și l-a întrebat:

- Unde mergi, fiule? Pari obosit și trist. Ce se întâmplă?
- Aș dori să-l cinstesc pe Bătrânul Athos, a reușit să spună mult tulburatul Sava.
- Fiule, eu sunt Bătrânul Athos. De unde vii? Unde trăiești?
- Eu sunt de la Sfânta Ana, Kerasia.
- Ești de la Sfânta Ana? Îți știu pe toți de acolo.
- Dar eu de ce nu te cunosc pe tine? E foarte ciudat.

– Nu-ți face griji, a spus presupusul bătrân. Eu sunt sfătuitor duhovnicesc și toți călugării din ascultare, care sunt curajoși și se gândesc la ei, vin și se pleacă în fața mea. Nu e nevoie să te obosești și să mergi mai departe. Am venit eu la tine. Ți-am văzut intențiile. Nu e nevoie să ajungi pe vârf. Fă o plecăciune și întoarce-te acasă, iar voia ta și eu vom avea grijă de tine.

Monahul Sava, orbit de neascultare și de cuvintele satanei – și, într-adevăr, satana arăta așa cum și-l închipuia el pe Bătrânul Athos –, i-a făcut plecăciune. Apoi, cu groază, a observat că mâna pe care a sărutat-o avea unghii îngrozitoare, și și-a dat seama de înșelăciune.

- Acum ești al meu, a spus diavolul, și eu voi veni într-o zi să te iau cu mine.

În acel moment, Sava a leșinat. După mai multe ore, un trecător l-a găsit și l-a dus înapoi la Sfânta Ana. După trei zile și-a revenit, a spus ce i s-a întâmplat și cu lacrimi în ochi și-a cerut iertare de la bătrânul său și de la frații săi călugări. A stat opt ani în schit fără să-și găsească odihna. Apoi, 15 ani s-a rugat Maicii Domnului Portărița de la Mănăstirea Iviron să-l ajute. Sfârșitul lui a venit într-o zi când pescuia cu frații săi în mare. S-a întâmplat la aceeași oră la care

el, odată, s-a închinat satanei. În prezența celorlalți, un vârtej l-a luat pe deasupra bărcii. Astfel, sărmanul călugăr Sava a dispărut pentru totdeauna“.

Era un nevoitor numit Pahomie; el trăia în Karulia și era mult înșelat de cel rău. El era convins că nici un preot nu era vrednic să-l împărtășească. Aștepta un înger să se coboare din cer și să-i aducă Sfintele Taine. Viața lui s-a sfârșit tragic. El a căzut într-o râpă și s-a înecat în mare. L-au găsit pe coasta opusă a Sikiei, mâncat pe jumătate de un pește mare.

Cu mulți ani în urmă, pe vârful de sud al Katunakiei, trăia un bătrân foarte evlavios. El avea un ucenic al cărui nume era Spiridon. Acest Spiridon, la început a fost ascultător și corect în toate. Cu trecerea timpului, viermele nevăzut al mândriei a început să-l roadă. În starea sa de călugăr, el a întrecut limita în nevoița ascetică. A sporit numărul de metanii pe care le făcea. Făcea privegheri lungi, fără binecuvântarea părintelui său. El se considera mai presus decât toți călugării și, urmând voia sa, a ajuns să fie stăpânit cu totul de duhul mândriei.

Într-o noapte, el a auzit o bătaie în ușă și cuvântul «binecuvântați». Și a deschis. Înaintea lui stătea ceva ce părea a fi înger, deși aceasta era doar o aparență și nu o realitate.

– Sunt trimis de Însuși Preaputernicul Dumnezeu ca să-ți spun că e mulțumit de toate lucrările și faptele tale bune, a spus el. Iar Dumnezeu vrea să te răsplătească și vrea să vii azi pe vârful Muntelui Athos, unde va veni cu îngerii și sfinții, ca tu să te închini în fața Lui.

Falsul înger i-a spus aceste lucruri lui Spiridon care, în adâncul mândriei sale, fără rugăciune și harul lui Dumnezeu, l-a urmat pe acela. Era iarnă. Vremea era rea și cădea zăpadă peste tot. După o călătorie de mai multe ore, el a ajuns pe vârful Muntelui Athos. Mulțumit de sine însuși, falsul înger a spus:

– Uită-te acolo. Îl vezi pe Hristos venind?

Spiridon a văzut o sferă roșie și Hristos părea că stă pe tron, în centrul ei, îmbrăcat în veșminte arhieresti. În același timp, au apărut o mulțime de îngeri, Sfinții Apostoli, sfinții ierarhi, bărbații și femeile drepte. Sfântul Spiridon conducea corul ierarhilor, iar fața lui a fost privită atent de monahul Spiridon.

Între timp, falsul înger îl îndemna:

– La ce te uiți? De ce pierzi timpul? Nu vezi că vine Hristos? Du-te repede și te închină în fața Lui.

Spiridon a pășit șovăielnic înainte. Cineva trebuie să se fi rugat pentru el în acel moment, căci a observat, surprins, că presupusul Sfânt Spiridon purta un culion uriaș, înalt de un metru, iar el știa din icoane că este mic. El a făcut cruce, spunând:

– Doamne, ai milă de mine, eu n-am văzut niciodată un culion așa de mare!

Deodată, toate iluziile au dispărut, iar Spiridon se afla singur pe marginea unei prăpăstii, într-o râpă abruptă, cu un picior adâncit în zăpadă și cu celălalt pregătit să pășească în abis. I-au trebuit douăsprezece ore ca să se reîntoarcă la chilia sa, unde l-a găsit pe părintele său rugându-se cu lacrimi. El s-a căit și a mărturisit tot ce s-a întâmplat. Părintele său i-a dat canon să nu se împărtășească trei ani și l-a trimis să stea în Mănăstirea Dionisiu, unde trebuia să spele vasele. El s-a smerit cu adevărat, căci a spus la toți părinții, și mai ales începătorilor, despre chinul și moartea lui înfricoșătoare pe care aproape a gustat-o, și cum a fost salvat prin rugăciunile părintelui său.

Un proigumen⁴⁶ (Proigumen (Προηγούμενος) este cel care a fost egumen, iar apoi a demisionat.) dohiarit, Neofit, stătea în anul 1880 în Chilia Arhanghelilor la Sfânta Ana Mică. Se pare că el a avut un vis în care îl cinstea și-i săruta degetele de la picioare Sfântului Vasile cel Mare. Acest vis a fost de ajuns ca să-i aducă mândrie și aroganță în suflet, de vreme ce a înțeles că trebuie să vadă și să venereze sfinții. El se gândea constant la acel vis, iar rezultatul era că timpul pentru rugăciune și pentru rânduiala zilnică avea de suferit.

După ce a trecut mult timp, Preaputernicul Dumnezeu l-a luminat pe el ca să-l viziteze pe binecunoscutul duhovnic Grigorie, un ascet ce trăia în sărăcie totală, într-o chilie mai îndepărtată din același schit. El i-a spus:

– Fratele meu, tu ai venerat un diavol mare și nu pe Sfântul Vasile cel Mare. Te rog, de acum înainte nu mai da atenție visurilor pe care viclenii diavoli le folosesc ca să înșele oamenii.

Înțelept și cu discernământ, părintele Daniil Katunakiatul avea darul de a recunoaște când o persoană era înșelată de diavol și a ajutat multe suflete, fie vorbindu-le, fie învățându-le prin scris, ajutându-i să se elibereze de capcanele diavolilor și de lupta din dreapta dusă împotriva lor. El ne-a scris următoarea întâmplare:

„Cu câțiva ani în urmă era un călugăr numit Alipie, viețuitor al unei chinovii de pe Sfântul Munte, care se nevoia pentru mântuirea lui și practica rugăciunea lui Iisus. Într-o noapte, când era în una din viile din apropierea mănăstirii și spunea rugăciunea, a simțit un tremur și un fior, în același timp, în trupul lui. Deși speriat la început, el și-a spus: «Trebuie să spun rugăciunea fără șovăială, și ce poate să-mi facă diavolul?». De atunci, el a continuat cu rugăciunea, dar simțea același tremur în trupul său. Această posedare a devenit cunoscută tuturor părinților mănăstirii și ei erau tulburați deoarece nu numai trupul lui tremura, dar și a celor ce erau în jurul lui în biserică, în timpul slujbelor, stând în strane unul lângă celălalt. Toți erau mișcați și stranele erau

mişcate, ca și cum ar fi fost conectați pe rând și ca și cum dansau toți împreună. De asemenea, când el intra în chilia lui, aceea și cele din apropierea ei se zguduiau ca Vezuviul, lucru care nu s-a mai auzit să se fi întâmplat înainte.

Văzând această tristă situație, egumenul mănăstirii și cei ce se ocupau de aceasta, l-au închis într-un mic paraclis, îi dădeau 50 g de pâine în fiecare după amiază și le-a spus preoților să-i citească rugăciuni de exorcizare, fără încetare, pe rând. Dar în zadar, situația părea a se înrăutăți. În cele din urmă, nu știu cum s-a hotărât, ei l-au adus la mine, nevrednicul, să le dau părerea și sfatul despre ce trebuia făcut. El a venit cu un alt frate din mănăstire.

Primindu-i cu bunățate și înțelegere, eu l-am luat pe suferindul Alipie într-o parte și i-am pus întrebări cu grijă. Mi-a mărturisit tot ce se întâmplase, în toată viața lui, din copilărie, și după aceea l-am întrebat care era părerea lui referitor la acea posedare, iar el mi-a răspuns:

– În ceea ce privește tremurul trupului meu, ori e o manifestare a harului divin, ori e din invidia diavolului. Eu cred că trebuie să insist asupra Rugăciunii lui Iisus și să-l las pe diavol să fie invidios. Eu, a continuat, spun rugăciunea. Eu chem Numele lui Iisus și nu renunț la Numele ce mântuiește.

Apoi i-am răspuns:

– În ceea ce privește rugăciunea, chiar dacă ești binecuvântat și pari a fi duhovnicesc, să nu ignorăm, dar să analizăm cu grijă posibilitatea că luptăm în zadar, crezând că facem voia lui Dumnezeu, dar se poate să facem chiar opusul. Dă-mi voie să-ți spun că greșești în trei feluri:

Întâi, ca să petreci timpul spunând Rugăciunea lui Iisus, trebuie să faci niște pregătiri dinainte. Dar tu nu vezi că ai multe lipsuri? Ți lipsește ascultarea. Îmbrățișezi cu ușurință mânia și vrajba, iar voia proprie și gândul ți le socotești a fi engolpion dumnezeiesc.

În al doilea rând, făcând Rugăciunea lui Iisus te gândești la ea ca la o mare virtute a ta și crezi că din cauza aceasta vrăjmașul te invidiază și se manifestă în acest tremur scandalos.

În al treilea rând, continuând să spui rugăciunea și ignorând această putere rea, crezi că placi lui Dumnezeu, ceea ce ar fi de dorit, dar, în realitate, Îl superi, urmând înșelăciunea în locul adevărului.

Pe lângă acestea, cum ai îndrăznit să-ți iei o misiune imensă fără o călăuză experimentată?

După ce i-am demonstrat cu Scriptura că era înșelat, cu harul lui Dumnezeu și-a venit în simțiri, și-a dat seama de înșelăciune și m-a întrebat cum să se îndrepte. I-am spus ce lucruri sunt necesare să facă și am adăugat că, dacă vrea să se elibereze complet, trebuie să facă următoarele:

Întâi ar trebui să aibă ascultare desăvârșită față de egumenul său, să nu fie curios sau să vorbească despre frații săi. În al doilea rând, când spune «Doamne Iisuse Hristoase...» să nu dea atenție puterii rele, care până atunci l-a înșelat. E mai folositor pentru mintea și întreaga lui ființă

să stea departe de aceste gânduri. Iar dacă din obișnuință trăiește tremurul, să nu-i dea atenție, ci să se roage Domnului Hristos să-l elibereze din așa stare de boală.

El a acceptat smeritele mele îndrumări și sfaturi cu credință nezdruincată, iar după aceasta s-a întors la mănăstirea lui și, după câteva zile, cu ajutorul lui Dumnezeu Cel Preamilostiv, a fost eliberat cu totul și a devenit ținta respectului și dragostei tuturor fraților în Hristos pentru întoarcerea sa, binecuvântată de Dumnezeu, dar mai ales pentru ascultarea sa desăvârșită față de toți.

Ca dovadă a schimbării sale curate și binecuvântate de Dumnezeu, prezint aici relatarea unui act de curajoasă ascultare, pe care l-a făcut și pentru care a fost admirat de toți.

Unul dintre cei mai respectați călugări ai mănăstirii, Evdochim din Tinos, prin tainicele căi ale lui Dumnezeu, pe care nimeni nu le înțelege, a devenit grav posedat. Nu numai că striga și înjura revoltător, rupând lanțurile sale, dar cel mai trist dintre toate era că se mânjea cu propria sa murdărie. De vreme ce nimeni dintre frați nu-l putea îngriji, ei i-au dat această misiune lui Alipie, care, fără să se plângă, a îngrijit de el trei ani, îndurând cu mult curaj toate insultele. Prin ascultarea și răbdarea sa, Alipie a ajuns să fie respectat de bolnav, care cu ceilalți era sălbatic și dificil, iar cu Alipie era ascultător și liniștit. Prezența lui Alipie era ca o botniță pentru nebunia lui. Pe lângă grija ce o avea ca bolnavul să aibă mâncare curată și să-și păstreze trupul curat, Alipie citea pentru el și slujba Ceasurilor și Vecernia. După trei ani, Evdochim a fost eliberat de suferințele sale și, cu o săptămână înainte de plecarea sa la Domnul, a fost cu totul liniștit. Astfel și-a dat duhul său.

După adormirea sa, binecuvântatului Alipie i-a fost dată ascultarea de infirmier, slujbă în care s-a distins prin grija ce-o avea față de frații săi. Spre sfârșitul său, care a venit peste trei ani, el s-a îmbolnăvit de tuberculoză. Lucrul uimitor a fost acela că și-a cunoscut dinainte timpul morții sale. Aceasta a fost într-o sâmbătă, când el părea să fie bine, dar, după ce s-a împărtășit cu Sfintele Taine, i-a spus unui frate mai apropiat lui: «Azi, înainte de a veni seara, voi pleca». Și astfel, înainte de Vecernie, a răposat.

Nu trebuie să omit cel mai important lucru care arată pocăința și ascultarea lui desăvârșită. De când a știut de boala sa și a înțeles că tot ceea ce Dumnezeu mi-a făcut cunoscut mie a fost spre mântuirea sa, el îmi scria toate gândurile sale și tot ce i-am scris înapoi a pus în practică.

Pentru el, am fost de două ori la mănăstirea sa, și de fiecare dată am fost pe deplin mulțumit de minunata lui schimbare“.

Un ascet numit Ștefan, care încă locuiește în Karulia, e înșelat să officieze Sfânta Liturghie singur, ceea ce nu se obișnuiește în Biserica Ortodoxă. El nu recunoaște că Biserica este Corabia sfântă a Adevărului și nu acceptă cinstirea Sfântului Nectarie.

Sus, în Schitul Sfânta Ana, a fost un călugăr ce suferea de înșelare. El locuia într-o chilie părăsită și niciodată nu lua legătura cu nici unul din frații săi, iar în neînțelegerea lui credea că nu era nici un preot vrednic să slujească Sfânta Liturghie. Din acest motiv, el nu se împărtășea cu Sfintele Taine. Îmi amintesc că odată l-am văzut noaptea, cu o lanternă, apoi ceilalți frați de la Sfânta Ana mi-au spus despre el.

Deasupra peșterii Sfântului Acachie Kafsokalivitul este Chilia Adormirii Maicii Domnului, unde trăiesc părintele Serafim și însoțitorul lui. Aici a trăit odată părintele Haralambie. El a vrut să facă nevoițe ascetice în exces, înainte de a se curăți pe sine de patimile mândriei și trufiei, așa că s-a retras în chilia sa și se hrănea numai cu pâine uscată.

După ce a trecut o săptămână și mâncarea lui s-a terminat, a deschis ușa și a văzut în fața ei un sac plin cu pâine uscată. Ca rezultat, s-a convins că asceza și postul său au fost primite de Dumnezeu, devenind mai lăudăros și mai mândru. Apoi, într-o noapte, spre miezul nopții, când citea Acatistul Maicii Domnului, la rândul «Zid ești fecioarelor, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară...», el a auzit o bătaie în ușă. După ce a deschis ușa, a văzut un bătrân cu barba albă, șchiop, cu o înfățișare sălbatică:

– Fiule, eu sunt duhovnic, a spus el, și am venit să văd luptele tale, deoarece eu iubesc foarte mult pe cei ce se luptă în taină. Chiar dacă sunt șchiop, eu ți-am adus pâine uscată și un coș plin cu monezi de aur, ca să ai bani să-ți cumperi rezerve de pâine uscată și să nu fii nevoit să ieși din chilia ta.

El a spus acestea și a întins mâna să-i dea coșul cu monezi. Părintele Haralambie a observat că vizitatorul său avea unghii roșii, foarte lungi.

– Dacă vrei să te cred, i-a spus bătrânului cu barba albă, însemnează-te cu semnul crucii și apoi vino să continuăm Acatistul Maicii Domnului.

Atunci străinul s-a mâniat și a strigat:

– Am aici ajutorul de care ai nevoie și tu nu mă crezi, și-mi ceri să-i citesc Ei asemenea cuvinte care ne ard? Niciodată!

S-a făcut un zgomot puternic și întregul loc a fost zguduit și umplut cu fum și cu un miros insuportabil, iar acel demon, sub chipul bătrânului, a dispărut.

Părintele Haralambie a căzut jos, inconștient, din cauza fricii. Când și-a revenit, el s-a așezat în colțul chiliei lui, înfășurat într-o pătură, șocat și cutremurat de frică. A fost găsit în acea poziție de vecinul său, părintele Dionisie, căruia i-a descris întregul episod.

Acestea au fost luate din Biblioteca de manuscrise a ieromonahului aghiorit Eftimie al Cretei:

„Cu 50 de ani în urmă, monahul Pahomie din Rodestov, Tracia, trăia cu semenii săi călugări în Chilia Sfinților Apostoli de la Sfânta Ana.

Adesea el povestea cum a trăit în chinovie cu monahul Zaharia, un dascăl ce tradusese lucrările Sfântului Teodor Studitul. După un timp de la traducerea acelor lucrări, el a fost adus la chilia lui Avacum, la Sfânta Ana. Acolo el a trăit singur pentru tot restul vieții sale.

În același timp, trăia în Sfântul Munte Preasfințitul Nil de Karpathos, care avea obiceiul ca la fiecare sărbătoare a Sfântului Atanasie al Lavrei să-i viziteze pe părinții cunoscuți lui din pustie și schituri.

De asemenea, în fiecare an îl vizita pe dreptul dascăl Zaharia. Dar, într-un an nu a făcut așa, ci, imediat după praznic, s-a întors la locuința sa. În această faptă, diavolul a văzut posibilitatea de a-l înșela pe Zaharia.

Într-o seară de vară, pe 7 iulie, în timp ce stătea afară în curtea sa, Zaharia a auzit pași și apoi a văzut un bărbat apropiindu-se, care părea a fi episcopul Nil.

– De ce te deranjezi să vizitezi o cunoștință nevrednică, mai ales pe timp de noapte? a întrebat el.

Și chiar atunci când a întrebat acestea, el a făcut o plecăciune până la pământ, pregătindu-se să-i sărute mâna ierarhului. Presupusul episcop a întins mâna dreaptă ca să i-o sărute, dar în loc să-l binecuvinteze l-a împins jos și l-a făcut ca pe unul mort, căci el nu era de fapt episcopul Nil, ci însuși diavolul.

De îndată ce i-a sărutat mâna, diavolul a dispărut, luând și harul pe care Zaharia l-a avut și lăsându-l întins pe pământ. Dimineața, un frate care venise să-l vadă dintr-un motiv personal, l-a găsit în acea stare. Chiar atunci a alergat și i-a chemat pe preoții schitului, care i-au făcut Sfântul Maslu și au citit rugăciunile Sfântului Vasile. De asemenea, l-au binecuvântat cu sfinte moaște și, după aceste îngrijiri, s-a făcut bine și a putut mânca.

În tot restul vieții sale, el a mărturisit adesea:

– Am scris multe lucruri, am fost în multe locuri ale lumii, însă diavolul m-a înșelat ca să mă plec înaintea lui. Eu, prostul de mine, ar fi trebuit să fac semnul Sfintei Cruci înainte de a-i săruta scârboasa mână. Astfel, n-ar fi putut să stea. Înfrânt de o armă neînfrântă, ar fi plecat fără să-mi facă rău.

Odată, când a venit un anume teolog lângă bătrânul Iosif, Locuitorul în peșteră, bătrânul a simțit un miros urât. El i-a adus aceluia bărbat la cunoștință acest lucru, sfătuindu-l să meargă și să se spovedească. Cauza aceluia miros era credința aceluia privind teoria evoluționistă a lui Darwin.

CAPITOLUL XXXVII - Despre blândețe, ca cea a lui Hristos, și despre nerăutate

Ieromonahul român Leontie din Negrești, județul Neamț, a venit la Sfântul Munte în 1852 și a murit în 1901. El și-a cunoscut dinainte moartea sa. A fost cunoscut pentru smerenia și inima sa curată, deoarece niciodată nu se supăra și nimic din ce vedea sau auzea nu-l tulbura. A fost un om pașnic. În fiecare după amiază își punea epitrahilul și vizita cimitirul, unde se ruga pentru părinții și frații plecați.

Bătrânul Z., un părinte de la Noul Schit, a fost ca un miel al lui Dumnezeu, fără pic de viclenie. L-am vizitat spre sfârșitul vieții sale, când era ținut la pat. Odată i-au fost furate 150 kg de ulei. Ucenicul a fost nemulțumit, iar atitudinea lui l-a întristat pe bătrân.

– Binecuvântate, de ce nu mulțumești lui Dumnezeu? Acum ești liber și cu mai puține patimi, pentru că avem numai un vas de ulei în loc de trei, a spus bătrânul.

Dar ucenicul lui a continuat să protesteze, să critice și să aibă suspiciuni.

– Privește, fiul meu, i-a spus părintele Z. Privește partea bună a lucrurilor. Nu crede tot ce auzi, ci numai jumătate din ceea ce vezi cu proprii tăi ochi.

Un părinte blând și neprihănit spunea:

– Toți părinții sunt buni. Toți se luptă cât pot ei de bine și numai stând aici, în Grădina Maicii Domnului, este nădejde de mântuire.

Adâncit întotdeauna în foloasele rugăciunii minții, părintele Stachis era un pustnic vrednic de admirație. Numai o dată m-am învrednicit să-l văd la arsanaua Schitului Sfânta Ana, deoarece trăia în lumea ascunsă a tăcerii, a unui adevărat isihast. Chilia lui era în partea cea mai de nord a Katunakiei, deși la început fusese călugăr pe Muntele Sinai. Cum a trecut odată o mare ispită cauzată de trei mireni, e o bună dovadă a smereniei sale neîntrecute și a lipsei de mânie.

Acești oameni construiau cuptoare de cărămidă la o mică distanță de chilia lui. Unul dintre ei înjura și vorbea urât cu părintele Stachis, care păstra tăcerea. Ceilalți l-au sfătuit pe tovarășul lor să înceteze cu felul acesta nerespectuos și păcătos de a fi, avertizându-l că un asemenea comportament ar putea aduce ceva rău asupra lui, ceea ce s-a întâmplat într-adevăr. La trei zile după ce cuptoarele au fost aprinse, ele au explodat, făcând zadarnică toată munca zidarilor.

Părintele Stachis avea și altă virtute. Când bătrânul său a fost ținut la pat de boală, părintele Stachis nu putea munci destul pentru a se întreține pe el și pe bătrân și nu s-a rușinat să ceară, ceea ce a făcut-o cu o smerenie tăcută și respectuos.

Mulți părinți din mănăstirile idioritmice, când s-au mutat din lume, practica asceza, isihia și smerenia. Unul dintre ei a fost vrednicul de pomenire părintele Teofil, de care își amintesc cu respect toți călugării din Marea Lavră. El a fost un mare sprijinitor al chinoviei, credincios sarcinii ascultării lui până la sacrificiul de sine și moarte, desprins total de rude și lume, blând cu toți, iubitor al singurătății și rugăciunii. Adeseori mergea la îndepărtatele Paraclisuri din împrejurimi, ca să se roage. Părintele Teofil a fost un adevărat prieten a lui Dumnezeu, cu o fire entuziastă și perseverentă.

Monahul Ioasaf de la Sfânta Ana nu a produs niciodată în viața sa vreo supărare. El a fost un exemplu de ascultare, smerenie și răbdare. A murit în 1947.

Monahul Sofronie Bizantinul, om de litere, care trăia la Sfânta Ana, s-a remarcat prin smerenia și inima sa curată. El a fost secretar al schitului și principal editor al ziarului «Noul Logos». S-a nevoit într-o chilie părăsită de la Pine. A murit la o vârstă înaintată.

A fost un monah care în cei 30 de ani ai vieții sale nu a supărat pe nimeni.

În așezarea isihastă a vechiului Russikon trăia un monah pașnic, Onisifor. El era așa de smerit, încât atrăgea oamenii prin simpla lui prezență.

Călugărul doctor Spiridon Kambanos, Lavriotul, ajutătorul părinților bolnavi și suferinzi, a nevoitorilor pustnici și a celor din chinovii, era neinteresat de bani și a fost cunoscut pentru smerenia, bunătatea și iertarea sa. Odată, când a fost lovit prin cuvinte de unii, el i-a iertat și le-a spus cuvintele Domnului: «Dacă am vorbit rău, dovedește că este rău, iar dacă am vorbit bine, de ce mă bați?» (Ioan 18, 23). Aceste lucruri ne-au fost povestite de ucenicul său, călugărul doctor Pavel Lavriotul.

Cuviosul părinte Atanasie, bibliotecarul Schitului Sfânta Ana, a fost acuzat pe nedrept în 1935 că a furat un manuscris și a fost întemnițat trei ani. Nevinovat, el a suferit această ispită cu deplină liniște, îngăduință și fără gânduri rele. El a refuzat să-i urmărească în justiție pe acuzatorii săi, și a lăsat Preadreptei Judecăți să aducă dreptatea.

Pe patul de moarte, cu ultima lui suflare, adevăratul hoț a mărturisit că a ascuns cartea în gropnița schitului, unde sunt păstrate oasele celor răposați.

Monahul Nil a fost un lăudat rod al Sfintei Mănăstiri Simonopetra. El a slujit ca secretar principal al Consiliului Sfântului Munte. A fost atât de smerit, pe cât de cult. Patriarhul Ioachim al III-lea scria multilor săi prieteni: «De multe decenii Patriarhia n-a primit asemenea scrisori de la Sfânta Comunitate». Erau momente când i se vorbea părintelui Nil necuviincios, dar reacția sa era aceea de a spune cu liniște și calm: «Eu îi văd pe toți părinții de la consfătuiri ca pe îngerii lui Dumnezeu, și prin fețele lor evlavioase îi văd pe părinții din vechime, întemeietori ai sfintelor mănăstiri». De vârstă medie, având doar 40 de ani, el a murit de tuberculoză. El a fost luat pe neașteptate, ca bunătatea lui să nu fie schimbată de cel rău.

Când lucra la Patriarhia Ierusalimului, arhimandritul Ioachim Spetsieris (1880–1934) s-a dovedit a fi un lucrător al virtuții și ascezei monahale. El a început nevoința în Noul Schit, unde s-a întors cu bucurie după ce și-a desăvârșit studiile și a slujit Biserica.

A fost cunoscut mai ales pentru răbdarea și smerenia sa. De fiecare dată când cineva spunea: «Părinte, acei oameni vorbesc de dumneata», el răspundea: «Vă rog, frații și prietenii mei, nu vorbiți greșit despre nimeni, nu vorbiți cu răutate împotriva binefăcătorilor mei».

Egumenul Sofronie de la Mănăstirea Sfântul Pavel, care a murit în 1881, în al optzecilea an al vieții sale, era un om foarte smerit. De fapt, el era adesea criticat pentru smerenia și blândețea sa. Nimeni nu l-a văzut mânios. Se spune că osemintele lui erau binemiroitoare. Părintele Ioachim Spetsieris ne-a povestit despre virtutea acestui bărbat.

Părintele Varlaam de la Mănăstirea Xenofon, care a trăit peste 100 de ani, a lăsat în urma lui, în inimile și mințile monahilor mai tineri decât el, care l-au întâlnit aproape de sfârșitul vieții sale, raze de bunătate, blândețe și dragoste. Chiar la vârsta de 100 de ani curăța încă pomii, dar nu pentru că muncea din greu și nici pentru răbdarea pe care o avea în boli (suferind de hernie, pentru care niciodată nu a purtat brâu) era atât de iubit, ci pentru dragostea și răbdarea pe care le arătase de nenumărate ori.

Odată, a mers cu niște părinți mai în vârstă la metocul mănăstirii, la Sfântul Nicolae, Halkidiki. Acolo erau niște probleme cu oamenii din zonă. Părintele Varlaam le-a vorbit cu blândețea lui obișnuită, dar acei oameni, neascultători din fire, l-au defăimat și au turnat un bidon cu vopsea pe capul lui. Bătrânul s-a întors la părinți și, fără să se plângă, i-a asigurat liniștit că îi iertase deja pe dușmanii săi.

Sufletul vrednicului de pomenire părinte Atanasie, egumen al Sfintei Mănăstiri Grigoriu, era ca un port fără furtună. Egumenul de mai târziu, Visarion, spunea: «El se aseamănă cu figurile ascetice ale Tebei din Egipt. Mult mai îndrăgea duhul nemâniei și al blândeții, pe care se străduia să-l sădească și în ucenicii săi. Încă și poet a devenit pentru aceasta, dându-le să citească versurile sale, dedicate sfintei blândeți. Un oarecare călugăr grigoriat a primit această poezie a sa, la metocul din Voulta:»

O, ce drag și dulce-mi este

omul blând și cumpătat!

Când altul m-a împilat

la ce bun sa-l fi muștrat?

Piere oare-a sa turbare,

auzind a mea muștrare?

Când prinde-a se-nverșuna,
de-aș începe-a-i da răspuns,
într-o clipă, chiar ca el,
turbat și eu am ajuns.

Însă-n ceasul învrăjbirii
buzele-mi n-or să grăiască,
ci-așteapta-voi, potolit,
norii să se risipească.

Nedreptatea voi zdrobi-o
mai apoi, blând, cu răbdare,
și-auzi-mă-voi mai bine,
nerănit de-nverșunare.* (Traducerea poeziei aparține Cristinei Băcanu [Nota editorului].)

Părintele isihast Efrem din pustia Katunakia, un bun dascăl al vieții îngerești, care încă trăiește și-i îndrumă pe atleții lui Hristos, ne-a spus:

Următoarea întâmplare a avut loc în Mănăstirea Iviron. Un bărbat căra lemne de foc. Un preot i-a cerut să-i aducă și lui:

– Îți voi aduce, părinte. Cât vrei?

– Zece sarcini.

Omul i le-a adus.

– Adu-le mai aproape, a spus preotul.

– Trecerea e prea strâmtă și prea abruptă pentru animal, părinte. Îi e frică, a răspuns omul.

– Îți spun: adu lemnele mai aproape.

Și ei s-au certat.

– Nu vei fi iertat, a spus preotul.

– Nici tu nu vei fi iertat, a răspuns omul și a plecat.

– Acum ce mă fac? s-a gândit preotul. Nu pot sluji Liturghia. Nu pot. Ce am să fac? A! Când va trece mâine omul, îi voi face plecăciune și-i voi cere iertare. Dar dacă se îmbolnăvește fiul lui și trebuie să plece până atunci? Cum îl voi găsi pe om?

Între timp s-a lăsat noaptea, iar porțile mănăstirii au fost închise.

– Și acum? s-a gândit preotul. Nu pot să ies să-l caut nici să intru înăuntru când mă întorc. Dar acum, că ne-am blestemat unul pe celălalt? Am o adevărată comoară pe care o pot folosi. E rugăciunea. Maica Domnului mă va lumina ce să fac.

Când noi, călugării, avem vreo problemă, cerem ajutorul Maicii Domnului. El a început să se roage: «Maica Domnului, ce să fac?».

Nu a durat mult până ce i s-a dat răspunsul. A aprins o lanternă, a ieșit prin poarta mică a mănăstirii și a început să urce muntele, noaptea, numai cu lanterna, ca să-l călăuzească.

– Bună seara.

- Bine ai venit, părinte.
- Binecuvântate, a spus preotul, ne-am certat pentru niște lemne. Iartă-mă!
- Dumnezeu să te ierte, părinte! a răspuns el. Te rog, iartă-mă și pe mine.
- Dumnezeu să te ierte, a răspuns preotul și a plecat ca să slujească Liturghia.

Când ai o neînțelegere cu cineva, să nu mergi să iei împărtășania până nu te împaci întâi.

Un incident asemănător s-a întâmplat cu câțiva ani în urmă. Trecea un mic vapor și l-am văzut pe părintele Democlit, care era medic la Noul Schit, și pentru că părintele meu era bolnav, am urcat la bord ca să-l întreb ceva despre el, dar nu i-am spus nimic căpitanului și el a crezut că merg la Dafni. După ce toți părinții au urcat la bord, vaporul s-a îndepărtat de doc.

- Kosta, i-am spus căpitanului, eu nu călătoresc.
- De ce nu mi-ai spus nimic?

Am răspuns:

- Am vrut numai să-i spun o vorbă medicului până vin ceilalți părinți la bord.

Kosta a întors în doc și eu am sărit.

- Du-te dracului, a țipat el.

Am mers la părintele meu și i-am spus ce mi s-a întâmplat cu Kosta. Mi-am dat seama că nu pot sluji Liturghia și am hotărât ca la prânz, când Kosta se întoarce, să merg la el și să-i cer iertare. La prânz am plecat.

- Cum stau lucrurile, Kosta? am întrebat.
- Totul e bine, părinte.
- Binecuvântate, în această dimineață am greșit și te-am supărat. Iartă-mă!
- Dumnezeu să te ierte.

După ce ne-am împăcat, am putut să slujesc Liturghia!

Părintele Efrem le mai spunea mirenilor:

– La fel ar trebui să procedezi cu prietenii și colegii tăi muncitori. Dacă spui ceva greșit, nu merge să te împărtășești cu Sfintele Taine. Nici măcar nu poți să te rogi. Rugăciunea nu ajunge nicăieri. Trebuie să fii iertat. Apoi poți să te rogi și să iei Sfintele Taine.

Un bătrân smerit dintr-o chinovie, spunea:

– Nu mă plâng de nimeni. Toți mă iubesc. Toți sunt buni. Sunt așa de fericit! Îi dau slavă lui Dumnezeu. Îmi vine să plâng de bucurie.

Vrednicul de pomenire duhovnic Simeon, fostul egumen de la Simonopetra, era atât de lipsit de răutate, încât atunci când a cunoscut o persoană care a furat ceva, nu a trădat-o. Când a fost întrebat despre aceasta, el a răspuns: «Întreabă-l pe Sfântul Simeon; el știe...».

CAPITOLUL XXXVIII - Despre virtutea îndumnezeitoare a rugăciunii, care cuprinde toate celelalte virtuți

Când Sfântul Acachie Kafsokalivitul stătea la rugăciune în picioare, părea un stâlp drept, neclintit; iar când stătea jos, era neștiutor de trupul său, căci era într-o stare de înălțare a ființei sale plin de har și lumină dumnezeiască, necreată.

Mult evlaviosul ieromonah Mina din Mavrovunio trăia în Chilia Schimbării la Față din Schitul Sfânta Ana. În timpul zilei și al nopții, el făcea de la 1000 până la 3000 de metanii și de la 50 până la 100 de șiraguri⁴⁷ (Un șirag de metanii are 100 de bobite. Deci el rostea de 5.000–10.000 de ori rugăciunea lui Iisus.) de metanii. Datorită faptului că se ruga mult, el nu avea timp să vorbească cu nimeni. Nu numai că se împărtășea cu Dumnezeu, prin rugăciune, dar astfel el se apăra de a cădea în judecată, prin prea multă vorbă.

În Chilia «Intrării în Biserică Maicii Domnului» a aceluiași schit, trăia un călugăr numit Procopie. Într-o zi, când se simțea trist și deznădăjduit, a apărut în fața lui un bătrân cu barbă albă și l-a întrebat:

– Ce se întâmplă? De ce ești trist?

– Ce se întâmplă? Aș vrea să învăț muzică și nimeni nu vrea să mă învețe, pentru că nu pot cânta armonios, a răspuns el.

– Te voi învăța eu. Cu mine vei fi cel mai bun cântăreț. Dar aș dori să-mi faci întâi o favoare, a spus străinul.

– Ce? Orice dorești! a răspuns Procopie.

– În loc de plată aş dori să arunci şiragul de metanii pe care-l ai în mână şi să încetezi a te ruga.

Atunci Procopie şi-a dat seama că străinul era diavolul şi a devenit foarte, foarte mânios şi a spus:

– Înapoia mea, satano!

Şi satana a dispărut imediat.

În 1942, la vârsta de 93 de ani, bătrânul Artemie a murit. Era curat la inimă, cuvânt şi comportament. Ca şi în scrierile sale, la fel a fost şi în viaţa de zi cu zi. El a fost călugăr în Mănăstirea Grigoriu. Nu judeca şi nu clevea pe nimeni şi purta cele mai ieftine haine. Acest binecuvântat părinte îşi folosea rareori patul său. De obicei stătea pe un scăunel, îmbrăcat, pregătit şi aşteptând să-i cheme pe toţi la biserică pentru rugăciune. Adesea mergea la Paraclisul Sfintei Anastasia să se roage în genunchi. Când se deschidea biserica, el era primul care intra. Se închina cu multă evlavie la Sfintele Icoane. Picturile de pe pereţi, pe care nu le putea ajunge cu buzele, el le atingea cu mâinile lui. Niciodată nu se aşeza în strană. În timpul slujbelor, Privegherilor şi Liturghiilor stătea drept, ca un stâlp neclintit.

Un monah din Creta, care trăia în Chilia Sfintei Cruci, situată între Kerasia şi Kafsokalivia, şi-a pierdut vederea. Când s-a întâmplat aceasta, el a început să-şi dedice tot timpul rugăciunii. De vreme ce era orb, nu făcea nimic altceva decât să se roage neîncetat, cu voce tare, cu Rugăciunea lui Iisus, stând în picioare, cerând lui Dumnezeu să-i lumineze inima.

Într-o zi, doi jurnalişti ce erau în pelerinaj şi treceau pe lângă chilia⁴⁸ (Chilie (Κελλίον) este numită o casă sihăstrească, ce aparţine şi depinde de o mare mănăstire.) monahului orb, l-au auzit rugându-se. Au stat afară aşteptând, nedorind să întrerupă «slujba bisericii». Ei au crezut că la fel se face în tot Muntele Athos şi au scris: «Necontenite sunt rugăciunile de pe Muntele Athos...».

Un ascet obișnuia să-și trimită ucenicul la Karyes să vândă lucrul mâinilor sale. Acolo, în Protaton, călugărul a auzit cântece frumoase. Într-o zi, el i-a spus părintelui său:

– Părinte, m-am tot gândit. Ar trebui să vezi cum Îl laudă acolo pe Dumnezeu prin cântece, coruri și alte multe lucruri. Aici, singurul lucru pe care-l facem e să ne rugăm «Doamne, miluiește» cu șiragul de metanii.

A doua zi, părintele i-a spus:

– Hai să mergem, fiule, să vedem ce fac părinții aceia acolo, ca să învățăm și noi tipicul lor.

Când au intrat în biserică, el s-a aplecat și i-a șoptit la ureche:

– Într-adevăr, fiule, aici îl laudă pe Dumnezeu.

Și încă n-a terminat de spus acestea, când un puternic cutremur a zguduit tot. Imediat, cântăreții au pus jos cărțile și au încetat cu «terirem-urile»⁴⁹ (Sunt silabe încântătoare și fără un înțeles în sine cântate uneori pentru a umple un spațiu melodic pentru care nu mai există cuvinte.), începând să se roage cu șiragurile de metanii: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi păcătoșii».

– Părinte, hai să mergem, hai să continuăm munca noastră în liniștea chiliei noastre. Orice facem noi e mai presus de muzică.

Ei și-au dat seama că cel mai bun mod de a se ruga este cu șiragul de metanii.

Asceții Agatanghel și Anania erau pustnici în Sfântul Munte, unde duceau o viață îngerească. Ei iubeau smerenia și disprețuiau mândria. De asemenea, erau puțin «nebuni pentru Hristos», dorind ca virtutea lor să fie ascunsă, rugăciunea lui Iisus fiind bine înrădăcinată în inimile lor.

– Călugărașul meu, Hristos este aici. Ți-a spus sau te-a asigurat când va veni din nou? spuneau ei călugărilor începători. Trebuie să-ți faci canonul tău, dar să cugeți că nu-l faci.

Un pustnic mai în vârstă spunea:

– Mulți au rugăciunea minții, dar ei nu știu.

Binecunoscutul părinte Sava nu-și folosea patul ca să doarmă pe el. El avea în chilia sa două funii legate de tavan. Își sprijinea mâinile în ele și astfel se ruga, stând drept toată noaptea.

Un monah mai în vârstă spunea:

– Baza tuturor este ca să spui rugăciunea «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul».

De asemenea, el spunea că și «Doamne, miluiește» poate cutremura cerul și pământul.

Adesea, îi auzim pe părinții din Sfântul Munte spunând: «Noi am devenit călugări pentru un singur motiv: ca să ne rugăm».

Pustnicul Hrisostom ne spunea:

– În Kafsokalivia era un monah foarte bătrân numit Anatolie. El avea o voce îngerească. Se spune că, de câte ori cânta «Cuvine-se cu adevărat», își ridica mâinile și cânta cu atâta bucurie în inimă, încât și candelile erau puse în mișcare. Odată, când mă coboram de la Sfânta Ana, l-am auzit cântând și m-am gândit: «Ce voce! Cântă oare îngerii?».

Un monah nevoitor spunea că:

– Întâi satana dorește să ne oprească de la rugăciune. De îndată ce cineva începe să se roage, vrăjmașul încearcă să împrăștie mintea cu gânduri și tot felul de iluzii. Dacă această metodă nu dă rezultate, va apărea el însuși, numai ca să ne tulbure și să ne forțeze să ne întrerupem rugăciunea. Odată, când stăteam în genunchi la rugăciune, o lumină puternică a venit din spatele meu. Mi-am dat seama că era de la diavol. Nu i-am dat atenție și mi-am continuat rugăciunea, fără să fiu tulburat. Apoi, doi demoni mici au apărut lângă mine și au început să danseze și să se joace, încercând să mă facă să râd.

Alături de marea sa asceză și umilință adâncă, ascetul Tihon avea de asemenea darul rugăciunii neîncetate, chiar și în timpul somnului.

– Când te rogi, spunea el, rugăciunea trebuie să devină una cu inima, așa ca atunci când lipești două obiecte cu clei.

El mai spunea:

– Înainte să începi un proiect, trebuie să te rogi lui Dumnezeu: Luminează-mă și dă-mi putere. Când ai împlinit acel plan, să spui: Slavă lui Dumnezeu!

Un părinte spunea:

– Adevărata cunoaștere a rugăciunii inimii începe la om mai întâi prin adevărata înțelegere a neputințelor și a slăbiciunilor proprii. Dumnezeu nu lasă la greu pe nimeni. Cel ce are rugăciunea minții cere să fie vindecat, vrea să înțeleagă, caută îndrumare. Cel ce e curat cu inima vrea un îndrumător duhovnicesc, are frica de Dumnezeu în el și se smerește pe sine. Această frică îl ocrotește de înșelări. În acest punct începe cateheza. Este ajutat, forțându-se pe el însuși, și lucrările lui bune sporesc. Acea persoană ajunge în cele din urmă la vederea lui Dumnezeu și înțelege sensul Judecății de apoi, a iadului și a împărăției cerești. Cine merge în adevăr nu va cădea în capcane. Acela va înțelege tot. Cel ce merge pe o cale greșită e ca și cum ar păși pe aer.

Binecunoscutul egumen de la Karakalu, ieromonahul Kodrat, avea starea de rugăciune mereu cu el. Zi și noapte, muncind sau vorbind, rugăciunea sa interioară nu înceta niciodată.

În mănăstirea bulgară Zografu era un duhovnic, părintele Ioan, care era un om al rugăciunii, pocăinței și discernământului. În timpul mesei, chiar când mânca, nu înceta să spună rugăciunea lui Iisus cu mintea.

Bătrânul pustnic Hrisostom ne spunea:

– Timp de 40 de ani, în pustie, am făcut toate slujbele cu șiragul de metanii. În timpul Postului Mare încercam să ne concentrăm mințile asupra Celui Răstignit. Dar foarte repede pierdeam atenția rugăciunii. Trebuie perseverat.

Respectatul părinte Gherasim Imnograful ne-a povestit cum în 1935 i-a dat 200 drahme săracului ascet Filaret.

„Era un timp de mare nevoie și am văzut că este foarte disperat. I-am spus:

– Nu-ți face griji. Ia acești bani. Nu e nevoie să mi-i dai înapoi. Pentru aceasta, roagă-te mult iubitelui Dumnezeu să aibă milă de mine.

Ascetul Filaret a primit banii și, după ce i-a mulțumit fratelui său pentru bunătate, a pornit spre Sfânta Ana. Pe cale, ca de obicei, el spunea rugăciunea «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă». Cum mergea, a văzut în fața lui patru hârtii împrăștiate, una lângă alta, în rând, și a fost impresionat, deoarece arătau diferit de celelalte. Le-a ridicat și cu simplitatea binecunoscută s-a întors la părintele Gherasim.

– Părinte, ce sunt hârtiile acestea? Le-am găsit în apropiere, în timp ce mergeam spre Sfânta Ana.

M-am minunat de providența dumnezeiască și de puterea rugăciunii.

– Părinte Filaret, i-am spus eu, sunt patru bancnote de 50 de drahme. Dumnezeu ți le-a trimis. Dar spune-mi, ce ziceai și la ce te gândeai pe drum spre schit?

– Ce altceva, părinte, decât rugăciunea lui Iisus. Câteodată, totuși, gândul îmi era la datoria de 200 de drahme și mă gândeam cum voi putea vreodată să-mi plătesc datoria! Unde aș putea găsi banii? Așa că primește-i, te rog, ca să fiu eliberat de datorie și de acest gând!“.

Alt ascet spunea:

– L-am întâlnit pe bătrânul meu, care a plecat din această lume în timpul rugăciunii, care ajunge la cer ca un stâlp de foc. Înțelegeți ce adâncime a tainei e sub toate acestea?

Și altul spunea:

– Monahul seamănă cu Moise, care a cerut să-I vadă slava lui Dumnezeu (Ieșire 33). Și Dumnezeu i-a răspuns că nimeni nu poate să-L vadă.

Se referea, desigur, că nimeni nu poate să-L vadă pe Dumnezeu în esența Sa. El spunea că trebuie să rămânem neclintiți în credința noastră și să stăm în chilie ca profetul în peștera de stâncă. Trebuie să rămânem în întuneric, îndurând cu răbdare ostenele, plictiseala, supărarea, lipsa harului în timpul rugăciunii – tot ceea ce îngăduie Dumnezeu. Și uneori, Dumnezeu cu

mâna Sa îl va binecuvânta pe monah și-l va lumina cu prezența Sa, cu a infinitelor energii ale Sfântului Duh.

Același părinte mai spunea:

– Cum îndrăznim să cerem să-L vedem pe Dumnezeu? Mai potrivit este să ne înfățișăm goi înaintea Sa, lepădând orice grijă și toată iubirea pentru lume, pentru noi și pentru gândurile noastre, chiar și în nevoințele noastre, să-I cerem să îndrepte asupra noastră numai o privire. Privirea Sa ar fi ca și cum L-am vedea pe Dumnezeu.

Și iarăși spunea părintele:

– Un monah nu numai că studiază dogmele, ci și trăiește după ele. Când citește Sfânta Scriptură, ori scrierile patristice, el nu o face ca să câștige cunoștințe, ci ca să învețe un limbaj ce nu poate fi exprimat prin cuvinte, și cu ajutorul căruia vorbește cu Dumnezeu, prin rugăciune.

Un călugăr mai în vârstă, trudit de rugăciunii minții, spunea:

– N-ar trebui să pierdem nici o ocazie dată nouă de a spune rugăciunea lui Iisus. Nu trebuie să lăsăm mintea să hoinărească asupra lucrurilor zadarnice. Prin rostirea rugăciunii lui Iisus mintea găsește odihnă și bucurie. E ca și cu copiii mici care aleargă toată ziua, strigând, jucându-se și lovindu-se unul de altul. Dar ceea ce îi odihnește și le dă o mare bucurie e noaptea, când se află în brațele mamelor. La fel și mintea, în loc să se împrăștie, trebuie să se dedice rugăciunii minții.

Un părinte spunea:

– O, binecuvântate suflete, ascultă acestea! Nimic din ceea ce putem spune despre rugăciune nu-i destul. Fiindcă rugăciunea nu se termină niciodată. E ca dialogul cu Dumnezeu. Nu pot spune ce simte o persoană când se roagă. Un lucru trebuie făcut cunoscut, acela că sufletul celui credincios are nevoie să se roage continuu. Când se termină doxologia, începe implorarea. Când se termină implorarea, încep rugămințile. Și așa începe mereu una dintre acestea, iarăși și iarăși. Când te rogi, adu-ți aminte de fratele tău care se îndoiește și roagă-te zilnic ca Dumnezeu să-l lumineze și ca să fie binecuvântat să afle calea spre mântuire.

Părintele duhovnic Mina din Mavrovunio, ce se nevoia în Schitul Sfânta Ana, mergea în fiecare zi în paraclisul Chilieii lor și citea, rugându-se, toate canoanele ce sunt cuprinse în Ceaslov: de la Paraclis până la icoasele Cinstitei Cruci, și Plângerile, până la ceasul al șaselea bizantin, adică până la ora 12 (la miezul nopții), după ora obișnuită. Niciodată nu părea obosit. Sufletul lui se aseamăna «cu un pom răsădit lângă izvoarele apelor» (Psalmul 1, 3).

Marele părinte Calinic Isihastul spunea:

– Să fii veghetor e un dar de la Dumnezeu! Așa cum Atotțiitorul Dumnezeu l-a creat întâi pe om, și apoi a suflat în el suflare de viață, la fel călugărul trebuie să se curățească întâi prin practicarea virtuților. Apoi va fi capabil să primească darul rugăciunii minții și paza. Apoi se va muta de la practicarea virtuților la vederea lui Dumnezeu.

Părintele P. ne spunea:

– Odată i-am cerut lui Dumnezeu ceva ce credeam că-mi va fi de folos în viața mea duhovnicească. Am insistat trei ani. După ce au trecut acești trei ani și încă șapte luni, mi-am dat seama că starea mea duhovnicească a avut de suferit din cauza lucrului pe care-l cerusem insistent de la Dumnezeu ca să-l primesc. Apoi am insistat din nou, rugându-mă: «Dumnezeule, ia-l de la mine, ia-l, ia-l!». După alți trei ani, El l-a luat. Cineva ar putea spune, de vreme ce am cerut, de ce nu l-a îndepărtat Dumnezeu imediat. Poate din cauză că, după un timp, după ce aș fi uitat, aș fi cerut din nou. Așa, Dumnezeu m-a lăsat să aștept un timp, și în cele din urmă mi-a îndeplinit dorința.

Isihastul E. din Katunakia spunea:

– Acum că ai venit la Sfântul Munte, tot ceea ce ar trebui să obții e un șirag de metanii. Te va conduce la lucruri necunoscute ție. Te va conduce pe trepte mai înalte. «Doamne, miluiește-mă». Dacă ai vreo problemă spune din nou «Doamne, miluiește-mă pe mine, păcătosul». Ai o ispită cu cineva, cu vecinul tău, cu prietenul tău, cu șeful tău? Spune «Doamne, miluiește». Astfel va fi găsită o soluție pentru problema ta. Așa vei ieși din încurcătură.

– A fost un an când am avut o ispită. Ce să fac? Ce? «O, Maică Preasfântă a lui Dumnezeu, ajută-mă să vin repede să-ți fac o rugăciune! Maica mea, ajută-mă!». Nu a fost prea mult până când rugăciunile mele au primit răspuns. Ispita s-a dus, până a treia zi. Ce bucurie că s-a dus. Atât de repede ajută Maica Domnului pe cineva care postește. Ia un șirag de metanii: «Doamne, miluiește-mă». Dacă devii una cu șiragul de metanii, vei fi luminat și vei ajunge la o treaptă mai înaltă, total necunoscută ție acum. Toți călugării, pustnicii, asceții, cei ce locuiesc în schituri și călugării din mănăstiri, ei toți au șiraguri de metanii în mâinile lor.

Un ascet spunea:

– Când rugăciunea lui Iisus se spune de la sine, nu e alt sentiment mai dulce decât acesta. Atunci uiți să mănânci sau să dormi și te bucuri că ești la schit, până părintele tău te întrerupe ca să încerci umilința.

O călugăriță a ajuns la această stare de rugăciune. După o zi grea de muncă, noaptea, ea spunea rugăciunea lui Iisus. Aceasta a durat 5 zile. Iar când stareța ei a oprit-o, ea a zis: «Eu cred că am greșit ceva». Și din pricina smeritei ei ascultări, s-a pocăit.

Unul din părinții cei mai în vârstă ne spunea următoarele:

– Când eram tânăr, am dus lucrurile mâinilor mele să le vând unor creștini evlavioși. Oriunde mergeam, pe vapor, sau pe străzi, mulți necredincioși se adunau în jurul meu, spunând lucruri împotriva existenței lui Dumnezeu. Și mă rugam Maicii Domnului să nu părăsească poporul nostru și să-l înrobească din cauza acestor oameni care nu au credință în Dumnezeu. Apoi l-am întrebat pe părintele meu ce să fac când acești oameni încearcă să mă amărască, înconjurându-mă și asuprindu-mă. El mi-a spus: «Când se apropie de tine, stai în picioare, încrucișează-ți mâinile pentru rugăciune, și nu va fi nici un atac și vei rămâne liniștit». Am făcut așa și am fost liniștit. Așa cum soarele împrăștie norii, rugăciunea îi îndepărtează pe cei ce vor să atace sufletul cu blasfemii și să-l umple cu patimi dezgustătoare.

Odată, într-o zi de sărbătoare, Sfântul Nicodim mergea spre Marea Lavră. În calea sa a întâlnit o chilie unde și-a petrecut noaptea. La miezul nopții el a văzut pe bătrân cu ucenicii săi intrând în biserică. În taină, a intrat și el acolo și a văzut pe bătrân și ucenicii săi rostind rugăciunea lui Iisus, uneori în genunchi, alteori în picioare. Și în momentul împărtășirii cu Sfintele Taine, el a văzut fețele lor strălucind, un pic mai puțin decât soarele.

Părintele Ioachim de la Sfânta Ana se ruga fără încetare, ziua întreagă. Ori la muncă, ori stând, ori vorbind cu cineva, el reușea să fie mereu în legătură cu Dumnezeu. El spunea blând:

– Dacă-i iei unui călugăr rugăciunea, atunci îl lipsești de dreptul de a simți că este cu adevărat un fiu al lui Dumnezeu.

Adesea ne vizita în timp ce lucram pentru sarcinile ascultării noastre și ne întreba dacă spunem rugăciunea lui Iisus sau Acatistul Maicii Domnului. Vorbea rareori și numai când era necesar. Dar se ruga mereu. El a găsit un loc liniștit în mica pădure din spatele chiliei sale, unde putea să-și ridice mâinile spre cer ore întregi, și așa cu bucurie se împărtășea cu Iisus prin rugăciune. Și dacă-l întreba cineva unde a întârziat, el răspundea: «Am fost în grădina Ghetsimani, acolo am fost».

El era așa de concentrat la rugăciune, încât nici mâncarea și nici odihna nu i se păreau necesare.

Un an întreg a avut binecuvântare de la părintele său să nu-și folosească chilia. El stătea în picioare, în strana sa din paraclisul chiliei, rugându-se.

Părinții spun că în acel an, părintele Ioachim a avut multe binecuvântări dumnezeiești și experiențe cerești în inima sa. Ei auzeau adesea plângerile lui sau cântările lui triumfătoare. Și în timpul tuturor slujbelor, părintele Ioachim părea odihnit și bucuros, ca și cum ar fi avut cel mai odihnitor somn în noaptea dinainte.

Trupul său nu putea ține pasul cu inima lui și a început să slăbească. Asceza din anul în care a privegheat nopțile și a stat în picioare i-a cauzat ulcerăție la picioare din cauza proastei circulații. Astfel, bătrânul său a fost nevoit să-i interzică să privegheze toată noaptea în biserică.

Apoi, acest curajos luptător a inventat o altă nevoie. El a pus în unul din colțurile chiliei sale o pătură aspră de păr și acolo își petrecea noaptea întreagă stând învelit în altă învelitoare grea. El nu-și punea capul pe pernă. Își întindea numai picioarele cu ulcerăție, pentru a se ușura. În această nouă arenă își petrecea nopțile în rugăciune și, uneori, când ațipea, buzele sale continuau să spună rugăciunea lui Iisus: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă». De fiecare dată când spunea: «O, Preasfântă Treime!», sau «O, Preasfântă Treime, Dumnezeu nostru, ai milă de noi și ne mântuiește!», el era copleșit. Se putea crede că nu era altă rugăciune așa puternică ca a lui. Respectul pe care-l arăta Sfintei Treimi nu poate fi descris. Ori de câte ori, în timpul slujbei, era un tropar închinat Sfintei Treimi, el stătea atent. Iar pentru el, numele lui Dumnezeu era cel mai dulce cuvânt dintre toate.

Ascetul Tihon spunea că monahul trebuie să se schimbe continuu între o oră de muncă și o oră de rugăciune. El ne-a povestit de asemenea o întâmplare ce s-a petrecut într-o mănăstire rusească, în timpul Acatistului Maicii Domnului, una din rugăciunile sale preferate.

– Era odată un monah care spunea Acatistul Maicii Domnului de 24 de ori pe zi. Când auzea ceasul sunând ora el începea. Orele erau măsura sa. Și încă cu atâta evlavie le spunea de fiecare dată, de parcă le spunea prima dată. Într-o zi, a auzit un glas venind din icoană care i-a spus: «Bucură-te, robule! Bucură-te, și tu!».

Părintele Tihon citea, de asemenea, în fiecare zi, Evanghelia după Matei. El iubea mai ales capitolul despre Judecata de apoi, căci dorea să-și țină mintea mereu asupra judecății. Și-a pregătit singur mormântul, ca să-și aducă mereu aminte de moarte, să poată privi la el, să plângă și să aștepte cu bucurie clipa când mormântul îl va primi în el.

Tot el spunea că nu trebuie să muncim Duminica și povestea cum Dumnezeu a trimis mană israeliților, ca să-i hrănească în pustie, dar nu și în a șaptea zi. Dumnezeu nu i-a binecuvântat pe cei ce erau lacomi, iar cei ce au adunat mană au găsit-o stricată și plină de viermi. Așa au rămas israeliții în corturile lor, ca să-L laude pe Dumnezeu.

Părintele Tihon însuși închina întreaga Duminică lui Dumnezeu. El nu se grăbea să termine Sfânta Liturghie. Adesea slujea Sfânta Liturghie până la vremea Vecerniei. Și dacă n-avea lacrimi în timpul Herucului, el nu se ridica din genunchi pentru restul slujbei.

Părintele Daniel de la Noul Schit a trăit până la 115 ani. El a avut vedenii minunate. Când folosea șiragul de metanii, diavolul venea și i-l trăgea, arătând ca un șacal, dar el continua să se roage.

Alt părinte spunea:

– Este la fel de necesar pentru un om să spună rugăciunea lui Iisus, mereu, ca pentru o barcă în pericol trimiterea semnalelor S.O.S.

Într-o parte veche a mănăstirii rusești, într-o casă mică, trăia părintele Israel, care era foarte bătrân. El l-a întâlnit pe cuviosul Serafim de Sarov. El stătea drept, tăcut, ca un chiparos duhovnicesc.

Odată, Sfântul Siluan l-a întrebat:

- Părinte, fiind singur aici, poți spune rugăciunea minții cu ușurință?
- Fiul meu, nu este rugăciune mai adevărată decât rugăciunea minții.

Părintele Dionisie de la Sfânta Ana nu vorbea cu nimeni și nimeni nu-i vedea fața, pentru că întotdeauna îi era acoperită, ca să se poată ruga neîncetat. El aduna cimbru din Krya Nera, prepara un amestec de ulei cu această plantă și o vindea, ca să se întrețină pe el și ucenicii săi, ținând porunca care spune că nimeni nu trebuie să trăiască din munca altuia.

Părintele Arsenie de la Mănăstirea Sfântul Pavel, care a trăit aproape 100 de ani, a avut o asemenea dorință de rugăciune și un asemenea respect pentru Maica Domnului, încât purta cartea cu rugăciunile către Maica Domnului Portărița în buzunarul său, ca să se poată ruga în timp ce lucra în grădina mănăstirii.

Un monah evlavios ne-a spus:

– Rugăciunea, care e obligația noastră principală, a luat locul al doilea în viețile noastre. Și munca, care ar trebui să fie pe locul doi, a devenit o prioritate.

Un ascet spunea despre călugărul care în timpul rugăciunii este în prezența lui Dumnezeu următoarele:

„El rămâne în extaz și observă natura lucrurilor, și mintea sa, fiind în tăcere, ascultă cu urechile sufletului său cântecele cântate în biserică! Sufletul saltă de bucurie și mintea găsește o asemenea plăcere în aceste vedenii, încât nu vrea să se întoarcă pe pământ, unde aude cântăreții cântând numai heruvicul. Astfel e răsplătit un monah în ascultare, prima dată. Părintele său și împreună viețuitorii săi îl văd și se minunează cum e mintea lui încântată. Când mintea cuiva e în extaz, el nu dorește nimic altceva decât să rămână în nemișcare absolută și să nu fie tulburat, nici măcar de o frunză din lămâiul din apropiere.

Să vezi ce a făcut Sfântul Grigorie Palama! El a plecat la sfârșitul Privegherii și Liturghiei de toată noaptea de la Marea Lavră la Chilia Maicii Domnului, care mai târziu a fost numită «Sfântul Grigorie Palama». Nu a luat nimic cu el, nici pâine, nici apă și a stat acolo întreaga săptămână în extaz, întreaga lui ființă arzând de frumusețea lui Dumnezeu. De câte ori se întorcea la mănăstire, fața lui strălucea.

Călugărul trebuie întotdeauna să-și propună să fie pe cea mai înaltă treaptă a vederii lui Dumnezeu, stare care e dincolo de lumea aceasta și vine din dragostea lui Dumnezeu. Cine a ajuns la asemenea dragoste divină nu găsește mângâiere în această lume, dar caută întotdeauna să intre în legătură cu ceea ce e dincolo, dând în același timp mulțumire și laudând pe Dumnezeu, Cel în Trei Persoane, Care locuiește în inima lui. Mintea unor monahi rămâne în acea stare cerească mai multe zile, în timp ce pentru alții vedenia poate dura numai cât ai clipi din ochi“.

Odată, doi pelerini au mers pe Sfântul Munte să-l întâlnească pe Avva P. Ei au cerut de la el cuvinte de mângâiere. Avva P. le-a stins setea, spunându-le despre «apa vie» care vine din vederea și revelarea lui Dumnezeu.

– Ce să vă spun? a zis el. Să vă spun despre cel a cărui chilie a fost umplută cu lumină divină, necreată, cu câteva zile în urmă? El n-a știut dacă era în trup sau afară de trup, deoarece a fost înălțat în duh. Și când și-a revenit, iar lumina divină, necreată, nu mai era, și a văzut lumina soarelui, creată, și-a dat seama de imensa diferență dintre cele două. El s-a aflat pe sine în trupul său, care părea insuportabil de greu, și a oftat, tânjind după dulceața și strălucirea acelei Lumini.

Un bătrân a spus:

– Cel ce se îngrijește de rugăciune, găsește [răspuns la] cele contestate.

Mi-l amintesc pe părintele Auxentie de la Mănăstirea Grigoriu. El era orb și se călăuzea de la chilie la biserică atingând pereții mănăstirii, spunând rugăciunea lui Iisus sau Acatistul Maicii Domnului. În biserică, după ce se închina la icoane, el stătea în strana lui drept, ca un stâlp de foc.

Această întâmplare e binecunoscută:

Odată, recent canonizatul Sfânt Nectarie de Pentapolis a vizitat Schitul Sfânta Ana, ca să vadă un vestit dascăl și practicant al Rugăciunii lui Iisus. Acolo ei au vorbit și s-au rugat trei zile și trei nopți, fără încetare.

CAPITOLUL XXXIX - Despre fericita nebunie pentru Hristos, care naște deplina smerenie și care aduce Duh dumnezeiesc și Har ceresc

Cei ce au fost «nebuni pentru Hristos» erau înțelepți pentru Dumnezeu și nebuni din punctul de vedere al lumii. Ei erau de fapt (deși în taină) sfinți, însă pentru lume păreau dezechilibrați. Cu sfințele lor ciudățenii și cu teatrul lor au reușit să ridiculizeze «sluțenia» firii umane decăzute și mai ales blestemata mândrie a omului, care e sursa tuturor relelor. Metoda «nebunilor pentru Hristos» pune sfârșit dragostei egoiste și atacă mândria umană. Mulți sunt «nebunii pentru Hristos» care au trăit în Sfântul Munte și care au rămas necunoscuți nouă, însă Dumnezeu i-a cunoscut pe ei. Ascunși lumii, ei erau văzuți de îngeri.

Dreptul Maxim Kafsokalivitul⁵⁰ (Se află sub tipar o biografie a Sfântului Maxim, cu titlul «Kafsokalivitul», la Editura Sfintei Sihăstriei «Sfântul Grigorie Palama», Kufalia, Salonic.) a venit în pustia Sfântului Munte în 1320. Pe atunci, într-adevăr, acest loc era cu totul neumblat. De vreme ce acest binecuvântat n-a dorit ca virtuțile sale să fie cunoscute, împlinind porunca «Tu însă, când te rogi, intră în camera ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns. Și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție» (Matei 6, 6), a folosit metoda binecuvântată de a fi «nebun pentru Hristos» așa încât, printr-o nimicire deliberată a sinelui, să fie condus spre smerenie, sfințenie și dreptate deplină.

Întotdeauna când rostea rugăciunea minții și ajungea la mari înălțimi a prezenței lui Dumnezeu, el își ardea coliba până la temelii și-și construia alta, din ramuri, ca să o ardă și pe aceasta. Din acest motiv, el era poreclit Kafsokalivites (cel ce arde coliba). Oamenii care nu-l cunoșteau erau convinși că era nebun și înșelat.

Fiind «nebun pentru Hristos», el nu avea nimic. Nu avea nici haine, nici unelte, nici măcar un ac. Într-adevăr, el trăia ca păsările cerului, fără nici o grijă, dedicându-și tot timpul Domnului și Dumnezeului său.

Kesarie Daponte ne spune că în anul 1768 a adormit în Domnul un monah numit Fotie, ce era «nebun pentru Hristos». Fotie nu avea nimic, nici măcar un loc al său, mergea desculț și avea numai hainele din spatele său. El se prefăcea că e nebun și făcea lucruri nebunești: își tăia părul și barba, purta cununii de flori pe cap, papură legată în jurul mijlocului său și o sabie și un ciocan din lemn. În același timp spunea lucruri înțelepte și prezicătoare. Făcea linguri din lemn și le vindea foarte ieftin. Dacă cineva încerca să-i dea mai mulți bani, el refuza. Adesea trăia din milostenia celorlalți. Locuia în trunchiul unui platan. El se ruga mereu: «O, Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, ne închinăm ție...».

Mulți l-au întrebat dacă a văzut-o pe Maica Domnului, iar el le răspundea fără ezitare: «Am văzut-o de multe ori pe Portărița», chiar dacă el nu a fost niciodată la mănăstirea unde era păstrată Portărița.

Dreptul Sava, «nebunul pentru Hristos», se crede că e Sfântul Evdokim de la Mănăstirea Vatoped. El ducea o viață îngerească și era ca o ființă netrupească. În pustie mânca verdețuri sălbatice; când era în orașe sau sate, mânca ce primea milostenie de la alții. Nu avea chilie în care să locuiască, nici saltea, nici haine, nici prieteni sau cunoștințe. Purta numai niște zdrențe, ca să-i acopere părțile intime. Deviza sa era Apostolul: «Noi suntem nebuni pentru Hristos... Până în ceasul de acum flămânzim și însetăm; suntem goi și suntem palmuiți și pribegim... Am ajuns ca gunoiul lumii, ca măturătura tuturor, până astăzi» (I Corinteni 4, 10–11 și 13).

Odată, pe când era într-un oraș din Cipru, pe unde mergea aproape gol, ca un nebun hoinar, o femeie care l-a văzut i-a strigat: «Ce trup frumos are bărbatul acesta!». Și sfântul, pe de o parte ca să elimine gândul trupesc, iar pe de altă parte ca să o învețe o lecție despre negrija asupra lucrurilor zadarnice a cărnii, a sărit într-un loc cu gunoi, viermi și noroi. Când a ieșit, era tot negru, acoperit cu murdărie. Întâmplarea i-a impresionat pe mulți, mai ales pe femeia ce a provocat aceasta, care a fost condusă spre o pocăință adâncă, cu lacrimi.

Dionisie, «nebunul pentru Hristos» din Schitul Kafsokalivia, a trăit între 1814 și 1880. În Marea și Sfânta Vineri el se ruga în taină, în întuneric, lângă ușa bisericii principale a mănăstirii. El a crezut că nimeni nu putea să-l vadă acolo și s-a adâncit cu totul în rugăciune, iar curând a căzut în extaz, părând a fi netrupesc.

Niște părinți care au văzut aceasta și și-au dat seama de ceea ce se întâmplă au spus unul către altul:

- L-ai văzut pe «nebun»?
- Da. Luați aminte unde este el acum!

Numai cei ce erau duhovnicești au putut simți treapta la care a ajuns sufletul «nebului», urcând scara dulcii rugăciuni a minții.

Când a revenit în simțuri și și-a dat seama că ceilalți l-au observat, a început să se comporte ca un nebun, astfel ca ei să-l creadă nesănătos. Într-adevăr, acesta era planul lui Dionisie, calea «nebului pentru Hristos». El își ascundea virtuțile de cei mai mulți oameni. Numai la puține persoane și-a deschis inima și a vorbit despre diferite subiecte duhovnicești. Pentru cei mai mulți călugări și oameni mireni, el era un om nebun, înapoiat.

Un călugăr, care a rămas dintre ucenicii binecunoscutului ascet Hagi Gheorghe, a fost părintele și duhovnicul Simeon, care era originar dintr-un ținut de lângă Sparta. După ce grupul lui Hagi Gheorghe s-a împrăștiat, părintele Simeon a plecat ca să stea în Chilia Sfintei Treimi, ce aparține de Iviru, deasupra Karyes. Un timp i-a învățat limba greacă pe călugării ruși de la Chilia Sfântul Ștefan, apoi s-a întors în satul său unde a slujit ca duhovnic și preot de parohie. Dar avea o mare dorință de a fi «nebun pentru Hristos». El s-a retras într-o peșteră în afara satului, unde toată iarna se hrănea cu plante sălbatice, plante pe care le-a cules și le-a uscat în vara precedentă. El nu mânca pâine. Dar cel mai important e faptul că se prefăcea a fi mut. El refuza să vorbească cu cineva. Unii știau că e evlavios și că se ruga tot timpul, dar alții credeau că e nebun.

El a murit singur, fără să se cunoască aceasta. Numai Părintele ceresc a cunoscut acest lucru: «Și Tatăl ceresc, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție». Și El a dăruit cununile slavei atletului tăcerii și «nebunului pentru Hristos».

Un astfel de «nebun pentru Hristos» a fost și Teofilact Kafsokalivitul. Vrednicul de pomenire părinte Mihail ne-a povestit despre el. Îl vizita în peștera Sfântului Nifon. Numai acolo părintele Teofilact îndepărta prefăcătorii nebuniei sale și vorbea despre rugăciunea minții, curățirea patimilor și alte subiecte asemănătoare. Când vizita schitul, se prefăcea că e surd și mut. Își făcea fața neagră cu mangal pisat pe un vas de cositor și hoinărea aici și colo, ca un tulburat mintal. A fost tuns monah în 1896. În 1924 a plecat la peștera Sfântului Nifon și s-a nevoit patru ani, trăind numai cu pâine și apă. Meșteșugul său era munca în lemn, iar suma luată pe lingurele, pieptenele și pandantivele sculptate o dădea milostenie. Nu avea nimic. El i-a povestit părintelui

Mihail despre multele vedenii pe care le-a avut, iar părintele Mihail, la rândul lui, ne-a povestit despre el cu mare admirație și umilință.

Cuvioasa maică Casiana de la Sfânta Mănăstire a Maicii Domnului și călugărițele ei ne-au povestit despre minunata viață a părintelui Ilarion, care a trăit întâi în Schitul Sfânta Ana, 30 de ani fiind monah în ascultare, apoi a fost egumen la Sfântul Ștefan în Meteora. Mai târziu a fost preot slujitor la Mănăstirea Sfântul Gheorghe în Malessina. În 1962 a adormit în Domnul la Mănăstirea Damasta, unde a slujit ca preot în ultimii șapte ani ai vieții sale. Acest binecuvântat ascet, al cărui frumos comportament nu s-a schimbat niciodată, a rămas ca pe Sfântul Munte, unde practicase toate virtuțile. Ceea ce avea era un sac, o lingură, o furculiță, un cuțit, o cană, un vas pentru cafea, o oală de gătit din lut.

Oricând avea bani, el făcea milostenii, nepăstrând pentru el nici măcar o singură monedă. Practica, de asemenea, virtutea de a fi «nebun pentru Hristos». El căra întotdeauna sacul în spate, sac care era umplut cu pietre, ca să-și chinuiască trupul. Astfel, el lucra ceea ce spune Apostolul: «Ci îmi chinuiesc trupul meu și îl supun robiei...» (I Corinteni 9, 27). Singur avea grijă de el și nu lăsa pe nimeni să-l ajute. Gătea o dată pe săptămână și mânca cu două zile mai târziu mâncarea.

Odată, o călugăriță, bine intenționată, a încercat să-l slujească pe părintele, luându-i hainele, spălându-i-le și călcându-i-le. Când le-a văzut curate și aranjate, le-a aruncat pe pământ și le-a călcat, zâmbind și spunându-și: «Ilarioane, tu care semeni cu un catâr, îmbracă-te acum, că ele sunt curate și călcate!».

Odată, un general din armată, care l-a văzut mergând pe jos, l-a luat în mașina sa. Bătrânul nici n-a vorbit, nici nu a arătat o atenție lingușitoare aceluia. Când spre bătrânețe s-a îmbolnăvit, el a refuzat să consulte un medic. A adormit în pace, spunând rugăciunea lui Iisus tot timpul. «Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, păcătosul». El a avut multe descoperiri înainte de a se apropia sfârșitul său.

CAPITOLUL XL - Despre smerenia cea înălțătoare

Rareori este vreo ființă care să arate o smerenie și lepădare de sine mai mare decât Sfântul Atanasie, care a fost părintele tuturor monahilor aghioriți. Când a venit la început pe Muntele Athos, el și-a schimbat numele în Barnaba, de teamă ca Nichifor Foka și generalii săi din Bizanț să nu-l găsească. Ca și cum aceasta nu a fost de ajuns, el a mers la Mănăstirea Zegou, ca să fie în ascultarea unui părinte simplu în trăire și cunoștințe.

– Cine ești, frate? De unde ești și pentru care motiv ai venit aici? I-a întrebat bătrânul.

– Am fost marinar, părinte, și când am fost în pericol pe mare, i-am promis lui Dumnezeu că voi părăsi lumea aceasta și-mi voi plânge păcatele. Luminat de Dumnezeu, am venit aici, la sfinția ta, și așa vrea să intru în ascultarea ta.

Părintele, fiind curat, a acceptat această poveste și i-a îngăduit sfântului să stea cu el. I-a încredințat îndatoriri destinate pentru tăierea voii și unirea cu povara ascultării. Când sfântul a împlinit cele mai umiltoare ascultări, el a dorit altele, dorind să dobândească desăvârșita smerenie, când se ajunge la desăvârșirea duhovnicească. El știa că numai cei ce se smeresc și devin precum copiii, după cum spune Domnul, vor fi mari în împărăția lui Dumnezeu. După ce a stat destul timp lângă acest părinte simplu, într-o zi i-a spus:

– Părinte, învață-mă literele importante, ca să pot citi în Psaltire. Cât am fost în lume, n-am învățat nimic altceva decât să vâslesc.

Și părintele, care nici nu-și imagina cine era de fapt persoana din fața lui, a luat o tăbliță și a scris pe ea literele alfabetului. Sfântul a luat tăblița, a făcut o plecăciune și a continuat, ca și cum era un ucenic începător. S-a prefăcut că are greutate în învățarea unor litere și cuvinte, că e mai puțin inteligent și chiar a reușit să-l facă pe bătrân să-și piardă răbdarea și să-l mustre aspru. Și acest minunat monah ascultător, care se prefăcea a fi analfabet, pe când în realitate era unul dintre cei mai învățați oameni ai timpului său, a încercat să-l încurajeze pe bătrân:

– Părinte, nu fi descurajat de această ispită! Sunt atât de greu de cap! Fii răbdător și ajută-mă cu rugăciunile tale!

Bătrânul nu s-a lăsat convins și a încetat lecțiile, iar sfântul continua să se prefacă a fi analfabet.

În timpul unei întâlniri ce avea loc de trei ori pe an la Karyes, sfântului i s-a poruncit să citească Psaltirea. Deja existau zvonuri despre cineva important care se ascundea undeva pe Sfântul Munte. După ce sfântul a refuzat să citească o dată, mai apoi s-a supus. El stătea în picioare și citea ca un copil ce împleticește cuvintele. De îndată ce cel ce se ocupa de citit a auzit acestea, s-a ridicat și i-a poruncit să citească corect. Apoi limba sfântului, care fusese legată din cauza smereniei, s-a dezlegat și a arătat arta și înțelepciunea sa. Când ceilalți l-au auzit citind cu

asemenea ușurință și stil, au fost uimiți de fenomen. Și ce putea să spună cineva de părintele său, care era mut de uimire? Ochii lui s-au umplut de lacrimi și a spus:

– Binecuvântat să fie numele lui Dumnezeu. Prin acest frate înțelept m-ai învățat cum să mă smeresc.

Și astfel, Sfântul Atanasie, care voia să se ascundă, a fost descoperit. Atât Nichifor Foka, cât și guvernatorul Salonicului ar fi fost mulțumiți să afle acestea. Dar și după descoperirea identității sale tuturor celor adunați acolo, el a continuat să-și arate marea sa smerenie, apropiindu-se de Protos⁵¹ (Protos (Ἰπώτοξ) este numit la Sfântul Munte acela care, timp de un an, îi conduce pe reprezentanții Sfintelor Mănăstiri.) și rugându-l:

– Părinte, te rog să nu mă descoperi celor ce mă caută, pentru că altfel voi fi nevoit să părăsesc acest loc, ceea ce m-ar întrista mult.

Protosul a promis să nu spună nimănui, pentru că și-a dat seama de importanța de a avea o asemenea persoană în Sfântul Munte. El i-a arătat Sfântului Atanasie o chilie singuratică unde a trăit ascuns, întreținându-se de unul singur, prin muncă grea.

Neștiut și în taină, îmbrăcat în haine zdrențuroase, un prinț a părăsit Constantinopolul și a venit la Sfântul Munte ca un străin. El avea să devină Sfântul Pavel de la Mănăstirea Xeropotamu.

Odată, Protosul Protatonului l-a chemat și l-a întrebat de unde este. Sfântul a răspuns:

– Sunt un monah sărac, după cum vedeți, și vin dintr-un sat mic și vechi numit Xeropotamon.

Bătrânul împărat Romanos al Constantinopolului era rudenie cu Sfântul Pavel. El a încercat mult să afle unde plecase sfântul. Dar între timp, Sfântul Pavel a fost convins de Protosul Protatonului ca să-l viziteze pe unchiul său la Constantinopol. El a plecat îmbrăcat într-o rasă

zdrențuită, ținând în mână Sfânta Cruce, și cu harul Sfintei Cruci l-a vindecat pe unchiul său, care suferea de o boală de moarte.

Sfântul Nifon, Patriarhul Constantinopolului, înainte de a fi înscăunat, a fost începător la Mănăstirea Dionisiu. După ce a îndrumat Biserica lui Hristos mulți ani, el a renunțat la scaun și s-a întors la mănăstire, unde a trudit pentru pocăința sa, fără să-și descopere identitatea.

El a spus că numele lui e Nicolae și că dorește să fie călugăr. Egumenul l-a avertizat întâi că este obiceiul ca fiecărui începător să i se dea sarcina de a avea grijă de animalele mănăstirii. Sfântul a acceptat cu bucurie și a stat afară, unde era grajdul, având grijă de catâri, hrănindu-i, adăpându-i și curățindu-i. El a arătat astfel o răbdare și o smerenie netulburată.

În fiecare noapte monahii vedeau un stâlp de lumină ridicându-se din grajd până la cer. Ei i-au spus egumenului despre aceasta, iar el, la rândul lui, s-a rugat lui Dumnezeu să-i descopere înțelesul acestei întâmplări supranaturale. Și, într-adevăr, i s-a descoperit imediat că acea persoană care avea îndatorirea de a avea grijă de animale și de a căra lemne din pădure era Nifon, Patriarhul Ecumenic, care fusese frate la mănăstire.

În aceeași noapte a descoperirii acestuia, egumenul copleșit de smerenia desăvârșită a sfântului, a chemat toți preoții și diaconii și le-a cerut să se îmbrace în veșminte și să stea în rând cu ceilalți monahi, având în mâini lumânări și cădelnițe, așteptând să-l primească pe sfânt când se va întoarce din pădure, aducând animalele și cărând lemne. Când a ajuns, îmbrăcat în rasa lui veche și cu părul nepieptănat, ei toți au căzut în genunchi, cerând binecuvântare și zicând:

– Patriarhul nostru, smerenia ta e destulă! Ia-ne și ne păstorește și condu-ne la pășunea mântuirii!

Iată unul dintre cuvintele Patriarhului Nifon:

– Cel ce dobândește smerenie își zidește casa pe Stâncă, ce e Hristos. Cel ce are mândrie și se crede evlavios e gol de toate virtuțile, plin de imaginație și construiește pe nisipul mândriei sale. Smerenia face toate virtuțile neclintite, iar cel ce e smerit, întotdeauna e luminat. Dimpotrivă, mândria satanică șterge toate urmele dragostei și aduce întuneric în minte. Un om mândru e mereu în întuneric, după cum spune Sfânta Scriptură: «Dumnezeu, celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har» (I Petru 5, 5).

Sfântul Ioan Cucuzel a fost un muzician deosebit, dascăl și primul psalt din palat în timpul domniei împăratului bizantin Komninos (secolul XII). A părăsit în taină lumea aceasta trecătoare, cu slava și plăcerea ei deșartă, și a venit la Mănăstirea Marea Lavră, ascunzându-și identitatea și spunând că a fost păstor cât timp a stat în lume. Egumenul i-a încredințat turma de berbeci a mănăstirii, ca să o păască în pădure. Între timp, împăratul Komninos l-a căutat peste tot.

Ioan își împlinea ascultarea foarte fericit, fiind binecuvântat cu smerenie și isihie, până într-o zi când a dorit să cânte frumoasele imnuri ecleziastice pe care le cânta la Constantinopol. El a cântat cu o voce atât de dulce, încât chiar caii și berbecii pe care-i păștea s-au oprit din mâncat și au stat atenți, ascultând cu plăcere acea melodie îngerească, ca niște ființe inteligente.

Această priveliște, împreună cu glasul, a fost minunată. Când au văzut aceasta, pustnicii din colibe din împrejurimi, fără ca să știe Cucuzel, au mers a doua zi să spună egumenului ceea ce au văzut. În felul acesta a fost descoperit Cucuzel. El a fost tuns monah și a cântat ca psalt la strana din dreapta a bisericii.

În timpul unei Privegheri, când era cântat Acatistul, el a adormit pentru scurt timp în strana sa, și în somn i-a apărut Maica Domnului ca o regină, în slavă, și i-a spus: «Bucură-te, fiul meu Ioan! Cântă-mi mie și eu nu te voi părăsi niciodată!», și i-a pus o monedă de aur în mâna dreaptă. Mai târziu, această monedă a fost atârnată de icoana ei. Altădată, Maica Domnului i-a vindecat piciorul, spunându-i: «De acum înainte, să fii sănătos».

Sfântul a zidit o Katismă în cinstea Arhanghelilor, unde stătea șase zile din săptămână, iar duminicile și de sărbători se ducea și cânta la slujbele din mănăstire.

Un părinte spunea:

– E posibil ca să trudești, să te nevoiești mult timp, dar să nu sporești mult din cauza lipsei de smerenie. Alții, pe de altă parte, pot să se lupte mai puțin (privind asceza, postul și altele), dar pot să sporească mult, deoarece au smerenie, care le înlocuiește pe toate.

Și iarăși a spus:

– Am văzut dragostea lui Dumnezeu în inima cuiva, pentru că acea persoană a fost nedreptățită. Dragostea și mila lui Dumnezeu erau evidente, deoarece sufletul său avea tot ce era

necesar. Avea o inimă curată, dragoste și smerenie. Acestea sunt necesare. Smerenia e ca un magnet, atrăgând harul lui Dumnezeu. Celor smeriți li se dă har. Aceste lucruri sunt rânduite.

Au trecut trei ani până când dreptul Nifon Kafsokalivitul, care ținuse tainică identitatea sa, i-a spus părintelui său, Teognost, că era preot. Părintele Teognost, văzând virtutea lui Nifon, n-a vrut să-l aibă ca ucenic, ci ca egal al său. Dreptul Nifon l-a implorat să-l țină ca ucenic, ca înainte, insistând că un monah nu poate începe viața isihastă decât dacă și-a supus întâi voia proprie. Teognost a refuzat această cerere și sfântul bărbat a plecat în iubita lui peșteră, unde a trăit o viață isihastă timp de 14 ani, având darul lacrimilor și mâncând numai o masă pe săptămână, uneori cu puțină pâine uscată.

Dreptul Acachie Kafsokalivitul pune smerenia deasupra celorlalte virtuți. Nu-i plăcea nici să facă, nici să spună ceva arogant, nici, mai ales, să audă ceva de felul acesta. Odată, părinții schitului s-au adunat în fața bisericii principale și au cerut de la «dikaios» ca să fie numit un adjunct, ca el să nu fie deranjat tot timpul. Atunci, egumenul i-a înmânat cârja de păstor dreptului Acachie. Acachie i-a sărutat mâna și a ținut cârja în mâna sa numai atunci, iar altădată niciodată, îndepărtând orice gând care l-ar fi putut ispiti la mândrie.

Un ascet spunea:

– Întâi predă-te cu totul lui Dumnezeu și apoi Dumnezeu te va curăți și te va reda oamenilor. Când o persoană crede că e cea mai rea dintre toți, atunci un «Doamne, miluiește» spus de aceasta valorează mai mult decât o sută de-a altcuiva.

Părintele Iosif de la Noul Schit era numit «privighetoarea Maicii Domnului», pentru vocea sa minunată și deosebită. El era primul psalt al schitului. Când cânta, se auzea de parcă erau zece cântăreți la un loc. Meșteșugul său era sculptura în lemn. A trăit numai până la 57 de ani. Deși slujea ca prim cântăreț la biserica centrală, niciodată nu s-a lăudat cu vocea sa frumoasă. El atribuia acest dar lui Dumnezeu, Dătătorul tuturor celor bune, «de la Care e tot darul cel bun și toată darea cea de sus».

Minunate sunt lucrările smereniei, care conduc o persoană spre înălțimile slăvite și dumnezeiești ale harului și ale cinstei.

Era un călugăr la Sfânta Ana, vas al harului, care a fost psalt la Patriarhie și a fost un caz asemănător cu cel al lui Ioan Cucuzel. Acest monah a mers la un duhovnic la Sfânta Ana, ca să se spovedească și să-i ceară sfatul.

– Ce fel de muncă ai făcut? l-a întrebat duhovnicul pe el.

– Am fost primul psalt de la Patriarhie, sfinte părinte.

– Dacă vrei să te mântuiești, a spus duhovnicul, nu spune nimănui că ești cântăreț, căci aici pe Sfântul Munte sunt multe sărbători și vei fi chemat să mergi și să cânti, și astfel nu vei avea adevărata ocazie de a fi călugăr. Te voi da în ascultarea unui părinte bun. Vei citi bine, dar nu vei cânta niciodată. Vei fi incapabil să cânti și te vei preface că nu înțelegi muzica.

– Binecuvintează, părinte sfinte, a spus începătorul, care a fost trimis apoi la un părinte evlavios.

A trecut destul timp, până când duhovnicul l-a întrebat pe părinte:

– Cum merg lucrurile cu începătorul?

– Bine, a răspuns el. E ascultător. Singurul lucru e acela că nu poate să cânte. Dar citește foarte bine.

Anii au trecut. Duhovnicul, care era înainte-văzător, a prevăzut că acel cântăreț, care se ascundea, era aproape de sfârșitul său. La sărbătoarea hramului de la Sfânta Ana se slujea în biserica centrală. Duhovnicul acela a fost numit tipicar al schitului. El i-a poruncit cântărețului ce se ascundea să se pregătească să cânte Imnul Heruvimic. Călugărul s-a întristat, pentru că nu dorea să fie descoperit, ci să trăiască în taină. El s-a prefăcut că a uitat muzica cu trecerea timpului. Chiar și așa, el s-a supus duhovnicului său.

Când a venit timpul Imnului Heruvimic, tipicarul l-a tras pe călugăr acolo unde erau cântăreții. Ceilalți s-au întristat, crezând că tipicarul face o greșală. După ce au auzit cântecul, și evidentele cunoștințe muzicale ale acestui cântăreț și nobil necunoscut, au spus unul către altul:

– Și el, binecuvântatul, în tot acest timp ne-a ascultat pe noi și n-a spus nimic!

După ce Liturghia s-a terminat, duhovnicul l-a luat pe călugăr la chilia sa. După două zile s-a îmbolnăvit și a adormit în Domnul. Nimeni n-ar fi știut lupta victorioasă a smereniei sale, dacă duhovnicul său nu ar fi descoperit-o.

Un bătrân părinte spunea:

– Noi trebuie să cerem de la Dumnezeu smerenia ce vine după lupte. Smerenia vine urmând o logică foarte simplă, și anume: aceea a cunoașterii de sine. După ce cineva se cunoaște pe sine, smerenia devine starea ființei sale. Dacă nu e așa, dacă persoana nu se cunoaște cu adevărat pe sine, poate fi foarte smerit pentru o clipă și apoi să-i treacă prin gând, ca rezultat al acestui sentiment, că e chiar cineva! Și aceasta chiar dacă în realitate nu e nimic. Drept urmare, e posibil să fie nevoie a lupta pentru smerenie până la moarte. Dacă moartea o găsește cu gândul ce-i spune că e nimic, atunci hotărârea aparține lui Dumnezeu. Dacă gândurile din ceasul morții îi spun că ar fi cineva, și nu-și pricepe rătăcirea, atunci toate eforturile sale au fost în zadar.

Trebuie să fiu logic. Trebuie să-mi spun: «Sunt monah. Aș fi putut să fiu un animal, dar Dumnezeu nu m-a creat animal. El m-a creat om. El m-a invitat personal să mă alătur îngerilor, și eu ce am făcut? Dumnezeu a făcut atât de multe pentru mine. M-ar fi putut face o broască, o broască țestoasă sau un scorpion. Dar El m-a făcut om».

Gânduri ca acestea te smeresc.

Trebuie să răspundem pentru toate câte ne-a făcut nouă Dumnezeu.

În Filocalie (vol. III, pag. 36) este scris:

– Omul care se ridică până la smerenie își împrumută aprecierea de sine, în vreme ce acela care nu are smerenie și-o înmulțește. Cel de-al doilea nu vrea să fie pus într-o categorie cu cei mărunți, și din același motiv e întristat că nu e inclus printre oamenii importanți.

Vrednicul de pomenire ieromonah Sava Sârbul avea acel fel de smerenie, care considera rangurile lumii acesteia ca fiind nimic. De aceea, a renunțat la toate. Când veneau noi călugări la mănăstirea sa, chiar dacă slujise ani de zile ca supraveghetor și protos, el se retrăgea la casa pentru bătrâni a mănăstirii, lăsând în camera sa toate lucrurile ce-i aparțineau, ca să le folosească monahii mai tineri, luând cu el numai hainele ce le purta.

Un bătrân a spus:

– Smerenia este prima treaptă a virtuților, iar iubirea este treapta cea mai înaltă. De ce nu ne sfințim astăzi? Tocmai fiindcă nu avem smerenie.

Altul spunea:

– A fi trezvitör este echivalent cu a fi sfințit. Satana nu merge după cei ce sunt pierduți, ci după cei înțelepți. Cei ce făceau minuni au fost cei ce au stat cu Dumnezeu. Satana îi chinuiește cu încrederea în sine, cu rațiunea și judecarea. De aceea, să ne păzim mintea la loc ferit, până când va reveni la noi sfințită.

În Chilia Sfinților Trei Ierarhi de la Sfânta Ana trăia în ascultare un călugăr tânăr, numit Nectarie. El avea un stareț român și era aproape mereu tăcut. Câțiva părinți cu discernământ din schit au spus unul către altul:

– Trebuie să încercăm vinul din butoiul lui, cum are gustul: dulce, amar, acru?

Într-o zi, părintele Teodosie împreună cu alții au plecat la docuri. Părintele Nectarie era și el acolo. Când l-au văzut, ei s-au hotărât să-l verifice.

– Părinte Nectarie, tu ești tânăr. Poți să-ți duci sacul și lucrurile și să mergi pe jos la Karyes. Noi suntem bătrâni și mulți, iar barca e mică și n-o să încăpem toți în ea (în acei ani părinții foloseau o barcă mică pentru transport).

La aceste cuvinte, părintele Nectarie, cel tăcut de mai înainte, a devenit mâniaș. El și-a deschis gura și nu înceta să se certe. Atunci părinții și-au aplecat capetele și au spus:

– Butoiul lui e plin cu vin amar (însemnând că tăcerea lui nu era pentru Dumnezeu).

Părintele Nectarie și-a dat seama care era problema lui, a făcut plecăciuni până la pământ și și-a cerut iertare.

– Noi am crezut că te înfrânai, ca să rămâi tăcut. Acum ți-ai dat singur seama că ai limba ascuțită și trebuie să o mai îndulcești, i-au spus ei.

Părintele Nectarie le-a mulțumit și s-a străduit de atunci încolo să-și curețe toată patima ce o avea. A citit «Mântuirea păcătoșilor» și scrierile Sfântului Damaschin. El dormea pe o scândură de lemn și se ruga Maicii Domnului să-l ia la viața veșnică din această viață trecătoare de sârbătoarea Părinților de pe Sfântul Munte. Și, într-adevăr, așa s-a întâmplat. A plecat la cer în

acea zi de sărbătoare, împodobit cu darul tăcerii, care l-a ajutat să se păstreze curat de toate certurile.

Un părinte spunea:

– Noi semănăm cu urzicile. Pe câmp, de la distanță, ele par verzi și proaspete, dar când te apropii de ele și le atingi vezi urâtenia lor și simți înțepătura lor.

De asemenea, el spunea:

– Nu te baza pe cunoștințele tale. Ca să poată răsări în tine cunoașterea dumnezeiască, trebuie să fie ștearsă cunoașterea lumească; să devii ca un copil, să nu te lauzi cu cunoașterea ta, căci «cunoașterea te face mândru», după cum spune Apostolul Pavel. Coboară-te mai jos decât toți. Batjocorește-te. Cât de mult a fost umilit Domnul pe cruce? Ce rușine? Gol, părăsit, insultat, dar apoi a fost slăvit! La fel și tu, trebuie să ajungi la cea mai mare umilință, și apoi vei fi slăvit!

Și iarăși spunea:

– Sfinții simt că sunt nevrednici și păcătoși.

Vrednicul de pomenire părinte al meu ne spunea următoarele despre părintele H. de la Sfânta Ana, un dascăl cu discernământ al începătorilor.

El l-a vizitat odată pe părintele H. în chilia sa isihastă, în timp ce slujea Sfânta Liturghie. L-a găsit desculț, îmbrăcat cu haine vechi, zdrențuite și cu o cruce mâncată de carii, pe care el însuși a făcut-o. Era simplu, dar blând, în ciuda înfățișării sale sălbatice și nebune, cum se prefăcea că este, cu părul său dezordonat ce-i zbura în toate părțile. În acea zi el avea mulți vizitatori care ascultau Liturghia în mica bisericuță a schitului său, și atunci îi ceruse unui preot din ascultare ca să fie cântăreț la Liturghie. Preotul avea o voce atât de dulce, că nu știai dacă ascuți îngerii sau un om care cântă.

Toți au simțit o mare plăcere duhovnicească din frumusețea Sfintei Liturghii din acea zi, dar o întâmplare a marcat-o special. Puțin înainte de a se termina slujba, a stat la intrarea în altar, ca să-l umilească pe ieromonahul său și ca să se folosească și vizitatorii săi. Cum făcea adesea, el a început să arunce asupra ucenicului său acuzații precum: «Om rău și fără rușine, care nu te temi de Dumnezeu și nu ți-e rușine de oameni; ești un ipocrit. Crezi că ești sfânt și-ți place să fii cinstit și lăudat. Pleacă, ieși, ieși din biserică...».

«Binecuvintează, părinte, ai dreptate», a răspuns el liniștit. Deloc supărat, s-a plecat până la pământ și a plecat liniștit. Am rămas uimiți, nemișcați, ca statuile, până ce, după câteva momente de tăcere, părintele care păruse așa de mânios, a stat la intrarea altarului cu lacrimi în ochi și a explicat cu bucurie.

– Frații mei, pentru că am vrut să vă spun ceva folositor și pentru că sunt neînvățat și fără știință, am vrut să vă arăt cum e smerenia în practică, folosindu-mi ucenicul drept pildă. Trebuie să știți că el este un monah adevărat la Sfânta Ana.

Un pustnic a fost întrebat:

– Ce trebuie să facem când suntem lăudați și măguliți?

Cu smerenie și cunoaștere de sine, a răspuns:

– Îți voi da un exemplu. Când sculpez pe o bucată de lemn fața unui sfânt și am terminat-o, cred că e bună. După un timp, o privesc din nou și descopăr că unele lucruri nu au fost făcute complet. Dacă folosesc o lupă, pot vedea că la urma urmelor nu-i un lucru atât de minunat. Același lucru poate fi făcut cu mâinile cuiva. Noi credem că ele sunt curate. Dar dacă le examinăm cu o lupă, putem vedea murdărie și microbi. Trebuie să examinăm îndeaproape și apoi ne vom da seama că nu suntem nimic, în ciuda multor laude.

Când l-am vizitat pe părintele Bartolomeu, care avea 106 ani, el purta un pulover acoperit cu nenumărate petice:

– Unde este știință, există și mândrie. Oriunde este mândrie, Dumnezeu nu e acolo; omul e lăsat singur, cu mândria lui.

Altul spunea:

– Mândria noastră Îl face pe Dumnezeu să nu ne audă.

Am întrebat un călugăr în vârstă ce face și cum își petrece timpul, iar el a răspuns:

– Ocupăm locul degeaba...

Părintele rus Tihon, care a trăit 60 de ani pe Muntele Athos, după ce vizitase 300 de mănăstiri în Rusia, a spus:

– Dimineața, Dumnezeu binecuvintează cu o mână lumea întreagă și-Și folosește ambele mâini să-l binecuvinteze pe omul smerit. Un om smerit e mai presus de întreaga lume.

Și de asemenea:

– Doamne Iisuse Hristoase, dăruiește-mi smerenie.

Tot el spunea:

– Un lucru este celibatul și altceva e smerenia. Mulți celibatari mândri au sfârșit în iad.

Săracul și smeritul călugăr Neofit de la Lavra avea întotdeauna, când trebuia să primească Sfânta Împărtășanie, o căință adâncă. Întâi săruta mâna tuturor, chiar și a începătorilor, cerând iertare. Așa era smerenia sa.

Un părinte spunea:

– Motivul pentru care suferim e că nu suntem smeriți, iar lipsa smereniei cauzează și altora suferințe. Suntem chinuiți până când devenim smeriți.

Odată, eu și cu un frate duhovnicesc de-al meu l-am vizitat pe părintele Zosima, un pustnic rus din Karulia. L-am găsit așezat pe pământ și despicând lemne. I-am cerut binecuvântare, ne-am închinat la icoane în mica bisericuță și apoi i-am cerut să ne spună ceva, ca să ne mângâie. Abia atunci și-a ridicat fața veselă și a rostit un cuvânt în rusește. Era un cuvânt care cuprindea întreaga viață duhovnicească a omului. «Smirenia, smirenia», a spus el, care înseamnă smerenie. Nimic altceva. Și-a aplecat din nou capul și, răbdător, a continuat să despice cele câteva lemne pe care le avea pentru iarnă.

Părintele Arsenie Nevoitorul (cu care stătea părintele Iosif, Locuitorul din peșteră), ne-a spus:

– L-am avut pe părintele Iosif ca îndrumător, deși eu eram mai în vârstă. El avea vederea lui Dumnezeu și avea știință. Eu numai am pus lucrurile în practică. Odată, doi oameni doreau să treacă peste un râu. Unul era orb, iar celălalt nu avea picioare. Cel orb l-a cărat pe cel șchiop, care putea să vadă, pe umerii săi, și au trecut râul. «Părinte Iosif, am spus eu, tu ai vederea lui Dumnezeu și rugăciunea minții, dar nu ești practic. E ca și cum nu ai avea picioare, iar eu am picioare, dar nu am viziuni și rugăciunea minții. Prin urmare, noi trebuie să fim împreună. Eu te voi căra în spate și vom merge înainte. Tu vei fi ghidul, călăuza, ca să putem traversa râul vieții».

De curând, slăvitul părinte Nectarie de Pentapolis, noul nectar și miere al Ortodoxiei, pentru adâncă smerenie a scris părintelui Daniil Katunakiotul, pentru a cere ajutorul și îndrumarea. Într-una din scrisori, el spune:

– Ne-ai îndatora mult dacă ai avea plăcerea să ne scrii ceva duhovnicesc, să întărești credința măicuțelor de aici. Scrisoarea ta, scrisă cu experiența vederii lui Dumnezeu și a practicii, va fi pentru ele, care sunt lipsite de o asemenea învățătură trăită, o plăcere și un sprijin duhovnicesc adevărat.

Patriarhul Chiril a fost întemeietorul academiei ecleziastice de pe Sfântul Munte, care a devenit cel mai important centru de dascăli, îndrumători înțelepți, ca și de martiri, oameni dreți

pe care poporul Greciei i-a avut. A fost adesea asuprit de greutățile create de turci și de alți ierarhi. De fapt, turcii l-au îndepărtat din scaunul patriarhal de două ori. El a renunțat la rangul său slăvit și a venit să fie ucenic, cu un grup de călugări, în Chilia Sfinților Apostoli, la schit, mai jos de biserica centrală de la Sfânta Ana. Deși era foarte bătrân, el a lucrat împreună cu frații, cu grijă și răbdare, în grădina de măslini. A fost admirat de frați pentru munca sa, perfecțiunea sa ascetică, răbdarea care trecea peste limitele muncii grele. Părinții schitului, din respect pentru vârsta și poziția sa anterioară, i-au dat un măgar ca să-și care uneltele și tot ceea ce avea nevoie.

Într-o zi de vară s-a petrecut o întâmplare uimitoare. În timp ce urca cu măgarul un deal abrupt de la livadă spre schit, în cel mai greu loc, a văzut doi călugări prealuminați ce ștergeau sudoarea de pe fața măgarului. În timp ce se plângea și se certa cu ei despre aceasta, ei i-au spus: «Nu meriți nici odihnă, nici ca fața ta să fie ștearsă de sudoare, pentru că nu ai cărat tu încărcătura. Animalul a făcut toată munca».

De atunci, patriarhul n-a mai folosit animalul istovit și, fără să se plângă, a cărat totul sus, de-a lungul abruptei Golgote a schitului, până la biserica centrală. Mai târziu, în chilia sa, ca și un om îndreptat, a devenit un exemplu de ascultare și lepădare de sine.

A murit în 1775, la o vârstă înaintată, cunoscându-și dinainte moartea. În timpul ultimelor 24 de ore din viața sa a văzut părinți binecuvântați și îngeri care l-au făcut foarte fericit. Craniul său, care este încă păstrat în chilia sa, e gălbui la culoare, dovadă a vieții sale virtuozitate.

Acesta e și cazul episcopului Teofan de Euboia, care seamănă cu povestea Sfântului Nifon, patriarhul Constantinopolului. Nu avem date despre eveniment, dar admirabilul lucru al povestirii e smerenia omului pe care ea îl descrie.

Episcopul Teofan a venit la Sfântul Munte după o minune copleșitoare la care a fost martor, privind trupul neputrezit a unui nobil decedat. După ce a vizitat multe mănăstiri, a ales ca să stea la Noul Schit, unde și-a ascuns identitatea cu grijă și unde a ales să fie în ascultarea unui părinte dificil, numit Chiril.

Răbdarea și îndelunga suferință a episcopului nu pot fi spuse în cuvinte; el părea un monah simplu, sub ascultare, care împlinea toate sarcinile și ordinele pe care dificilul său părinte i le dădea. Au trecut doi ani, timp în care el a fost în această stare. Spre sfârșitul Postului Mare din al doilea an, un vas care venea din Euboia, încărcat cu felurite produse, a ancorat în portul schitului. Părinții au mers la arsana să cumpere alimente pentru Paști: ouă, brânză și alte produse. Începătorul Teofan a mers și el să-și ia alimente. Dar căpitanul, care l-a recunoscut, a spus în fața tuturor:

– Nu ești tu, episcopul Teofan, care a dispărut cu doi ani în urmă? Și a căzut la pământ, ca să i se închine.

Negând acestea, a spus:

– Trebuie să fie o greșeală, prietenul meu. Nu sunt eu acela. Probabil semăn cu cineva.

El s-a întors la schit hotărât să plece de acolo, de vreme ce a fost descoperit și toți bănuiau cine este. Părintele său l-a admirat ca pe un om de o mare smerenie și răbdare, încât a căzut la picioarele lui, cerând iertare pentru felul lui crud de a fi cu el.

Episcopul Teofan a plecat în pustie, la Chilia «Izvorul Tămăduirii», și a trăit acolo ca un simplu monah.

Ce putem spune despre duhovnicul Ignatie Katunakiotul? După sfârșitul fiecărei Liturghii, părintele său îl muștra, iar el nu se plângea niciodată. În schimb, spunea aceste cuvinte minunate:

– Părinților și fraților, ascultați! Când părinții noștri ne insultă și ne palmuiesc, nu trebuie să fim nici triști, nici veseli și trebuie să-i ajutăm, căci ei ne ajută să ne eliberăm de tridentul⁵² (Furcă cu trei dinți care era considerată în antichitate ca simbol al puterii zeului Neptun [Nota editorului].) diavolului, care e mândria, egoismul și aroganța. Dacă trece o zi și părintele meu Neofit nu mă insultă, sunt foarte trist și spun sufletului meu: «Neimportantule! Nevrednicule părinte Ignatie, azi n-ai fost muștrat, așa că ai grijă la tridentul diavolului, căci el va străpunge mai adânc în tine».

Un părinte foarte simplu spunea:

– Oamenilor învățați li se întâmplă următorul lucru: caută să cerceteze cele dumnezeiești. Dacă însă nu-ți ajunge funia, de ce încerci să cobori în prăpastie?

Pustnicul român Enoh spunea:

– Monahul trebuie să fie smerit, nu să ajungă sus sau jos. Poate fi mântuit cu smerenia. Dar, oh, pentru preot este o povară dublă! Este foarte greu, sunt numai câțiva preoți buni. De ce ar vrea cineva acest rang? Nu vrei să-ți mântuiești sufletul? Ai venit la Sfântul Munte să-ți mântuiești sufletul, nu să cauți slavă. Fii simplu și smerit. Doresc numai să-mi mântuiesc sufletul. Nu e alt lucru mai bun decât mântuirea sufletului.

Chiar dacă acest părinte trecuse de 75 de ani, el nu dădea nimănui voie să-l respecte. Se privea pe sine ca și cum ar fi fost nimic. Cerea un pic de pâine ca să-i hrănească pe ceilalți oameni în vârstă ca el, care erau slăbiți și istoviți. Se pleca și cerea binecuvântare de la toți monahii, începătorii, oamenii mireni și pelerini. Odată, a vrut să cumpere o desagă, dar era prea scumpă și nu avea bani. Deodată a observat un sac de pânză obișnuit în colțul magazinului.

– Cât costă? l-a întrebat pe vânzător.

- Acesta nu costă nimic. Pentru ce îl vrei?
- Îl voi purta în spate în locul unui rucsac, a spus el.
- Ei bine, nu ți-e rușine să porți un așa lucru în spate?

Și părintele Enoh a răspuns:

- De ce să fiu stânjenit, când sunt mai fără valoare decât acest sac!

Talentatul teolog și ieromonah Hrisostom de la Marea Lavră a fost întrebat de patriarh dacă n-ar dori să fie hirotonit episcop. El a refuzat, alegând smerenia în locul înaltei slujbei ecleziastice, și a spus:

- Nu voi renunța la culionul de călugăr.

Cu câțva timp în urmă un important vizitator ortodox, străin, a cerut să-l întâlnească pe părintele Siluan. Ieromonahul N., membru al consiliului de conducere, i-a spus vizitatorului:

– Nu înțeleg de ce tu, un teolog învățat, vrei să-l vezi pe părintele Siluan, un țăran neînvățat. Nu e nimeni altcineva cu mai multe cunoștințe pe care ai vrea să-l întâlnești?

Atunci vizitatorul a răspuns cu durere în suflet:

– Ca cineva să-l înțeleagă pe părintele Siluan, trebuie să fie foarte învățat.

Același ieromonah N., neîmpărtășindu-se nefericitul din dumnezeieștile experiențe ale sfântului, spuse odată cuiva:

– Mă întreb de ce merg la el. Cred că nu citește nimic.

– Nu citește nimic, dar face totul. Nu ca cei ce citesc mult, dar nu fac nici un lucru, i-a răspuns acel om.

Odată l-am întrebat pe un pustnic simplu, în vârstă:

– De ce lămâii dumitale sunt plini de fructe?

– Pentru că le-am aplecat crengile, fiul meu, a răspuns el.

Am întâlnit un călugăr tânăr care era sub ascultare, din a cărui gură nu au fost rostite niciodată cuvinte, după cum îl sfătuiseră părintele său duhovnicesc.

Sfântul Siluan de la Muntele Athos spunea:

– Acesta e cântecul meu iubit: În curând voi muri și sărmanul meu suflet va coborî în iad. Acolo voi suferi singur, în sclavie și întuneric, și voi vărsa lacrimi amare. Cum să nu-L caut pe El? El m-a căutat întâi și mi-a apărut mie, păcătosului... Domnul Însuși m-a învățat cum să mă smeresc: «Ține-ți mintea în iad, și nu deznădăjdui». Astfel se câștigă împotriva vrăjmașilor. Dar când mi-am mutat mintea de la gândul iadului, toate gândurile mele tulburătoare și-au recăpătat puterea lor.

Un pustnic în vârstă ne spunea:

– Mulți părinți contemporani au înțeles că umilirile și muștrările de la părinții lor au fost folosite ca să ajute la curățirea inimii de patimile mândriei și îngâmfării și astfel mulți să guste din dulceața mântuirii sufletului lor. Deși mulți dintre ei nu au avut școală, ei au putut să interpreteze scrierile Sfântului Grigorie Teologul. După munca de peste zi, mulți alergau la chilia lor, ca să se mângâie cu rugăciunea și cititul. Au ajuns la asemenea înălțimi ale smereniei încât se considerau ultimii oameni.

Când toți părinții și frații în Hristos îi urau «Rai bun» părintelui Teofilact de la Noul Schit, le spunea:

– Raiul nu-i un grajd, ca să mă primească pe mine, un animal!

Așa era defăimarea de sine la părinți.

CAPITOLUL XLI - Despre «vămi53» (Vămile (τελώνια) și vămuirea (τελωνισμός) sunt primul loc al judecării de după moarte.) și despre judecata particulară

Părintele Gherman de la Sfântul Schit din Kafsokalivia a venit la Sfântul Munte în 1910, ca să devină ascet. El a fost în ascultarea binecunoscutului părinte Arsenie, sculptorul în lemn. Când părintele Gherman s-a îmbolnăvit și a fost ținut la pat, i-a spus fratelui său, părintele Epifanie:

– Frate, în curând voi pleca din lumea aceasta. Te rog, cere fraților din schit să se roage pentru sufletul meu, ca să găsească milă înaintea Domnului.

Nu mult după aceasta a început un dialog de neînfrânt între părintele Gherman și duhurile rele, care la despărțirea sufletului de trup încearcă să pretindă drepturi asupra sufletului, creând confuzie și aducând acuzații adevărate și false.

Aproape de moarte, părintele Gherman spunea «da» și uneori «nu». Când și când spunea: «Nu! N-am făcut aceasta. Minți. Pentru celălalt lucru m-am căit și am făcut ceva bine de asemenea». Și din nou spunea: «Da, am făcut așa, dar am dat milostenie pentru aceasta». Și iarăși: «N-am făcut aceasta».

Mult timp a trecut astfel, înainte să-și dea duhul. Cei ce au fost prezenți la acestea și-au amintit de o întâmplare asemănătoare descrisă în «Scara» Sfântului Ioan de la Muntele Sinai.

Odată l-am cunoscut pe vrednicul de pomenire părinte Gavriil Lavriotul, care avea mare virtute și discernământ. El a trăit în Noul Schit. Cred că următorul eveniment merită să fie menționat și, într-adevăr, poate fi de folos. El arată înțelepciunea duhovnicească a omului și adevărata existență a duhurilor rele, care judecă atunci când sufletul pleacă din trup.

În ultimele clipe ale vieții sale, un monah numit Chiril era în mare luptă. El a văzut o bucată de hârtie lipită pe umărul lui stâng, dar nu și-a putut da seama ce era scris pe ea. De partea dreaptă stăteau doi îngeri luminoși. În stânga erau demoni. Părintele Gavriil i-a spus părintelui Chiril să-i întrebe pe îngeri ce era scris pe hârtie. Așa că el i-a întrebat și ei i-au spus că acolo erau înscrise două păcate pe care le făcuse, dar pe care nu și le-a putut aminti.

Apoi, Părintele Gavriil i-a citit rugăciunea de iertare și părintele Chiril a putut să-și dea duhul în pace, mulțumită ajutorului îngerilor, care i-au explicat ce se întâmpla.

CAPITOLUL XLII - Despre ascultare

În aceeași noapte în care a fost tuns monah, dreptul Acachie din Kafsokalivia a visat că ținea o lumânare a cărei lumini era așa de strălucitoare, încât lumina întreaga zonă. Acest sfânt a trudit mai ales la acel fel de smerenie care e născută din ascultarea deplină. El, cu bucurie și râvnă îi asculta pe toți, atât pe egumen, cât și pe frați, împlinind sarcinile grele și ușoare care-i erau încredințate.

Pustnicul Damaschin mi-a spus că în Sfântul Schit din Kafsokalivia trăia părintele Grigorie (Karatos), în Chilia «Intrării în Biserică a Maicii Domnului». El avea sub ascultare un monah, care a căzut grav bolnav și era pe moarte.

– Părinte, a spus el chiar înainte de a muri, unii m-au întrebat de ce nu mi-am împlinit ascultarea așa cum mi-a fost încredințată.

– Spune-le, fiul meu, că în locul tău eu voi fi răspunzător pentru împlinirea ei, i-a spus părintele.

Atunci monahul a zâmbit și și-a dat duhul.

Un pustnic mai în vârstă spunea:

– Dintre virtuțile unui monah prima este ascultarea. Cea din mijloc e ascultarea și ultima e tot ascultarea și «Doamne, miluiește...».

Și iarăși a spus:

– Ți-ai găsit un părinte? Ai găsit raiul. Ascultarea e calea cea mai inteligentă și mai scurtă de a-L găsi pe Dumnezeu. De la început, încearcă să găsești în ea un gust dulce. Apoi continuă cu curaj și pe cale vei aduna în sacul tău binecuvântările lui Dumnezeu.

Când părintele doctor Spiridon Kambanos, călugăr la Marea Lavră, l-a primit ca începător pe părintele doctor Pavel Pavlidis, i-a spus:

– Ia o bucată de hârtie, un stilou și scrie: Viața călugărească este «Să fie binecuvântat» și «Binecuvintează».

Părintele Damaschin din pustia Sfântului Vasile mi-a povestit despre binecuvântatul părinte Gherasim, care a trăit trei ani pe vârful muntelui Carmel, într-un paraclis al Profetului Ilie, mai sus de pustia Sfântului Vasile și lângă Kerasia. Cu el avea un împreună nevoitor, părintele Calinic și ucenicul său Isaac. La început, Isaac era neascultător și certăreț. Într-o zi, părintele l-a chemat și i-a spus:

– Fiule, du-te și caută alt loc. Până acum nu ai făcut nimic altceva decât te-ai certat.

Isaac s-a pocăit și a început să suspine cu remușcare. A plecat într-un loc pustiu și a plâns toată ziua. De atunci înainte s-a schimbat complet. A devenit un ucenic evlavios. Se spune de asemenea că, după adormirea sa, trupul lui a răspândit mireasmă.

«Binecuvântată obște, binecuvântată obște!», acestea erau cuvintele pe care le spunea totdeauna monahul Iacob, Luminătorul de la Dionisiu, dar mai ales când s-a apropiat de moartea sa. El era mândria Athosului; un atlet al rugăciunii, un luptător pentru sfânta ascultare și un exemplu de urmat în viața de obște. El era absolvent al Institutului Politehnic din Atena, dar s-a remarcat și a primit daruri în școala virtuții, care se numește obște.

Egumenul mănăstirii bulgare Zografu a fost un om sfânt. El avea o înfățișare îngerească. 40 de ani părintele său nu l-a chemat niciodată pe nume. I-a luat 20 de ani ca să scrie o carte, și când i-a prezentat-o părintelui său, acela l-a încercat în continuare, spunându-i cu un ton aspru al vocii: «E tocmai bună de ars». Părintele i-a luat-o, dar nu a ars-o, pentru că după moartea lui a fost găsită printre lucrurile sale.

Printre scrierile vrednicului de pomenire părinte Gavriil Dionisiatul a fost găsită următoarea:

«În anul 1810, când era egumen al Mănăstirii Dionisiu evlaviosul ieromonah Chiril, un frate pe nume Evdochim, care dorea să fie martir pentru Hristos, insista la părintele său să-i permită a merge la Constantinopol, ca să moară acolo ca mucenic. Egumenul, cunoscând caracterul nesperios al călugărului, nu i-a dat binecuvântarea sa.

Evdochim a găsit pe un alt frate din mănăstire, numit Bonifatie, care avea aceleași păreri ca și el și au plecat împreună la Constantinopol, unde Îl predicau în public pe Hristos și-l numeau pe Mahomed profet mincinos. Pentru aceasta, au fost aduși în fața judecătorului și torturați, așa cum făceau turcii de obicei. Neîndurându-se să îndure torturile, s-au lepădat de credința în Hristos și amândoi au devenit musulmani, ca să-și salveze viața aceasta trecătoare.

Câțiva ani mai târziu, Evdochim și-a revenit în simțiri și s-a întors la mănăstirea sa, unde a fost primit și i s-a dat un canon pe care l-a împlinit cu pocăință. Apoi, după un timp, crezându-se destul de curajos, a dorit din nou să-și verse sângele, ca să-și spele păcatul lepădării. El l-a

implorat pe egumenul Ștefan să-i dea voie să meargă direct la Constantinopol, ca să nimicească lepădarea sa prin mărturisirea lui Hristos și moartea pentru El.

Egumenul l-a muștrat foarte aspru, spunându-i că ar trebui să rămână în rugăciune și pocăință, și ar fi deajuns ca să primească iertarea de la Dumnezeu. Evdochim a continuat să insiste, iar în cele din urmă egumenul a decis să trimită un frate tânăr, numit Iosif, ca să-l însoțească pe Evdochim la Constantinopol. Iosif era pictor și foarte drept; el avea mintea unei persoane mai în vârstă.

– Te rog, însoțește-l pe frate, din dragoste, la Constantinopol, sprijinindu-l ca martor la martiriul său, pe care-l dorește atât de mult.

Ca un bun călugăr în ascultare, binecuvântatul Iosif i-a făcut o plecăciune egumenului și i-a spus:

– Binecuvintează, părinte, și fie ca harul lui Dumnezeu să-mi dea putere mie, celui nevrednic.

De îndată ce au sosit în oraș, Evdochim s-a prezentat la curte, spunând tuturor că a greșit când a renunțat la credința sa și a criticat religia islamică, proclamând credința în Hristos ca singura adevărată. Din acest motiv, judecătorul i-a poruncit să țină în mâini cărbuni aprinși, pentru a testa adevărul declarației sale.

Nefericitul Evdochim și-a pierdut din nou curajul și a refuzat să facă aceasta și, sub amenințările judecătorului că va fi spânzurat dacă insistă asupra declarației sale, s-a lepădat de credință din nou și l-a acuzat pe Iosif, care era în auditoriu, că l-a silit să facă declarația aceasta. Apoi, judecătorul s-a întors către Iosif și i-a spus că dacă refuză să se lepede de credința sa și să devină musulman, va fi ucis, pentru că a încercat să schimbe credința unui musulman.

La acestea, vrednicul de pomenire a răspuns că Evdochim însuși a dorit să devină martir pentru Hristos și că el l-a însoțit numai din dragoste frățească. Dar să se lepede de Hristos, singurul Dumnezeu adevărat, și să devină musulman, nu va face niciodată, chiar de-ar fi să moară de o sută de ori.

După aceasta, Evdochim a fost eliberat și lăudat de turci, iar Iosif a fost închis. Peste câteva zile a fost condus din nou în fața judecătorului, unde a repetat din nou mărturisirea lui Hristos. I s-a spus atunci că, dacă continuă să insiste asupra părerilor sale, va fi torturat și decapitat, iar dacă se va răzgândi, va fi răsplătit cu multe onoruri și bogăție. La aceste amenințări, binecuvântatul Iosif nu a fost tulburat deloc, ci a declarat hotărât credința în Hristos. În închisoare a îndurat cu mare putere torturi, iar în cele din urmă a fost decapitat, primind de la Hristos cununa slavei de martir.

Iar vrednicul de milă, Evdochim, rămânând un scurt timp în acea falsă poziție și neputând să îndure muștrările conștiinței sale, pentru comportamentul și trădarea fratelui său, s-a întors la mănăstire, rugându-se ca ei să aibă milă de mântuirea lui.

După ce au auzit povestea acestei întâmplări, egumenul și frații nu i-au dat voie să intre în mănăstire, dar din milă i-au impus un canon pentru restul vieții, ca să stea la mică distanță de mănăstire, lângă un izvor, într-o chilie mică, unde să-și plângă marile sale păcate, iar înaintea morții sale i se va permite să primească Sfintele Taine.

Sub acest canon a trăit sârmanul de el aproape 30 de ani, postind, lucrând și plângându-și cumplita cădere. Părinții cei mai bătrâni, ce au supraviețuit veacului acesta, își amintesc că venea până la drumul ce duce spre mare, pentru a lua pâine și mâncare de post. Despre marile sale nevoițe mărturisesc prispele ce s-au păstrat până astăzi, lucrate numai de mâinile sale, în acea văgăună prăpăstioasă și stâncoasă, precum și cei câțiva măslini și alți copaci sădiți de el, ce poartă denumirea de «Evdokimos» sau «La Evdokimos».

La ostenele trupești mai adăuga și lacrimile nesecate, după cum au constatat duhovnicii mănăstirii care l-au vizitat.

Iar Preabunul Dumnezeu, nevoind moartea păcătosului și văzându-i întoarcerea prin pocăință adevărată, a primit și a iertat făptura Sa, înștiințându-l pe acesta printr-o vedenie și îndemnându-l să se ducă la mănăstire, să ceară să se împărtășească cu Sfintele Taine și să fie pregătit pentru cea din urmă clipă din viața sa.

El a venit la biserică prin întuneric, a bătut la poartă și a întrebat de egumenul Evloghie. I-a spus despre vedenie și cu lacrimi a cerut iertare și să primească Sfintele Taine. După ce s-a împărtășit, a refuzat să intre în mănăstire, chiar dacă egumenul i-a dat binecuvântare să facă lucrul acesta. În schimb, s-a întors spre răsărit, și-a încrucișat mâinile pe piept și acolo, lângă intrarea în mănăstire, înainte de zorii zilei și-a dat duhul, rămânând un exemplu pentru noi toți, că putem evita blestemata mândrie a neascultării, care a pricinuit căderea omului încă de la început.

Din cauza neascultării au căzut din cer în iad și unii dintre îngerii netrupești. Dimpotrivă, smerenia și ascultarea l-au făcut pe binecuvântatul monah Iosif să se alăture cetei sfinților din cer.

Neascultarea e un mare păcat, dar pocăința e admirabilă. Treizeci de ani, Evdochim și-a petrecut viața la o mică distanță de mănăstire, de unde putea asculta clopotele și cântările de seară, privind biserica luminată la ceasuri și privegheri, știind că frații săi mergeau la slujbe și primeau Sfânta Împărtășanie în timpul Liturghiilor. Ca un alt Adam, izgonit din rai și singur pe marginea prăpăstiei, el avea numai păcatele ca însoțitori.

Fie ca Dumnezeu să o cruțe pe creatura Sa și să-i dea pace. «Am păcătuit înaintea Ta, Părinte, și nădăjduim să aflăm mântuire prin mila Ta».

Părintele Efrem din Katunakia, care avea multă învățătură și experiență despre teologie, adesea dădea sfaturi despre iubitul subiect al binecunoscutei ascultări:

„Numai diavolul știe totul despre importanța unui stareț și despre puterile ce-i sunt date lui. Dacă părintele tău îți spune să mergi pe lună, du-te. Nu contează cum e părintele. Nu trebuie să aibă importanță pentru noi. Singurul lucru important e ascultarea. Ai ascultat? Dacă da, vei merge în Rai.

Poți să primești Sfânta Împărtășanie de zece ori pe zi, sau să te rogi cu rugăciunea minții sau să mergi la priveghere și să postești tot timpul. Nu e destul. Trebuie să fii ascultător. Te supui? Vei vedea Raiul. Nu te supui? Vei merge în iad. Nu e cale de mijloc. Adam nu s-a supus și a fost scos afară din rai. Nu e nimic altceva între acestea. Aceasta e singura cale. Proorocul Ilie Îl avea pe Dumnezeu. Elisei îl avea pe proorocul Ilie ca îndrumător. Proorocul Ilie, înainte de a pleca din această viață, l-a avut pe Ghezi sub ascultare. El, care a fost ascultător, a fost de folos în vindecarea lui Neeman de lepră. Și astfel se exprimau și călugării, cu puține cuvinte: «Ascultarea înseamnă viață, neascultarea înseamnă moarte». Prin ascultare câștigi tot. Nu încercăm să spunem că toate celelalte nu contează. Te pot folosi, dar într-un mod secundar.

Singura ființă pe care am iubit-o vreodată și de care îmi era frică era părintele Iosif. Câteodată, părintele spunea ceva ce în aparență părea greșit. Dar trebuie să împlinești ascultarea. Ascultare deplină. Lângă părintele am trăit roadele unei ascultări depline. Când îi eram ascultător, nu-mi era frică nici de Dumnezeu. Și ce spunea părintele? «Ești iertat. Să fii binecuvântat».

Erau doi bătrâni care trăiau lângă noi și aveau un ajutor. El fusese căsătorit, dar fiindcă era posedat de demoni, soția lui a divorțat de el, iar el a plecat la Sfântul Munte. A mers la cei doi bătrâni și ei i-au spus: «Dacă ai grijă de noi, vei moșteni tot ce avem, micuța noastră locuință și biserița din ea». «Accept», a răspuns el.

El era foarte ascultător; strângea sare din ocnele de sare și o schimba pe cartofi, ceapă și fasole. De asemenea, lucra lucruri de mână. Pleca pe întuneric și venea pe întuneric. Îi judecam pe bătrâni, spunând: «Dacă se îmbolnăvește tânărul de o asemenea muncă grea, cine va avea grijă de voi?». În ciuda tuturor, nu i s-a întâmplat nimic; el era ascultător și continua să aibă grijă de bătrâni. Dar când cineva din Statele Unite i-a trimis o sută de dolari, a păstrat banii, fără să-i

întrebe pe bătrâni. De atunci înainte a început să facă așa cum dorea el. Chiar și demonul din el a devenit tulburat. Când cineva își urmează propria voie e egal cu neascultarea. Asemenea lucruri s-au întâmplat de multe ori.

Binecuvântat e monahul din ascultare, care îl iubește pe părintele său, așa cum îl iubește acela pe el. Dacă aceasta ar fi peste tot, toți ar deveni sfinți. E ca și cu bătrânul care i-a spus ucenicului lui: «Cum mă vezi pe mine?». «Ca pe un înger», i-a răspuns el. «Va veni un timp când mă vei vedea ca pe un demon», a spus bătrânul.

Nu că bătrânul e un demon. De fapt, ispita vine și-ți aduce gânduri împotriva bătrânului; așa cum mi s-a întâmplat și mie odată, când n-am putut sluji Liturghia, deoarece am vorbit împotriva lui. Nu judeca pe nimeni, nici pe vecinul tău, nici pe altă persoană. Nu-ți poți imagina cât de repede harul lui Dumnezeu se depărtează de tine.

Părintele Ahile de la Sfânta Ana, simplu și bun la inimă, printre alte multe lucruri ne-a spus și despre o experiență personală pe care o avusese. Înaintea morții sale, propriul său tată, care a trăit până la o vârstă bogată și înaintată, a venit să stea cu el și să fie îngrijit. Cu un an înainte de a muri, tatăl său a fost tuns monah de fiul său. Când se apropia timpul plecării tatălui său, părintele Ahile a intrat în camera lui și a observat că era supărat.

– Tată, de ce ești așa tulburat? a întrebat el.

– Fiindcă au venit diavolii, amenințându-mă, spunând că-mi vor lua sufletul.

– Dacă vin din nou, i-a spus Ahile tatălui său, spune-le: «Ce vreți de la mine? Sunt sub ascultarea unui părinte. Sunt numai un călugăr sub ascultare».

În ziua următoare, demonii au venit din nou la el. Așa că el a spus: «Ce vreți de la mine? Sunt sub ascultarea unui părinte». Demonii au dispărut imediat.

Un ascet ascultător în vârstă și cu discernământ, care avusese grijă de trei părinți bătrâni, spunea:

– Ascultarea îți va aduce de toate. Ascultarea Îl câștigă pe Însuși Dumnezeu.

Părinții aghioriți spun:

– Ascultarea este viață; neascultarea este moarte.

În Chilia «Intrării în Biserică a Maicii Domnului», ce aparține de unul din schiturile Mănăstirii Xenofont, trăia cu mulți ani în urmă un călugăr foarte simplu, bun și amabil, pe nume Teofilact.

Când de sărbătoarea «Teofaniei» a auzit: «Azi apele sunt sfințite», l-a întrebat pe părintele său, Grigorie:

– Părinte, cum se întâmplă? Sunt toate apele sfințite? Chiar apele mării?

– Desigur, fiul meu. Harul nevăzut, atotcreator, acționează asupra tuturor viețuitoarelor și a celor fără de viață, lucruri văzute și nevăzute, și sfințește toată materia, cu scopul sfințirii omului. Și prin această apă sfințită, toți credincioșii Bisericii sunt sfințiți. Așa că apele mării sunt sfințite și devin luminătoare. De fapt, dacă vrei să fii martor la aceasta, coboară-te până la mare și vei afla apa proaspătă și azi poți să o bei.

Astfel i-a vorbit părintele evlaviosului călugăr, care, cu o ascultare fără murmur, a mers cu un vas de la schit până la mare. El a gustat apa și a aflat-o într-adevăr foarte proaspătă; și-a umplut vasul și s-a întors la părintele său plin de bucurie.

Împreună cu părintele său au ținut aceasta în taină timp de 35 de ani. În fiecare an, părintele Teofilact se cobora până la mare și lua, ca binecuvântare, apă proaspătă, de băut. Și aceasta a continuat trei ani după moartea părintelui său, până când a fost silit să descopere această minune celorlalți părinți din schit, prin propria sa simplitate și ascultare. Ei au reacționat cu îndoială, puțină credință și gândire rațională și apoi l-au convins pe el să meargă și să le aducă niște apă ca să bea. Părintele Teofilact a plecat bucuros. Când s-a întors cu vasul, era umplut, de această dată, numai cu apă sărată de mare.

Un pelerin l-a întrebat odată pe un pustnic:

– E posibil pentru un mirean să fie ascultător, de vreme ce nu e călugăr? Un călugăr îl are pe starețul său. Dar un mirean?

El i-a răspuns:

– Să spunem că toți avem același duhovnic. Acela e cel căruia ne supunem. Dacă lucrezi undeva și ai un superior, un director sau un director adjunct, trebuie să te supui; nu e altă cale. Părintelui tău duhovnicesc te supui duhovnicește. Să te supui supraveghetorului tău la muncă e obligatoriu. Nu poți să faci altceva decât să te supui. Dacă ești soldat în armată, te supui sergentului tău. Nu poți refuza. Nu poți să spui: «Nu, nu merg acolo». Te supui din necesitate. Când îl întrebi pe duhovnicul tău «Ce să fac?», și el îți spune «Fă aceasta, fiul meu», trebuie s-o faci. Fiecare persoană are un părinte duhovnic. Părinții aveau un îndrumător și un egumen. Tu îl ai pe părintele tău duhovnicesc. E același lucru. Trebuie să fii sfătuit de el și să te supui. Iar duhovnicii nu sunt... oameni obișnuiți. Duhovnicul nu este un om comun. Nu. Dacă a spus duhovnicul un lucru, asta înseamnă că l-a spus Dumnezeu Însuși. Iar dacă te-a iertat duhovnicul, înseamnă că Dumnezeu te-a iertat.

Să luăm următorul exemplu. Să zicem că ai făcut ceva și din această pricină duhovnicul îți interzice să te împărtășești o lună. Te-ai putea oare împărtăși mai devreme de o lună? Sigur că nu, fiindcă ești legat. Și nu te împărtășește nici alt preot, știind că ești legat. Nici tu nu poți încălca porunca duhovnicului tău, ducându-te să te împărtășești înainte de trecerea lunii. Ci, abia după aceea te vei putea împărtăși. Duhovnicul are putere mare. «...și oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, iar oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer». Dacă ți-a spus duhovnicul «Doamne, iartă-l!», înseamnă că Dumnezeu te-a iertat. Iar dacă nu te-a iertat duhovnicul, nici Dumnezeu nu te-a iertat, căci duhovnicul este reprezentantul Său.

În Schitul Sfânta Ana Mică trăia un părinte cu ucenicul său. Era una din sărbătorile Maicii Domnului. Ucenicul i-a spus:

– Părinte, ar trebui să merg să pescuiesc, pentru că e zi de sărbătoare și ce-o să avem la cină?

– Fiul meu, i-a răspuns bătrânul, iată vecinii noștri sunt pescari. Dacă Maica Domnului vrea să avem pește la cină, vecinii noștri ne vor aduce. De vreme ce nu ne-au adus, Maica Domnului nu dorește să avem pește.

– Dar, părinte, ar trebui să avem pește.

– Nu, nu vreau, a spus părintele.

– Voi merge să pescuiesc, a spus ucenicul și a plecat.

Imediat, părintele s-a gândit că ucenicul său poate avea o mare ispită și să cadă în mare, din pricina neascultării. Așa că a mers în camera lui și a început să se roage cu șiragul de metanii, pentru ucenicul său. Între timp, monahul a ajuns la mare și a aruncat undița. Imediat a simțit că s-a prins ceva de capătul ei. A tras cu putere și deodată a ieșit din apă un trup negru, foarte negru,

cu ochi sălbatici, gata să-l atace pe monah. Dar o putere nevăzută părea să-l țină pe loc (bătrânul se ruga pentru ucenicul său).

Monahul a fugit îngrozit, cu satana urmărindu-l îndeaproape tot drumul, de pe țarm până la Sfânta Ana, prin curte, până aproape de ușa chiliei sale. Când a deschis ușa să intre, diavolul i-a spus: «Monahule, ce pot să-ți fac, de vreme ce părintele tău se roagă cu șiragul de metanii pentru tine? Altfel te-aș fi aruncat în mare și te-aș fi înecat».

Iată ce poate face neascultarea!

Un monah mai în vârstă spunea:

– Ne lipsește smerenia. De aceea suntem chinuiți și chinuim și noi pe alții. Suferim până devenim smeriți.

De trei ori fericitul bătrân H. de la Sfânta Ana a făcut multă ascultare la duhovnicul său, care l-a ținut timp de 18 ani paraclisier la Kyriakon! În acei ani, creștinii erau foarte evlavioși și avea de la 3 până la 4 Privegheri pe săptămână. Și acest vrednic de pomenire, întotdeauna desculț, își împlinea îndatoririle sale cu multă grijă. Din cauza muncii grele și a faptului că trebuia să stea în picioare tot timpul, a plecat din această lume ca un martir, bucuros și în pace.

Părintele Serafim din Dimitriada a fost un exemplu de monah ascultător pentru părintele său cipriot, Onufrie, de la Sfânta Ana.

Virtutea părintelui Serafim a ajuns înălțimile părintelui său duhovnicesc. Pentru orice i se cerea de ceilalți părinți ai schitului să facă, el răspundea întotdeauna «să fie binecuvântat». El avea o ascultare desăvârșită.

Odată, părintele Mina i-a spus:

– Frate, fă dragoste și du-te la arsana să iei pește, că avem mare nevoie.

Părintele Serafim s-a supus și a plecat imediat spre mare. Pescarii însă, neavând pește, fără ca el să-și dea seama, i-au pus în desagă⁵⁴ (Desaga (τροβύς) este traistă formată din două părți care se poartă pe umeri sau pe șa.), în loc de pește, pietre din mare! El le-a cărat la chilie. L-a chemat pe părintele Mina să-i aducă un vas albastru să pună peștele, pentru că sacul lui era foarte greu.

L-a golit în vas și cu mare uimire au văzut că erau pietricele. Atunci părintele Mina i-a spus:

– Vezi aceasta? Neascultarea ta a schimbat peștele în pietricele.

El l-a crezut și a început să plângă, cerându-și iertare.

Părintele Serafim era neînvățat, dar cu răbdare a practicat caligrafia și una din lucrările sale de caligrafie, o poezie, e păstrată până astăzi. A avut moartea unui om drept.

În Chilia Sfântului Ioan Botezătorul de la Schitul Sfânta Ana trăia părintele Grigorie, care niciodată nu a fost neascultător. Ca să-l ajute să sporească pe calea nepătimirii, părintele său îl muștra în fața celorlalți, în timp ce erau în biserica principală, spunându-i:

– Pleacă de aici.

Și el, plin de bucurie, cădea la pământ în prezența tuturor, atât a părinților, cât și a vizitatorilor și spunea:

– Aceste picioare mă vor conduce spre Rai!

După plecarea din această lume trecătoare a părintelui său, el, care dorise atât de mult isihia, a mers la Chilia «Adormirii Maicii Domnului» de la Sfânta Ana Mică.

Părintele Azaria se plângea și plângea de câte ori era neascultător. Când era întrebat despre tristețea sa, el răspundea:

– Un călugăr din ascultare este sub binecuvântarea și apărarea părintelui său. Chiar și în absența lui, binecuvântările îl ocrotesc de multe rele. Un călugăr neascultător seamănă cu o barcă prea încărcată, care e lovită de valuri și până la urmă e scufundată de ele.

Părintele Grigorie de la Sfânta Ana, care dorea isihia, a plecat la Schitul Sfânta Ana Mică, dându-i Chilia Sfântului Înaintemergător părintelui Averchie. Ultimul era originar din Bulgaria și învățase cu mare entuziasm să vorbească greaca.

Părintele Averchie a fost întocmai ca părintele său și ca părintele Mina din Mavrovunio. Nici un cuvânt fără rost nu ieșea din gura sa. El câștiga bani vânzând lămâi și portocale cultivate în grădina sa, și astfel își cumpăra rezerva anuală de grâu. Întotdeauna îi lua înăuntru pe vizitatorii săi. De fiecare dată când un străin bătea la ușa lui, îi deschidea și-i oferea 4 sau 5 smochine, pe o scândură de lemn, împreună cu niște apă, într-o cană de lemn. Apoi imediat se apleca și pleca, ca să nu piardă prin vorbă legătura cu Dumnezeu.

Când un lucru obștesc trebuia făcut în schit, el era primul care ținea o funie în mâinile sale, ca să poată fi ascultător cu dragoste, iar ceilalți părinți ai bisericii îi spuneau:

– Părinte, ești bătrân. În fiecare zi este Liturghie și tu nu mănânci nimic altceva decât pâine și apă. Ce se va întâmpla cu tine? Trebuie să te gândești și la trupul tău, ca să poți sluji până la sfârșitul vieții!

Iar el, foarte serios și cu lacrimi în ochi, răspundea:

– Părinților, acum trebuie să stau treaz în ascultare, că sunt bătrân, ca să nu fiu prins în neascultare în clipa morții, și astfel să-mi pierd sufletul!

Rareori mergea la Karyes și-i sfătuia pe toți să nu se depărteze deseori de schit.

– Nu e bine pentru călugăr să plece des din schit, pentru că există pericolul pierderii cursului practic al virtuții, care ridică monahul la înălțimile unei lupte interioare ce-l face nepătimitor.

Mulți se spovedeau la el, pentru că știau că ascultarea lui era ireproșabilă, că niciodată nu-și avea voia proprie și că sfatul lui era liber de orice gânduri rele. El slujea Liturghia desculț, vara și iarna, fiind ca părintele Ilarion Isihastul, care trăia mai sus de Dionisiu în săraca așezare a Înaintemergătorului.

Cu mulți ani în urmă, în una din mănăstirile atonite nu era nici un sicriu, așa că unul dintre părinți, care era tâmplar, a făcut unul ca să fie folosit de toți părinții, în care puteau fi cărați până

la cimitir când mureau. De îndată ce a fost terminat, a fost dus în biserica principală. Toți au auzit de el și au venit să-l vadă. Apoi, «dikaiosul» a spus:

– Mă întreb cine va fi primul care va fi cărat în el de la biserică la cimitir?

Toți și-au pierdut curajul, cu excepția unui tânăr care i-a spus părintelui său:

– Părinte, am binecuvântarea să merg eu primul?

Și părintele i-a spus:

– Da! știind că tânărul ajunsese la înălțimi de virtute.

Părinții au crezut că tânărul glumise. Dar el a început cu lacrimi de pocăință să se pregătească pentru moarte. Părintele său a cunoscut aceasta. Exact cu 40 de zile mai târziu clopotele au bătut. Când au auzit toți de la schit se întrebau unul pe altul cine plecase, și când au aflat, au spus:

– O, ce hoț! Ascultându-și părintele, care i-a dat binecuvântare să plece primul, a părăsit această viață trecătoare pentru cea veșnică. Astfel a furat raiul prin ascultare!

Și ei, plini de bucurie, l-au urmat până la mormânt, minunându-se că până astăzi ascultării depline nu îi este frică de moarte, dar dăruiește celor ce o au, trecere fără frică de la pământ la cer! Și toți l-au binecuvântat pe tânărul monah și pe părinții săi, care au devenit exemple strălucitoare de urmat pentru toți monahii.

În 1922, unul din părinții de la Sfânta Ana l-a adus pe tatăl său natural, Ioan, la schit. După un timp, bătrânul a fost tuns monah și i s-a dat numele Ioachim. Fiul său, călugărul Antonie, i-a spus lui:

– De vreme ce nu poți să citești, poți să-ți folosești degetele ca să spui Rugăciunea lui Iisus.

Arătând spre mâna tatălui său, a adăugat:

– De vreme ce păcătuim cu aceste mâini, trebuie să ne folosim degetele, să spunem această mică rugăciune, ca să ne mântuim.

Părintele Ioachim s-a supus desăvârșit și se ruga după cum a fost învățat. Lui i-au fost dăruite lacrimi neîncetate cu rugăciunea sa și a devenit atât de smerit, încât de fiecare dată când vedea călugări tineri le săruta picioarele!

Părinții schitului au vrut să încerce dacă lacrimile sale erau cu adevărat din umilință sau dacă avea o voință proprie, așa că într-o zi i-au spus:

– Părinte Ioachim, când treci pe lângă cimitir, ar trebui să spui: «Părinților, binecuvântați!». Și bătrânul Ioachim, un adevărat fiu al ascultării, când trecea pe lângă cimitir, se oprea la intrare și spunea: «Părinților, binecuvântați!».

Chiar atunci, oasele celor răposați au scârțâit și el a auzit o voce, spunând: «Domnul, bătrâne Ioachim». Și părinții care erau cu el au spus:

– Vai de noi, care am venit aici de tineri, dar nu ne-au fost dăruite încă asemenea daruri!

Părintele Nicanor, duhovnicul mănăstirii sârbești Hilandar, ne spunea despre părintele Miron că de 56 de ani nu a părăsit niciodată împrejmuirea mănăstirii. Când părintele său l-a făcut călugăr, i-a dat o cruce din lemn și i-a spus:

– De acum înainte această cruce e tot ce ai. Vei fi înmormântat cu ea. Ai grijă să nu o pierzi.

20 de ani mai târziu, părintele Miron a căzut grav bolnav. Călugărul ce-l îngrijea la infirmerie se întreba de ce el refuza cu putere să-și deschidă cămașa, pentru ca pieptul lui să fie frecționat cu alcool. După ce i s-a cerut de multe ori, în final a renunțat și a permis tratamentul. Când i-a deschis cămașa, infirmierul a văzut mirat cum crucea de lemn fusese cusută de pielea părintelui Miron și că era întipărită în carnea lui. Imediat, el a plecat și i-a spus părintelui său duhovnicesc, iar acesta i-a răspuns: «Hai să mergem și să vedem dacă nu e o înșelare duhovnicească. Ia un brici și taie cu atenție carnea, ca să scoți crucea».

Infirmierul i-a comunicat părintelui Miron porunca părintelui duhovnicesc, iar acesta s-a supus bucuros, oferind imediat trupul său, fără nici o șovăială. Din cauza ascultării, părintele infirmier nu l-a tăiat, pentru că el era sigur acum că părintele Miron și-a luat această nevoință cu un duh de smerenie, din dragoste curată pentru Hristos.

– Când ai devenit călugăr, și ce te-a făcut să iei această hotărâre?

– Eu, fiul meu, am dorit să fiu călugăr de când eram foarte tânăr, dar părinții mei nu m-au lăsat, ci m-au căsătorit. Am avut doi copii și în 1955, la vârsta de 66 de ani, am venit ca să fiu călugăr, întâi la Mănăstirea Grigoriu, ne-a spus un călugăr dionisiatan.

– Și ai avut curaj să-ți părăsești familia?

– O, fiul meu! Am fost ars de dorință dumnezeiască, de dragostea mea pentru Hristos, pentru viața de mănăstire. Așa că mi-am părăsit soția, copiii, tot ce aveam, nurorile, nepoții, și am venit să-i ofer lui Dumnezeu bătrânețea mea, de vreme ce nu mi s-a permis aceasta în tinerețe.

– Ai stat în Mănăstirea Grigoriu mult timp?

– Am stat acolo 8 luni. Apoi, pentru un motiv anume, am plecat și am venit la Dionisiu. Dar Visarion, egumenul de la Grigoriu, era un egumen bun. El m-a învățat cum să-mi împlinesc regula de ascultare. Trei șiraguri de metanii pentru Iisus, unul pentru Maica Domnului și iarăși la fel, până am împlinit 12 în total. Acum fac unul și pentru Sfântul Ioan Botezătorul, Sfântul Nifon și, după aceea, cât de multe vreau. Mi-a dat, de asemenea, un meșteșug de ascultare, de vreme ce eram bun la construcții. Mi-a plăcut ascultarea. De fiecare dată când mi se cerea să merg, spuneam «binecuvintează». Când am venit prima dată aici, mi-au spus numai două lucruri: «Să fii binecuvântat» și «Binecuvintează». Eram foarte fericit să fac bine pentru ceilalți.

– Cum altfel, noi, călugării din chinovii, am putea progresa în virtute?

– Ei bine, încă nu știi? N-ai învățat? Ascultă! Ascultare și dragoste. Ascultarea îți dă pace, bucurie și dorință pentru Hristos. Iar milostenia e de asemeni un lucru mare. Prin aceste lucruri

intri în rai. Dumnezeu îți iartă toate păcatele. Înțelege? Mândria e un lucru rău. Cât de mult nu-i place lui Dumnezeu! Nu ca fariseul: «Eu dau și dau». În final, cel ce-și bătea pieptul a câștigat răsplată.

– Părinte, ce să fac ca să mă mântuiesc? l-a întrebat un pelerin mirean.

– Ascultă-ți părintele duhovnic și fii smerit. O persoană suferă adesea din cauza sa, a adăugat, referindu-se la mândrie.

Un ascet spunea:

– Nu e o idee bună să-ți schimbi îndrumătorul duhovnicesc. Gândește-te la o clădire în construcție, când sunt schimbări permanente de ingineri și constructori. Rezultatele nu vor fi bune. Îndrumătorul duhovnicesc, ca un înțelept, trebuie să fie liber să ia hotărâri, nu să urmeze linia celorlalți.

De asemenea a mai spus:

– Nu voi da niciodată o prescripție de la distanță. Nu se poate vindeca de departe.

Un părinte a spus:

– Vrei să fii monah bun în ascultare și, ca rezultat a 10 până la 15 ani de asemenea ascultare, să devii ascultător cu discernământ? Respectă ce spune Sfântul Ioan Scărarul. El povestește despre un bătrân care a mers la un începător și, de asemenea, la unul care fusese monah de 15 ani. El i-a spus primului: «Cântă». «Binecuvintează. Voi cânta». Și el a cântat. Atunci i-a spus celuiilalt călugăr să cânte. Ultimul, care era monah de mulți ani, a spus: «Binecuvintează. Eu nu vreau să cânt».

Amândoi au făcut bine. Refuzul celui de-al doilea monah de a cânta nu a fost o neascultare. Dar era o neascultare pentru primul dacă refuza, pentru că el era încă începător. Nu există altă cale, trebuie să treci prin ascultarea fără cârteală. Nu e nimic altceva decât «Binecuvintează». După 15 ani, ascultarea fără cârteală te conduce spre ascultarea cu discernământ.

Să nu crezi că un părinte duhovnicesc nu-i iubește pe fiii săi. Ar fi minunat dacă fiii l-ar iubi pe părinte, așa cum îi iubește el pe ei.

Cineva, care s-a luptat pentru duhovnicie și virtute, a spus:

– Un monah, de dragul ascultării, trebuie să moară de multe ori într-o zi.

Odată, un părinte, ca să-l elibereze pe ucenicul său care era legat de lucruri materiale, i-a poruncit să-și distrugă ceasul din aur de tencuială. Acel monah își iubea ceasul ca pe un idol. Era un dar de la tatăl său. După o mare luptă interioară, a triumfat asupra ego-ului sinelui și a dragostei iraționale pentru idol și s-a supus. Astfel a devenit fericit și liber.

Un călugăr evlavios dintr-un schit se ruga Maicii Domnului să rămână ucenic pentru tot restul vieții sale pământești. Îi era frică de autoritatea ce o presupune un îndrumător duhovnicesc. El spunea: «Sunt un păcătos».

Puțini au fost atât de buni și darnici ca el, harnici și neobosiți în ascultare, muncitori pentru îndatoririle obștești. Deși era slab la trup, munca lui era egală cu a altor zece. Se supunea părintelui său, ca și cum era un sfânt.

Părintele Iosif, Locuitorul din peșteră, spunea:

– Dacă un monah nu înțelege bine de la început sensul ascultării și al rugăciunii neîncetate, plângi pentru el. Pentru că, dacă nu înțelege aceasta, este ca și cum s-ar fi născut orb și ar fi rămas orb. Venirea la Sfântul Munte nu valorează nici cât biletele pe care le-a plătit să ajungă aici. Un

călugăr neascultător devine fiul diavolului. Cel ce-și amestecă voia sa cu a părintelui său e ca un om ce face adulter. Din această cauză suferă ispite.

Sfântul Siluan spunea:

Odată, în 1932, un călugăr de la Sfântul Pantelimon, din Vechiul Russikon, m-a vizitat. L-am întrebat:

– Ce mai faci?

Iar el, cu o față veselă, mi-a răspuns:

– Simt o mare bucurie.

– Și de ce ești așa de bucuros?

– Toți frații mă iubesc.

– Dar de ce?

– Pentru că-i ascult pe toți. Când mă trimit undeva, eu spun «Binecuvintează».

Era un călugăr care-și putea împlini ascultarea și în același timp să spună rugăciunea lui Iisus și să verse lacrimi pentru întreaga lume. Egumenul i-a spus că i s-a dăruit această binecuvântare pentru ascultarea lui.

Un ascet spunea:

– Ascultarea nu trebuie făcută cu supărare și cu forță. Nici un stareț și nici o stareță nu e un Dioclețian, care spune tot timpul numai «Nu». Trebuie să le fim recunoscători, pentru că ne ocrotesc pe noi. N-ar trebui să fie reacții negative împotriva lor, nici neascultare.

Un ascet în vârstă a fost întrebat:

– Este nădejde ca să se vindece o boală mai veche a sufletului?

– Este, atunci când faci ascultare și începi cu privegherea. Într-o săptămână, ți-ai redobândit sănătatea. «Ascultarea îl mântuiește pe cel ce face ascultare, iar toate celelalte cad pe capul egumenului.

Monahul român Enoh îl sfătuia pe un monah începător:

– Supune-te părintelui tău și fii smerit. Omul suferă din cauza gândurilor sale.

Se referea la aroganță, care vine din încrederea prea mare în propriile gânduri și în raționalism.

Un experimentat trudit al duhului și virtuții l-a sfătuit pe un tânăr monah în felul următor:

– Un călugăr ascultător își curăță inima cu lacrimi. El poate ajunge la o stare când are lacrimi de bucurie și de fericire și sufletul său tânjește după isihie. Îndrumătorul său duhovnicesc știe că este eliberat de «De ce?» și «De ce în felul acesta și nu altfel?». El îi vede setea pentru toate acestea și se roagă Atotmilostivului Dumnezeu să-i lumineze mintea, să-i dea putere sufletului și minții, tot ce este folositor unui monah.

Binecunoscutul părinte duhovnicesc Grigorie plângea de fiecare dată când se gândea la unul din ucenicii săi, părintele Cosma.

– Plâng de bucurie, fiindcă niciodată nu m-a dezamăgit, spunea el.

Am luat următoarele rânduri din jurnalul meu, cu data de 10 octombrie 1968:

„Am părăsit grupul de călugări de la Schitul Sfânta Ana la apus și am plecat prin pustie spre Katunakia. Trebuia să-mi completez informațiile despre viața părintelui Calinic Isihastul, pentru cartea «Figuri Aghiorite Contemporane». Deși sălbatică, pustia e dulce. Aceasta e datorită liniștii și tăcerii ce predomină acolo. Stâncile și râpele au fost acoperite cu câțiva copaci și de asemenea erau acolo tufișuri, flori sălbatice și păsări de tot felul. Te întrebi de unde vine acel cântec al păsărilor, acești copii mângâietori ai pustiului, care seamănă cu monahii ce trăiesc ca și cum ar fi cetățeni ai cerului.

Am mers la părintele isihast, ieromonahul Efreem, pe care l-am cunoscut de mulți ani. Când m-a văzut pe geamul atelierului său, m-a întâmpinat cu o față luminoasă, familiară și cu multă dragoste, care-l făcea pregătit de a discuta smerit cu oricine și de a împărtăși din experiența sa valoroasă pe care a strâns-o în timp. Lucra peceți. Căminul vechi de lângă el era aprins. Ținea apa la fiert, ca să înmoaie lemnul și să poată sculpta literele IS-HS NI-KA și partea pentru Maica Domnului și pentru sfinți. De asemenea, el avea în grijă doi călugări bătrâni, pe care-i slujea cu răbdare neîntrecută și cu ascultare binecuvântată, virtuți care l-au făcut capabil de a trata bolile bătrâneții, precum greutatea de a auzi, problemele de urinare, amețeala și altele. Nu e nevoie de alte lecții despre o inimă bună și iubitoare, decât cele demonstrate de pilda lui. El putea întări un suflet slab și atrofiat cu cuvintele sale ziditoare. Mi-a vorbit despre subiectul său preferat, ascultarea.

– Fii atent la părintele tău, fiule. Dacă te îndepărtezi de el, vei fi ca un șchiop care-și poate folosi numai un picior. Nu contează ce-ți vor spune alții despre părintele tău, el trebuie să fie pentru tine ca Hristos.

Mi-a dat multe exemple. Printre altele, mi-a amintit și de fratele lui în Hristos, Procopie, care, înșelat de diavol, a fost plecat o lună. I-am cerut să-mi spună ceva despre pericolele egoismului, indiferenței, rutinei în timpul Sfintei Liturghii și despre valoarea evlaviei.

– Am venit la Sfântul Munte unde am găsit părinți simpli, buni, luptându-se. Căutam un îndrumător, pentru că știam că sufletul meu tânjea după mai mult. Dar, a continuat el, ascultarea părintelui meu era deasupra tuturor. A fost un timp când mi-au fost dăruite lacrimi. Plângeam

peste tot – la muncă, în pat, mergând, rugându-mă – peste tot. Nu-mi puteam opri pocăința. Cât de strâmtă e poarta și cărarea plină de suferință! Domnul a spus: «Luați jugul Meu și învățați de la Mine...» și: «Jugul Meu este ușor și povara Mea este ușoară».

– Părinte, de ce Domnul spune pe de o parte că este suferință și pe de altă parte că jugul Său este ușor?

– Pentru că totul depinde de intenții. Uneori crucea noastră e grea, insuportabilă, alteori e dulce și ușoară. Ai un părinte duhovnicesc? Dacă da, ești înarmat împotriva diavolului. Dacă nu ai un părinte, ești dezarmat. Consideră-l pe părintele tău un sfânt, indiferent cine ar fi. Dar adu-ți aminte că este și el om. Să nu fii uimit că are slăbiciuni. Cu toate acestea, părintele tău este ca Însuși Hristos“.

Călugărul Dorotei de la Noul Schit a venit odată la duhovnicul său și i-a spus că se gândea să-l părăsească pe părintele său.

– Nu-l mai pot suporta. Vreau să plec de aici.

– Părinte Dorotei, a spus duhovnicul, în Noul Schit ești numai în ascultarea părintelui tău. Oriunde te vei duce în altă parte, vei fi sub ascultarea mai multora.

Un părinte spunea:

– Un călugăr din ascultare este slăvit prin crucea ascultării așa cum a fost slăvit Domnul, Care S-a supus morții.

CAPITOLUL XLIII - Despre mândrie și slavă deșartă

Un diacon admira părul frumos al Sfântului Simeon Filoteul, cel desculț și îmbrăcat cu o singură cămașă lungă, căruia i se mai spunea și «cel tuns». Aflând aceasta, cuviosul și-a tăiat pletele și i le-a dat.

După două săptămâni de când Hristos i s-a arătat, Sfântul Siluan Atonitul a trebuit să lupte zilnic împotriva atacurilor viclene ale duhurilor rele. Erau zile și nopți obositoare, pline de suferințe. Într-o noapte s-a sculat de pe scaunul ca să facă metanii. În acel moment a văzut un trup demonic uriaș, care stătea în fața icoanei Mântuitorului, așteptând să primească adorare. Chilia sfântului s-a umplut atunci cu demoni. S-a așezat din nou și cu inima plină de pocăință și-a plecat capul și se ruga:

– Doamne, Tu vezi că vreau să mă rog cu inimă curată, dar demonii nu mă lasă. Învață-mă ce să fac, ca să nu mă mai tulbure.

Și în sufletul lui a auzit răspunsul:

- Cel mândru întotdeauna suferă în felul acesta de la demoni.
- Doamne, a spus sfântul, învață-mă ce să fac ca să fiu smerit.
- Țineți mintea în iad, dar nu deznădăjdui, i-a spus Domnul inimii lui.

În anii 1860, călugărul Sinesie din Halkidiki era la Mănăstirea Dohiariu și avea ascultarea să cânte la slujbe, căci avea o voce foarte frumoasă. El o cinstea mai ales pe Sfânta Paraschevi, rugându-se ei zilnic. O ruga să-l ajute să-și mântuiască sufletul, iar dacă ar fi în el vreo piedică pentru mântuire, s-o îndepărteze cum credea mai bine.

Și, într-adevăr, de sărbătoarea Sfintei Paraschevi (26 iulie), vocea cântărețului deveni răgușită și cu trecerea timpului starea lui se înrăutăți. Toți se rugau ca să se îmbunătățească vocea lui, dar în zadar. Atunci i-a apărut Sfânta Paraschevi egumenului în vis și i-a spus:

– De ce zilnic îl tulburi pe Dumnezeu cu rugăciuni pentru vocea lui Sinesie? Sinesie de ani îmi cere să îndepărtez de la el lucrul care ar fi un obstacol în calea mântuirii lui.

Egumenul l-a chemat pe Sinesie ca să-i confirme vorbele ei. Era adevărat, căci de fiecare dată când cânta era copleșit de un sentiment de mândrie și slavă deșartă, din cauza vocii sale frumoase, și nu-I aducea mulțumiri lui Dumnezeu, Dătătorul tuturor lucrurilor, pentru darul Său. De când vocea lui Sinesie devenise răgușită, el se ruga tot timpul cu rugăciunea lui Iisus, «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă», și el a devenit un credincios trudit al rugăciunii minții, prin cea de trei ori binecuvântată smerenie.

Un pustnic spunea:

– Nu da atenție gândului ispititor că toți vorbesc de tine. Ignoră-l, fiindcă vrăjmașul nostru, satana, încearcă să creeze o obsesie de slavă deșartă. Diavolul tăinuiește și creează multe fețe diferite, încercând să vadă ce merge la un începător. Din această cauză, nu vă încredeți în gânduri, chiar dacă aveți dovezi despre ele, pentru că trebuie să știți că același vrăjmaș le-a pregătit, ca să vă convingă.

Cu mulți ani în urmă, iubitul meu frate în Hristos, Nicodim, a vizitat un isihast din pustiul Vigla.

– Binecuvintează, părinte! a spus el.

– Domnul!

– Am vrea să ne spuneți ceva de folos.

– Aș refuza, a spus el, dar de vreme ce văd că ești duhovnic, îți voi spune. Așa că ascultă: Sufăr de mulți ani, fiule, cu această soție îngrozitoare, pe care mi-am luat-o. Nu mă lasă să mă odihnesc deloc. Este un astfel de chin, fiul meu, o astfel de tortură.

– Cine-i această soție, părinte?

– Cine altcineva decât mândria! Și nu am nici o idee cum să mă salvez și să divorțez de ea, a spus cu un oftat în timp ce-și continua meșteșugul ascultării sale în chilia lui ascetică.

Părintele Gherasim Menaghias⁵⁵ (Am scris separat o biografie a acestui părinte.), un monah erudit, absolvent al Universității din Zürich, a avut mult de luptat împotriva slavei deșarte, care adesea își are rădăcinile în știința și educația lumească. Din acest motiv, întotdeauna cerea cu smerenie sfatul părinților neînvățați din pustie. Purta rase vechi, se nevoia în coliba mică a unei

capre și era ascultător părintelui Calinic și părintelui Iosif, Locuitorul în peșteră, tăindu-și voia întotdeauna și pretutindeni.

Un călugăr în vârstă și cu discernământ spunea:

Odată, am întâlnit un călugăr – spun aceasta ca o mărturisire – a cărui buze se mișcau întotdeauna cu rugăciunea lui Iisus. Puteai să vezi. Altădată au venit niște vizitatori, l-au văzut și au spus: «O, ce om sfânt!».

Odată, călugărul mi-a spus:

– I-am scris acestui episcop, acelui mitropolit, pe altul l-am muștrat, iar altuia i-am sugerat să-și schimbe felul de a fi, ca să fiu de partea lui.

– Dar pentru Dumnezeu, i-am spus lui, să examinăm logic.

– De ce te-aș asculta? Ești mai puțin învățat decât mine, căci eu nu pun un accent pe un «o», la fel cum ai putea face tu.

– Lasă ideile astea mari, i-am spus.

– Dacă ar fi numai unul ca mine, s-ar fi îndreptat Biserica.

Acum gândește-te la aceasta și trage o concluzie. Dacă era nebun, l-aș fi putut ierta. Dar nu era nebun. Spunea Rugăciunea lui Iisus numai din obișnuință. E foarte periculos, pentru că în cineva plin de mândrie rugăciunea devine împovărătoare. Rugăciunea nu trebuie să obosească. Dar în acest caz, datorită mândriei, e tocmai ceea ce se întâmplă.

CAPITOLUL XLIV - Despre răbdare în încercări și ispite și cum să ne luptăm

Foarte evlaviosul ieromonah Simeon de la Simonopetra ne-a spus:

– Am întâlnit părinți care erau ca Antim și Damian și care nu mergeau niciodată la doctor când se îmbolnăveau.

El spunea de asemenea că egumenul, ieromonahul Haralambie, întotdeauna dormea șezând pe un scaun – un stâlp de răbdare în timpul slujbelor mănăstirii.

Câțiva părinți spuneau:

– La început, entuziasmul și râvna monahului trebuie să fie la fel de mare ca Athosul însuși, iar la sfârșit să fie cel puțin cât un ou sau chiar cât un bob de năut.

Un tânăr monah a mers odată la Avva Zosima Karulitul și a spus:

– Părinte, mă confrunt cu o ispită.

– Copilul meu, i-a răspuns el, ispite sunt peste tot. Chiar când dormi sau mănânci, ispita e prezentă. Amintește-ți ce se spune în Pateric: «Ia ispita și nimeni nu se va mântui».

În felul acesta, monahul ce se lupta a fost mângâiat.

Un ascet a trăit 17 ani pe un vârf de munte, expus la soare și frig. Și altul, 40 de ani nu s-a întins niciodată pe pat. Dormea pe un scăunel sau pe un scaun, și aceasta numai pentru scurt timp. El a consumat mai mult petrol pentru lampa sa, decât apa pe care a băut-o. Și putea să citească inimile oamenilor ca pe o carte deschisă.

Ascetul sârb Gheorghe, care a murit din cauza unei ciuperci otrăvitoare, a fost o figură isihastă vrednică de amintire din ultimii ani de pe Sfântul Munte. Un om închis în sine. El nu avea nimic, era un profund rugător, a cărui viață ascetică era întărită de vedenii. Îl cunoștea pe părintele meu și adesea ne întâlneam cu el. El trăia o formă veche de monahism, într-un loc isihast de deasupra mănăstirii rusești Sfântul Pantelimon. El s-a distins prin nemăsurata sa dragoste pentru Dumnezeu și pentru rugăciunea minții.

Un ascet spunea:

– Răbdarea se câștigă, nu se cumpără.

Un părinte spunea:

– Răbdarea e necesară în viața duhovnicească, și apoi mai multă răbdare, deoarece o persoană suferă o schimbare constantă de la o zi la alta.

Un pustnic simplu, numit Heruvim, trăia în pustia Sfântului Vasile. Ieromonahul Andrei, fost egumen la Sfântul Pavel, îl întâlnise și ne-a povestit următoarele:

«I-am dat o pâine și jumătate, uscată. El n-a vrut nimic altceva.

– Mulți îngeri, ca numărul pașilor pe care i-ai făcut ca să vii aici, să te ocrotească. Doamne, binecuvintează! mi-a spus mie.

Odată un vânt puternic din sud a rupt acoperișul și l-a dus departe, până la Kiriakon.

– Vântul mi-a luat acoperișul și nu știu unde este, mi-a spus el într-un mod simplu, stând în colțul chiliei sale ca un copil.

În cele din urmă, a putut să-l bată la loc, fiindcă cunoștea munca la tâmplărie. Era un bărbat înalt, dar mergea întotdeauna încovoiat, rugându-se».

Părintele Hrisostom și călugărul Sergiu trăiau în peștera Sfântului Petru Atonitul. Sergiu a fost ispitit de diavol să părăsească luptele ascetice, așa că l-a vizitat pe un părinte în Karyes, care cu dragoste și răbdare neîntrecută îngrijise de patru părinți.

– Cum poți să stai aici singur? l-a întrebat Sergiu.

– Diavolul m-a ispitit și pe mine să plec, dar știi ce mă ține? l-a întrebat curajosul părinte ca răspuns. Vino, îți voi arăta comorile mele.

– Unde sunt comorile tale? Nu văd nimic aici.

L-a dus într-o cameră unde erau patru perechi de pantofi vechi cu talpă, rasele vechi și culioanele vechi ale sale și ale părinților, dovada nenumăratelor lupte și sacrificii.

– Iată comorile mele. Spune-mi, cum aș putea să le abandonez?

Astfel, Sergiu a fost învățat mai mult de aceste comori tăcute decât de alte învățături.

Duhovnicul și bătrânul binecunoscutului Hagi Gheorghe Postitorul i-a spus odată unui episcop, care încerca să-l convingă să-l urmeze la episcopia lui:

– Trei sute de diavoli au încercat să mă ducă departe de Muntele Athos și n-au putut. Cum crezi că ai putea să o faci tu, Stăpâne?

Un părinte spunea:

– Astăzi călugării se mântuiesc numai prin ispite, pentru că nu au virtuți. Cei ce îndură ispitele vor fi printre părinții care au luptat din greu ca să câștige virtuți. Răbdarea ispitelor fără cârtire este egală cu rugăciunea. Satana nu va ispiti o persoană mai mult decât îi dă voie Dumnezeu. Dușmanul încearcă cu vicleșuguri să slăbească conștiința și să-l facă să deznădăjduiască și să renunțe, sau să se laude, să fie arogant pentru o sfințenie care nu există. Cursele și meșteșugurile diavolului sunt multe. Pe cei ce doresc mântuirea îi atacă puternic. I-am spus lui satan: «Fă ce vrei cu mine! Nu vei ajunge nicăieri. Am un părinte duhovnicesc și mă împărtășesc cu Sfintele Taine. Ce poți face împotriva acestor lucruri, chiar cu vicleniile tale?».

Și el a adăugat:

– O, câte ispite n-am primit de la el și cât de mult a încercat să mă păcălească! Am trecut multe ispite, dar în cele din urmă m-am hotărât să stau aici și să le rabd, dându-mi seama că nicăieri nu poți evita ispitele. Dacă vrei ca dușmanul să nu te lupte, tot ceea ce trebuie să faci e să mănânci, să bei, să dormi și să faci orice dorești. Atunci diavolul nu te va mai tulbura cu ispite sau cu probleme. El e ca un câine. Nu-l deranjezi pe diavol și stă liniștit. Îl deranjezi, se aruncă la tine și te mușcă. O persoană ar trebui să aibă un îndrumător experimentat, un duhovnic pe care să-l respecte, pentru că respectul cuprinde smerenia.

Un părinte spunea:

– Când navighezi, întotdeauna trebuie să fii pregătit. Chiar dacă vezi că e liniște în jur, trebuie să te aștepți să fii confruntat cu o furtună de ispite și necazuri. Necazurile adesea ne aduc la o stare duhovnicească mai bună. În afară de asta, tainice sunt judecățile lui Dumnezeu.

Duhovnicul G. spunea:

– Dumnezeu dă mai mult har părinților dintr-o chinovie, care sunt răbdători fără să cârtească, decât asceților.

Ieromonahul rus Sofronie, care s-a mutat mai târziu în Anglia unde a întemeiat o mănăstire și a scris biografia Sfântului Siluan, i-a spus părintelui Ioachim:

– Părinte, sunt pe Sfântul Munte de mulți ani și n-am avut nici o viziune, apariție sau înștiințare dumnezeiască.

Părintele Ioachim i-a răspuns:

– Cine-ți dă răbdarea de a sta pe Sfântul Munte și mai ales în îngrozitoarea Karulie, dacă nu Dumnezeu? Ai fi putut să stai fără harul lui Dumnezeu? Nu cere o minune mai mare decât aceasta și nici nu dori un dar mai înalt.

Bătrânul N. a fost ținut la pat 2 ani, în infirmeria Marii Lavre. În tot acest timp nimeni nu l-a auzit să se plângă. Dădea mulțumire și slavă Atotmilostivului Dumnezeu. El era întotdeauna vesel și fericit.

Un călugăr bătrân spunea:

– A fi bolnav este pentru cineva o cercetare dumnezeiască. Boala e cel mai mare dar de la Dumnezeu. Singurul lucru pe care omul îl poate oferi lui Dumnezeu este durerea.

Părintele I. suferă constant de diferite boli. În această stare, el spune cu bucurie:

– Sufăr, dar nu vreau să fiu vindecat. Nu cer sănătate, ci răbdare. Și dacă aş cere cândva lui Dumnezeu sănătate, ar însemna că nu-s în toate mințile. Un om duhovnicesc chiar și pe patul de moarte va spune că rabdă. Un mirean ar putea gândi altfel.

Un pustnic spunea:

– Monahul stă totdeauna înaintea lui Dumnezeu Cel nevăzut, ca și cum El ar fi văzut.

Și mai departe a spus:

– Domnul ne va vizita când nu avem mângâiere de la oameni, sau pentru asceza noastră de bună voie, sau când El îngăduie să suferim ispite și boală.

Părintele Maxim, care a trăit întâi în Kerasia și apoi la Sfânta Ana, avea un mod de a fi glumeț și ironic, încât mulți nu aveau o părere bună despre el. A căzut bolnav de cancer, și în cele din urmă a suferit durerea cu răbdare și pocăință adâncă. A avut moartea unui om drept.

– Cum dreptul Iov, care n-a păcătuit niciodată cum am păcătuit eu, a trebuit să sufere cu răbdare toți acei ani? a întrebat monahul Nicolae de la Noul Schit.

El a fost lovit de o boală incurabilă, iar mijlocul, abdomenul și coapsele îi erau pline de viermi. Nu a spus nimănui despre aceasta, suferind singur, ca să poată vedea cât de mult timp poate să rabde. Numai după ce chinul său a devenit insuportabil și au încercat să-l curețe, au văzut viermii. A suferit acest chin cu evlavie trei ani. Înainte de a muri, i-a chemat la el pe părinți și le-a spus:

– Părinților, iertați-mă, și fie ca Dumnezeu să aibă milă de toată lumea.

Artemie Grigoriatul s-a nevoit și s-a luptat cu multă răbdare. Niciodată nu stătea în strana sa. Când a ajuns la o vârstă foarte înaintată, iar picioarele lui au început să se umfle și să ulcereze, nu a căutat vindecare. A răbdat, amintindu-și cuvintele Apostolului: «căci aveți nevoie de răbdare...» (Evrei 10, 36).

Când cineva l-a întrebat pe părintele bătrân și bolnav Nicolae de la Noul Schit despre boala sa, răbdătorul bătrân a spus:

– Slavă lui Dumnezeu! Merit mai multe suferințe.

Când a murit, fața lui era luminoasă.

Părintele Dimitrie din chinovia de la Grigoriu a fost o minune a răbdării. El a slujit zilnic Sfânta Liturghie timp de 20 de ani, ceea ce-i cerea să stea în picioare, în ciuda faptului că suferea de o hernie serioasă.

Un părinte spunea:

– Noi toți trebuie să fim răbdători, și cei tineri și cei bătrâni. Trebuie să fim răbdători, pentru că nervii noștri sunt suprasolicitați. De asemenea, pentru că noi toți avem un pic de mândrie și când sinele nostru preia conducerea, o neînțelegere mică devine o ceartă mare. La fel este și cu ispitele care apar în familie. Indiferent ce se întâmplă, treci cu vederea. Nu face comentarii, pentru că ele nu ajută. Roagă-te puțin. După ce cealaltă persoană s-a liniștit, poți să

vorbești. Hai să facem ca pescarii. Ei merg pe mare numai când este liniștită. Trebuie să fim răbdători și să ne încredem mult în Dumnezeu. Uneori nu suntem pe deplin conștienți că El ne privește și ne ajută. Noi nu înțelegem aceasta. Dacă oamenii ar înțelege pe deplin acest adevăr, și-ar încredința Lui întreaga ființă.

Marea răbdare în mijlocul durerilor și ispitelor a fost virtutea părintelui Ieronim din Simonopetra, un suflet curajos, cu virtute de diamant, care a fost alungat din mănăstire pe nedrept. A găsit refugiu, ca burdunar⁵⁶ (Burdunarul(βουρδοούρης) este călugărul însărcinat cu paza și îngrijirea animalelor (a catârilor) mănăstirii.), la Kutlumuș. De acolo a plecat la Kafsokalivia și a trăit într-o chilie mică care fusese folosită pentru depozitarea mangalului. A fost izgonit și de acolo și a plecat la Metocul Sfântul Haralambie din Salonic. În ciuda tuturor acestor suferințe, el nu a încetat să se roage pentru defăimătorii și acuzatorii săi.

Niciodată n-am ajuns să-l întâlnim pe acest gigant al răbdării, părintele Ieronim. Ni s-a povestit despre el de alți părinți de la Sfântul Munte și din Atena, unul dintre ei fiind fratele meu duhovnicesc, arhimandritul Ignatie Pouloupatis.

Un tânăr a întrebat pe un părinte:

– De ce Dumnezeu nu forțează cuplurile căsătorite să aibă o singură minte și să urmeze împreună o viață duhovnicească?

– Era mai bine dacă nu era diavolul, a răspuns el. Atunci viața duhovnicească ar fi fost ușoară. Dar diavolul există. Și, desigur, dragostea lui Dumnezeu se îngrijește de toate. Ca să se mântuiască un bărbat rău, Dumnezeu îi dă o soție bună. Sau invers. Fiți răbdători fraților. Totul ia sfârșit.

Un preot l-a întrebat pe un călugăr bolnav:

– Cum e sănătatea ta, părinte?

– Bine. Acum că am în mine mai multă boală, nu voi merge la Tatăl meu cu mâinile goale.

Un călugăr mi-a spus acestea despre părintele său:

– Avea o rană deschisă pe obrazul său, asemenea cu cea a Sfintei Sinclitichia. Era incurabilă și, mai rău, din ea ieșeau viermi împreună cu un miros urât. Cu toate acestea, nu s-a plâns niciodată. «Slavă lui Dumnezeu! spunea el. Eu merit toate acestea. Sunt ca o bucată aspră de piatră. Domnul trebuie să mă modeleze încă mai mult».

Părintele duhovnicesc Matei, părintele Leontie și călugărul Daniil au fost nevoitori și au trăit în aceeași mănăstire. Chiar dacă camerele lor erau înspre nord, ei au refuzat să aibă geamuri de sticlă și, ca rezultat, au suferit un frig serios, ce pătrundea în chilie. Au răbdat cu bucurie acest martiriu. Părintele Leontie era orb. Făcea de la 3000 la 3500 închinăciuni pe zi. Adeseori se lovea peste față.

Odată, un frate călugăr mai tânăr i-a cerut părintelui Leontie un sfat:

– O, fiule, n-am ajuns să fiu smerit cum era Adam înainte de cădere, ca să-ți dau un sfat! Dar îți voi spune acestea: învață să rabzi totul în chilia ta – foamea, setea, frigul și altele – care sunt considerate lucruri rele de mulți oameni, dar care pot fi o bucurie pentru tine, deoarece îți pot ajuta sufletul să atingă trepte mai înalte.

Odată, când era vreme foarte rece, călugărul mai tânăr i-a văzut pe acești trei părinți la începutul unei după amiezi. Ei erau desculți, aveau candelă aprinsă și citeau Sfânta Scriptură. «La început Dumnezeu a făcut cerul și pământul...». Când au pătruns misterul creației, ei au plâns.

Părintele H. ne-a povestit ce i-a spus portarul mănăstirii despre pocăință, în prima zi când a venit pe Sfântul Munte:

– Bine ai venit. Ai venit ca să te faci călugăr? Ascultă. Mănăstirea e ca un cuptor, nu cu foc, dar cu oameni care merg ca să se curățească și devin mai strălucitori decât un diamant. Cum se întâmplă aceasta? Tăindu-ți voia proprie. O mănăstire primește tot felul de oameni cu idei diferite. Ținta pentru mintea fiecăruia e să fie unit cu ceilalți prin tăierea voii proprii. Dacă dorești să stai în chinovie, vei fi ca un șarpe care, mergând pe o cale strâmtă, cu suferință își lasă pielea. Prin ispite și suferințe, mintea ta va deveni una cu a celorlalți.

Odată, evlaviosul părinte Artemie de la Grigoriu se plânga:

– Dumnezeu meu, de ce sufăr atât de mult?

Apoi, într-o vedenie L-a văzut pe Hristos, Care i-a arătat mâinile și coasta Sa, spunând:

– Vezi câte am îndurat? Și tu, pentru dragostea față de Mine, nu poți fi răbdător?

CAPITOLUL XLV - Despre iubirea de argint și despre purtarea neiubitoare de arginți a părinților

Dreptul Acachie din Kafsokalivia era lipsit de orice dragoste a lucrurilor materiale. Nu a putut să păstreze nici măcar trei monezi de aur pe care i le dăduse cineva. Le-a ținut în mâinile sale pentru un moment, s-a supărat și imediat le-a dat înapoi, spunând:

– Ia-ți banii, omule, pentru că risc să-mi pierd sufletul din cauza acestor monezi.

Sfântul Sava din Kalimnos era aghiorit. Casa lui duhovnicească era Sfânta Ana. Nu iubea deloc banii. Nu dorea nici măcar să-i țină în mâinile sale.

Un pelerin pe Muntele Athos l-a întâlnit odată pe călugărul Dionisie Kafsokalivitul, cel «nebu pentru Hristos», care era nevoiaș și îmbrăcat în zdrențe. El nu iubea deloc banii. Pelerinului i-a fost milă de bietul bătrân și i-a dat o monedă turcească. Aceasta l-a mâhnit mult pe Dionisie. A privit în jur până l-a văzut pe bunul pelerin și i-a spus:

– De ce mi-ai dat aceștia? Eu port haine. Pâine am. Pentru ce am nevoie de bani?

Ceilalți părinți au încercat să-l convingă să păstreze banii, ca să-și cumpere ulei pentru biserica sa. Pentru un moment, a consimțit să-i păstreze. Apoi a ezitat, s-a gândit adânc, și în cele din urmă a decis să scape de povară. A aruncat moneda pe pământ și a fugit cât de repede a putut.

Cu mult timp în urmă, bătrânul ascet A. a spus:

– Odată au venit niște oameni la Dionisiu ca să dea bani. Toți părinții au fost chemați să vină, dar nimeni nu a luat nici unul. «Pentru ce ne trebuie bani?», au întrebat ei. Așa a fost comportamentul exemplar al acelor părinți care erau călugări săraci.

În Karyes era un muncitor în vârstă, un mirean, un bărbat ce cânta cu râvnă și multă umilință. Foarte sărac, el stătea într-un loc mic sub clădirea unde stătea conducerea Sfântului Munte. Bunicul Mina, așa era numit, a juns la vârsta de 102 ani. El fusese tâmplar și niciodată nu cerea bani pentru munca sa. Venea la clienții săi smerit și șovăielnic.

– Vrei să-ți dăm niște bani? îl întrebau ei.

– Stați liniștiți. Eu am venit doar să vă văd și să vă salut! îi răspundea el.

De câte ori lucra, întotdeauna cu răbdare, un motan ședea pe umărul lui.

CAPITOLUL XLVI - Despre ospitalitate, ca element al mântuirii sufletului în ziua Judecării

Odată, împreună cu ieromonahul Pantelimon Kartsona și cu un grup de pelerini evlavioși ce treceau prin Schitul Sfânta Ana, am vizitat chilia sărăcăcioasă a lui Filaret din minunata Karulia. Pustnicul ne-a primit cu bunătate și cu bucurie. Ne-a dat apă de ploaie din rezerva sa, fiindcă era vară și soarele era foarte fierbinte.

– De ce nu cauți un vas din lut care ține apa rece, părinte?

– Dacă aș vrea apă rece, aș merge la Sfânta Ana, unde este din plin!

A stăruit să rămânem să ne găzduiască.

– Dar unde vom sta, de vreme ce nu ai chilii unde să ne găzduiești peste noapte?

– Ba am, a răspuns el serios. Am arhondaric⁵⁷ (Arhondaricul (αρχονταρίκι) este un fel de «salon», de cameră de primire a oaspeților.). Veniți să-l vedeți.

– Arhondaric în Karulia! Sună ciudat.

Părea să vorbească despre situație dintr-o inimă plină de dorința de a fi ospitalier. A deschis ușa la a doua chilie, pe care o numea «arhondaric», și a intrat.

– Acesta este, a spus el.

Am aruncat o privire la acoperișul plin de găuri, pereții ce aproape cădeau și la cei câțiva cartofi împrăștiați în colțul camerei.

– Stați aici și vă voi pregăti cina!

– Ce vom mânca, părinte?

– Am câteva pădăii proaspete!

În cele din urmă i-am mulțumit din adâncul inimii noastre, am luat binecuvântare și ne-am minunat de sfânta lui simplitate, binecuvântata lui ospitalitate, sărăcia, inima lui curată, dragostea lui, ca a lui Hristos, și toate, care la el se îmbinau în duhul lui Hristos. Ce viață binecuvântată a trăit!

– Nu schimb mica mea chilie pentru nimic altceva, fiule, i-a spus unuia din pelerinii care încerca să-l convingă să stea în schit. Pentru mine, chilia mea e cel mai luxos palat!

În Grădina Maicii Domnului, ospitalitatea și dragostea pentru semeni este una din virtuțile de bază. Ospitalitatea cuprinde dragostea, și călugării din Sfântul Munte sunt oameni ai dragostei spontane, evanghelice, fără prefăcătorie.

Un astfel de călugăr a fost Nicodim Cipriotul, din Chilia Înălțării de la Schitul Sfânta Ana. Ospitalitatea lui le amintea vizitatorilor de patriarhul Avraam. Fiecare trecător putea să găsească în chilia lui un loc unde să stea. Fiecărei persoane flămânde îi era dată o bucată de pâine și fiecărui sărac milă și ajutor. În Cipru fusese bucătarul guvernatorului britanic. Avea darul clarviziunii și a murit la vârsta de 100 de ani.

Vrednicul de amintire, părintele meu, mi-a spus:

– Când am mers pentru prima dată la Schitul Sfântul Gheorghe în Karulia ca să mă spovedesc, l-am întâlnit acolo pe pustnicul Nikon. Înainte de a deveni monah, el era ofițer cu rang înalt în armata rusă. Chipul cu păr alb al dreptului bărbat ne-a primit cu zâmbet ceresc și cu o bunătate ce ținea de lumea de dincolo.

În altă chilie am găsit altă comoară ascunsă: un ascet care se nevoia în tăcere. Și-a deschis ușa, dar nu ne-a vorbit. S-a aplecat în semn de bun venit, și ca să-și arate recunoștința pentru puținele alimente ce i le aduseserăm. Nu s-a rostit nici un cuvânt printre noi. Era adâncit în rugăciune, în liniște, în tăcerea cunoscătoare și în tainele lui Dumnezeu. Cât de mult se odihnește Duhul Sfânt în acest mister al tăcerii!

Cu mulți ani în urmă, un egumen a oprit ospitalitatea în mănăstire. Se spune că în acea noapte, toată noaptea, furnicile au fost ocupate cu căratul întregii rezerve de grâu a mănăstirii din magazie în mare!

Părintele Z. mi-a spus:

– Odată i-am călăuzit pe doi pelerini germani în pustia Sfântului Vasile și am mers la o chilie sărăcăcioasă, unde părintele ne-a primit cu bunătate. La puțin timp după aceea, ne-a adus două vase din tinichea umplute cu apă de ploaie și trei smochine, pe o tavă de lemn. Ne-a oferit această tratație apoi, din tot ce avea, ne-a oferit cina: niște pâine uscată și măslin. Germanii au mâncat mâncarea din pustie și au fost entuziasmați, văzând pe aceste stânci singuratice dintre cer și pământ cea mai mare sărăcie și lipsă. Într-adevăr, ei au fost uimiți când au văzut fața lui voioasă și i-au auzit mesajul de speranță: «Maica Domnului are grijă de toate, binecuvântaților».

Cu câteva săptămâni înainte de moarte, bătrânul Avacum, bun și harismatic, care umbla desculț, a primit doi pelerini mireni în chilia sa. Întotdeauna zâmbea când primea vizitatori, căci pe fețele lor Îl vedea pe Însuși Hristos, potrivit cuvântului Evangheliei: «Străin am fost și M-ați primit...» (Matei 25, 35).

Un mirean, ce fusese lucrător pe Sfântul Munte 30 de ani, ne-a spus:

– Monahii din trecut erau oameni diferiți. Ei îți deschideau ușa cu toată inima lor, te primeau cu bunătate și îți vorbeau.

Ce a vrut el să spună este că monahii din trecut erau simpli, ospitalieri, plăcuți și apropiați, văzându-i pe toți ca persoane unice, respectându-i și cinstindu-i. Își întrerupeau odihna și chiar rugăciunile, ca să aibă grijă de semenii lor.

CAPITOLUL XLVII - Despre darurile Sfântului Duh

Cu puțin înainte de moartea sa, în Palestina, Sfântul Sava le-a spus ucenicilor săi:

– După ce vor trece mulți ani, un prinț din Serbia va veni aici ca pelerin. Numele lui va fi Sava. Îi veți da icoana Maicii Domnului «Galaktotrofusa» (care alăptează). Când se va închina mormântului meu, cârja mea de păstor va cădea asupra lui, dându-i binecuvântare să călăuzească poporul lui Dumnezeu.

Când ucenicul Sfântului Sava, Sfântul Ioan Damaschin, a auzit aceasta, a cerut ca și icoana Maicii Domnului «Tricherosa» (în care Maica Domnului are trei mâini), care îi vindecase mâna sa tăiată, să-i fie dată sârbului Sava de la Hilandar. Și totul s-a petrecut așa cum a prezis Cuviosul Sava cel sfințit. Când după aproape șase veacuri a venit la Locurile Sfinte sfântul sârb Sava și s-a închinat, a primit două icoane și cârja, pe care le-a dus la Chilia «Schimbarea la Față» din Karyes, unde locuia. De atunci, chilia se numește «Paterița»⁵⁸ (Paterița(επίτσα) = «cârjă» [Nota editorului].) sau «Typikario», pentru că în locul altor slujbe zilnice, înainte de Sfânta Liturghie, se citește toată Psaltirea.

Sfântul Pavel de la Xeropotamu a zidit atât Mănăstirea Xeropotamu, cât și Mănăstirea Sfântul Pavel. El a fost numit «cel mai învățat dintre filosofi». Minunată este predica sa de la «Intrarea în Biserică a Maicii Domnului», precum și canoanele la cei 40 de Mucenici, pe diferite glasuri, și canonul iambic la Sfânta Cruce.

Dreptul și de Dumnezeu insuflatul părinte Maxim Kafsokalivitul înota în marea darurilor divine, care sunt dăruite din Fântâna veșnică a Harului ce-i împodobește pe toți sfinții. De asemenea, el avea un dar deosebit ce numai rareori este dat unora. Putea să zboare. Putea să meargă dintr-un loc în altul prin aer. Era o pasăre a cerului, atât la figurat cât și literal. Biograful său, Teofan Peritheoriou, a fost martor al harului său special. Iată cum descrie el:

„Nu vreau să ascund ceea ce am văzut. Am fost martor, pentru că îl întâlnisem și păstram des legătura cu el. Într-o zi, însoțit de un alt monah, am părăsit Vatopedul și am plecat la chilia lui din Kafsokalivia. Nu l-am găsit acolo și eram trist, așa că m-am uitat împrejur, sperând să-l găsesc undeva. Am mers în spatele colibeii sale și, privind spre drumul lui Isaia, era acolo. L-am văzut lângă bazinul lui Agelarios, la aproape două mile distanță, pe o întindere colțuroasă a unui drum stâncos, foarte dificil. L-am văzut pe sfânt ridicat deasupra pământului în aer. El zbura ca un vultur deasupra pădurii și a stâncilor, venind spre mine. În acel moment, m-am speriat și am strigat: «Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este îndeajuns spre lauda minunilor Tale». Fiindcă eram speriat, m-am tras înapoi, și el, cât ai clipi din ochi, a apărut în fața mea, cântând. Am căzut în genunchi, ca să-i fac plecăciune. Iar el mă întrebă:

– De cât timp ești aici?

Apoi mi-a ținut mâna cu blândețe, ca un părinte, și m-a condus în coliba lui. După ce a terminat de a mă povățui, mi-a spus:

– Fii atent, să nu descoperi nimănui ce ai văzut, cât sunt încă în viață. Și să știi că într-o zi vei fi egumen și apoi Mitropolit al Archithesului. Vei înfrunța multe ispite, dar fii răbdător și urmează-L pe Hristos, Care a fost răstignit pe cruce de lemn. Hristos te va ajuta în timpul ispitelor, necazurilor și luptelor tulburătoare.

Și, într-adevăr, toate acestea s-au întâmplat în viața mea exact cum îmi prezise și îmi descrie cu cuvintele sale profetice“.

Dreptul Teoclit s-a nevoit în teritoriul Esfigmenului. El a devenit ierarhul de Filadelfia, și împreună cu dreptul Nichifor au fost învățătorii rugăciunii minții ai Sfântului Grigorie Palama.

Dreptii Mitrofan și Dionisie (secolul XVI) s-au nevoit într-o peșteră ce aparține de Sfânta Ana Mică. Un grup activ de călugări din ascultarea monahului Gherasim Imnograful și a ieromonahului Dionisie au transformat peștera într-un paraclis. Cei doi sfinți nu au permis ca sfintele lor moaște să fie mutate. Mulți au simțit mireasma care venea din zona peșterii sfinților.

Sfântul Dionisie și-a petrecut toată viața studiind Sfintele Scripturi și retorica. Ca urmare, el a fost numit «Oratorul». A simplificat multe cuvântări ale diferiților părinți, care au fost găsite în manuscrise și adăpostite în diferite mănăstiri ale Muntelui Athos. El însuși a scris un comentariu numit «Îndreptar».

Dreptul Acachie din Kafsokalivia avea darurile înainte-vederii și al proorociei. El era în stare, cu ajutorul iluminării dumnezeiești, să vadă starea interioară a fiecărei persoane, iar dacă

cineva încerca să ascundă ceva, chiar un simplu gând, el descoperea înțelegerea acelui gând prin sfatul dat aceluia.

Sfântul Sava de la Mănăstirea Vatoped, cel «nebul pentru Hristos», pentru o lungă perioadă de timp s-a nevoit într-o peșteră din pustiul de lângă Iordan. Atunci era călugăr în ascultarea Mănăstirii Cinstului și Slăvitului Prooroc Ioan Înaintemergătorul. El era înzestrat cu harul lui Dumnezeu și avea o relație specială de prietenie cu animalele, chiar cu leii din zona înconjurătoare, asemănătoare cu relațiile omului dinaintea căderii. Iată ce povestește despre aceasta ucenicului său:

– Prietenul meu, eu de multe ori am câștigat folos de la harul lui Dumnezeu prin apropierea de animalele sălbatice. Adesea m-am întâlnit prin pustie cu lei și mergeam împreună, ca și cum am fi fost prieteni. Adesea mergeam intenționat printre ei, când erau doi sau trei împreună. I-am observat cu atenție: ochii lor, mărimea trupurilor lor, mișcarea maiestuoasă a gâtului spre dreapta sau spre stânga, salturile lor curajoase și maiestuoase. Și sunt sigur că ai auzit de ghearele lor ascuțite și despre toate celelalte detalii. Leii mă lăsau să-i observ în felul acesta, confortabil, nedorind să mă oprească. Ei doreau compania mea foarte mult și stăteau lângă mine, într-un fel prietenos și liniștit, ca și cum ne cunoșteam de mult timp. Examinând toate aceste lucruri, pe care le-am menționat mai înainte, am obținut, ca niciodată înainte, o minunată cunoaștere a creației lui Dumnezeu. Sufletul meu a fost străpuns de puternicul sentiment al slavei și dragostei lui Dumnezeu. De fiecare dată mi-l aminteam pe marele David, care a invitat fiarele și toată creația să-L laude pe Dumnezeu. Și eu am cântat împreună cu el, cu mare bucurie și admirație, acest binecuvântat verset: «Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut».

Isihastul Ilarion Iviritul a fost un om foarte duhovnicesc. Se ruga fără încetare și era înainte-văzător. Un vas rusesc trimis de Țar la Mănăstirea Dionisiu a așteptat trei zile ca să primească de la acest slujitor luminat a lui Dumnezeu un răspuns despre rezultatul războiului din Crimeea (1854). Când în cele din urmă l-a dat, el a spus că Rusia va suferi și va fi înfrântă în final, dar că nu va pierde nici un pământ. Și exact așa s-a întâmplat.

Cel ce a fost martor cu ochii și urechile sale la înainte-vederea părintelui a fost evlaviosul călugăr Iacov Dionisiatul care, când era frate începător, l-a vizitat pe el. Părintele l-a chemat de la distanță pe nume: «Vino, copilul meu Ioan», a spus el, chiar dacă nu-l văzuse niciodată mai înainte. Apoi i-a dat sfat duhovnicesc, spunându-i să fie mai degrabă răbdător decât trist, fiindcă fratele său Gheorghe părăsise Mănăstirea Dionisiu în chiar acea zi și plecase la Mănăstirea Xenofon. Apoi l-a luat în micuțul paraclis închinat Sfântului Iacov, și-a pus mâinile pe capul său și a spus:

– Iubește-l și cinstește-l pe acest apostol, al cărui nume îl porți. Va fi cel mai bun ocrotitor al tău.

– Dar, părinte, numele meu nu este Iacov. Eu mă numesc Ioan.

– Știi, fiule. Vei fi numit Iacov. Dar, până vei deveni monah, trebuie să știi aceste lucruri pe care le-ai auzit azi de la un monah prost.

I-a fost dăruit ca să știe timpul morții sale, ceea ce a făcut posibil ca să dea ultimele sfaturi și dorințe despre aceasta.

În anul 1880, părintele Averchie ardea de dorința unei vieți ascetice și a venit de la mănăstirea din Nakos și s-a așezat într-o peșteră de la Noul Schit. El s-a luptat cu toată puterea împotriva patimilor trupului și a sufletului, ca și împotriva dușmanului neamului omenesc, diavolul. Prin post, priveghere și rugăciuni lungi, el a atins mari înălțimi de virtute și a câștigat darul înainte-vederii și al discernământului.

Odată, în timpul unei privegheri de toată noaptea, a intrat nechemat în Sfântul Altar și s-a apropiat de Sfânta Masă. Acolo l-a văzut pe Domnul, Care i-a arătat numele lui scris în Cartea Vieții și Care i-a spus să sporească nevoințele ascetice. Cu 20 de zile înainte de a se întâmpla, a prezis focul care avea să înghită Mănăstirea Sfântul Pavel și, de asemenea, a prezis întronizarea regelui Alexandru în timpul lui Elefterie Kenizelos.

Adesea vedea adânc în inimile celor ce se împărtășeau cu Sfintele Taine. În funcție de starea duhovnicească a fiecărei persoane pe care o observa, era fericit sau trist.

Pustnicul Damaschin din pustia Sfântului Vasile ne-a spus următoarele:

– Odată am căzut grav bolnav și aproape mort. La scurt timp după aceasta, evlaviosul monah Sofronie m-a întâlnit. El era din grupul de călugări «Giannokopoula», din zona Marii Lavre, unde administrase viile mănăstirii. M-a întrebat: «Ce s-a întâmplat cu tine în acea noapte când mi-ai cerut ajutorul și a trebuit să mă scol și să fac rugăciune pentru tine?». Am fost surprins. Nu m-am așteptat ca cineva, care înainte a fost doar muncitor, să arate o astfel de harismă și virtute.

Părintele Damaschin ne-a povestit aceste lucruri ca să dovedească că încă sunt părinți rugători care sunt dăruți cu diferite harisme. Dar ei nu le expun în public. De multe ori nici ei nu sunt conștienți de darurile lor. Ei sunt apărați de smerenie, ca să nu piardă harul pe care l-au câștigat.

Dreptul ascet Petru a spus:

– Când în timpul nopții am mers afară să fac rugăciune, am auzit lucruri cerești.

– Să nu crezi că aici sunt singur. Nu. Am acest mic animal, i-a spus părintele P. unui pelerin și i-a arătat o broască. Torn multă apă la rădăcinile roșiilor, sub acest copac, și broscuța locuiește acolo, nelipsindu-i nimic. Se va face călugăr! Vezi, frate, toate sunt blânde în pustie. Chiar și fiarele sălbatice devin ascultătoare unui om al lui Dumnezeu. Odată, aveam mulți șoareci în chilia mea. De câte ori tăiam lemne, imediat se adunau câte 15 și se jucau în rumeguș. Aceasta a durat un timp lung. Bietele ființe erau flămânde și eu nu aveam nimic ce să le dau să mănânce. De aceea, într-o zi au dispărut fără să se mai întoarcă vreodată.

Într-un schit al Ivirului trăia binecuvântatul monah Hristofor din Arta. Născut în 1730, el a fost elevul lui Evghenie Vulgaris. A fost unul dintre cei mai învățați călugări din Sfântul Munte în secolul XVIII, fiind autorul a multe slujbe și a multe cărți. Membru al grupului de călugări «Kollivades», a fost cunoscut nu numai pentru înțelepciunea sa, dar și pentru virtutea sa în general, pentru dragostea sa de isihie, care curățește sufletul.

Vrednicul de pomenire părinte Gavriil de la Dionisiu, poreclit «bunicul», ne-a povestit despre arhimandritul Hrisostom Hagi Daniel, care a trăit cu un secol în urmă. El era absolvent al Școlii Teologice de la Halki, aproape de Constantinopol, și al Universității de la Heidelberg; profesor și cărturar, cinstit cu o medalie de guvernul francez. În ciuda tuturor acestor lucruri, era așa de smerit și de neafectat, încât cerea permisiune și pentru lucrurile minore și nu cerea să fie cinstit de nimeni.

Spre sfârșitul vieții sale, când ascultarea lui a fost de a sluji ca portar, mulți porumbei sălbatici veneau cu familiaritate la el, ca să primească firimituri de pâine din mâinile sale. Ei erau atât de blânzi, încât, când îl certa pe unul că nu-l lasă pe altul să mănânce, el imediat se așeza pe umărul lui, chiar dacă nu mergea lângă ceilalți.

În ținutul Sfintei Mănăstiri Stavronikita trăia un ascet rus la care veneau păsărelele și le hrănea din palmă.

De asemenea, am văzut un alt pustnic pe care îl înconjuraseră nenumărate păsărele de tot soiul și care ședea pe capul său, pe mâinile și pe umerii săi, cu multă veselie și bucurie, ciripind neîncetat.

Monahul Eftimie, biograful contemporan al Sfântului Nicodim de la Sfântul Munte (1749–1809), a scris despre marile daruri ale învățaturii, retoricii și înțelepciunii faimosului aghiorit următoarele:

– O, părinților, cum pot să scriu aceste lucruri fără lacrimi! Poporul nostru a început să-L laude pe Dumnezeu, Care ne-a dăruit un luminător neclintit în asemenea vremuri nefericite, când

lipsa evlaviei și a ateismului predomină aproape în fiecare parte a lumii, iar poporului nostru i s-a dat un asemenea îndrumător pentru cei rătăciți în păcat, ca să fie mângâiere pentru cei în supărări. Da, îl numesc așa, nu numai pentru scrierile sale prin care a luminat și va continua să lumineze până la sfârșitul timpului întreaga Biserică Ortodoxă a lui Hristos, dar eu mărturisesc pentru toate pe care le-am observat zilnic, când toți cei răniți de păcat i-au părăsit pe ierarhi și părinți duhovnicești și au alergat la Nicodim, care era îmbrăcat în zdrențe, să găsească vindecare și mângâiere pentru durerile lor. Nu numai călugării din mănăstiri și schituri și chilii veneau la el, dar și mulți credincioși din diferite țări, ca să-l vadă și să fie mângâiați de el. Adesea îl auzeam plângându-se de povara acestor frați în Hristos, pentru care scrisese și explicase lucruri duhovnicești toată viața, astfel ca textele să le fie de folos. Nu pentru că veneau la el și plâneau, ci mai degrabă din cauza timpului mult pe care-l petrecea cu ei și care-i împiedica îndatoririle duhovnicești, căci avea mereu o mare dorință pentru rugăciunea minții. Era silitor cu lucrarea rugăciunii minții zi și noapte. El închina câte două săptămâni întregi interpretării Sfintei Scripturi sau rugăciunii, cu capul aplecat în partea stângă a pieptului, cufundându-se în rugăciunea inimii, plângând din adâncul sufletului său: «Doamne Iisuse, miluiește-mă». Din acest motiv ne spunea: «Hai să mergem, părinții mei, într-o insulă pustie, să scăpăm de lume».

Era un bun și blând monah rus cu numele Augustin, care aduna toți catării bolnavi din zonă și avea grijă de ei, îngrijind de bolile lor. Astfel era flacăra milei în inima lui pentru întreaga creație și pentru creaturile lui Dumnezeu. Chilia lui aparținea de Mănăstirea Filoteu.

Când era încă începător, mănăstirea metaniei sale, Sfântul Pantelimon, l-a trimis la unul din metocurile ei [în afara Muntelui Athos], unde a suferit o mare ispită trupească din cauza prezenței fetei unui muncitor de acolo. Ca să depășească ispita, el a sărit într-un râu. De atunci a cerut să fie ascet în afara mănăstirii și să nu mai fie trimis din nou la acel metoc.

Un ascet numit Pahomie era fără școală. Știa să spună numai «Hristos a Înviat». Muncea într-o chilie, împlinindu-și datoria ascultării lui și, din când în când, cineva îi aducea mâncare. Mulți șerpi veneau la locul lui de muncă și-i făceau munca foarte grea. Trebuia să-i ia în mână și să-i arunce. Odată, un șarpe mare i-a făcut o așa problemă, că l-a apucat și l-a legat în jurul mijlocului, ca pe o curea, și a continuat să muncească. În acel moment, călugărul care-i adusese mâncare a intrat în chilia lui. Când a văzut șarpele legat în jurul mijlocului, s-a speriat foarte tare și i-a spus să-l arunce afară, ca să nu fie rănit de el. Atunci bătrânul a repetat cuvintele lui Hristos: «Vă dau putere să călcați peste șerpi și peste scorpii și toată puterea vrăjmașului nu va putea face nimic ca să vă rănească» (Luca 10, 19), și: «Șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor lua, nu-i va vătăma» (Marcu 16, 18).

Părintele Irinarh din Schitul românesc Prodromu s-a născut în Milești din județul Dolj. Un om învățat, care vorbea multe limbi. El era smerit, tăcut și răbdător. Munca vieții sale a fost una a unei mari aspirații și unică în felul ei, conținând 20 de volume mari, intitulate «Istoria Sfântului Munte», în total 10.000 de pagini.

Monahul Isaia de la Prodromu, de asemenea român, s-a născut la Aninoasa. Chiar dacă avea o educație limitată, a devenit un înțelept învățător și îndrumător duhovnicesc al practicii virtuților. Multe suflete, călugări și credincioși ce trăiau în lume, au găsit lângă el pocăință și renaștere duhovnicească. A fost ascet și chiar dăruit cu iscusința de a predica, aducând suflete pierdute la Hristos.

Diferitele harisme ale lui Hagi Gheorghe au fost evidente încă de când era începător. Harul lui Dumnezeu l-a vizitat la o vârstă foarte tânără. Odată, în timpul iernii, în timp ce toți făceau rânduiala rugăciunii în amurg, a auzit vocea părintelui său, spunându-i:

– Călugării mei, salvați-mă!

Hagi Gheorghe a alergat și a spus fratelui mai mare, care l-a certat, spunându-i:

– Pleacă cu înțelegerile tale greșite, continuă-ți rugăciunea și nu da atenție.

Hagi Gheorghe, care ca începător era cunoscut cu numele de Gavriil, s-a supus. Apoi a auzit din nou vocea chinuită a părintelui său, spunându-i:

– Călugării mei, salvați-mă! Sunt lângă așezarea Crucii, lângă Zigos, înainte de Kerasia și sunt în pericol. Ajutați-mă!

Hagi Gheorghe a mers din nou la acel frate și i-a spus:

– Părintele nostru este în pericol lângă Crucea.

Fratele l-a certat din nou.

– Ești așa de mult înșelat, încât poți auzi vocea părintelui nostru din locul Crucii, care e la două ore distanță?

Apoi, începătorul Gavriil l-a rugat pe el:

– Părinților, rugați-vă cu șiragul de metanii o dată, făcându-vă cruce și veți afla.

Și, într-adevăr, de îndată ce au început să spună rugăciunea lui Iisus și și-au făcut semnul Crucii de două ori, au auzit strigătul disperat al părintelui lor. Imediat toți au înfășurat în jurul picioarelor vergele cu funii, ca să poată merge pe zăpadă, și au plecat. Le-a luat aproape jumătate de zi să meargă de la Kafsokalivia până la locul Crucii. În unele locuri zăpada ajunsese la un metru înălțime.

Părintele lor Neofit, mergând de la Sfânta Ana la Kerasia, a obosit și a căzut în zăpadă, neputând să se miște. Când călugării l-au găsit, era așa de adânc căzut în zăpadă, că de-abia putea să respire. L-au dus la Kerasia, unde i s-a dat primul ajutor, și apoi au pornit spre Kafsokalivia. Este o realitate faptul că ceea ce l-a salvat pe părintele Neofit a fost rugăciunea fratelui Gavriil.

Marele Hagi Gheorghe avea de asemenea un dar cu fiarele sălbatice. Când era începător la Chilia Sfântul Gheorghe din Kafsokalivia, un porc mistreț îi distrugea grădina de legume. Părintele Neofit i-a poruncit începătorului Gavriil să lege porcul sălbatic cu cureaua și să-l aducă la el. Și a cerut de asemenea să-i facă un coteț în grajd. Când începătorul l-a adus, el i-a spus porcului: «Când ți-e foame, vino aici și călugării te vor hrăni, dar nu distruge grădina de legume». Astfel, porcul avea coteț și hrană. Când îi era foame, venea la grajd pentru mâncare.

Să spunem o poveste asemănătoare.

Pe când Hagi Gheorghe era mai marele unui grup de călugări, un porc mistreț distrusea grădina de legume. El le-a spus ucenicilor săi să-l anunțe dacă văd animalul din nou. Într-o noapte, fiara a intrat în grădină prin gard. Când părintele l-a văzut, i-a poruncit să rămână nemișcat. Apoi l-a luat de urechi și l-a dus, acum blând ca un miel, la grajduri. Acolo i-a dat poruncă să stea trei ore fără să mănânce. După ce a trecut timpul, l-a lăsat să plece, spunându-i: «Animal binecuvântat, nu-î destul Athosul pentru tine? De ce vii și distrugi cele câteva legume pe care le cultivăm ca să ne hrănim? Du-te și să nu te mai întorci, pentru că dacă te vei întoarce îți voi dubla pedeapsa». Și, cu adevărat, de atunci mistrețul nu s-a mai întors.

Mulți greci și ruși mergeau să fie sfătuiți de luminatul de Dumnezeu om, Hagi Gheorghe. Odată i-a scris Țarului, sfătuindu-l să nu treacă în caleașcă pe un anumit pod într-o anumită zi. Țarul i-a ignorat sfatul. Dar cu șase luni mai târziu, când necazul s-a întâmplat, și-a adus aminte ce i-a spus părintele, și de atunci înainte l-a cinstit pe el mult.

Când Hagi Gheorghe a fost exilat la Constantinopol, prezența sa harismatică a dat mângâiere dumnezeiască creștinilor, necredincioșilor și chiar turcilor. Harul lui Dumnezeu, prin vasul curățit de viața ascetică, lucra minuni. Chiar și cureaua lui Hagi Gheorghe făcea minuni. Bolnavii care o purtau se vindecau. Femeile aflate în pericol în timpul nașterii li se dădea naștere fără primejdie, iar cei posedați de demoni erau eliberați. Mulți turci, suferind de diferite boli, erau binecuvântați și vindecați de sfântul ocrotitor și doctor al oamenilor. Respectat de toți, el era numit «bizim-baba», care în turcește înseamnă «tatăl nostru».

Cuviosul părinte Gherasim Imnograful mi-a spus multe lucruri despre sufletul simplu și înzestrat al luptătorului duhovnicesc Petru, sau Micul Petru, cum era cunoscut. Acest Petru era unul dintre Daniilei și era, de asemenea, unul dintre cei mai bătrâni și înțelepți părinți ai timpului său.

Părintele ascet P. hotărâse să intre sub ascultarea pustnicului Petru. Dar când se pregătea să meargă la Karulia să se alăture pustnicului, însuși părintele, după multe ore de mers de la Karulia la Filotei, a venit la el și i-a spus că nu-l poate primi în ascultarea sa, deoarece a fost înștiințat că părintele P. va muri curând. Și, într-adevăr, de sărbătoarea Sfântului Petru Atonitul, 11 Iunie, mulți părinți au venit la chilia Părintelui P. să-i ureze la mulți ani de ziua sa. După ce le-a dat niște dulcețuri și apă, s-a așezat pe un scăunel și și-a dat duhul în pace, în timp ce ceilalți pustnici se bucurau de aceste dulcețuri.

Părintele Teofilact a fost unul din călugării sfinți de la Schitul Sfântul Vasile. Se spune despre el că, odată, o căprioară, fiind rănită la picior, a venit lângă chilia lui și s-a întins jos. Părintele s-a apropiat de ea și i-a vorbit blând, ca și cum ar fi fost om.

– Stai ca să-ți pot bandaja piciorul și te vei face bine.

Căprioara s-a supus și a rămas tăcută. Ca un bun doctor ortopedic, părintele, cu dragoste pentru creaturile naturii și cu o inimă compătimitoare, a luat două nuiiele și o bucată de cârpă și a făcut o atelă pentru piciorul rupt al nefericitului animal. Apoi, a mângâiat-o blând și i-a spus:

– Du-te, draga mea, cu binecuvântarea Maicii Domnului și vino peste 30 sau 40 de zile ca să-ți iau atela!

După timpul dat, căprioara s-a întors la părintele Teofilact care, îndepărtând atela, a găsit piciorul complet vindecat.

Sfârșitul acestui om a fost unul sfânt. În timpul ultimelor sale clipe fața lui strălucea ca a unui înger. Fața lui era la fel de strălucitoare ca luna plină.

Binecunoscutul și harismaticul părinte duhovnicesc katunakian, Ignatie, a fost vizitat de călugărul H., care era foarte tulburat de atacul fioros al diavolului. Aceasta era în anul 1922.

– Părinte sfinte, binecuvintează!

Și părintele duhovnicesc, ca și cum ar vorbi de a treia persoană care nu era acolo, i-a spus amănunțit despre ispitele lui, și în loc să-i răspundă cu binecuvântare, i-a spus cu dragoste părintească:

– Micule Hrisant (l-a numit așa datorită bogatei sale dragoste), nu fi intimidat, nu te teme de cei ce pot omorî trupul, dar nu pot omorî sufletul.

De un timp fiind orb, părintele Ignatie putea să vadă cu ochii duhovnicești, și «antenele» sufletului receptau multe bucurii. El era înștiințat de Duhul Sfânt despre multe lucruri.

Un ascet contemporan spunea:

– Gândește-te la un șarpe care stă sub o stâncă toată iarna și primăvara, iar când vrea să se încălzească la soare, noi îl omorâm. Gândește-te cum ar fi dacă Dumnezeu te-ar fi făcut măgar (El e Stăpân, El poate face orice dorește), și după ce ai fi fost încărcat cu lucruri, stăpânul tău s-ar așeza și el, te-ar băga într-o groapă și te-ar lovi. Ți-ar fi plăcut aceasta? Dacă ai examina acestea, ai lua toate poverile măgarului asupra ta și I-ai mulțumi lui Dumnezeu că te-a făcut om și ți-a dat posibilitatea să câștigi raiul, de vreme ce este rai și iad numai pentru oameni, nu și pentru animale. Când iubești animalele, ele simt aceasta și te văd ca pe prietenul lor. Înainte de căderea omului, animalele și oamenii erau prieteni buni. Adam era clarvăzător. El putea să vadă duhovnicește. Putea să prevadă toate nevoile animalelor și să le ajute. Vulturul mânca numai animale moarte, dar după ce s-a sălbăticit a început să mănânce numai vii. Toate animalele erau blânde și s-au sălbăticit numai după căderea omului.

Părintele Avacum, ce umbla desculț, avea o memorie fenomenală. De asemenea, el era o expresie creștină vie a darurilor Sfântului Duh. Chiar dacă avea puțină educație, cu toate acestea, avea o cunoaștere uimitoare a Scripturilor. Memorase atât Noul, cât și Vechiul Testament, rând cu rând, și putea interpreta fiecare verset. Ore întregi, acest bătrân, cu ochii strălucind de bucurie și plăcere, recita și interpreta constant cuvintele lui Dumnezeu, ori în picioare, ori stând jos pe pământ, ori cu șiragul de metanii, ori cu mica lui lampă în mâini.

Părintele Gherontie, care era în ascultare și a plecat la Metocul de la Kalamitsion, cum i s-a spus să facă, era un adevărat îngrijitor și ocrotitor iubitor al animalelor. În fiecare după amiază, animalele veneau la Kalamitsion ca să-și stingă setea în apa proaspătă de acolo. Și de îndată ce auzeau vocea lui spunând «Veniți, veniți», ele se apropiau de părintele Gherontie, își frecau capul de pieptul lui și apoi plecau.

Dacă lipsea vreun animal dintre cele ce se înghesuiau în jurul lui, părintele Gherontie se ruga Sfântului Modest și apoi ieșea să-l găsească. De asemenea, dacă unul dintre ele era bolnav, se ruga aceluiași sfânt și animalul se vindeca.

În timpul acelor ani, măcelari din Salonic cumpărau animalele mănăstirii și toate veniturile din vânzare erau date de mănăstire ca ajutor pentru școlile înrobite ale națiunii.

Părintele Gherontie era supus și grijuliu, ca să nu calce ascultarea părintelui său. El era admirat pentru aceasta de toți frații. Într-o zi, frații l-au întrebat cum a devenit așa blând și supus și el le-a spus:

– Când eram în lume, eram tulburat de toate: capre, oi și vite. Eram supărat, țipam și le loveam fără nici un motiv. Când am venit aici, am auzit în una dintre povestiri despre Varlaam, că în timp ce lovea un animal, Dumnezeu l-a făcut pe animal să vorbească: «Ce ți-am făcut, că mă lovești?». De atunci, o mare schimbare a avut loc în mine și am hotărât să am grijă cu plăcere de animale. Ca urmare, animalele se supun cu bucurie și vin aproape de mine, de îndată ce le chem. Urmând această schimbare a minții, pacea a venit asupra mea, împreună cu blândețea în sufletul meu. Iarna sunt foarte trist, pentru că nu sunt grajduri, numai câteva colibe de paie unde trăiesc ele. Dimineața merg prin frig să caute mâncare și seara, ele sunt fericite să se întoarcă în acele colibe de paie.

Părinții din Dionisiu ne-au povestit despre părintele Isaac. Înaintea umilinței și a felului lui simplu de a fi, chiar și fiarele se plecau. El era brutarul mănăstirii și în brutărie ținea un șarpe de un metru și jumătate, pe care l-a numit Elafiatis. Bătrânul pregătea aluaturi moi, pentru ca șarpele să mănânce. După ce mânca, reptila dormea pe salteaua părintelui. În schimb, el gonea șoarecii din brutărie. Cât timp a trăit bătrânul, șarpele a stat acolo. Când alt călugăr a luat ascultarea, șarpele a dispărut.

Odată, părintele Teofilact a văzut duhurile rele lustruind pantofii unui monah. Mai târziu, acest monah a renunțat la schima monahală și s-a întors în lume.

Altădată, a spus că a văzut demoni bătându-și joc de călugării care-și neglijau îndatoririle duhovnicești și-și petreceau timpul în câștiguri materiale.

Un monah, care încă trăiește, spunea că a văzut monahi care au căzut în ispita negoțului și au uitat de sufletele lor.

Maica Timoteia, stareța de la Makrimalis Pahnon, din Euboia, mi-a povestit despre părintele Avimelech, care i-a spus:

– Ține minte că în viitor un preot îți va propune să fii stareță într-o mănăstire. Dar să nu accepți. Nu va fi spre folosul tău.

Și, într-adevăr, prezicerea lui s-a împlinit.

Altădată i-a spus:

– Una dintre călugărițele tale se gândește să plece din mănăstire. Ai grijă și n-o lăsa să plece, că va fi vătămată.

Acestea i le-a mărturisit ei și o călugăriță, ce avea gânduri de a pleca.

Cel mai drept ieromonah, Atanasie, un călugăr idioritmic de la Iviru, trăia în mănăstirea sa de metanie ca un ascet simplu, întotdeauna îmbrăcat ieftin, fără șosete, cumpătat, mâncând nu mai mult decât o mâncare simplă pe care o găsea în holul comun de la stăreție. El trăia în două camere cu pânze de păianjen, pereți afumați plini cu inscripțiile a variate versete din Scripturi și cuvinte filosofice. Era cu adevărat un filosof a cărui minte zbura spre mari înălțimi duhovnicești. Cunoștea multe limbi. Fusese educat în străinătate și era înțelept și echilibrat atât în scris, cât și la vorbă. Dar era mai ales un bărbat ortodox cu o adâncime și o experiență duhovnicească, câștigând prin eforturile sale monahale o viață de pocăință, mistică, în Hristos.

A fost tuns monah la vârsta de 16 ani și după aceea a început să slujească Biserica. A plecat în Rusia, Constantinopol și Salonic, ca învățător. Pentru o perioadă a lucrat ca preot slujitor la Neapoli, Italia, și apoi în Tripolidida, patriarhia Alexandriei, unde plănuise să-l facă episcop. După ce a vizitat Țara Sfântă, în 1938, a venit la Mănăstirea Iviru de pe Sfântul Munte, unde a încetat să mai slujească ca preot și trăia ca un monah simplu, cum mulți alții au făcut în trecut după ce au venit la Muntele Athos. Smerenia și căința sa erau permanente, fără întrerupere.

Își spunea lui însuși: «Nici o altă persoană, vreodată, n-a păcătuit ca tine și nu este altă nădejde pentru tine, decât nădejdea care vine din partea pierzării». Sute de suflete au găsit sfat, mângâiere și ajutor din cuvintele sale, pline de har, întăritoare, pline de căință, pe care le vărsa ca dintr-o fântână nesecată. Cât de bine mi-l amintesc aici, în camera de primire a mănăstirii!

Acest părinte vrednic de pomenire accentua insistent că numai îndrumarea ascetică practică produce creștini maturi, persoane duhovnicești adevărate. De asemenea, arăta pericolele pe care le au de înfruntat ieromonahii care trăiesc și muncesc în lume.

De câte ori Dumnezeu îi da ocazia să-i ajute pe frați, părintele P. spunea cu o voce compătimitoare și cu bucurie: «Slavă lui Dumnezeu!». Avea harisma de a mângâia pe acei călugări și mireni din lume care sufereau, erau triști, sperați, ori aveau ispite. După ce erau sfătuiți de el, ei plecau fericiți, mângâiați și ușori, cu nădejdea reînnoită. Într-adevăr, mare e darul mângâierii unui suflet și al alungării neliniștii și fricii.

Un alt mângâietor asemănător, care a primit putere și luminare de sus, de la Preaiubitorul și Preasfântul Mângâietor, Duhul Adevărului, este binecunoscutul ieromonah kafsokalivitean, părintele Porfirie, pe care l-am întâlnit. Lângă el, nenumărate suflete au găsit sfat și luminare, răbdare și vindecare. După ce a venit la Sfântul Munte, s-a curățit pe sine și a lucrat virtutea, fiind în aspra ascultare a părinților de la Chilia Sfântului Gheorghe din Kafsokalivia, trăind în rugăciune neîncetată.

Ca urmare a bolii sale, care a apărut la o vârstă foarte tânără, a plecat să locuiască în lume, ca stareț contemporan. «Nu simt că spun ceva important – spunea cuiva. Eu spun numai ce mă luminează Dumnezeu să spun». Dar, într-adevăr, avea harisma înțelepciunii, cunoașterii, previziunii și prezicerii, cum a fost dovedit în nenumărate cazuri de călugării, preoții și credincioșii care au căutat ajutorul lui.

L-am întâlnit pe isihastul sârb Gheorghe pe când era bibliotecar la Mănăstirea Sfântul Pantelimon (Russikon) și mai târziu când era pustnic în Paleomonastiron. Avea grad academic și cunoștea multe limbi. Părintele meu îl respecta mult, pentru că era silitor în rugăciunea minții și în trezvie. Îl vedeai adesea cu bățul lui ascetic și șiragul de metanii, cu capul plecat în jos, întotdeauna rugându-se.

Părintele meu și eu aveam o dorință fierbinte de a-l întâlni, și care s-a împlinit printr-un mesaj dumnezeiesc pe care el l-a confirmat, când l-am întâlnit, chiar dacă nu fusese anunțat dinainte de vizita noastră. Printre alte lucruri avea și darul înțelepciunii. Ne spunea nouă:

– Viața duhovnicească este o neconținută rămânere în Dumnezeu. Adică «Rămâneți în Mine și Eu în voi...» (Ioan 15, 4). Nimeni nu se poate socoti teolog fără Teologia apofatică. Dogmele Bisericii noastre și adevărurile dogmatice trebuie să fie trăite și să devină experiențe. De aceea, trebuie să facem un Paște personal, o trecere, pentru a le dobândi. NULLA CUPIDO IGNOTI = Nici o dorință a ceea ce e necunoscut⁵⁹ (În sensul că nu ne dorim ceea ce nu cunoaștem [Nota editorului]). Dacă nu-L cunoaștem pe Dumnezeu, nu-L vom dobândi. Vederea lui Dumnezeu⁶⁰ (În original θεοπτία), referire la felul în care sihăștrii Îl vedeau, Îl priveau pe Dumnezeu cu mintea (η νοερά θεά του Θεού) [Nota editorului]. Înseamnă și cunoașterea Sa. Cel ce Îl vede pe Dumnezeu vede și lucrurile lui Dumnezeu... Ființa lui Dumnezeu este neîmpărtășibilă⁶¹ (În original «αμέθεκτος», în sensul de «la care nu mai participă nimeni» [Nota editorului].), dar energiile Sale sunt împărtășite. Este accesibilă slava, strălucirea provenită din Ființa lui Dumnezeu. Luminați prin reflectare, cunoaștem persoane, cunoaștem cele dificile ale Sfintei Scripturi, primim informații, în fine, le cunoaștem pe toate... Ideile lumesti, ale lumii în general, risipesc concentrarea, făcându-ne extrovertiți, adică oameni vechi. Cine poate descrie bucuria Sfintei Împărtășanii? «Hristos a Înviat!» este o nespūsă bucurie în existența noastră... Iar cea mai bună rugăciune este «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă».

Adesea, când aghioriții vor să descrie drumul corect și plin de succes urmat de un călugăr spre mântuire și perfecțiune, ei spun: «Acest om a văzut un iepure!».

Părintele Gavriil, egumenul de la Dionisiu, a lăsat în urma sa reputația unui om iscusit și credincios. El era un om care avea atât talente duhovnicești, cât și de conducere. De multe ori am descoperit discernământul și grija pe care părintele duhovnicesc le avea. Relațiile publice cu autoritățile guvernamentale erau fără reproș, și el punea tradițiile Sfântului Munte deasupra tuturor.

În timpul privegherilor de toată noaptea și a altor slujbe sfinte, el stătea în strana sa ca un stâlp neclintit. Întotdeauna intra în biserică primul și ieșea ultimul.

Cum poate cineva să descrie pocăința și tristețea lui voioasă? Stilul său unic de a citi Psaltirea și prochimenele erau cea mai vie expresie a plângerii fericite a Bisericii Ortodoxe, care pătrunde adânc cultul nostru. Încă îi aud vocea sa și sunt cutremurat până în adâncurile ființei mele.

Odată m-a ținut de mână și m-a dus la trapeza mănăstirii, unde sunt picturi murale minunate, mi l-a arătat pe Sfântul Ioan Scărarul și mi-a spus:

– Pe acesta trebuie să-l imiți, fiul meu; urmează-i exemplul lui sfânt.

Binecunoscutul monah român Nectarie, un nou Cucuzel, profesor de muzică, care a fost privighetoarea Sfântului Munte, cânta ca un înger în trup.

Ucenicii lui spuneau despre viața lui dreaptă: «Nu l-am văzut niciodată râzând sau glumind. Întotdeauna privea în jos. De multe ori, în timpul zilei, putea fi găsit plângând ori oftând. Trudea la rugăciunea minții!».

Traducător de muzică din grecește în românește, nu a fost numai un om cu o voce îngerească, el a fost, de asemenea, un om cu virtute îngerească.

CUVÂNT DE LAUDĂ - Ce se referă pe scurt la toți Cuvioșii și Sfinții Părinți care au strălucit în Sfântul Munte Athos

Astăzi e sărbătoarea celor dreți. Veniți toți, toți oamenii dreți, să ne adunăm, că azi e sărbătoarea călugărilor, ca și a tuturor celor din Biserica lui Hristos. Voi, mulțimilor de călugări și voi cei din lume, sărbătoriți împreună, căci astăzi e zi nouă de pomenire a tuturor sfinților părinți atoniți. Voi, toți călugării din Sfântul Munte, cântați cântece împreună, căci acești părinți sfinți s-au arătat apărătorii și binefăcătorii noștri, a celor din Sfântul Munte. Deși au trăit în trecut, amintirea lor e nouă, căci recent au fost canonizați. În vremea noastră, pentru motive drete și bune, cinstim amintirea lor într-o sărbătoare.

Precum toți dreții părinți din Sinai și Rait, care au fost măcelăriți de necredincioșii arabi și de rău credincioșii latini, au sărbătoare pentru pomenirea amintirii lor, așa trebuie să fie o zi de sărbătoare pentru toți părinții de pe Sfântul Munte, care au devenit binefăcători a nenumărate lucruri bune.

Cum sărbătorim pe toți sfinții călugări în Sâmbăta Brânzei – pe cei din Libia, Egipt și Teba – și nu-i laudăm pe cei ce au trăit pe Athos, pe cei ce au fost binefăcătorii, apărătorii și dăruitorii noștri? Ne-au binecuvântat pe noi nu numai prin sfatul lor, dar și prin lucrările lor. Cât au trăit, ne-au folosit și trupul și sufletul; după adormirea lor, au continuat să fie binefăcătorii noștri cerești.

Acești de trei ori binecuvântați dreți părinți au locuit mai înainte pe sălbaticul Athos și l-au transformat într-o grădină supusă și minunată. Ei au transformat Muntele Athos, un pustiu de nelocuit, într-un pământ al sfințelor lavre, al mănăstirilor, schiturilor și chiliilor strălucitoare și au înzestrat toate aceste locuri cu bogăția bunurilor, pentru mângâierea nevoitorilor care vor veni după ei. De asemenea, ei au umplut mănăstirile cu o mulțime de monahi, așa că pe pământul unde mai înainte fuseseră numai fiare sălbatice și balauri, acum sunt oameni raționali care se străduiesc să imite ostile îngeresti netrupești. Într-adevăr, ei se aseamănă cu oastea îngerească pe care a văzut-o patriarhul Iacob, care a spus: «Aceasta este oastea lui Dumnezeu» (Facerea 32, 2) și confirmată de Sfântul Efreem Sirul care spunea că: «Așa cum sunt cetele de îngeri, așa sunt călugării, o ceată de oameni care-și țin mereu mințile la Dumnezeu».

Ca florile înmiresmate și ca pomii ce produc roade minunate, aici, în acest loc, acești părinți sfinți au creat alt rai, duhovnicesc. În peșteri și în vizuini, în văi și pe dealuri, de-a lungul coastelor acestui munte, ei, precum îngerii, s-au nevoit ca și cum ar fi fost alt cer. Acolo unde înainte erau auzite numai strigătele animalelor sălbatice, acum se aud pretutindeni imne îngerești, cu laude aduse Preasfintei și de viață făcătoarei Treimi. Și pot spune de asemenea că acești binecuvântați oameni dreți, părinți iubitori ai fiilor lor duhovnicești, au lăsat în urma lor, pentru noi, învățăturile lor, modelul lor, sfaturile lor, ca moștenire care nu ne poate fi luată. Cât au trăit, ei au condus mulți călugări pe dreapta cărare a mântuirii, și după moartea lor au continuat să ne conducă pe noi, fiii duhovnicești, spre viața veșnică. Ca niște buni păstori ei au continuat să

vegheze asupra turmei lor, apărându-ne în fiecare situație, prin neîncetate mijlociri înaintea lui Dumnezeu.

Aceștia sunt sfinții părinți care s-au luptat pe orice cale, în acest loc sfânt, să-I placă lui Dumnezeu și să crească astfel în sfințenie. Ei trebuie sărbătoriți împreună, în aceeași zi, laudați cu aceleași imne duhovnicești și pictați pe icoană împreună, deoarece au fost frați în duh, cu aceeași schimă, având aceeași credință. Unii au fost ierarhi și drepti, alții duhovnici și martiri, unii izvorători de mir, mulți necunoscuți, care și-au sfârșit viețile în chinovie sau în pustie, în timpul perioadelor trecute, pe Sfântul Munte. Noi îi numim aghioriți și, sigur, dumnezeiescul David vorbea și despre ei când spunea: «De vor păzi fiii tăi legământul Meu și mărturiile acestea ale Mele, în care îi voi învăța pe ei, și fiii lor vor ședea până în veac pe scaunul tău» (Psalmul 131, 12).

Astfel, în zilele cele din urmă, aghioriții au hotărât unanim să sărbătorim amintirea sfinților o dată pe an. Deci, nu știm de ce lucrul acesta a fost trecut cu vederea de înaintașii noștri. Noi, iubitorii lor fii de astăzi, corectăm omisiunea și stabilim sărbătoarea din trei motive:

Primul e acela că sunt nenumărați părinți știuți și neștiuți, care până astăzi nu au avut imne de laudă scrise pentru ei. În această zi de sărbătoare putem să-i cinstim și să-i sărbătorim cum se cuvine.

Al doilea motiv e acela că, dacă nu-i cinstim pe toți cu o sărbătoare comună, vom apărea ca niște copii nerecunoscători față de părinții, dascălii, binefăcătorii și îndrumătorii duhovnicești în a căror mănăstire trăim, a căror învățături le citim și cu a căror pâine duhovnicească ne hrănim. Am putea fi considerați, de asemenea, încălcători ai învățăturilor apostolice, care ne spun că: «Pe cel ce vă învață cuvântul lui Dumnezeu, laudați-l, pomeniți-l pe el ziua și noaptea, cinstiți-l, nu ca pe unul care v-a dat viață, ci ca pe cel care a devenit cauza bunei noastre viețuiri».

Al treilea motiv e acela că, această sărbătoare comună a sfinților părinți poate să ne îndemne pe unii dintre noi, monahii de astăzi, să imităm virtutea și râvna lor, de vreme ce în timpurile noastre virtutea și asceza au fost neglijate. În schimb, răutatea e în creștere; comportamentul căldicel și neglijent domină chiar și printre monahi.

Deci, părinților și fraților care v-ați adunat astăzi la această sărbătoare, ascultați cu evlavie și atenție aceste cuvinte. Învățați despre acești părinți și, ca urmare, urmați exemplul lor, câștigând răsplata lui Dumnezeu pentru grija și urmarea voastră.

Acești cunoscuți părinți drepti ai noștri, de Dumnezeu inspirați, cu adevărat oameni ai lui Dumnezeu și fii ai Părintelui luminilor, au venit din diferite părți. Pentru unii din ei, chiar țările lor ne sunt necunoscute. Dar știm că toți au avut o singură țară, Sfântul Munte, și au favorizat-o mai mult decât pământurile natale. Acesta este un fapt stabilit fără îndoială, căci, potrivit unui om înțelept, «țara cuiva e acolo unde poate fi fericit». În această adevărată patrie, mulți sfinți călugări au trăit 40 de ani, 50 ori 60, sau chiar mai mult, sau uneori mai puțin, dar toți au cunoscut bucuria

curată și înaltă a unui cămin adevărat. Și, plăcându-I lui Dumnezeu, ei au fost îmbogățiți cu harismele cerești ale sfințeniei.

Din acest motiv se obișnuiește să fie numiți nu după locul lor de naștere, de exemplu «Bizantinul» sau «Trapezuntul» sau «Peloponezul», ci după adevărata lor patrie, Sfântul Munte. Astfel avem Petru Atonitul, sau Atanasie al Athosului, precum și «părinți aghioriți» sau «drepti aghioriți».

CUPRINS

Continut:

- CAPITOLUL I - Despre dragostea dumnezeiasca
- CAPITOLUL II - Despre puritatea si curatia simturilor si a inimii
- CAPITOLUL III - Despre sfinti si pustnici necunoscuti
- CAPITOLUL IV - Despre priveghere
- CAPITOLUL V - Despre erezie si despre alte religii
- CAPITOLUL VI - Despre neagoniseala si saracie de buna voie
- CAPITOLUL VII - Despre cresterea copiilor
- CAPITOLUL VIII - Despre deznădejde
- CAPITOLUL IX - Despre simplitate
- CAPITOLUL X - Despre lepădarea de lume și înstrăinare
- CAPITOLUL XI - Despre asceză
- CAPITOLUL XII - Despre temperamentul femeilor, despre invidie și iubirea de sine
- CAPITOLUL XIII - Despre virtutea discernământului gândurilor și a stărilor duhovnicești
- CAPITOLUL XIV - Despre milostenia cu credință în Dumnezeu și următoare lui Hristos
- CAPITOLUL XV - Despre anumiți călugări virtuoși
- CAPITOLUL XVI - Despre lucrarea Sfântului Har
- CAPITOLUL XVII - Despre lucrarea duhurilor rele
- CAPITOLUL XVIII - Despre cele de pe urmă
- CAPITOLUL XIX - Despre recunoștință și despre gândurile bune
- CAPITOLUL XX - Despre evlavie, ordine și corectitudine și despre respectul față de părinții mai bătrâni
- CAPITOLUL XXI - Despre viața euharistică și tainică
- CAPITOLUL XXII - Despre buna-mireasmă a sfințelor moaște și despre izvorârea de mir
- CAPITOLUL XXIII - Despre liniștire, curățirea minții și a inimii
- CAPITOLUL XXIV - Despre minunatele intervenții ale Sfintei Pronii și ale dreptei celei atotputernice a Celui Preaînalt
- CAPITOLUL XXV - Despre nejudicare și despre blestemata judecare a semenilor
- CAPITOLUL XXVI - Despre smerenie și lacrimi
- CAPITOLUL XXVII - Despre studiul cuvintelor dumnezeiești
- CAPITOLUL XXVIII - Despre pocăința mântuitoare
- CAPITOLUL XXIX - Despre aducerea aminte de moarte
- CAPITOLUL XXX - Despre cuget și gânduri
- CAPITOLUL XXXI - Despre vedeniile și aparițiile dumnezeiești
- CAPITOLUL XXXII - Despre un sfârșit cuvios
- CAPITOLUL XXXIII - Despre neascultarea față de îndrumătorii noștri duhovnicești și despre roadele sale cele amare
- CAPITOLUL XXXIV - Despre paternitatea duhovnicească și despre puterea mijlocitoare a părintelui și îndrumătorului nostru duhovnicesc și despre marea siguranță în care se află adevăratul ucenic
- CAPITOLUL XXXV - Despre credință
- CAPITOLUL XXXVI - Despre înșelare și despre războiul cel din dreapta al celui rău
- CAPITOLUL XXXVII - Despre blândețe, ca cea a lui Hristos, și despre nerăutate

CAPITOLUL XXXVIII - Despre virtutea îndumnezeitoare a rugăciunii, care cuprinde toate celelalte virtuți

CAPITOLUL XXXIX - Despre fericita nebunie pentru Hristos, care naște deplina smerenie și care aduce Duh dumnezeiesc și Har ceresc

CAPITOLUL XL - Despre smerenia cea înălțătoare

CAPITOLUL XLI - Despre «vămi⁵³» (Vămile (τελώνια) și vămuirea (τελωνισμός) sunt primul loc al judecății de după moarte.) și despre judecata particulară

CAPITOLUL XLII - Despre ascultare

CAPITOLUL XLIII - Despre mândrie și slavă deșartă

CAPITOLUL XLIV - Despre răbdare în încercări și ispite și cum să ne luptăm

CAPITOLUL XLV - Despre iubirea de argint și despre purtarea neubitoare de arginți a părinților

CAPITOLUL XLVI - Despre ospitalitate, ca element al mântuirii sufletului în ziua Judecății

CAPITOLUL XLVII - Despre darurile Sfântului Duh

CUVÂNT DE LAUDĂ - Ce se referă pe scurt la toți Cuvioșii și Sfinții Părinți care au strălucit în Sfântul Munte Athos